

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1644. usque ad annum 1651

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1779

VD18 90119177

Liber CCI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67359](#)

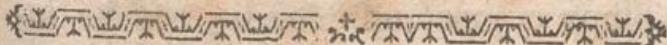
Pax Monasterii et Osnabrugæ in
Westphalia Conclusa.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

CONTINUATÆ.

LIBER CCI.

URBAN. VIII. & INNOCENTIUS X.
PONTIF. MAXIM. FERDIN. III.
OCCID. IMPERATOR.

§. I.

*Franciæ Regis mandatum ad Sacram
Facultatem Parisinam de recipienda & exe- Sæc. XVII.
cutioni danda Bulla Urbani VIII. A. C. 1644.*

*P*ostquam Molinistæ Parisiensem Ar-
chiepiscopum ad recipiendam Ur-
bani VIII. Papæ Bullam induxe- Hist. de cinq.
Prop. de
Janf. p. 3.
Hist. Eccles. Tom. LXI. A rant,

Sæc. XVII. rant, nullum non movebant lapidem,
A. C. 1644. ut eandem quoque a Sorbona accepta-

*Argentre
coll. Jud.
t. 3. p. 49.
Bibl. Sorb.
v. 6. 3.*

ri, Regia auctoritate impetrarent: nec
id defuncto Ludovico Rege, magnæ
molis opus erat; Regina enim, nec
non Condæus Princeps, penes quos
Ludovico XIV. nondum sex annos nato,
suprema Regni administratio erat, non
modo Sedi Apostolicæ, sed & Jesuitis
summopere favebant. Horum igitur
impulsu ad facultatem Theologicam die
vigesima septima Novembris anni prio-
ris unacum Pontificis Bulla a Grimaldo
Pontificis Nuntio ac Cardinale per Lu-
tumerium Abbatem deferuntur literæ,
quæ Ludovici Regis nomen & Sigillum
præseferebant, hujus tenoris. „Jam
„olim summus Pontifex dissensionibus
„in Ecclesia exortis qb varios tracta-
„tus circa gratiæ auxilia & liberum ar-
„bitrium compositas compulsus erat,
„ut ad Prædecessorum suorum imitatio-
„nem promulgaret decretum, quo om-
„nibus cuiuscunque conditionis &c. in-
„hibitum, ne circa hasce materias ul-
„los vulgarent tractatus: Hoc idem al-
„tero decreto innovavit Pontifex, ac
„librorum ultro citroque contra primam
„inhibitionem compositorum lectionem
„vetavit: postmodum continuato Ec-
„clesiæ unitatem, ac doctrinæ purita-
„tem conservandi studio, factoque libri

,, a Jan-

„a Jansenio compositi examine, cum Sæc. XVII.
 „plures propositiones jam antea a Sacra A.C. 1644.
 „Sede damnatas innovari cognovisset,
 „suo decreto Mense Martio anni post
 „Christum natum millesimi sexcentesim
 „mi quadragesimi primi emanato hu
 „jus libri lectionem specialiter prohi
 „buit; cum vero nos probe perspectum
 „habeamus, ac fideliter edocti fueri
 „mus, quod libri de hoc argumento
 „tractantes, & nominatim Jansenii li
 „ber Parisiis excusus cunctos omnis
 „generis & conditionis subditos tanto
 „pere commoverit, ut non raro in con
 „tentiones, quæ progressu temporis
 „tranquillitatem publicam perturbare
 „possent, proruperint; hinc consultum
 „censuimus, ut piæ & laudabili San
 „ctitatis suæ intentioni respondentes
 „præfatum ejusdem Decretum vobis
 „transmitteremus, mandantes, ut il
 „lud ad acta referatis: volumus quo
 „que & confidimus, fore, ut in dispu
 „tationibus publicis Sorbonæ vel alibi
 „habendis nihil in præfati Decreti præ
 „judicium, multo minus contra Ordi
 „nem & antiquæ pœnitentiæ usum pro
 „ponatur, hacque ratione dissensiones,
 „quæ harum quæstionum discussione in
 „Franciæ Regno oriri possent, præpe
 „diantur &c. „

Sæc. XVII.
A. C. 1644.

§. II.

Facultatis Theologicæ responsum.

*Habert de-
fens. de la
Foi de
l'Eglis.*

Accepta hac Regis epistola Sacra Theologiæ Facultas die prima & decima quinta Januarii Comitia in Aula Sorbonica habuit, ac consultatione facta circa Urbani VIII. Bullam hanc integrum acceptari haud posse censuit, eamque ad acta referri distulit: „quia in „hoc diplomate prohibitio innovatur, „qua Pius V. de rebus in sua Bulla „contentis ac reprobatis, posthac quoquo „modo loquendi, scribendi & disputandi „facultatem quibuscumque interdicimus, in- „quit . . . Præterea Urbanus VIII. „cum Paulo Papa V. vetat, ne quis „in materia de auxiliis divinæ gratiæ „etiam sub prætextu commentandi san- „ctum Thomam, ullam scriptionem in „lucem edat, nisi ad tribunal Romanæ „inquisitionis perlata sit, ibique appro- „bata. Denique Urbanus VIII. sub pœ- „na excommunicationis interdicit: Ne „quis cujuscumque conditionis, & qualita- „tis sit . . . de prædictis, ut supra dam- „natis, & in prædicto libro Jansenii con- „tentis, aliisque ut infra sub insertis ar- „ticulis, opinionibus, sententiis, libel- „lis, orationibus, scripturis, epistolis, „thesibus quoquo pacto loqui, scribere „&

„& disputare audeat . . . At Sacra Sæc. XVII.
 „Facultas Parisiensis de omnibus par- A.C. 1644.
 „tibus sacræ doctrinæ a Magistro Sen-
 „tentiarum traditæ, atque adeo etiam
 „de auxiliis divinæ gratiæ disputandi,
 „& scribendi licentiam semper habuit.,

Igitur Facultas quosdam deputabat
 Magistros, qui Cardinali Grimaldo
 Nuntio Apostolico præfatas caussas ex-
 ponerent, simulque sequens Facultatis
 responsum traderent: Cum allata fuis-
 „set hæc Bulla *in eminenti ad Sacram*
 „*Theologiæ Facultatem a Reverendis-*
 „*simo Abbe Lutumerio ex parte Emi-*
 „*nentissimi Cardinalis Grimaldi, con-*
 „*sensu etiam ac jussu Regis interve-*
 „*niente: ea lecta & matura delibera-*
 „*tione habita, censuit Facultas: Quoad*
 „*doctrinam plene recipiendam esse sum-*
 „*ma cum veneratione, & prohibendum*
 „*esse omnibus, ac singulis Doctoribus,*
 „*& Baccalaureis, ne ullam ex propo-*
 „*sitionibus in ea Bulla notatis, ac pro-*
 „*hibitis sustinere, ac defendere au-*
 „*deant. Quoad alias vero difficultates*
 „*Bullæ, procrastinandum esse, donec*
 „*mens summi Pontificis quoad prohi-*
 „*bitionem disputationum de gratia, &*
 „*quoad censuras plenius intelligatur.*
 „*Adierunt itaque plurimi Doctores Emi-*
 „*nentissimum Cardinalem Nuntium,*
 „*eumque de iis difficultatibus prohibi-*

A 3 „tionum

Sæc. XVII. „tionum ac censurarum consuluerunt,
A.C. 1644. „qui respondit ipsis, eas intelligi quo-
„ad propositiones damnatas tantum mi-
„nime docendas ac sustinendas. Ita ab
„eo acceperunt D. Charlton Pœnitentia-
„rius Ecclesiæ Parisiensis. D. Halle-
„rius Regius Professor Theologiæ, D.
„Habert Canonicus ac Theologus Ec-
„clesiæ Parisiensis, & Duval Regius
„Professor Theologiæ, & complures a-
„lii. Quod inculcare voluimus, ne quid
„scrupuli veram ac salubrem de gratia
„Theologiæ antiquæ doctrinam profi-
„tentibus, ac docentibus emerget,
„aut hæreret.,,

Eapropter Facultas cunctis prima
Doctoratus laurea donandis inhibuit,
ne propositiones a Pio V. Gregorio XIII.
& Urbano VIII. Pontificibus damnatas
propugnarent. Antonii tamen Arnaldi
Sorbonæ Doctoris prima apologia pro
Jansenio contra Habertum publicis ty-
pis prodiit, quam mox idem Habertus
confutavit, numerum vero hæresum,
quarum quadraginta in Jansenii libro
detexisse asseruerat, nunc ad duode-
cim restrinxit, nec tamen præpedire
valuit, quo minus Arnaldus adhuc
duas alias ejusmodi Apologias vul-
garis.

§. III.

Sæc. XVII.
A. C. 1644.

§. III.

Quorundam oppositio in Belgio contra eandem Pontificis Bullam.

Acrius adhuc nonnulli fese in Belgio *Abrege de acceptationi Pontificiae hujus Bullæ hist. Eccl.*
læ opponebant; dum enim Lovaniensis Universitatis Rector hoc anno die t. II. p. 47.
decima sexta Februarii hac super re comitia haberet, Doctorum potissimi palam declararunt, quod Jansenius in suo opere Divi Augustini vestigia presse secutus, nullius erroris redargui possit: nihilominus Belgii Gubernator, cum a Molinistis importunius urgeretur, datis literis Episcopos hortabatur, ut singuli, an Jansenii liber, ac promiscua illius lectio tumultus, populique offenditionem excitarit, solerter indagarent, atque intra trium hebdomadarum spatium de super referrent, suamque sententiam ingenua fide promerent. Huic mandato Episcopus Namurcensis morem gerere recusabat, ex ceteris Episcopis quidam in Jansenii favorem respondebant, ejus librum nulli nisi Augustinianæ doctrinæ hostibus offenditioni fuisse: alii vero Bullæ acceptationem intempestivam, novisque turbis obnoxiam, non pauci etiam post Baij errores jam dudum damnatos superfluam fore re-

A 4

scri-

Sæc. XVII. scripserunt: Perceptis Præsulum sen.
 A. C. 1644. tentiis Gubernator disputationibus fi-
 nem imponi præcepit, donec de Regis
 Catholici voluntate constaret: ad eun-
 dem enim Regem cuncta Præsulum ju-
 dicia Madritum fuere transmissa, qui-
 bus mature discussis Rex datis literis
 Urbanum Papam rogabat, ut Romæ
 Jansenii librum a Theologis sedulo exa-
 minari curaret, interim vero haud ini-
 quo ferret animo, si Bullæ promulga-
 tio differatur, donec nova Theologo-
 rum sententia de hoc libro fuisset pro-
 nuntiata.

§. IV.

*Sacræ Congregationis responsum ad
Lovaniensium Deputatorum
querelas.*

*Jansenij.
Hist. Brevis
pag. 37*

Cum vero Lovanienses Deputati Ro-
 mæ Pontificiæ Constitutionis au-
 thographum sibi exhiberi, impensius
 peterent, seque hucusque non auditos
 fuisse quererentur, hinc summus Pon-
 tifex non modo authenticum Bullæ
 exemplar eis ostendi, sed etiam plenam
 illis suas rationes proponendi faculta-
 tem concedi, Sacræ Congregationis
 Judicibus præcepit: Morem illico Sa-
 cræ Congregationis supremæ & uni-
 versalis Inquisitionis Patres gefferunt,

ac

ac die decima sexta Junii hoc anno De- Sæc. XVII.
putatis sequens decretum tradidere. A. C. 1644.

„Cum post publicatam Bullam Sanctissimi Domini Nostri contra Librum Cornelii Jansenii olim Episcopi Irenensis, „cui titulus: *Augustinus*, excitatæ fuerint variæ difficultates occasione diuersitatis exemplariorum Ballæ præfatae, & aliorum, de quibus in nonnullis libellis divulgatis, cumque per Joannem Sinnichium & Cornelium Papium Doctores Universitatis Lovaniensis fuerint præsentatæ litteræ ejusdem Universitatis, necnon porrectus complex libellus Sanctissimo Domino nostro pro dictæ Bullæ veritate, & intentione Sanctitatis suæ circa illam indaganda: Idem Sanctissimus literas & libellum præfatum Sacræ Congregationi supremæ Inquisitionis remisit, ut per eam de contentis in illis informaretur, prout successive informatus mandavit per Eminentissimos ac Reverendissimos DD. Cardinales Bernardinum Spadam, Joannem Baptystam Pamphilium, & Lælium Falconerium, tres ex supremis Inquisitoribus, ante dictos Sinnichium & Papium audiri, & deinde Sanctitati suæ ab eis deducta referri. Qui quidem Domini Cardinales, in executionem dicti Mandati, præfatos Docto-

A 5

,res

Sæc. XVII. „res verbo & scripto multa deducentes,
A.C. 1644, tum congregatim tum privatim audi-
„verunt; eaque omnia in præfata su-
„prema & Universali Congregatione
„prius communicata, ac ibi pluries di-
„scussa, una cum voto ipsius Congre-
„gationis Sanctissimo Domino Nostro
„diligentissime retulerunt. Sanctitas
„vero sua audita relatione & voto præ-
„fatis, necnon omnibus mature per-
„pensis & consideratis, mandavit ex
„Archivio ejusdem Congregationis, &
„ex matrice Actorum, quæ in eodem
„Archivio conservantur, extractum, collationatum
„& impressum, eisdem Sinnichio &
„Papio, per supradictos DD. Cardina-
„les Spadam, Pamphilium, & Falco-
„nerium consignari, ipsisque insuper
„Sinnichio & Papio intimari, & signi-
„ficari, suæ Sanctitatis mentem & vo-
„luntatem esse, ut eidem exemplari
„sic consignato fides adhibetur, & ab
„omnibus Christi Fidelibus Bullæ hu-
„jusmodi omnino pareatur, sub pœnis
„& censuris in ea contentis: & de-
„mum super dubitationibus, difficul-
„tibus, ac querelis occasione præfa-
„tæ Bullæ quoquo modo excitatis vel
„excitandis perpetuum silentium im-
„poni,

„poni, prout imposuit, & ita &c. Non Sæc. XVII.
„obstantibus omnibus & quibuscumque A. C. 1644.
„in contrarium adductis & deductis &c.
„Insuper Sanctitas sua mandavit juxta
„sensum præfatum scribi per eamdem
„S. Congregationem Nuntiis Apostoli-
„cis ac locorum Ordinariis, & expe-
„diri etiam litteras ad Gubernatorem
„Flandriæ, & Universitatem Lova-
„niensem, & ad alios &c.

§. V.

*Urbani VIII. Constitutio in Belgio
recepta.*

Defuncto autem Urbano VIII. ejus Successor Innocentius X. tam assidue, tamque vehementer apud Philipum IV. Hispaniæ Regem instabat, ut tandem hic Princeps Bullam in Belgio promulgari præciperet: Insuper habito tamen Regis mandato, Brabantinus Senatus promulgationi obstitit, Universitas quoque Lovaniensis quosdam ad Regiam Curiam supplicatum emisit, quatenus & Pontifex rogaretur, ut palam declararet, quod ipse Divi Augustini doctrinam approbaret, eique nova hæc Bulla nullatenus adversaretur: Urgente autem Pontificis Internuntio, aliisque Jansenio adversis, imo ipso Papa etiam atque etiam interpellante,

Rex

Sæc. XVII. Rex a Mechliniens Archiepiscopo, &
A.C. 1644. Gandavensi Præfule cauſas, ob quas
 præfatam Bullam in Belgio recipere
 detrectarent, exponi præcepit: Hi ve-
 ro illas ad sequentes reduxere. I. Hæc
 Bulla est subreptitie obtenta, & con-
 tra Papæ mentem ac mandatum nomi-
 natim Jansenium perstringit, novisque
 turbis fomitem præbet. II. Divi Au-
 gustini doctrina quæsito Jansenium im-
 pugnandi obtentu impetitur. III. Jan-
 senii liber nondum legitime discussus
 est. Postea tamen jubente Rege Epi-
 scopi hanc Bullam, ut memorabimus,
 promulgarunt, eamque Duacensis Uni-
 versitas recepit, obluctantibus adhuc
 Lovaniensibus, qui etiam die decima
 quinta Martii literas ad Parisienses
 Theologos dederunt, ut eos a susci-
 pienda Urbani Bulla averterent.

§. VI.

Tumultus in Ambianensi Diæcesi con- citati ob Patris le Juge Sermones.

*Recit Veri-
 tabl. du Pro-
 cede de
 l'Eveq.
 d'Amiens
 pag. I.*

Quamprimum Urbani VIII. Bulla, qua
 Janseniani Augustini Lectio pro-
 hibebatur, in Galliis divulgari cæper-
 rat, mox circa ipsam hujus Auctoris
 doctrinam præcipue inter Clericos op-
 nionum animorumque diffensio orta est:
 vulga-

vulgabantur indies scripta sat amaru- Sæc. XVII.
lenta non tam veritatem inquirendi, A.C. 1644.
quam oppositæ parti contradicendi stu-
dio: alii veritatem ex ipsa veritate im-
pugnabant, æmulationem istam oppe-
rante ipsa tam erroris, quam veritatis
ignorantia: Molinistæ adversus illos,
qui se Sancti Augustini Discipulos di-
cebant, in scholis & templis præcoci
Zelo detonabant, inde rixæ, offendio-
nes, & schismata, quibus tempestive
obviam ire non prætermittebant vigi-
lantissimi Franciæ Præfules, quos in-
ter præcipue Ambianensis Episcopus
hoc anno luculentum edidit specimen:
Dies erat Dominica, ut vocant, Quin-
quagesimæ, in qua Pater Christopho-
rus le Juge Jesuita in Ecclesia Collegi
sui sermonem ad populum habuit, in
quo contra quosdam *Gratiæ Prædicato-*
res, quo nomine Labadæum Canoni-
cum, & Dabillonium Theologiæ Docto-
rem, nominatos ab Episcopo Concio-
natores acriter invehebatur, atque ad
tantum immoderati Zeli impetum pro-
rumpebat, ut ambos, eequod, ut in-
quit præfatus Præful, *sæpius gratiæ*
Christi necessitatem populo inculcassent,
Apostatas, Hæreticos, idiotas, Cal-
vinistas & Lutheranos, Lurcones, &
Mysteriorum Dei indignos appellaret:
inde autem ingens populi offendio,

Cle-

Sæc. XVII. Clericorum indignatio, & communis
 A. C. 1644. perturbatio, eo vel maxime, quod hic
 Concionator non tam Catholicæ fidei
 studio, quam suæ Societatis, ac Mol-
 linianæ doctrinæ Zelo, adversæ partis
 homines infectatus crederetur: adeo
 privatæ utilitatis suspicio etiam verita-
 tis patrocinium exosum reddit. Aberat
 eo tempore Ambianensis Urbis Episco-
 pus, Parisiis ob Cleri negotia detentus:
 comperto autem tumultu mox inde re-
 versus, malo remedium opponere ad-
 laborabat.

§. VII.

*Vitæ periodus Joannis Labadie &
Andreas Dabillon.*

Arnold. hist. Eccl. suppl. Pungebat acrius non modo ambos
l. 16. p. 3. hosce a Jesuita offensos Doctores,
num. 26. sed quamplurimos ipsorum fautores im-
 modica intemperies, qua tanquam Apo-
 statæ traducebantur; existimabant enim,
 hanc eis calumniam fuisse ideo impa-
 ñtam, eoquod ambo per plures annos
 in Societate vixerint, eamque dimi-
 ferint: quocirca succincte de utriusque
 fatis pauca referre, haud incongruum
 erit. Igitur Joannes Labbadeus ob ra-
 ram indolem, ingenii ac judicii sagaci-
 tatem decimo septimo ætatis suæ anno
 a Jesuitis suscepimus, biennio post sim-
 plici,

plici, ut vocant, sponsoñe sese Socie- Sæc. XVII.
 tati devovit, ac Rheticam necnon A.C. 1644.
 Philosophiam tradere jussus, varios li-
 bros præcipue tractatum de gratia, &
 efficaci vocatione elucubrabat, Socie-
 tatis doctrinæ minus conformem; assi-
 duis vero studiis corpore nimis debili-
 tato Marescottus Provincialis accersito
 Medici consilio rem eo deduxit, ut
 Bartholomæus Jaquinotius Aquitanæ
 Provincialis potestate sibi a Mutio Vi-
 telleco Societatis Generali facta, La-
 badæum ab omni erga Societatem ob-
 ligatione liberum die decima septima
 Aprilis anno Christi millesimo sexcen-
 tesimo trigesimo nono dimitteret. Exu-
 ta veste Religiosa variis in locis Ver-
 bum Dei cum maximo Auditorum ap-
 plausu prædicabat, a sociis tamen apud
 Senatum Burdegalensem de Calvinis-
 mo accusatus, orthodoxiam suam vin-
 dicavit: inde vero Parisios delatus,
 crescente nominis sui fama a Francisco
 Caumartino Ambianensi Episcopo ro-
 gabatur, ut Ecclesiæ suæ Cathedralis
 Concionatorem ageret. Sub idem tem-
 pus Parisios venerat Andreas Davil-
 lon, qui pariter a Societate, in qua
 per plures annos vixerat, *justis de causa*
 die quinta Aprilis anno Christi mil-
 lesimo sexcentesimo quadragesimo pri-
 mo dimissus fuerat.

§. VIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1644.

§. VIII.

Ambianensis Episcopi sollicitudo ad reparandum scandalum.

*Nouvell.
Recueil des
affair. du
Clergé de
France t. 2.*

Postquam Episcopus Ambianum re-dierat, plures variæ conditionis Viri illum acceſſerant, deferentes, quod Societatis Patres populum, fuosque Scholares, ne Labadæi & Davillonii concionibus interessent, gravibus verbis dehortati, illos etiam, quos frequentius interfuisse noverant, durius habuissent: eapropter Episcopus die vigesima septima Februarii, ut moderate, ac sine strepitu querelis satisfaceret, Regios quatuor Urbis Ministros clam ad suum Palatum convocabat, ac P. Feucquerium Collegii Rectorem unacum Patre le Juge Concionatore adesse jufferat. Comparuit Pater Re-ctor, ac loco Patris le Juge comitem habuit Patrem Leuverinum, qui Patris Concionatoris partes ageret. Hu-jus absentiam dissimulans Episcopus, utrique exposuit, quod plurium testi-monio compertum haberet, Patrem le Juge non sine magna populi offensione Episcopales Prædicatores tanquam Cal-vinistas & Lutheranos palam traduxiſ-set, nunc ergo ingenue edicerent, an quispiam ex illis, qui ab Episcopo ad

Præ-

Prædicandum Dei Verbum designati Sæc. XVIL
essent, hæreticas propositiones divul- A. C. 1644.
garint, aut ipsi quosdam pro hæreti-
cis & Apostatis haberent? Ad hoc
ambo negando responderunt: Ergo,
reposuit Episcopus, vestri scholarum
Magistri non sine injuria suis scholari-
bus inhibuerunt, ne horum Conciona-
torum sermonibus interessent, eosque
tanquam hæreticos & Apostatas diffa-
marunt: denuo ad hæc respondit P.
Rector, quod Collegii Concionator nun-
quam illis hanc labem inurere intende-
rit. Hac excusatione contentus Præ-
sul, Patri Rectori proposuit, ad red-
dendam fluctuantis populi tranquillita-
tem consultum fore, ut proxima Do-
minica Pater le Juge, præsente Epi-
scopo, in sua Ecclesia e pulpito, omni,
qua posset, verborum cautela ac leni-
tate, quin ullo pacto quicquam in So-
cietas præjudicium proferat, men-
tem suam declararet, illosque, qui si-
nistra interpretatione ejus sermones ex-
cepissent, dedoceret: si vero hic Con-
cionator tunc id facere recusaret, ei-
dem viginti quatuor horarum inducias
adhuicdum Episcopus concederet, qui-
bus evolutis hic secundum juris rigorem
procedere teneretur. His perceptis am-
bo Jesuitæ recesserunt: altera autem
die P. Rector reversus, Episcopo decla-
Hist. Eccles. Tom. LXI. B rabat,

Sæc. XVII. rabat, quod, si petito annuisset, a suo
A. C. 1644. Patre Provinciali vehementer objur-
gatus fuisset, cumque ejus Conciona-
tor non erraverit, nec etiam talem er-
roris revocationem facere obstrictus es-
set, quia ejusmodi publica declaratio
Societatis famæ derogaret, ipse autem
Concionator ultro declararet, quod
neminem designare vel offendere inten-
derit, imo se nullam æternæ vitæ par-
tem habiturum, jurato professus sit, si
quempiam ex Concionatoribus ab Epi-
scopo constitutis pro hæretico vel Apo-
stata habuisset. Igitur Episcopus de-
nuo Rectori proposuit, quod paterno
affectu rem componere intentus, au-
toritatis suæ severitatem nonnisi invi-
tus exercere compelleretur, proin cum
de fraternis conscientiarum anxietates
sedandi mediis consulturus, jam bina
vice Patres vocasset, et si se innoxios
crederent, ex charitate tamen proxi-
mi ad tollendam offensionem, ad quam
juxta accusantium testimonia saltem an-
sam dederunt, concurrere deberent, si
vero se injuste læsos probaturi essent,
plene eis satisfieri scirent. Verum P.
Rector rursus publicam declarationem,
utpote Societati injuriam deprecatus
fatebatur, quod suis Scholaribus La-
badæi sermonibus interesse vetaverit,
eoquod hic juventutem instituendi me-
thodum

thodum carpsisset: His auditis interro- Sæc. XVII.
gavit Episcopus, an id probare posset, A.C. 1644.
& sibi satisficeri peteret: Rector autem,
se satisfactione haud indigere reponens,
discessit: cum ergo Episcopus ab eo nil
impetrare posset, coram præfatis testi-
bus hucusque relata a publico Tabel-
lario ad acta referri jussit.

§. IX.

*Novi motus contra Labadæum &
Dabillonium suscitati.*

Haud ignorabant Molinistarum Fau-
tores, Patrem le Juge objecto dun- *Proces.*
taxat Societatis honore ab Ecclesiasti- *Verb. sur*
cis censuris haud satis præmuniri, hinc *le desaveus*
nulli labori, nullisque artificiis peper- *des 14. pro-*
pos.
cerunt, ut Labadæi & Davillonii fidem
populo plusquam suspectam, Concio-
natoris vero sui causam publico Apo-
stolici Zeli encomio dignam redderent.
Hunc in finem in vulgus spargebant,
quod Labadæus & Davillonius in va-
riis Ambianensis Diæceseos Ecclesiis
sequentes quatuordecim propositiones
e suggestu ad populum enuntiassent:

I. Attritio facit hominem magis pec-
catorem, si pœnitentia non est conjuncta
cum vera contritione.

II. Omnis actio in peccato mortali
facta, etiam actus fidei, est peccatum.

B 2

III.

Sæc. XVII. III. Una duntaxat datur Pœnitentia,
A.C. 1644. sicut unum Baptisma, ipsa etiam con-
fessio est nulla, si homo in eadem re-
labitur peccata.

IV. Deus homines dupli modo vo-
cat, quosdam per justitiam ad æterna
supplicia, alios per misericordiam ad
gloriam.

V. Certum Prædestinationis signum
est, sese a Communione retinere.

VI. Ad solum Deum preces funden-
dæ sunt, rosarium recitare, nugæ sunt.

VII. Indulgentiæ nihil valent.

VIII. Imagines non sunt respiciendæ.

IX. Non aliam habemus libertatem,
quam beati & damnati habent.

X. Sæpius, quam quatuor vicibus a
peccato ad gratiam redire non valemus.

XI. Peccat mortaliter, qui aliquod
officium vel beneficium acceptat, nisi
clare & sensibiliter, id Deum velle
cognoscat.

XII. Virginibus ante quadragesimum
secundum ætatis annum in Religione
votis se obstringere, non permittatur.

XIII. Cuilibet Bibliorum Lectio est
præcepta.

XIV. Centum abhinc annis Concio-
natores veritatem dissimularunt, &
Ambianensis Episcopus Jesuitas inter-
dicto castigare molitur, eoquod hisce
doctrinis adhærere recusant.

Post-

Postquam Molinistarum fautores Sæc. XVII.
 hasce propositiones latius per vulgus sparsas noverant, follicite per urbem disseminabant, nova hac doctrina Am-
 bianensem urbem seditionibus, plurimis-
 que cædibus funestatam esse, publice
 hæreses ibidem prædicari, etiam in
 plateis publicas pœnitentias edoceri,
 quemdam percepto sermone de pœni-
 tentia, ex desperationis impetu col-
 lum laqueo injecisse, & innumera ro-
 faria in præterfluentem ab incolis fuisse
 projecta: Hæc, pluraque alia fedulo
 divulgabantur, ut Patris le Juge caussa
 ab Episcopali foro ad Regium tribunal
 per publicos rumores deduceretur. Rem
 edoctus Antistes eo, quo pro fidei Ca-
 tholicæ incremento flagrabat, studio
 mox Labadæum & Davillonium accer-
 siri jussit, eisque acriter reprobravit,
 quod propositiones Ecclesiæ Catholicæ,
 fidei & pietati tantopere contrarias pro-
 ferre ausi fuissent: his vero ejusmodi
 doctrinas falso & calumniose sibi impu-
 tari afferentibus, utrique injunxit, ut
 ad tollendam populi offenditionem Da-
 villonius die vigesima secunda Martii
 circa horam diei octavam in Ecclesia
 Cathedrali, ubi per quadragesimam
 Conclaves antea habuit, Labadæus
 vero hora quarta in Ecclesia Parochiali,
 præsente Episcopo, Clero, Magistratu,

B 3

omni-

Sæc. XVII. omni^{que} populo præfatas propositiones
A.C. 1644. tam generaliter quam singulariter tan-
quam falsas, hæreticas, erroneas, &
scandalosas condemnent, rejiciant, &
anathematizent, easque sibi falso & per
calumniam imputari declarent: Id am-
bo lubenti animo præstituta die fece-
runt, professi, quod hasce propositio-
nes non retractandi animo, cum illas
nunquam enuntiaffent, publice damna-
rent, sed ut omnibus notum fieret,
eas falso sibi imputatas fuisse. Hu-
jus veritatis testes, ipsum Episcopum,
qui cunctis Dabillonii Concionibus in-
tererat, omnemque populum advoca-
runt, simulque omnium hucusque ha-
bitorum sermonum synopsin his doctri-
nis oppido contrariam, quantum me-
moriæ fides permiserat, protulerunt,
suamque declarationem opposito chiro-
grapho vulgarunt, quo comperto ille,
qui suspendio sibi vitam eripuisse spar-
gebatur, fassus est, se domesticis miseriis
ad tam perversum consilium fuisse qui-
dem incitatum, Labadæi tamen moni-
tis resipuisse. Nondum tamen propte-
rea adversantium impetus deferuit;
quippe quempiam alterius Ordinis Re-
ligiosum P. Ambrosium Ambianensem
instigarunt, ut tres epistolas in vulgus
spargeret, in quibus fingebatur, quod
Carolina de Monchy ad Sanctam Au-
streber-

strebertam Abbatissa unacum suis San- Sæc. XVII.
 ctimonialibus de periculis doctrinæ a A. C. 1644.
 Dabillonio e suggestu propositis vehe-
 menter quereretur. Hæc vero cognita
 fraude die vigesima secunda Februarii
 ad Barbotoum Generalem Episcopi Vi-
 carium, necnon ad ipsum Dabillonum
 literas a Sororibus Magdalena Prioris-
 sa, Francisca Sub-Priorissa, Thoma-
 sia & Magdalena Discretis subscriptas
 dedit, in quibus hasce literas a nulla
 ex suis Religiosis fuisse scriptas, nec
 unquam a præfato Doctore Dabillonio
 propositiones perversas, & fidei Catho-
 licæ minus consonas fuisse enuntiatas
 testabatur, hocque testimonium coram
 Francisco de Lengeina & Adriano Boc-
 quillonio Regiis Notariis confectum om-
 nes reliquæ Sorores numero viginti chi-
 rographo suo firmarunt.

Sub idem ferme tempus Petrus Lo-
 wencurtius Ecclesiæ Cathedralis De-
 canus cum quibusdam Canonicis sibi
 addictis, & Episcopo ob amissam litem
 infensis, habito inter se privato conventu
Labadæum & Dabillonum die decima
 nona Martii tanquam de falsa doctrina
 suspectos declaravit: Horum autem
 præcipiti & minus legitimo judicio se-
 le vehementer opposuere ceteri no-
 vem Canonici. Frustra igitur omnibus
 domesticis hisce machinationibus, Mo-

B 4 linistæ

Sæc. XVII. linistæ validius caussæ suæ patrocinium
A.C. 1644. Parisiis in Regis Aula quærere decreverunt; nec sua eos spes fecellit; pro ea enim, quo apud Mazarinum Cardinalem, Condæum Principem, Seguerium Cancellarium, aliosque Proceres gratia & auctoritate valebant, facile impetrarunt, ut supremus Picardiæ Judex Chauneus Ambianum a Regina decerneretur, in Labadæi doctrinam, vitam & mores rigide inquisitus: cum vero ex testibus nonnulli Labadæum & Dabillonum pro aris & focis defendarent, alii ex utriusque doctrinis immens fidei periculum exaggerarent, Chauneus re penitus infecta Parisios reversus est, non alio inquisitionis emolumento, nisi quod turbarum progressibus remora ad tempus objecta fuerit.

§. X.

Joannis Labadæi apostasia.

Haud adeo culpandus fuisset Molini-starum Zelus, si intra debitæ moderationis limites ad sobrietatem sapientes & non privatæ opinionis studium, nec publici applausus æmulationem, nullumque aliud præter erroris odium præsetulissent: inde autem ex opposito accidit, ut motæ adversus Labadæum que-

Mayer.

matæol.

Labad.

*Lettre d'un
Docteur sur
l'Apostasie
de Labad.*

*Lettre du
P. Sabré à
Labad.*

*Nouvel re-
cueil. l. c.*

querelæ & accusationes tunc suorum Sæc. XVII.
 fautorum patrocinio haud prævalerent, A.C. 1644.
 postquam vero hic Jansenii & Abbatis
 San-Cyrani dogmata variis in locis
 præcipue apud Ursulinas Virgines Va-
 satenses & Bourgis, palam prædicaret,
 anno hujus sæculi quadragesimo quinto
 Reginæ jussu ex universa Picardia exu-
 lare jubebatur. Igitur in Aquitaniam
 delatus, ipsum a vera fide defecisse ru-
 more sæpias sparso, divulgatis duabus
 literis admodum prolixis se a tam sa-
 crilegæ perfidiæ culpa longe alienissi-
 mum testabatur: demum eodem hoc
 anno cum Episcopus Vasatensis ob va-
 ria crimina & vaticinia in eum senten-
 tiā pronuntiasset, Labadæus ad Gra-
 villanam Vasatensis Diæcesis Eremum,
 quam tum Carmelitæ incolebant, se
 contulit, ubi in variis colloquiis nil nisi
 profundas veritates de fidei mysteriis,
 ac sublimes de Christiana Religione, ac
 Religioso statu ideas mira eloquentia,
 suavique verborum profluvio effuderat,
 ac præcipue P. Antonium Sabre Agi-
 nensium Eremitarum Superiorem, nec-
 non P. Sylvestrum occulto suo veneno
 infecerat: Morabatur ibidem Labadæus
 aliquamdiu, non tam Religiosæ solitudi-
 nis amore, quam delitescendi, ac pro-
 meritas pœnas effugiendi studio, quo
 etiam fine habitum ejusdem Ordinis

B 5 die

*Bibl. Car-
mel. t. I.
p. 187.*

Sæc. XVII. die octava Decembris induit, altera
A. C. 1644 tamen die exuit; biduo post congrega-

tis Fratribus narravit, sibi in somno a
Deo revelatum, præceptumque esse,
ut hunc Ordinem profiteretur; Deum
enim decreuisse, ut in hoc statu novis-
simis hisce temporibus ingens Dei o-
pus, ac Missionem sibi ab eodem im-
positam pro reformando utroque Clero
exequeretur. Ergo prima Januarii an-
no hujus sæculi quinquagesimo rursus
habitum consueta solemnitate recipit,
ac non sine magnis expensis pro se, sibi-
que carioribus discipulis pannum To-
losa ad conficiendas religiosas vestes
asportari curat: interim vero Samuei
Martineau Tolosano Archipræsuli & Va-
satensi Episcopo Labadæum Gravillæ
delitescere innotuerat, se igitur de-
tectum suspicatus Labadæus, cum suæ
caussæ diffideret, sexto Mense post in-
dutum habitum nondum evoluto Gra-
villa insalutatis suis hospitibus erupit,
evasit, atque ad Forcæum Franciæ
Marescallum secta Calvinistam Mense
Augusto aufugit, ubi per sex hebdo-
madas demoratus, cum quodam hu-
jus loci Prædicante prolixa & assidua
miscuit colloquia; inde nonnunquam
ad Domini Douiat amici sui ædes di-
verterat, ubi Joannes Gorlierus ejus
famulus, quem Aginenses Eremitæ

cum

cum literis eo ablegabant, illum adhuc Sæc. XVII.
Carmelitano habitu indutum offendit: A. C. 1644.
cum vero in se severius inquire intelli-
geret, toto pedum studio Montalbanum
contendit, atque in Ecclesia nova die
decima sexta Octobris Calvinianæ sectæ
palam nomen dedit, biennio post
Declamatoris officio honoratus, ubi
tamen non modo Regis mandato, sed
ipsis etiam Calvinianis Præconibus,
præcipue Arbuscio urgentibus, loco &
Ecclesiastico suo opificio amotus est,
demum vero Aureliæ, & Genevæ, suas
merces ubique venales exposuit, atque
in Angliam evocatus, ac denuo a suo
officio & ceterorum consortio exclusus
Calvinianam reformatiōrem nova re-
formatione eorumque Ecclesiam pari-
vocatione, qua Calvinus, super eandem
petram ædificavit. Tam præclara sectæ
suæ incrementa ex Catholicorum ex-
crementis plerumque capiunt Novato-
res. Priusquam vero fese Labadæus
in tam miserandum & infaustum ani-
mæ suæ statum præcipitaverat, Vasa-
ensis Episcopus PP. Antonium, & Syl-
vestrum, quos misere deceptos nove-
rat, ad se accersiri, eosque, ut cuncta
infelicitis Magistri sui dogmata ac deli-
ria manifestarent, jussit. Paruere am-
bo, quos doctissimus hic Præful tanta
pastoralis amoris benevolentia excepe-
rat,

Sæc. XVII. rat, tamque gravi rationum pondere
A. C. 1644. horum dogmatum falsitatem confuta-
verat, ut ambo agnito errore luculen-
tæ veritati vietas manus darent, seex-
terna pietatis specie delusos fass: insu-
per eidem Episcopo Labadæi Scrinia
aperuerunt, ex cuius scriptis hujus
Viri iniquitas, hypocrisis, illusiones,
& venenata dogmata luculentius patue-
re, omnibusque sat manifeste apparuit,
quod ejus consilia de *extraordinaria* sua,
ut vocabat, Missione omnibus Eccle-
siæ usibus & præceptis, necnon Regu-
lari disciplinæ bonisque moribus oppi-
do contraria essent, illiusque institutio-
nes, quas suis discipulis tradiderat, su-
spectæ ac periculose sub vitæ purioris
velamine ad carnis libertatem, imo &
Adamitarum & Illuminatorum hæresin
collimarent: Nihilominus hic Præful,
cum P. Sylvester die decima sexta Octo-
bris anno hujus sæculi quinquagesimo
jamjam fatis cessisset, Patrem Anto-
nium jussit, ut datis ad hunc Aposto-
tam literis amore plenis eidem securi-
tatem, veniam, omnemque protecção-
nem polliceretur, dummodo deinceps
fese Ecclesiæ submittere, errores suos
detestari, & juxta Ordinis & mona-
sterii sui præcepta vivere velit. Ejus-
modi literas die vigesima sexta Novem-
bris Pater Antonius ad Labadæum per
Joan-

Joannem Gorlierum ejus famulum, Sæc. XVII.
Montalbanum transmisit, in quibus il- A.C. 1644.
lum vehementer hortabatur, ut utrius-
que sui Discipuli exemplum sequeretur,
nec se in lupi fauces, Ecclesiæ hostes,
& æternæ ruinæ abyssum ipsem præ-
cipitem ageret, eo duntaxat fine, ut
Paternam correctionem non tam ob e-
jus doctrinam, quam mores impenden-
tem effugeret, cum vero Labadæus in
Calviniana Ecclesia palam professus
esset, se per quindecim, aut omnino
viginti annos, quibus in Societate vi-
xisset, jamjam Calvini erroribus in a-
nimo suo adhæsisset, Pater Antonius
id ejus dictis & factis minime concor-
dare demonstrabat, eoquod ipsus ore
& calamo sæpiissime professus esset, quod
de reali Christi Domini præsentia in
Eucharistia tanta evidentia convictus
esset, ut se de hoc mysterio non tam fi-
dem, quam certitudinem habere, affir-
mare auderet: insuper Ordinis vestem
cum solitis ritibus aquæ benedictæ &c.
summa mentis compositione receperit,
Sacelli sui fores, dum Sacris operaba-
tur, caute ne ab aliis turbaretur, oc-
cluserit, parvam hostiam consecravit,
eamque in argentea cruce inclusam Le-
guievino Gravellam profectus, ex pie-
tatis fervore, licet indiscreto secum por-
tarit, palliumque, ut vocabat mysterio-
sum,

Sæc. XVII. sum, quod sibi tanquam Missionis suæ
A.C. 1644. extraordinariæ thesseram fieri curasset,
 se nonnisi unacum pelle, & vita exu-
 turum, crucifixi imaginem manu te-
 nens sæpius pollicitus fuerit, singulis
 quoque diebus rem Divinam peregerit,
 variisque diebus etiam ferialibus, præ-
 cipue vero decimo tertio Januarii die
 suo natali solemne Sacrum de SS. No-
 mine Jesu cantari curarit, ac in suo
 Diario exacte annotarit, quod die de-
 cima Decembris eo momento, quo S.
 Hostiam consecraverat, ex eadem Ho-
 stia distincte hæc verba: *Hoc est enim*
Corpus meum repercutta inaudierit, dum-
 que a defuncto Vasateni Episcopo Pres-
 byteratus ordine initiatus fuisset, SS.
 Trinitatem æquali claritate, qua semet-
 ipsum vidisset, intuitus, ab eadem in-
 terius Sacerdos factus, omnem pasto-
 ralem & Apostolicam potestatem acce-
 perit, & semetipsum SS. Trinitatis Sa-
 credotem appellari, deque Sacerdotii
 sui veritate se convictum esse afferuerit.
 Plura alia ab ipsomet Labadæo dicta,
 scripta, & typis impressa eidem objec-
 rat P. Antonius, ex quibus inferebat,
 quod, cum hæc omnia a Calvinistis
 tanquam superstitione & abominanda
 haberentur, aut Labadæus se per tot
 annos Calvini hæresin in suo sinu fo-
 visse, mentitus fuerit, aut hæc dun-
 taxat

Declarat.
imprim. a
Montauban.
pag. 84.

taxat Calvinistis complacendi studio pu-
blicæ fidei suæ confessioni inseruerit: A. C. 1644.
Sæc. XVII.
vel enim ea, objiciebat P. Antonius,
quæ per quindecim istos annos inter
Jesuitas & Catholicos sibi contigisse
scriperat, vera, vel imaginaria, vel
artificiose adinventa fuere: si vera cen-
suit, tunc manifeste de falsitate Calvi-
nianæ sectæ, quæ Christi præsentiam
negat, ipsum fuisse convictum sequi-
tur, si imaginaria, oportuit, ipsius
phantasiam fortiter imbutam fuisse de
veritate illius mysterii, cum ipsi tam
vivas species exhibuisset: si autem ma-
litiose convicta, nonne se sacrilegum
impostorem, hypocritam, atque ex
omnium scelerum colluvie natum ho-
minem proderet &c. Verum ad hasce
P. Antonii literas Labadæus confusio-
ne obrutus, nullum dedit responsum.

§. XI,

Diverorum iudicia de caussa La- dianæ Apostasie.

Postquam certa fama de Labadæi a- *Lettre d'un n°*
postasia Galliam pervaferat, mox *Doff. sur le*
Molinistæ ultra modum ovantes, hu- *sujet de*
jus Viri ruinam Jansenismo tribuebant, *l'Apost. de*
cunctosque, qui se sancti Augustini Di-
scipulos dicebant, *Calvinianos appella-*
bant troffulos, qui sub externa corporis
com-

Sæc. XVII. compositione, & Sacrorum verborum spe-
A.C. 1644. cie Calvinii venenum in suo corde contegunt,
illudque in Auditorum, amicorumque au-
res interim instillant, donec favente tempo-
ris opportunitate palam sese Calvinistas esse
profiteri possent, cum Jansenistarum &
Sancyranorum spiritus plene Spiritui &
Calvinistarum doctrinæ consonet. Eo fine
typis vulgarunt librum, quem hoc ti-
tulo honorarunt: *Triumphus Catholicæ*
veritatis adversus Novatores, sive Jansenius
damnatus, & paulopost ex eorum
officina aliis prodiit liber, cui titulus:
Trita Jansenismi via ad Calvinismum du-
ctore Joanne Labadæo. Cum autem illi,
qui Jansenistæ a Molinistis dicebantur,
a Calvini erroribus summopere abhor-
rent, & Ecclesia Jansenium nunquam
damnasset, nec tum de erroneis proposi-
tionibus judicio Ecclesiæ adhuc consti-
tillet, hinc illi Labadianæ apostasiæ cau-
sam ex Jansenii doctrina falso repeti,
seque tam injuriose ab ejusmodi homi-
nibus traduci, ægerime ferebant, haud
ignari, quod ejusmodi calumniam non
alio fine Jansenistis impingerent, nisi
ut ipsi suæ opinionis trophæum super
Augustinianæ doctrinæ ruinas erigere,
folique de Ecclesia bene meriti a vulgo
videri possent: Hæc ipsa autem intem-
peries duntaxat ad exacerbandos ani-
mos, & fabricandam novam sectam per-

mu-

mutuam æmulationem, servensque Sæc. XVII.
 contradicendi studium tritam pande- A.C. 1644.
 bat semitam. Eapropter non feriabantur Jansenistarum calami, atque inter eos præcipue Hermanus Bellovacensis Canonicus prolixam edidit epistolam, in qua solide demonstratum ibat, ex funesto Labadæi lapsu Jesuitis nullum cum Judæis, Hæreticis, & Paganis triumphandi, sed potius ad Ecclesiæ Catholicæ imitationem tristandi argumentum præberi: solos Rupellenses Calvinistas, non autem Jansenistas tri-
 pudiassent, dum P. Petrus Jarrigius Je-
 suita, paulo ante die vigesima quinta Decembris anno hujus sæculi quadra-
 gesimo septimo coram Calviniano Se-
 natu, & anno sequenti die vigesima quinta Martii in Templo fidem Catho-
 licam abjurasset; nec tamen propterea Jansenistas librum sub hoc titulo: *trita via Jesuitismi seu Molinismi ad infernum*, typis vulgasse: nec pæana cecinisse, dum alias quidam Jesuita eodem hoc anno Carnoti prope Aureliam in vigilia Nativitatis Dominicæ duobus vulneribus pectori suo inflictis semetipsum interemit, quin eis exprobrassent Janse-
 nistæ falsitatem vaticinii Societati suæ facti, quod quicunque in eo Ordine de- *Imago I.*
cesserit, vita fruetur sempiterna, & om- Sæc. S. J. *l. 5. c. 8.*
nus omnino ac singuli ad mortem usque, si

Hist. Eccles. Tom. LXI.

C in

Sæc. XVII. in Societate confliterint, servandi sint. His
A. C. 1644. præmissis hic idem Canonicus demon-
strabat, quod prima Labadianæ ruinæ
origo fuerint falsæ revelationes, visio-
nes, somnia &c. quibus vel delusus,
vel alios deludere adhuc in Societate
moliebatur, priusquam de Jansenii Au-
gustino vel somnium esset, altera vero
caussa, quam tamen Jesuitæ in præ-
fato libello suppresserant, Ecclesiasticæ
poenæ timor extiterit. Postea præfatus
Canonicus multis argumentis ostendit,
quod Molinistæ perperam Labadianæ
apostasiæ caussam ex iis repetant, quæ
hic perfidus ad aucupandam suorum
Mæcenatum gratiam & patrocinium
allegaverat, cum omnes illi, qui ex
Ecclesiæ castris transfugiunt, ejusmodi
obtentibus suam perfidiam honestare
satagant, hic idem Author atrocem il-
lam calumniam, qua Molinistæ Janse-
nistas Calvinò obviam in scripserant,
exagitans, ex ipsius Jansenii odio in
Calvinistas, necnon ex ipso Labadæ
testimonio de Jansenistarum obsequio
erga Ecclesiam demonstrabat, quod
Jansenistæ, nisi æque fideliter Eccle-
siæ, quam doctrinæ gratiæ inhærerent,
se genuinos sancti Augustini discipulos
nominare non auderent, de cetero au-
tem ipsi nec ulla, etiam cruenta ad-
versariorum vexatione terreri, minus

vero

verò ab Ecclesiæ sinu avelli possent. Hæc Sæc. XVII.
Historica fide retuli, nec mea facio. A.C. 1644.

§. XII.

*Censura Facultatis Parisinæ in libel-
lum de Christiana Familia.*

Hoc item anno die prima Octobris *Argentre*
Antonius de Breda Facultatis Coll. Jud.
Theologicæ Syndicus coram Sorbonæ Fac. Par.
Doctoribus exposuit, se præ manibus t. 3. p. 53.
 habere libellum, cui titulus: *Familia Christiana sub Magisterio sancti Josephi*,
 in eo autem multa animadversione digna deprehendisse, ac propterea eundem ipsi Facultati examinandum trare. Re percepta mox Facultas hanc in rem quosdam selegit Magistros, qui quinto post die retulerunt. „Authorem „hujus libelli peculiaris cujusdam spiritus ductu, respexisse ad vanitates & „insanias falsas, & miracula ac revelationes sibi finxisse, ut Familiam & „Institutum suum extolleret, & cæteris omnibus præferret: Multa contra „Ecclesiæ usum & praxim, ejusque sanctitatem, integritatem, & authoritatem, contra genuinum S. Scripturæ sensum, Sacros Canones, Apostolicas Constitutiones, vota atque Instituta Regularium, atque etiam in Dei summi, Christi Domini, Augustissimæ Ma-

C 2

,tris

Sæc. XVII. „tris ejus, Beatissimi Joseph, & alio-
A.C. 1644. „rum Sanctorum honorem & majesta-
„tem congreguisse. Ut vero Matrimonii
„statum impensis commendaret, &
„pluribus suaderet, cælibatum nimium
„depressisse, ac in eum finem quamplu-
„rima hæretico plane sensu, Sacris
„Scriptoribus & præcipue S. Paulo con-
„traria, nonnulla etiam schismatica,
„erronea, & temeraria, innumera ob-
„scœna & impura, ac piarum aurium
„offensiva protulisse. „

Cognito horum iudicio Facultas
„judicavit, prædictum libellum dam-
„nandum, prout de facto damnavit,
„tanquam continentem propositiones
„Hæreticas, Impias, Blasphemias, S.
„Scripturæ, Ecclesiæ usui & praxi, Sa-
„cris Canonibus, Apostolicis Constitu-
„tionibus, disciplinæ Ecclesiasticæ &
„regulari contrarias, schismaticas, er-
„roneas, temerarias, obscœnas, pia-
„rum aurium offensivas, calumniosas,
„seditiosas, insulsas & falsas. Censuit
„insuper hanc generalem Censuram esse
„evulgandam, sic tamen, ut nonnullæ
„propositiones peculiaribus notis affi-
„ciantur, ea adhibita cautione, ut quæ
„aliquid obscœnitatis redolent, ad vi-
„tandum scandalum, non exscribantur. „

Die autem secunda Septembris Bur-
degalensis Senatus libellum, cui titu-
lus;

lus; *Theologia Moralis Jesuitarum contra universalem Christianam Moralem*, supra primi, & in foro lacerari jussit, eo quod calumniis, mendaciis & convitiis refertus esset.

Sæc. XVII.
A.C. 1644.

§. XIII.

Monasteriensis Pacificationis initia.

Ineunte hoc anno propior conciliandæ pacis spes affulgere videbatur; complicitatis enim omnibus, quæ ob securitatis literas, titulosque movebantur, difficultatibus jamjam pro Principum Legatis Monasterii hospitia parabantur: die etiam decima sexta Martii Claudius Mesmius Comes de Avaux, seu Avallius Franciæ Regis Legatus diu expectatus, tandem Monasterii Westphalorum advenit: occurrerant eidem solemnni pompa Joannes Ludovicus Nafoviæ Comes Cæsarialis Legatus, Didacus de Saavedra & Zapata Comes Hispaniæ Regis Oratores, neçnon Reipublicæ Venetæ Legati. Altera die Fabius Chisius Sedis Apostolicæ Nuntius urbem ingrediebatur, cui adventanti Cæsarialis, Regumque Oratores cum magnifico curruum apparatu obviam ire parabant: cum autem Franciæ Orator cum Hispaniæ Legatis de prærogativa præcedendi contenderet, ne in primo pa-

Bougeant Hist. bell. tric. part. I. lib. 8.

Adami rel. Pac. Westphal.

Gundling. Discal. sup. pac. W. c. 6. §. 116. & seq.

C 3 cis

Sæc. XVII. cis limine pugnam ordiri diceretur, cur.
A.C. 1644. rus suos præmittere recusavit, ac sub
specioso Nuntium splendidius honorandi
obtentu Sant-Romano Comiti Gallo
negotium dedit, ut ipse cum viginti
Nobilibus equo vectus, Nuntium comi-
taretur: Hoc consilio per Aloysium Con-
tarenum Venetorum Oratorem Hispa-
niæ Legatis manifestato, mox unanimi
ceterorum consensu conclusum, Nuntio
a nemine obviam eundum, sed adven-
tus sui ignorantiam esse obtenden-
dam: ipse vero Nuntius biduo post Cæ-
saris Legatum primo, ac postea Fran-
ciæ Oratorem salutatum ibat, haud
parum indignantibus Hispanis, qui
Avallium adeuntes de bello, perinde
ac si nunquam devicti fuissent, & de
pace tanquam medio Gallis potius quam
Hispanis necessario differentes, huic
Legato haud dissimulanter exponebant,
quod ex unico Christianæ Reipublicæ
studio pacem exoptarent, eoque pro-
nius cum Gallorum consiliis conspirare
intenderent, eoquod illi, quos aggressi
essent (*), jamjam morte sublati forent,
nec arma contra Regem inchoato bello
nondum natum diutius gerere intende-
rent

(*) Ludovicum XIII. Franciæ Regem, e-
jusque Ministrum Cardinalem Richelium
innuebant.

rent. Paulopost Comes Lambergius a Sæc. XVII.
 Cæsare decretus Monasterium venit, A. C. 1644.
 qui tamen, ne Franciæ & Hispaniæ
 Legatis de digniore loco rursus conten-
 dendi ansam præberet, ceteros Lega-
 tos de suo adventu ex industria certiores
 non reddidit, ac propterea ab eis so-
 lemni pompa non est exceptus: Ex-
 pectabantur adhuc Brandenburgici &
 Batavi Oratores; Colonensis quoque
 Electoris Legatus Franciscus Guiliel-
 mus de Wartenberg Widenbrugi hære-
 bat, ac demum Catholicorum Electo-
 rum Legati exeunte primum anno ad-
 venere, & Bavarici Baro Haslangus,
 & Doctor Crebsius nonnisi adulto Men-
 se Decembri Monachio discesserunt.

Interim vero Sedis Apostolicæ Nun-
 tius indicta quadraginta horarum com-
 precatione prosperum comitiorum suc-
 cessum Deo pacis Authori enixe com-
 mendabat, ac tertio post die solemnem
 supplicationem cum in numero populi
 accursu habebat: Hæc ipsa solemnia
 vix non nova contentione fuissent inter-
 turbata, nisi Nuntii Pontificii modera-
 tio primas extinxisset scintillas; cum
 enim hic in Ecclesia scamnum tapete
 tectum, ut peracta supplicatione Sacro
 interesset, sibi adornari curaret, mox
 Franciæ Oratores eidem significarunt,
 ut inter ceteros Oratores Catholicos

C 4 pri-

Sæc. XVII. primum quidem locum, æquali tamen
A. C. 1644. gradu & cultu occuparet, nisi Pontificio habitu ornatus Sacro intereffet: His
pacis studio cessit Nuntius; nec tamen
propterea cessavere Galliæ Legati; cum
enim in Ecclesia pro Cæsaris Oratori-
bus sedes uno gradu altiores fuissent
erectæ, ipsi primam Sedem Nuntio, a-
liam pro Cæsaris, & tertiam pro Fran-
ciæ Legatis æquali ferie collocarunt:
in ipso etiam Sacra supplicatione circa or-
dinem Galli litem movebant; cum enim
Cæsaris Legati, & quidem Nassoviæ
Comes a dexteris, & Volmarus Doctor
a sinistris primi incederent, obtende-
bant Galli, ut ex Franciæ Oratoribus
præcipuus Nassovium, alter vero Vol-
marum comitarentur: tandem vero
Nuntii opera decretum est, ut Avallius
Nassovio, & Abel Servientus alter Franciæ
Legatus, qui a Mazarino pacis im-
pediendæ studio missus credebatur, Vol-
maro a sinistris adeffet. Porro hi ho-
norum apices litesque nonnisi ad augen-
dum temporis, rerumque dispendium
conferebant, dum interea populi sub
calamitoso belli pondere, & immanni
vexationum mole tabescerent.

§. XIV.

§. XIV.

Sæc. XVII.
A. C. 1644.*Osnabrugensis Conventus initia.*

Nec minus tardo gressu, utpote ex belli successibus suspenso Protestantes Legati Osnabrugam accessere: prævie tamen, Monasterii excluso Dano Rege, unanimi suffragio in pacis arbitros eligebat^r summus Pontifex, qui Fabio Chilio vices suas cessit, dato desuper die quinta Octobris diplomate Apostolico, quod paulopost ab Innocentio X. Urbani successore confirmatum adducemus. Osnabrugæ vero Regis Daniæ nomine Justus Lipsius, & pro Suecis Salvius Arbitrorum vices subibant: Cæsaris quoque Legati Auerispergius Comes & Cranius sibi in mandatis datum declarabant, quod inde non recederent, nisi post confectam pacem. Alter erat Aloysius Contarenus Venetæ Reipublicæ Orator: Ad hos autem denuo novæ deferebantur querelæ contra demandatæ Facultatis literas; quippe Galli in Suecorum literis Cæfarem titulo *Majestatis*, in Venetorum vero diplomate titulo *Serenissimi* decorari querebantur, cumque in Hispanorum literis Papæ tanquam Mediatoris nomen haud expressum legerent, mox & ipsi hoc nomen ex suis deleverunt literis;

C 5 post-

Sæc. XVII. postquam vero Arbitri normam, juxta
A.C. 1644. quam singuli Oratores plenam agendi
 facultatem literis expressam instruerent,
 conceperant, atque ab his verbis; *Ab-*
solutis mandati literis tam ex parte Cæsa-
ris, qnam Regis Catholici & Christianis-
simi Regis Nos &c. inciperent, mox
 Galli Hispanum Galliarum Regi præ-
 poni querebantur: Subrogarunt arbitri
 hæc verba: *Ex parte Cæsar is & utrius-*
que Coronæ, ast utrumque Regem æqui-
 parari, rursus indignabantur Galli:
 substituenda esse hæc verba; *utriusque*
partis, censuit ipse Avallius Franciæ
 Legatus, sed obstitit Servientius alter
 Galliarum Orator, prævaluit tamen
 Avallius: sublatis igitur hisce difficul-
 titibus omnes Oratores suas quisque
 demandatæ potestatis literas Arbitris
 tradidere: Hi vero primæ comitiorum
 Sessioni diem quartam Decembris
 præfixerunt.

§. XV.

Media ad pacem obtinendam ab Ora- *toribus proposita.*

Adlxreit.

Annal. Boic. Præstituta die singuli Oratores, prout
 tom. 3. p. 3. antea conventum erat, rationes
 lib. 29. quas quisque magis ad conciliandam
Theatr. Eu- pacem oportunas censuissent, Arbi-
rop. p. 5. tris scriptotenus tradidere: Præprimis
pag. 235. igit

igitur Cæsarei & Hispani, qui tum ad- Sæc. XVII.
huc velut unam partem ob caussæ æ- A. C. 1644.
qualitatem constituebant, postularunt,
ut pax Ratisbonæ anno hujus sæculi
trigesimo inter Ferdinandum II. Cæsa-
rem & Ludovicum, necnon pax Ver-
viensis & Ratisbonensis cum Hispanis
& Gallis, item pax Pragensis observa-
retur, & cuncta exinde a Gallo-Sue-
cis Imperio inique erepta restitueren-
tur, reservatis juribus & actionibus in
omnia hæc ablata. Hæc Cæsareorum
petitio omni æquitati innitebatur: non
idem autem erat circa postulata Gallo-
Suecorum; cum enim perperam ab-
lata retinere, firmum fixumque habe-
rent, omnes politicæ artis fontes ex-
haurire cogebantur, ut sua postulata
justitiæ ac moderationis fuso delini-
rent: Percepta igitur Cæsareorum pro-
positione nonnisi vagis oppido verbis,
variisque quæfisis ambagibus respon-
derunt, demum vero crebris inter se
habitis colloquiis declararunt: „se nun-
„quam ad pacis tractationem descensu-
„ros, nisi prius omnium Imperii Prin-
„cipum, Ordinum Urbiumque Legati
„adessent, & Trevirensis Elector liber-
„tati effet redditus; cum enim ea ex cauf-
„sa tam diuturnum bellum gestum suis-
„set, æquum pariter foret, ut absque
„illis nihil de pace ageretur: nec Cæ-
„farem

Sæc. XVII., sarem puduisset, sæpius cum quodam
A. C. 1644. unico Principe vel Imperii Statu si-
„gillatim pacisci, uti Goslariæ cum
„Luneburgico, & Pragæ cum Saxone
„paëtum erexisset.“ Hæc Gallorum
oppositio displicuit non modo Osnabru-
gensi Episcopo, qui Electorale Colle-
gium repræsentabat, sed imprimis Cæ-
fareis Hispanisque Legatis, quocirca
apud Arbitros gravissime questi expo-
nebant, quod pax, prætensa hac om-
nium Ordinum convocatione ob senten-
tiarum diversitatem, & longiorem mo-
ram aut differatur, aut omnino præ-
pediatur; cum tamen horum absentia
congruis pacis mediis saltem propo-
nendis non obstet, & in his comitiis
proposita & conventa sine obstaculo in
proximis Imperii comitiis postea a cun-
ctis solemni consensu rata haberi pos-
sent: novo autem hoc petito Gallo-
Sueci nil nisi moras nectere, novasque
contentiones concitare quærerent; cum
aliunde cunctis Imperii Ordinibus hæc
comitia accedendi libertas ultro jam
concessa fuisset, illos vero, qui venire
nolunt, trahere, aut cunctantes expe-
ctare, inconsultum esset. Cedendum
tamen erat Gallis, Suecisque, tandem
vero Arbitrorum opera & studio Galli
policebantur, ut intra octiduum me-
dia ad pacem opportuna proponere vel-
lent:

lent: exeunte autem hoc anno rursus Sæc. XVII.
 datis literis omnes Imperii Ordines ad A.C. 1644.
 hæc comitia invitarunt, horum adven-
 tum anxie præstolantes, ut accedenti-
 bus Protestantium Deputatis hi facilius
 suorum & præprimis Hassorum libertati
 Religionis, & Sacri spolii possessioni fa-
 vere, vicissim vero Gallis Imperio ere-
 pta tuto asserere valerent, simulque Cæ-
 faream imminuerent auctoritatem ut-
 pote cui velut complendæ necessario
 foret omnium Ordinum præsentia, at-
 que assensus. Ceterum hoc anno de-
 liberationibus imponebatur finis, do-
 nec Oratores de rebus ultro citroque
 propositis a suis Principibus responsa
 acciperent.

§. XVI.

Fædus Gallorum cum Batavis.

Accesserant Galli Oratores ad hæc *Bougeant*
Hist. Bell.
 comitia magis de continuando bel-
tric. tom. I.
lib. 8.
 lo solliciti, quam promovendæ pacis
 cupidi: eapropter tardius non sine
 exterorum Oratorum indignatione Mo-
 nasterium venerant, ut prius Hagæ cum
 Batavis armorum societatem firmarent:
 At in Hollandiæ finibus sat remis-
 se excipiebantur, cum Batavi potius
 nocivum hoc bellum tandem finiri,
 quam continuari desiderarent. Magis
 sibi

Sæc. XVII. sibi propensum Galli experiebantur Fri.
A.C. 1644. dericum Henricum Arausionensem
Principem, qui suam auctoritatem bello partam nonnisi armorum potentia
conservari posse, noverat, ne tamen Batavos offenderet, media via ince-
dens, inducias proposuit. Nec id di-
splicuit Mazarino Cardinali; sperabat
enim, quod Galli induciarum ope in
secura bello partorum possessione con-
servari possent, atque Hispani ea, quæ
amisissent, potius Gallis relicturi, quam
exspirantibus induciis novo bello se-
implicaturi essent. Tandem vero mu-
tuo pacto die prima Martii conclusum,
quod neutra pars sine alterius consensu
nec transactionem, nec pacem aut in-
ducias inire, aut ditiones hosti ereptas
reddere velit, sique post pacem Mona-
sterii firmatam Cæsar, Hispaniæ Rex
vel aliis quicunque Princeps bellum in-
novaret, ad mutuam bello partorum
defensionem Galli Batavis, & vicissim
arma juncturi essent: Galli autem ad
alendum exercitum annue Batavis duo-
decies centena librarum millia pende-
rent. Firmato utrinque hoc foedere
Avallius Comes Fœderatos Belgii Or-
dines his verbis alloquebatur: „Vestræ
„bonitati, necnon reverentiæ erga Re-
„gem nostrum & Reginam confisi spe-
„ramus, vos, quæ ad Catholicorum
„leva-

„levamen proponere jussi sumus, æquis Sæc. XVII.
 „auribus excepturos: Rex enim pro A.C. 1644.
 „antiqua Majorum suorum Religione
 „ac pietate a vobis efflagitat, ut edi-
 „torum vestrorum severitatem adver-
 „sus incolas, Religionis societate Regi
 „junctos moderari velitis, eisque per-
 „mittatis, aut saltem impedire nolitis,
 „ne in ædibus suis pro Religionis exer-
 „citio convenire valeant. Forte id illis
 „denegatis, quia Regiminis vestri ho-
 „stes sunt? concederim id ad tempus:
 „ast in caussam hujus odii pariter in-
 „dagate: nonne ipsi Catholic bonis,
 „armis & sanguine suo vobis publicam
 „pepererunt libertatem, qua tamen illos
 „nunc privatis? nonne ad excutien-
 „dum Inquisitionis jugum suam quoque
 „contulerunt operam, & vos nunc
 „longe durius Inquisitionis tribunal con-
 „tra eos erigitis? Verbo: vestræ op-
 „pressions, vestra edicta, subtracta
 „Sacerdotibus alimenta, contemptus
 „omnium, quæ in Religione nostra sunt
 „Sacrosancta, hæc Catholicorum ani-
 „mos a vobis alienos reddidere: Vultis
 „igitur eos ad obsequium reducere, ex
 „male affectis fidos cives efficere, & ab
 „edictorum severitate quicquam remit-
 „tite, & sic illos vobis æterna gratitu-
 „dine ac fide obstrictos reddetis. Haud
 „vos latet, quod severæ inquisitiones
 „vestræ

Sæc. XVII.,, vestræ nec illorum numerum, nec
A. C. 1644.,, conventus imminuerint: Fateri quo-
,,que coacti estis, quod nihil unquam
,,contra patriam moliti sint: cur illos
,,hostium loco habetis, num esse bo-
,,num Catholicum, & bonum Hollan-
,,dum inter se repugnant? an non Hi-
,,spanorum hostes esse possunt. quin
,,sint Protestantes? interrogate Lusita-
,,nos, & Catalonos: nonne etiam Ca-
,,tholici in vestris Provinciis agentes,
,,Hispanos pro patriæ suæ hostibus de-
,,clararunt? nonne ipsi ceteris primi
,,fœdus, unde vestra Respublica ortum
,,traxit, suo chirographo munierunt?
,,Horum nomine polliceor, quod Ca-
,,tholici omnes, quos a vestræ Reipu-
,,blicæ corpore abscisso creditis, per
,,vestram moderationem eidem corpori
,,firmissimo fidelitatis nexu ad conser-
,,vandam libertatem conglutinati ad-
,,hæsuri sint: Ita nobiscum Rex, Re-
,,gina, eorumque Majores senserunt,
,,horum consilia, si in cæteris omnibus
,,secuti estis, & in hoc sequimini. In
,,grata memoria habete Henricum Ma-
,,gnum, qui in vobis prior Reipublicæ
,,prærogativam agnovit: memores estote
,,sui consilii, cum vobis ad Status ve-
,,stri conservationem suasit Religionis
,,Catholicæ, ejusque liberi exercitii to-
,,lerantiam.,, Enimvero ipsemet Arau-
sionen-

sionensis Princeps coram Avallio Ora- Sæc. XVII.
 tore declarabat, iniquum esse, quod A.C. 1644.
 Catholici tantopere vexentur in eadem
 Regione, ubi tamen sectarum toleran-
 tia inter præcipua regiminis politici
 fundamenta habetur: verum Batavi
 insuperhabitibus Principis sui monitis au-
 dacter Oratori insinuarunt, ut de Ca-
 tholicis nullam ultra mentionem face-
 ret, ni sibi molestiam accersere vellet:
 Nec his contenti, post Oratoris disces-
 sum edicta adhuc longe severiora in
 Catholicos ferebant, ut imposterum
 pro sublevando jugo exterorum Prin-
 cipum deprecationes implorare ab-
 sterrentur: Re comperta Franciæ Rex
 datis ad Batavos literis de eorum in-
 humanitate erga Catholicos vehemen-
 ter querebatur, nullo alio sui patrocinii
 successu, nisi quod Catholici haud mi-
 tius, quam antea (*) haberentur.

§. XVII.

(*) Observandum est, quod violata pacto-
 rum religione Batavi Catholicis Religionis
 suæ exercitium post prosperum rebellionis
 successum ademerint, eisque Ecclesias eri-
 puerint, sub falso obtentu, quod inobedien-
 tes ac seditioni fuissent, ac Calvinistis novum
 jugum imponere moliti essent; quæ tamen
 putida fuit calumnia: præterea jam nimis in-

Hist. Eccles. Tom. LXI. D dul-

Sæc. XVII.
A.C. 1644.

§. XVII.

Variae urbes a Bavaris occupatae.

Theatr. Eu-
rop. part. 5.
pag. 234.
Brachel. hist.
lib. 6.

Quamvis Cæsar pacem Imperio red-
dere, totis viribus adlaboraret,
plurimumque Principum Oratores Tem-
plum pacis Monasterii aperire crede-
rentur, ejus tamen structura sat lente
processerat, eoquod armati hi pacifica-
tores una manu pugnassent, ædifica-
fent

dulgenter cum Catholicis gestum credide-
rant, eoquod interdicto publico Religionis
exercitio illos ad Calvini sectam non coege-
rint, sed in privatis cedibus convenire per-
miserint: eapropter anno hujus sæculi qua-
dragesimo primo Jesuitis in Belgium venire,
sub gravissimis poenis interdixerunt, paren-
tibusque suos filios ad Catholicas Hispania-
rum Universitates vel Collegia mittendi li-
bertatem ademerunt, ne ibidem doctrinis
Reipublicæ perniciose imbuerentur: Verum
in quorum Scholis ipsi Batavi anno Domini
millesimo quingentesimo octogesimo primo,
Hugonotæ in Galliis per integrum ferme
sæculum, Puritani in Anglia, Calvinistæ in
Bohemia & Hungaria fuerint imbuti, bella
& seditiones contra suos legitimos Princi-
pes concitatæ, irrefragabili testimonio lo-
quuntur, necnon desolatæ ab ipsis Regiones
hodie dum vindictam in cælum clamant.

sent altera, & quod hac erexissent, Sæc. XVII.
destruxissent illa: eodem enim tem- A. C. 1644.
pore, quo Galli pacis consilia jactita-
bant, novas armorum societas inie-
runt, & Sueci Daniæ Regem, eoquod
Moscis & Cæsareis suppetias tulisset,
inopino bello oppreserunt, ac Gallia-
rum Reginæ Auctores fuerant, ne hoc
anno pacem iniret, sed potius bellum
in Germania ardentius produceret. Eo
consilio Turrenius Comes cum recenti
milite Gallo in Aliatiam movit trajecto-
que Rheno sese cum Suecis jungere,
totamque belli molem ad tractum Rhe-
ni superioris, & demum in Bavariam
effundere statuit: Obsttit tamen Mer-
cius, qui Wallio ætate ac laboribus
fracto in suprema Bavarii exercitus
Præfectura subrogatus, non modo Gal-
lo-Vinarienses, ne Überlinganæ Urbi
suppetias inferre possent, præpedivit,
sed insuper recuperata Heilinberga mu-
nitaque Rotwilla, Überlingam & postea
Friburgum Brisogiæ urbem expugna-
vit. Biduo post Anguinius Dux cum
recenti milite e Galliis Brisaccum ad-
ventans, terrorem, non cladem Bavaros
Cæsareis intulerat; quippe Turrenio &
Vinariensibus junctus, prope Ufhusium
Mercii castra majore vincendi fiducia,
quam certaminis felicitate adoritur,
tanta tamen Bojorum vi exceptus, ut

D 2 pugna

Sæc. XVII. pugna per totam noctem protracta circa
A. C. 1644. quartam horam posteræ diei matutinam
non sine luculenta clade repelleretur.
Nec tamen inde fractus, Rauschenbergii
stationem pari ferocia oppugnat, &
quamvis bis cum strage repulsus esset,
acie tamen dextre inversa, Boica ca-
stra a tergo invadere tentat. Tum ve-
ro ipso periculo leoninam fortitudinem
acuente, Bavari ternos Gallorum insul-
tus tam immota virtute sustinuerunt,
ut tandem Galli ingenti clade repulsi,
fateri cogerentur, non semper audaciam,
nec numerum adversus strenui Ducis
vigilantiam valere. Cecidere in hoc
conflictu sex Gallorum millia, Bava-
rorum non ultra mille ducenti, quos
inter tamen præcipue Caspar Mercii
Frater, aliique Tribuni recensebantur.
Sub idem tempus Wiseneckensis arx
flagitiosa Gubernatoris perfidia Gallis
cesserat; inde vero Anguinius auda-
cior factus, novisque copiis identidem
auctus, Germersheimium, Wormatiam.
Spiram, Crucinacum, Moguntiam,
Philipopolim, aliasque Palatinatus ur-
bes non tam suorum virtute, quam
multitudine intercepit: Minus tamen
felici Marte adversus Bavarо - Cæsareos
pugnabant Hassi & Vinarienses; hi e-
nim Manheimii a Rauschenbergio op-
pressi, isti vero Hæchsta urbe expulsi
itera-

iterata clade profligati fuere: Cæsarei Sæc. XVII.
quoque Saxonibus juncti Schweidnit- A. C. 1644.
zium in Silesia, Zeizam arcem, &
Wohlaviam aliasque urbes expulsis
Suecorum præsidiis recuperarunt. Pau-
lo post etiam Bremensis Administrator
Suecos non longe a Verda ingenti clade
protrivit: Fausta quoque erant Cæsa-
reorum initia in bello Danico; quam-
vis enim Torstensonius & Hornius plu-
rimas urbes præsidiis pene nudatas, ac
inopina Suecorum irruptione percussas
intercepissent, Cæsarei tamen, ductore
Gallafo, cæsis Suecis, cum ingenti
præda Kialensem arcem expugnarunt,
atque ex Stapelhornensi & Eiderstadia-
na regione expulso, expugnatis duo-
decim Suecorum navibus strenue in-
festati sunt: Exorto autem Danos in-
ter & Cæsareos dissidio, Galassus ex
Holsatiæ finibus Magdeburgum rever-
sus, cum exercitu suo ex variis cladibus
imminuto ægre in Bohemiam evasit, ejus
vestigia premente Torstensonio, qui
Moraviam ferro & flamma dein deva-
status est. Ita demum hic quoque an-
nus æquali utriusque partis strage &
victoria, ac nonnisi communi subdito-
rum ruina sine ullo communis caussæ
emolumento absumptus fuit. Nec ma-
gis constans erat belli fortuna Hispa-
nis, qui quamvis in Catalonia Ilerdam

Sæc. XVII. urbem recuperassent, Gravellingam ta-
A. C. 1644. men in Flandria Gallis, & Sassen
Gandavense Batavis cedere cogebantur: Cataloni quoque in Extramaduram
excurrentes Marchionem de Terracu-
fa ab obfitione Eloë repulerunt, desideratis utrinque quamplurimis.

§. XVIII.

*Urbani VIII. Pontificis Maximi
obitus.*

Palat. invit. **H**oc item anno Italæ bello, quod
Urb. VIII. Barberini ob Ducatum Castrensem
Ciacon. in cum Odoardo Parmensi Duce, Venetis,
nita Ejus- aliisque Italæ Principibus gesserant,
dem tom. 4. die prima Maij finis imponebatur, pa-
Nani Hist. cem conciliantibus Alexandro Bichio
Venet. p. I. l. 12. & p. 2. Cardinale Regis Christianissimi Oratore,
lib. I. & Cardinale Joanne Donghio, qui no-
mine Pontificis concordiæ leges in Ba-
silica Divi Marci promulgaverat: Erat
hoc bellum Ecclesiæ, Romanæque di-
tioni funestum, & Urbani Pontificis
existimationi, vitæque exitiosum: præ-
terquam enim, quod pecunia in arce
S. Angeli a Prædecessoribus Papis adver-
sus infideles reposita ferme omnis fuisset
distracta, insuper summus Pontifex
plurium Principum invidiam odiumque
neonon malevolorum satyras in se ac-
cersebat, sibi vero ob mœorem inde
con-

conceptum mortem accelerabat; ad- Sæc. XVII.
monitus enim, licet fero nimis, a Car- A.C. 1644.
dinale Bichio, quod ex privata Nepo-
tum suorum cupiditate arma temere
illata, & subditi ad extremam calamita-
tem redacti fuissent, & ex infausto belli
hujus successu non modo Pontificio Im-
perio sed toti Italiæ discrimin impe-
deret, Urbanus hucusque a suis Nepo-
tibus gesta subdolo silentio obvoluta
fuisse, tam indigne ferebat, ut habito
Purpuratorum Senatu, dum commo-
tior in illos erumperet, animo defi-
cere, & lingua hærere videretur, ac
propediem moriturus crederetur: Ac-
cedente demum gravi senio, viribusque
affiduo labore fractis ipsem mortis suæ
horam appropinquare senserat, quo circa
sepositis omnibus exteris curis totum
sese Divinarum rerum contemplationi-
bus dicabat. Postera die cunctos Car-
dinales eo fine convocatos rogabat, ut
pro ejus anima coram Deo ferventer
intercederent, atque in Successoris e-
lectione sepositis dissidiis solius Ecclesiæ
utilitatem respicerent, fideique Catho-
licæ propagationi, orbisque ac Urbis
tranquillitati intenderent: denique facta
apud Sacerdotem præteritæ ætatis ac-
cusatione morientium Sacramentis mu-
nitus intimis e sensibus proruptas pœ-
nitentis animi voces, testesque addebat:

D 4 die

Sæc. XVII. die trigesima octava Julii prolixo sermo.
A.C. 1644. num tractu, cum Deo ac Cælicolis colloquia socians, jam gloriosissimam Triadem, & Christum Salvatorem, ejusque Matrem ingeminabat, saepius per Christi merita misericordiam & malæ voluntatis veniam depositus; tandem vero altera die post expletos in Pontificatu unum & viginti annos minus septem diebus Romæ pie in Domino obiit annos natus septuaginta sex, Menses quatuor. & viginti quatuor dies. Sепultus est in Vaticana Ecclesia in tumulo statuis & columnis ornatissimo, quem sibi vivens juxta Pauli III. sepulcrum erigi curavit.

§. XIX.

Ejusdem Pontificis gesta in Pontificatu.

VIII. Siri
mem. Chro-
nicon Pia-
sec. Palati-
nus & Cia-
con. l. t.

Haud immerito Urbanus Papa ob animi sui candorem, doctrinæ profunditatem, prudentiam, morum comitatem, raramque in rebus politicis cognitionem celebratissimis ævi sui Principibus annumerandus esset, dummodo nimia erga suos Nepotes indulgentia non minus Pontificatus sui initia, quam finem sperata felicitate, atque exoptata gloria destituisset: qua propter plura in vivum & defunctum hunc

hunc Papam Romæ Pasquinus debla- Sæc. XVII.
A.C. 1644.
teraverat, quæ tamen æque ac hære-
ticorum calumnias & mendacia nequi-
dem inculpatissimi Pontificum mores
effugere potuissent, aliunde vero hæc
dicteria publicis, ac frequentissimis in
Urbani laudem ubique affixis inscriptio-
nibus, veluti tot meritorum monumen-
tis sat aperte convelluntur: Ea enim
huic Pontifici ab ipsis etiam hostibus
debetur gloria, quod magni ingenii,
probitatis, eloquentiæ ac eruditio-
nis Vir nonnisi magna in suo Pontificatu
gesserit. Præprimis vero Vaticanam
Basilicam marmoreis statuis, arisque
magnificis, necnon Divi Petri Confes-
sionem stupendi operis Maufolæo ex
ære Corinthio auro superinducto, &
S. Bibianæ S. Caii, & sancti Sebastia-
ni Templa, necnon Baptisterium Late-
ranense, & Bibliothecam Vaticanam
ornavit, Regiisque plane sumptibus
restauravit, locupletavitque. Insuper
Romanam urbem mænibus cinctit, no-
voque armamentario, & arcem S. An-
geli validioribus propugnaculis muni-
vit, & ditionis Pontificiæ fines arce Ur-
bana a fundamentis erecta, Centumcel-
larum Portu, Anconitana & Urbevetana
arce firmavit. Singulare autem pa-
cis studium præferebat Urbanus, hinc
Franciscum Barberinum Nepotem suum

D 5 pro

Sæc. XVII. pro avertendo Italiæ bello ad Reges &
A. C. 1644. Principes, ac paulopost ad Imperato-
rem ad pacem in Germania, atque in-
ter Franciæ & Hispaniæ Reges com-
ponendam ablegabat, necnon Vallis
Tellinæ & Montferrati dissidia feliciter
componebat. Nec etiam excolendis
scientiis munificam substraxit dexteram,
quippe Gymnasium Romanum ornatius
ac amplius instituit, & pro juvenibus
nationis Germanicæ pietate ac literis
imbuendis Collegia Fuldense, Vien-
nense, Pragense & Illyricum Laureto
restituit: denique varia posteris reli-
quit ingenii sui monumenta, quæ inter
celebrantur ejusdem Paraphrases in
quosdam Psalmos & Cantica, variæ
Constitutiones & decreta præter epi-
gramata in Viros illustres, & exhorta-
tionem ad virtutem; Publicavit etiam
Pontificale Romanum & Martyrologium
sua auctoritate recognitum; edidit quo-
que hymnos in Christi, Deiparæ, alio-
rumque Sanctorum, præcipue S. The-
resiæ festos dies, abolitisque antiquis
novos hymnos a se vel emendatos, vel
ex integro conditos in Divinorum offi-
ciorum celebratione decantari præ-
cepit.

§. XX.

Sæc. XVII.
A. C. 1644.

§. XX.

Cardinalium comitia pro eligendo novo Pontifice.

Justis de more persolutis Cardinales numero quinquaginta sex conclave,
 seu Sacra Comitia die nona Augusti inchoarunt. Præprimis Jacobus Accarisius designatus Episcopus Vestanus habita ad Cardinales oratione eos ad concordem novi Pontificis electionem hortabatur, finito autem sermone accessere Regum, Principumque Legati, necnon Romani Proceres, qui Purpuratis pro more sua obsequia deferentes, usque ad quartam noctis horam in Conclavi morabantur: Altera die ex Pontificiæ Constitutionis præscripto ad primam suffragiorum scrutinationem procedere parabant; id tamen nondum licere monebant Carpegna & Palotta Conclavis Custodes, eoquod loci ambitus non omni ex parte occlusus esset: advocatis igitur fabris murariis, absoluтоque opere Cardinales inierunt scrutinium, incredibili omnium lætitia; cum enim ex Purpuratis ibidem congregatis omnino quadraginta octo ab Urbano VIII. fuissent renuntiati, & ex illis unice in Sacchetum, & Pamphilium Cardinales tam Collegii, quam Principum

*Hist. de e-
lect. Innoc. X.
part. 64.**Conclav. de
Pontef. Rom.
pag. 675.**Ciacon. in
vita Innoc. X.
Palat. ibid.*

Sac. XVII. cipum favor & populi vota collimare
A.C. 1644 viderentur, his pariter favente Fran-
cisco Barberino, una omnes se paucas
intra horas ex comitiis exituros spera-
bant. Adversabatur tamen Antonius
Barberinus & Hispani, qui ductore
Albernozio Cardinale Sacchetum a
Pontificatus spe excluserunt: Tum ve-
ro Franciscus Barberinus omnem im-
pendit operam, ut Regis Catholici ex-
clusionem impediret; incassum tamen
omnia; ipsimet enim Cardinales, qui
prius Saccheto suffragabantur, ab eo-
dem recesserunt, eoque Pater Valen-
tinus Mangionius Jesuita a Sacro Car-
dinalium Collegio in Confessarium du-
rantibus comitiis cooptatus, pronun-
tiasset, quodsi aliquis Rex suam sen-
tentiam contra aliquem Cardinalem
declarasset, ceteri Cardinales ob in-
commoda, bella, schismata &c. Sedi
Apostolicæ imminentia ejusmodi Car-
dinali non modo non suffragari, sed e-
tiam idem ceteris suadere tenerentur.
Cedere igitur cogebatur Franciscus
Barberinus, qui, ne Galli vicissim Pam-
philium excluderent, Antonium fra-
trem suum Gallis oppido faventem sibi
conciliare, ceterosque, ne aliis quam
Cardinalibus ab Urbano VIII. creatis
suffragium ferrent, inducere nitebatur:
eapropter Fratrem Vincentium Macu-
lanum

lanum ex Ordine FF. Prædicatorum Car- Sæc. XVII.
dinalem, Virum de Ecclesia bene meri- A. C. 1644.
tum, atque in Barberinos propensum
proposuit. Attamen contentio, quam Vin-
centius cum Julio Mazarino Cardinale
habuerat, necnon Montalti Cardinalis,
qui ab Hispanis ad Gallos defecerat,
oppositio eidem omnem Pontificatus
spem evoluta vix triduo ademit: idem
fatum tulere Altierius, Montius, &
Philomarinus Cardinales, qui potius
ceterorum mentem expiscandi, quam
eos promovendi studio proponebantur.
Interim Cardinalium non pauci longio-
ris moræ, ac æstivi caloris tædio ac
molestia fatigati, ad seriam Pontificis
electionem procedi, ardentius pete-
bant, atque inter eos Albernozius Hi-
spanæ factionis princeps coram Montio
Cardinale, *estne credibile*, inquiebat,
quod Barberini præter Sacchetum habeant
neminem, quem proponerent? cui Montius
proposuit Pamphilium: excipiente au-
tem Albernozio, quod literas, in qui-
bus Montius inter Pamphili inimicos
recenseretur, legisset, eas fuisse temere
confictas reposuit Montius, qui unacum
Spada & Panzirello Cardinalibus Pam-
phili partes tueri nitebatur, eidemque
proponebat, ut de sua electione agi
pateretur: Hic vero prudenter respon-
dit, se nolle proponi, nisi ab Antonio
Barbe-

Sæc. XVII. Barberino capitali suo inimico: Hoc
A.C. 1644. Pamphilii responsum adeo devinxit Car-
dinalem Antonium & Albernozium, ut
hic Medicæo etiam Barberinis conci-
liato Caponium & Cornarum, ut cum
iisdem agerent, ablegaret: Paucos
post dies Cardinalium potissimi serio
caussam Pamphilii aggrediebantur; un-
de Albernozius sublatis Hispanorum
Gallorumque obstaculis de felici elec-
tionis successu sperans, Barberinis
manifestabat, quod jamjam triginta tres
Cardinales Pamphilio faverent, de hoc
tamen negotio nil divulgari petebat,
donec omnes Conclavis rotæ essent ob-
seratae, ne fors Franciæ Legatus ob-
fisteret, ac tumultum concitaret. Ea
autem nocte, quæ diem decimam quar-
tam Septembbris infecuta est, amplissi-
mus in Albernozii cubiculo Cardina-
lium conventus habebatur, ut cuncta,
quæ in proxima electione fieri oportet,
disponerentur: postea quinquaginta
Cardinales ad Pamphilii cubiculum
concurrerunt, eidem sua oblatri ob-
sequia. Illucecente die in Sacello ha-
bebatur Scrutinium, ubi Barberinus
cum viginti tribus suffragiis accessui,
& Albernotius cum viginti quinque
scrutinio adsuere: deerant ergo dun-
taxat sex suffragia, unum scilicet Electi,
& quinque Gallorum, qui Bichio Car-
dinale

dinale urgente Pamphilium exēluse- Sæc. XVII.
 rānt: Nihilominus Barberinus, ruptis A. C. 1644.
 comitiorum claustris, ac Papa Pontifi-
 cali habitu ornato, electionem Roma-
 no populo die decima quinta Septem-
 bris promulgavit, his verbis: *Annuntio
 vobis gaudium magnum: Habemus Papam
 Eminentissimum & Reverendissimum Domi-
 num Joannem Baptistam Pamphilium, qui
 sibi nōmen imposuit Innocentii decimi.*

§. XXI.

*Vita & gesta hujus Papæ ante suum
 Pontificatum.*

Primam lucem Joannes Baptista Pamphilus aspexerat Romæ die septima Maij anno Christi millesimo quingentesimo septuagesimo quarto: Erat *Vita MS.*
Don. Olymp.
Ciacon. in
vit. Urban.
VIII. p. 570.

is progenitus ex Majoribus non modo generis nobilitate, sed & sanctimonia, eruditione, dignitatum, ipsiusque etiam Romanæ Purpuræ gloria longe celebratissimis: Ne vero Joannes nisi alieno Avorum splendore inclaresce videretur, ipsus proprio conamine ac meritorum cumulo se suis Majoribus, nisi superiorem, saltē parem reddere fategit: Postquam igitur Romæ humanioribus literis non sine magna laude operam dederat, Theologiæ, ac jurisprudentiæ curriculo in præci-
 puis

Sæc. XVII. puis Italiæ Academiis feliciter emenso,
A. C. 1644. anno ætatis suæ vigesimo laurea dona-
tus est. Inde vero Romam reversus,
primo Sacri, ut vocant Consistorii Ad-
vocatus, dein Romanæ Rotæ Auditor
a Clemente VIII. renuntiatus, facile
septingentas quinquaginta decisiones
mira solertia, singularique prudentia
exaravit, quæ tribus voluminibus com-
prehensæ apud hujus Familiæ hæredes
hodie dum asservantur. Habebat Joa-
nnes Fratrem Pamphilium Dominæ O-
lympiæ Maldachinæ matrimonio jun-
ctum. Erat hæc fœmina ingenii acie,
memoriæ felicitate raraque in publicis
privatisque rebus feliciter expediendis
dexteritate ultra sexus sui limites ex-
cellens; quæ defuncto Marito suo do-
mesticam Pamphiliæ Domus curam as-
sumpsit, omnesque illius proventus,
suamque dotem in Joannem Cognatum
suum, ut splendide Ecclesiastica mu-
nia obire posset, profudit, quo circa Joa-
nnes gratitudinis obsequio in omnibus
suis negotiis ab ejusdem consilio & ore
velut oraculo dependere consueverat,
quamvis prompta hæc obsequendi vo-
luntas ob immodicam dominandi libi-
dinem huic fœminæ innatam, in despoticam
servitutem non sine mordaci a-
liorum convitio degeneraret: quoniam
vero comprobata morum probitas, &
non

non vulgaris vultus deformitas Joan- Sæc. XVII.
nem ab omnis mali suspicione absolve- A.C. 1644.
ret, a Gregorio XV. Nuntius Aposto-
licus Neapolin missus est, atque ab
Urbano VIII. Datariæ Præfектus, Fran-
ciscum Barberinum Cardinalem ad Gal-
los & Hispanos ablegatum comitari
jubebatur, postea dictus Patriarcha An-
tiochenus ad Philippum IV. Hispaniæ
Règem Legatus fuit decretus: demum
vero Romam reversus, ob legationem
suam summo prudentiæ applausu ge-
stam anno Domini millesimo sexente-
simo trigesimo Romanam Purpuram,
rubrumque galerum sibi jam ante trien-
nium destinatum ab eodem Pontifice
in Quirinali Palatio accepit: Tum vero
in Sacris tam Tridentini, quam Inqui-
sitionis & Immunitatis Congregationi-
bus, quibus cum laude & animarum
proventu præerat, semper se mansue-
tum, in conversatione humilem, in
Ecclesiis pium, & ubique tam pruden-
tem exhibebat, ut vitæ suæ inno-
centia, morumque candore lividissimos
etiam obtrectantium dentes effugisset,
nisi tam amplum in ejus voluntatem
imperium concessisset Olympiæ; inde
enim natum, ut qui Pamphili Cardi-
nalis gratiam ac favorem expectabant,
eam ab Olympia, non autem Olympiæ
gratiam a Cardinale peterent, mul-
Hist. Eccles. Tom. LXI. E tique

Sæc. XVII. tique repulsam a Cardinale passi, per
A.C. 1644. ludibrium dicerent: forte *Pamphilius*
 nondum *Olympiae consilium exquisivit*. Tandem vero mortuo Urbano VIII. septuagenarius omnium ferme suffragiis in Papam electus est Pamphilius.

§. XXII.

Ferrantis Pallavicini fata & supplicium.

*Pierr. de
S. Rom.
thes. chron.
Hallerword
bibl. curios*

Nondum Innocentius Pontificium considerat solium, cum Ferrantes Pallavicinus maledici sui calami impudentiam capitali supplicio elueret. Erat is ex antiquissima Pallavicinorum familia Placentiae natus, qui a teneris luculenta excitationis ingenii specimina edidit, haustisque Mediolani apud Canonicos Lateranenses primis scientiae pietatisque rudimentis, ingenii aciem nativo stimulo semper ad altiora evolantem præsetulit: unde in celeberrimis Italiæ Academiis & eruditorum congressibus maximi nominis & honoris erat: brevi tamen illius fama ad metas hæsit, postquam laxatis luxurientis ingenii sui habenis varios edidit libellos, qui tam generis nobilitati, quam statu sui conditioni oppido contrarii erant: liberiora igitur indomitæ juventutis licentia usus, modestiæ & honestatis

*Bouche Hist.
de Prov.*

cap.

cancellos disruptit, ac præpete cursu Sæc. XVII.
sibi exitum acceleravit, incassum ejus A. C. 1644.
amicis calami sui aculeos hebetare co-
nantibus. Obtainuerat is a supremo sui
Ordinis Præposito in Gallias proficiscen-
di licentiam: hæsit tamen absconditus
Venetiis, ubi impudicæ cujusdam mu-
lierculæ vinculis irretitus, ut sibi pe-
cunias compararet, multos ingenii sui
fætus edidit, Bibliopolis, quibus Pal-
lavicini acutum sapiebat ingenium,
multo pretio ejusdem lucubrations e-
mentibus: Has inter præcipue erat
Italus tractatus sub titulo: *Cursor ex-Il Corriere
spoliatus, in quo in Hispanos acrius Svaligiat.*
justo invehebatur. Hoc equidem opus
Inquisitio Ecclesiastica sine censura præ-
termisit; postea tamen a Veneto Tri-
bunali in numerum librorum prohibi-
torum fuit relatum, fremente incassum
Pallavicino, qui itinere in Germaniam
facto Venetas reversus, infaustum
suum librum limavit, multisque
epistolis stylo plerumque satyrico &
acri exaratis auxit, præloque subjicere
molitus est: re autem comperta Archi-
episcopus Vitellius tum Pontifex a-
pud Venetos Nuntius, apud Rempu-
blicam institutus, ut Pallavicinus per in-
tegrum semestre custodiæ daretur:
exemplaria tamen jamjam omnia ubi-
que distracta erant: Postquam vero in-

E 2

ter

Sæc. XVII. ter Odoardum Parmæ Ducem & Bar.
A.C. 1644. berinos bellum exarferat, Pallavicinus
libertati redditus, Clericalem habitum
omnino depositus, ac sub specioso Prin-
cipem suum defendendi obtentu opu-
sculum, cui titulus: *La Baccinata*, con-
vitiis ac contumeliis in Barberinam fa-
miliam refertissimum, & quod mireris
potius, an detesteris, ipsi Pontificis
Nuntio inscriptum evalgavit. Inde ve-
ro omnium probe sentientium invidiam
in caput suum accersivit, ac improviso
prorsus consilio, ut Romanam ulti-
onem effugeret, Venetas secessit, inti-
ma familiaritate Carolo Morfio natione
Gallo, cujusdam Typographi Filio
junctus. Hic vero constituto pretio
pellectus, Pallavicino iter in Franciam
sæpius proposuit, eoque fine confictas
exhibuit literas, quibus ipsemet Car-
inalis Richelius Pallavicini utpote Viri
longe eruditissimi præsentiam omnibus
votis exoptare singebatur: Incidit in
castes incautus juvenis, ac Genevam
delatus, quinque libellos, quos in Ita-
lia prælo subjicere minime audebat,
ibidem edere constituit: cum autem de
pretio, quod a Typographo petebat,
convenire haud posset, re infecta di-
cessit, viarumque ignarus, a Morfio
Sorgiam Viscantini Comitatus civita-
tem delatus est: ubi vero ad urbis por-
tas

tas Pontificia confixerat insignia, ^{Sæc. XVI.}
~~adum est de me,~~ exclamans, a lictori- ^{A. C. 1644.}
 bus ad fluminis oram excubantibus
 cingitur, sub obtentu, quod prohibi-
 tas veheret merces: Ambo igitur sine
 mora custodiæ dantur: Mortius vero
 mox libertati restituitur: Pallavicinus
 autem ablatis omnibus scriptis suis
 examini sistitur, atque aliquamdiu car-
 ceri inclusus hæret: cum vero a suis
 custodibus sat benigne haberetur, ab
 illis haud difficulter candelæ usum ob-
 tinuit, noctuque carceris foris ignem
 admovens, sibi flamma exitum quæ-
 rere statuit: tempestive autem depre-
 hensus, duriori carceri mancipatur:
 tandem ex propriis suis scriptis de læsa
 Majestate convictus, decimo quarto
 post captivitatem Mense, nondum ex-
 pleto vigesimo septimo ætatis suæ an-
 no Avenione capite plexus est. Plurima
 atrocissimis convitiis scatentia, necnon
 turpissima, quæ vel ipsus scripsit, vel
 ipsi fuere imputata, post ipsius mor-
 tem duobus voluminibus edita fuere,
 ex quibus *eiusdem epistolæ amorosæ, Pu-*
dicitia delusa, & Vulcani rete die vige-
sima secunda Januarii ante biennium,
 necnon alii illius libri sub titulis: *Di-*
vortium cœleste, & Cursor expoliatus a
 Spirocino vulgatus, die decimo octa-
 vo Decembris anno hujus saeculi qua-
 drage-

Sæc. XVII. dragesimo sexto, & denique die quarta
A. C. 1644. Julii anno Christi millesimo sexcentesi-
mo sexagesimo primo ejusdem *Pan-*
gyrici, *epithalamia*, *Discursus Academicus*,
Novellæ, *Beatitudo animæ*, *Josephus*,
Bersabee, *Samson*, *Susanna*, *Saliclea*,
Scœna Rhetorica & Princeps Hermafrodi-
tus a Romana Inquisitione damnatis
libris accensebantur. Meditabatur e-
tiam Pallavicinus in carcere librum e-
dere de tristitia, sed justa Nemesis sup-
plicium accelerante opus absolvere haud
potuit, ejus tamen amici mortem in-
fausti hujus juvenis ulturi paulopost
Morfium Parisiis trucidarunt.

§. XXIII.

Scoti rebelles Anglis contra Carolum
Regem suum juncti.

Pias ecc.
chron.

pag. 534.

Rapin Thoi-

ras Hist.

a' Angl. t. 9.

pag. 490.

Ineunte hoc anno Carolus I. Angliae
 Rex, postquam rebellibus suis subdi-
 tis toties, incassum tamen, æquissimas
 reconciliationis conditiones obtulerat,
 novum, ut vocant, Parliamentum Oxo-
 nii celebrandum indixit, ut de oppor-
 tunis pacem Regno reddendi mediis
 consultaret. Hanc in rem ad Senato-
 res, qui Westmonasterii adversus Re-
 gem convenerant, literas dedit ab ipso
 Regis Filio, Eboracensi Duce, quadra-
 ginta tribus Proceribus & centum octo-
 decim

decim inferioris Curiæ Patribus sub-**Sæc. XVII.**
 scriptas. Verum prævalente Regem A. C. 1644.
 suum opprimendi studio, Westmona-
 sterienses responsi loco declararunt,
 quod ipsi nunquam cum Oxoniensi Par-
 lamento, utpote ex privatis hominibus
 & patriæ proditoribus composito acturi
 essent: postea publico edicto in vulgus
 sparsere, quod Rex sub specioso pacis
 obtentu eos inducere voluerit, ut ve-
 rum Parliamentum Oxonii, non autem
 Westmonasterii, congregatum esse, sal-
 tem *indirecte* profiterentur: Ad tam
 petulans responsum Anglos incitaverat
 Scotorum adventus: Hi enim triduo
 ante Oxoniensis Parlamenti initium die
 decima nona Januarii cum octodecim
 peditum millibus & quingentis Equi-
 tibus ad rebellium opem in Angliam
 penetrarunt, & sese Anglici Parlamenti
 copiis, ductore Fairfaxio, junxerunt.
 Tum vero de Regis solio, salute & vi-
 ta actum esse, præfigiebant omnes:
 cum enim ad necessariam sui defensio-
 nem contra rebellium violentias nil re-
 liquum haberet, quam arma, aut pa-
 cem: hac pertinaciter repudiata, præ-
 ter dubiam belli fortunam, insuper non-
 nisi exigua ab exteris subsidia, contra
 tam validos hostes nimium infirma,
 sibi polliceri poterat; præterea rebelles
 Regem omnibus suis vestigalibus &

Sæc. XVII. tributis destituebant, atque in Regis
A. C. 1644. æque ac Reginæ, Regii Filii, & Epi-
scoporum redditus & bona, sequestri
specie manus injiciebant, adeo, ut
Rex, unde victum compararet, vix sibi
relictum quereretur: Econtra autem
rebellibus proclive erat copiosum con-
scribere exercitum, ipsique jamjam vi-
ginti armatorum millia contraxerant
antequam Rex pro vitæ suæ securitate
quingentos conduceret, illique plura
possiderent belli tormenta, quam Rex
sclopetos: quippe Londinenses jactato
Parlamenti & Religionis libertatem,
avitasque Regni leges tuendi obtentu-
fascinati, rerumque novarum cupidi
maximo numero ad rebellium vexilla
concurrerant: Præcipue vero Puritani
Præcones, ut immutato Ecclesiæ Re-
gimine opimos Episcoporum Decano-
rumque redditus ceu justam hæreditati-
tem aucuparentur, classicum ex sug-
gestu cecinere, unde pacis Evangelium
promulgare debuissent: Seditiosis ho-
rum follibus inflati Viri, immensam
æris signati, & argenteæ suppellestilis
vim ad belli expensas contulere, mu-
lieres quoque abjecta rei domesticæ
cura annulos aureos, connubii pignora,
mundumque muliebrem nequidem ro-
gatae, inaudito prorsus exemplo in æra-
rium deportarunt: ut vero Regem suum
omni

omni ope destituerent, seditionis bona Sæc. XVII.
Nobilium, Procerumque, quos Regis A. C. 1644.
partibus studere compererant, diripuerunt, atque in militum stipendia converterunt, neenon promulgato edicto sanxerunt, ut semel in hebdomada absque prandio viverent, sumptusque alias in hoc convivium expendendos pro alendo exercitu reponerent.

§. XXIV.

*Regis copiæ a rebellibus Anglo - Sco-
tis iterata clade profigatæ.*

Igitur utriusque Curiæ Senatores Scotiæ Rusworth
torum copiis aucti numerosum mi- Vol. 5. p. 617.
litem in aciem educunt, ac die vigesi- Salmon Hist.
ma octava Februarii Neo-Castrum d' Angl. t. I.
Marchionem, qui Scotis Tynæ tra- p. 240. &
etum præpedire nitebatur, Dunhelmum 244.
usque propellunt, ejusque Tribunum Bellossium nomine, qui cum suis Eboraco erumpens Seltii castra metabatur, unacum mille sexcentis gregariis capiunt, cæsisque quamplurimis occupatisque quatuor belli tormentis & bis mille sclopetis quingentisque equis urbem vi expugnant. Accepta hac regiorum clade Neo-Castrius cum suo exercitu Eboracum contendit, Londonenses vero pro obtenta contra Regem Victoria solemnnes decrevere gratulatio-

E 5 nes.

Sæc. XVII nes, moxque Fairfaxius cum triplici
A.C. 1644. rebellium agmine Eboracum cingere
statuit: Interim vero Robertus Palati-
nus Princeps in Scotos, qui Nevar-
cham urbem ductore Joanne Meldrumo
obsederant, aggressus, a fronte & a
tergo totis viribus irruit, eosque undi-
que cinctos ad ditionem compulit,
omnibus tormentis, totoque belli appa-
ratu in suam potestatem redacto: inde
Princeps promotis in Lancastriensem
Provinciam castris Derbyam Comitif-
sam, quam rebelles integro jam bime-
stri in sua arce obseßam tenebant, Pop-
wortha & Boltonio urbibus vi occupa-
tis liberavit, continuatoque victoria-
rum cursu Leerpolum portum, ejectis
rebellibus Regi subjicit. Ibidem Ru-
pertus, ut Eboracensi urbi a rebellibus
obseßæ succurreret, acceptis a Rege
literis admonetur: quocirca contractis
circiter triginta regiorum millibus die
trigesima Junii Eboracum advolat,
urbemque obsidione liberat, collatis-
que cum Neo-Castrio consiliis acie de-
cernere constituit: die igitur secunda
Julii Marstonmorii urbe quatuor pa-
ssuum millibus Eboraco dissipata Anglo-
Scotos adoritur, primoque impetu læ-
vum hostis cornu in fugam agit, atque
in Oliverii Cronwelli Equitatum fero-
citer incurrit, Ducemque vulnerat: vi-
cissim

cissim vero qui in lævo agmine pugna- Sæc. XVII.
bant, a rebellibus pene obtriti sunt: A. C. 1644.
Instabat ex victoribus unusquisque
hosti suo, ac demum, quo fato, in-
cognitum, utraque acies in eodem
loco, ubi pugnæ datum initium, jun-
ctis prope agminibus erat in conspectu:
tum vero Princeps prælium, quod jam
languerat, solus accedit, confirma-
tisque tandem animis denuo in hostem
ire jubet: Pertinax utrinque pugna,
quæ duabus horis ante noctem inchoa-
ta, in sequentem adhuc diem incredi-
bili pugnandi, vincendique aviditate
continuatur: tandem vero Manchestrius
subditis calcaribus in Regios Equites
proruit, turbatisque ordinibus illos fu-
dit; horum strage pedites Regii panico
pavore perterriti, non sine magna clade
hosti locum cessere: Hærebat in tergis
fugientium victor, eosque Eboracum
usque continuata cæde insequebatur.
Vexilla, omne bellicum instrumentum,
machinæ & tormenta in potestatem
rebellium devenere, peditumque ple-
riique cæsi aut capti. Accepta hac cla-
de Neo-Castrius in Hollandiam aufu-
git, Robertus vero Princeps collectis
exercitus sui reliquiis Cestriam movit;
Expulso igitur Rege ex omnibus suis
Septentrionalibus ditionibus, rebelles
nullo negotio Eboracum ditione ce-
perunt,

Sæc. XVII. perunt, Regiisque Alresfordiæ cæsis
A. C. 1644. Oxonium obsidere pararunt: quocirca
Regina, licet partui proxima esset, inde excedere, ac primo Exoniæ, postea Volemutum aufugere cogebatur, in Franciam reversura: Rex vero cum filiis & magna Equitatus parte ægre Oxonio excessit, ac postea Worcestriam sese recepit, quem Wallerus Essexiæ Comitis jussu presso pede insectabatur: vicissim vero Rex mutato fortunæ flatu Essexiæ Comitem, qui Corisopotanam Provinciam cum valido agmine invaserat, intercisa omnis annæ opportunitate ad eas rededit angustias, ut equitatu noctis beneficio ægre fuga dilapso, totum peditatum dispergeret, & Skipponum rebellium Belliducem pactis ditionis legibus compelleret, ut Regi omnia belli tormenta, currus, arma, omnemque reliquum apparatus, militibus liberè Lestitellam abire permisst, cederet: Verum hæc victoria Regi magis suisset proficua, si hos milites unacum suis Tribunis jure belli captos abduxisset: prævalente autem ejus clementia, iterato utriusque Curiæ Senatores ad pacem inclinare studuit, hanc in rem Westmonasterium missò quodam Nobili plena agendi facultate instructo. Verum rebelles tam duras præscripsere leges,

leges, ut Rex salva sua auctoritate, con- Sæc. XVII.
scientia & honore illas nullatenus ac- A.C. 1644.
ceptare potuisset, uti paulopost memo-
rabimus. Demum reliquo totius anni
curso utrinque alternante fortuna, ple-
rumque tamen Regiis infesta, dimi-
catum est: utriusque vero Curiæ Se-
natores seu Parliamentum Presbyteria-
norum Liturgiam adoptari præcepit,
declaravitque, quod communium pre-
cum liber, *oratio Dominica*, Symbo-
lum Apostolorum, & decem præcepta
Decalogi nonnisi res, precesque inuti-
les essent.

§. XXV.

Ragotsii bellum in Hungaria adversus Cæsarem.

Hoc item anno Georgius Ragotsius Transylvaniæ Princeps, instigan- Brachel.
tibus Suecis, cum exercitu septuaginta Hist. temp.
millium in Hungariam irrupit, ut Cæ- lib. 6. Orthel.
sar is viribus novo bello distractis Tor- Chron.
stensonius Daniæ Regem eo potentius Hung. p. 145.
opprimere, & Protestantes in Germa- Pia/sec.
nia eo liberius Catholicos suis ditioni- chron. p. 521.
bus spoliare possent. Hic ergo accer-
sis etiam Turcis Cassoviam urbem,
pulso Cæsareo præsidio, occupavit, ibi-
demque promulgato decreto seditionæ
invasionis suæ iniquitatem jactato liber-
tatis

Sæc. XVII. tatis Religionisque tuendæ obtentu ho.
A.C. 1624. nestare conatus est, acriter in Eccle-
siasticos & Jesuitas tanquam Calvinia-
næ sectæ hostes invehens. Haud cun-
ctabatur Imperator Bucheimium Co-
mitem e Moravia Possonium cum va-
lido exercitu decernere: interea vero
Ragotsius rapido armorum cursu Zat-
mariam, Toccayam, Epperias, Sen-
dicum, pluresque ad utramque Tibisci
ripam sitas urbes qua vi, qua dedi-
tione subegit, ac Villegam urbem arce
cinxit, cuius tamen obsidionem, Cæ-
sareorum adventu territus solvere co-
gebatur: Turcæ etiam iterata clade a
Bucheimio protriti, tandem Ragotsii
partes deseruere; quapropter Ragotsius
horum ope destitutus, plurimumque
Hungarorum transfugio debilitatus, in
Transylvaniæ fines recessit, missisque
ad Nicolaum Esterhasium Regni Palati-
num Oratoribus primo inducias, ac
demum pacem exorabat; postquam
vero Cassoviam a Cæsareis incassum
obseffam, atque a Bakosio Gabore
Transylvano Belliduce liberatam com-
pererat, cum valido agmine Epperiis
erumpens, quatuor Legiones Cæsareae
fudit, fugavitque, inde vero, necnon
morbis, crebrisque velitationibus Bu-
chemii copiæ oppido imminuebantur;
quintamen prompti subsidii spes effet;

Poloni

Poloni enim, quos Cæsar in opem ad- Sæc. XVII.
vocaverat, suppetias ferre recusabant, A. C. 1644.
veriti, ne bello alieno haud lacefitti
implicarentur: Rex tamen Poloniæ a-
pud Ragotsium conciliandæ paci ope-
ram suam offerebat: Sub idem vero
tempus Comes Weselinus, Villeccæ
Gubernator validissimam Muranæ ar-
cem, cæsis præsidiariis, astu interce-
pit, & Cæsareus Bellidux Gözius Co-
mes quatuor Ragotsianorum Equitum
millia Toccaij adorsus, plusquam bis
mille cæsis, captisque quamplurimis,
ceteros in fugam egit. Adversa hæc
belli fortuna Ragotsium ad pacis con-
silia compulit, quo circa Cæsareis Le-
gatis Tyrnaviæ congregatis has condi-
tiones proposuit. I. Ecclesiæ ab anno
millesimo sexcentesimo octavo Prote-
stantibus ereptæ restituantur vel de-
structæ denuo erigantur, & transgres-
sores juxta Uladislai decretum punian-
tur, II. Monasteria, & Ecclesiæ de-
relictas denuo erigere, ac ibidem libe-
rum Religionis usum invehere, Prote-
stantibus integrum sit. III. Coram tri-
bunali Ecclesiastico nil præter Matri-
moniales caußæ dijudicentur, religio-
nis autem negotia a cuiuslibet Comi-
tatus Superintendentibus dirimantur.
IV. Jesuitæ nulla possideant bona, &
Regno ejiciantur. V. Infesta quæstio
de

Sæc. XVII. de nomine Evangelicorum Ordinum
A. C. 1644. silentio prematur. VI. Procerum &
 Nobilium Proles, si Sacræ militiæ no-
 men dant, omnibus suis bonis cedant.
 VII. Episcopatus, ceteræque digni-
 tates Ecclesiasticae nonnisi Magnatibus
 & Nobilibus conferantur. VIII. Re-
 gni officia absque habita religionis ra-
 tione distribuantur. IX. Decimarum
 pretium ab Ecclesiasticis non augeatur.
 X. Serventur pacta Viennensia ab an-
 no hujus sæculi octavo. XI. Servatis
 antiquis privilegiis & consuetudinibus
 plena præteriorum oblivio concedatur:
 Hi articuli ultro citroque acriter discu-
 tiebantur, cum vero Ragotsiani præci-
 pue Protestantium Ecclesias restitui,
 depressæ sectæ Authores puniri, & Je-
 suitas ejici, pertinacius peterent, e
 contrario autem Esterhasius Palatinus,
 & Strigoniensis Archiepiscopus Regni
 Primas inquis hisce postulatis vehe-
 menter obsisterent, hoc anno pax con-
 cludi haud poterat.

§. XXVI.

Principum atque Illustrium obitus.

Ferrer. con- **N**on sine magno rei Hispanicæ de-
tin. Hist. cremento hoc anno die sexta Octo-
Hisp. t. 13. bris Madriti decepsit Isabella Borbonia,
cap. 2. p. 114. Henrici IV. Franciæ Regis Filia, &
Phi-

Philippi IV. Hispani Regis Conjux. Sæc. XVII.
Hæc Princeps omni virtutum genere A.C. 1644.

exulta, ac masculo animo prædita

Hispani nominis gloriam fartam ser- *Brachel.*
vare, oppido sollicita erat; unde pro *Hist. temp.*
ea, qua inclaruit, prudentia fortiore *lib. 6.*
sexu digna Catalonorum, Lusitanorum- *Schwanadt.*
que defectionem ex Olivarii Ministri *Script. rer.*
Hung. t. 3.

crudelitate ortum traxisse, probe co-

gnoscens, eundem ab Aula semoveri,

Regemque Maritum suum, ut ipsus ad

bellum procederet, inducere sategit,

quinimo ipsamet sæpius consenso equo

exortos tumultus sedavit, prosperum-

que Catalonæ expeditionis successum

haud parum promovit: Infausto autem

prorsus fato die vigesima quinta Se-

ptembris in gravem incidit morbum,

ex quo nonnisi quadraginta duos an-

nos nata supremum obiit diem, relicto

Filio Carolo Balthasare Asturiæ Prin-

cipe, qui biennio post decessit, & uni-

ca Filia Maria Theresia Ludovico XIV.

Galliarum Regi anno hujus sæculi quin-

quagesimo nono in matrimonium elo-

cata. Hanc eadem mortis necessitate

præcesserat Cæcilia Renata Uladislai

Poloniæ Regis Conjux, & Ferdinandi

III. Cæfaris Soror, quæ anno ætatis

suæ trigesimo tertio Mense Martio ex

partu Vilnæ in Lithuania obiit, ac lu-

culentum planctus argumentum Regi

Hist. Eccles. Tom. LXI.

F. suo

Sæc. XVII. suo marito exstitit. Hic anno in sequenti
A. C. 1644. Aloysiam Mariam Nivernii Ducis filiam

Parisiis duxerat, quamvis non nisi anno
hujus saeculi quadragesimo sexto Mensi
Martio solemnies Matrimonii ritus Var-
soviæ curante Joanne de Torres Archi-
episcopo Adrinopolitano, & summi
Pontificis Legato fuerint repetiti.

Hoc item anno in gravem miorbum,
ex quo anno sequenti decepsit, incide-
rat quoque Nicolaus Esterhasius Regni
Hungariæ Comes Palatinus, qui Fran-
cisco & Sophia Parentibus acatholi-
cis natus, quamvis ob ingenitas bona
indolis dotes, & grandium virtutum
facinorumque præsaga specimina utri-
que parenti præ ceteris prolibus mire
charus fuisset, ob suscepit tamen an-
no hujus saeculi decimo octavo Catho-
licam fidem a Patre non modo indigne
habitus, sed & paterna domo & hæ-
reditate exturbatus est: Sollicitabatur
insuper miris artibus ac dolis ab Avun-
culo suo, ut ad sectam rediret, maluit
tamen Nicolaus inops & exul solum
mutare, quam opulentus hæres fidem
abjurare: itaque primo ad Francisci Me-
gozii Cassoviensis Præfecti ædes, postea
Viennam ad Mathiam & Ferdinan-
dum II. Cæsares profectus, pro Rei-
publicæ Christianæ Salute ac negotiis
crebras obibat legationes, pacemque

inter

inter Cæfarem & Georgium Ragotsium Sæc. XVII.
 Transylvaniæ Principem concludere A. C. 1644.
 fatagebat: tandem vero anno sequenti
 die undecima Septembris anno ætatis
 sexagesimo tertio ærumnis, curis &
 laboribus pro patria & Religione exant-
 latis pene fractus deceffit, sat amplas
 quidem posteris suis divitias, amplio-
 rem tamen relinquens priscæ fidei, pie-
 tatis, virtutumque hæreditatem. Suc-
 cessorem habuit Joannem Draskovi-
 chium Comitem de Trakosthiam, qui
 anno hujus sæculi quadragesimo septi-
 mo in Regni Palatinum electus est.

§. XXVII.

Nonnullæ Urbani VIII. & Inno- centii X. Constitutiones.

Paulo ante obitum suum Urbanus VIII. Pontifex maximus die vigesima Aprilis edita constitutione decidit, quod reformatis Fratribus Minoribus in publicis supplicationibus dignior locus in Hispaniis competit præ Fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini: die etiam decimo Maij idem Pontifex auctoritate Apostolica confirmavit decretum, vi cuius Moniales Ordinis Carmelitarum Discalceatarum, si per integrum triennium vel ob senium, ægritudinem aut amentiam quædam Monialis ad

*Bull. magn.
Urb. VIII.*

& Innoc. X.

F 2

chorum

Sæc. XVII. chorum aliaque dicti Ordinis ministeria
A. C. 1644. incapax reperiatur, completo etiam
 unius & viginti numero, alias earum
 loco recipere valerent. Demum neo-
 electus Pontifex Innocentius X. die ter-
 tia Decembris ad implorandam Dei
 opem pro fausto regimine Jubilæum
 promulgavit: die autem decima nona
 Decembris decrevit, quod Cardinales,
 et si sint Principum Filii vel alia nata-
 lium prærogativa fulgeant, solo tamen
Cardinalis titulo contenti, absque ullo
 prosanæ dignitatis addito nuncupen-
 tur, nec inter se alio titulo uti valeant,
 quam *Eminentissimi & Reverendissimi*: imo
 nequidem suis gentilitiis insignibus
 coronas, cassides &c. sed duntaxat ru-
 brum pileum apponi current.

§. XXVIII.

*Variæ Sacrarum Congregationum
decisiones.*

Conſt. SS. Congr. Rit. Episc. Interveniente Urbani VIII. obitu, &
 Innocentii X. electione, nonnisi pau-
 cæ Sacrarum Congregationum decisio-
 nes hoc anno occurront: has inter
 Sacra Rituum Congregatio die decima
 quarta Maij annuente Papa declaravit,
 quod dum quædam legata relinquun-
 tur cum onere celebrandi Officium cu-
 jusdam Sancti sub altiori ritu, quam
 qui

qui a Sede Apostolica est præscriptus, Sæc. XVII.
 liceat Officium hujusmodi solemnius A. C. 1644.
 celebrare quoad pompam exteriorem,
 non autem quoad ritum Ecclesiasticum.
 Jussit quoque eadem Congregatio die
 quarta Junii, ut reprobato duplicitis
 turribuli usu Cæremoniale Episcopo-
 rum servetur: declaratum insuper die
 decima sexta Augusti. quod Abbatibus
 Cassinensibus non liceat consecrare Al-
 taria, nisi pro usu propriæ Ecclesiæ,
 & Religiosorum ejusdem Ordinis tan-
 tum. Sacra vero Concilii Congregatio
 die decima quinta Octobris decidit,
 quod Regulares, postquam ab aliquo
 Ordinario pro excipiendis Confessioni-
 bus sœcularium sunt approbati, si
 transferantur ad commorandum in fa-
 milia alterius monasterii sui Ordinis ex-
 tra Diæcesin, in qua fuerunt approbati,
 non possint ibidem audire confessiones
 subditorum præfatæ Diæcesis, in qua
 morantur.

§. XXIX.

Benedicti Ubaldi Cardinalis obitus.

Regnante adhuc Urbano VIII. Papa *Ciattus* in
 ex Purpuratorum Collegio tres vi- Annal. Pe-
 vis eruptos legimus. Horum primus ruf. Ciacon.
 erat Benedictus Ubaldus Nobilis Peru- in vita Ur-
 sinus, qui Patrui sui cura, Romæ in ban. VIII.

F 3 probi-

Sæc. XVII. probitatis cultu, & Jurisprudentiæ scien-
A. C. 1644. tia eminuit, ac per aliquot annos Ad-
 vocati munere functus, tandem Rota
 Romanæ Auditor, ac demum Cardi-
 nalis & Perusinus Episcopus necnon Bo-
 noniæ Legatus a latere renuntiabatur,
 quæ omnia munia summa integritate
 & maxima populi utilitate obibat: Ad-
 ministrabat quoque Ecclesiam suam in-
 credibili gregis sui applausu usque ad
 annum Christi millesimum sexcentesum
 quadragesimum secundum, quo eam Horatio Monaldo germano Frat-
 suo cessit: demum vero sexagenarius
 in summa egestate die vigesima Janua-
 rii Perusiae decessit.

§. XXX.

*Alexandri Cæsarini Cardinalis
extrema.*

Ughell. Ital.
Sacr. Vito-
rel. in add.
ad Ciac. Alter erat Alexander Cæsarinus No-
 bilis Romanus, qui Parmæ expleto
 Philosophiæ curriculo Romam reversus
 Jurisprudentiæ operam dedit; sacris
 postea Ordinibus initiatus, Juris utrius-
 que Doctor, Signaturæ Referendarius
 Cameræ Apostolicæ Clericus, ac tan-
 dem Cardinalis & Episcopus Viter-
 biensis nominabatur: Huic Ecclesiæ
 restituto Seminario, nonnisi duobus
 annis, cum magna tamen laude præ-
 fuit,

fuit, longiore vita & fortuna dignissimus: obiit demum Romæ die vigesima quinta Januarii anno ætatis suæ quinquagesimo secundo.

Sæc. XVII.

A. C. 1644.

§. XXXI.

Julius Sabellus Cardinalis mortuus.

Denique hoc anno die octavo Julii *Ciacon. in Romæ*, ubi natus est, vivere desit *vita Paul. V.* Julius Sabellus ex illustrissima Principum hujus nominis gente ortus. Hic multis Præfecturis integre sancteque defunctus, a Paulo V. ad conciliandam pacem inter Philippum III. & Carolum Sabaudiæ Ducem Nuntius Apostolicus nominabatur, inde vero non sine prosperi successus gloria reversus, Ripaltensi Abbatia, Purpura Romana, & postmodum Anconitano Episcopatu, & Bononiensi Legatione honoratus est, ubique ob insignem prudentiam, humanitatem, & moderationem omnium animos ad se alliciens, & apud omnes desiderium sui relinquens. Paulopost petente Philippo IV. Salernitanus Archipræsul renuntiabatur, quem etiam Uladislaus Poloniæ Rex, & Ferdinandus III. Germaniæ tuendæ vindicem, & ad Urbanum VIII. Papam Oratorem selegerunt: indictis demum Pontificiis comitiis Julius, cum ad majora prope-

F 4 raret,

Sæc. XVII. raret, hoc anno omnium luctu septuaginta annis. A.C. 1644. genarius vitæ cursum absolvit, æternam dignitatem meruisse contentus.

§. XXXII.

Guidonis Bentivolii Cardinalis fata.

Nic. Erythr. Jam Urbanus VIII. fatis cesserat, cum
Pina II. Guido Bentivolius in primo conclave
Ughell. Ital. ingressu Pontificatus spem & vi-
Sacra. tam amisit. Hic nobilissimo genere

Ferrariæ ortus ab ineunte ætate se totum pietatis studio consecrans, latino, Hispano, & Gallico idiomati, literisque humanioribus sedulam navabat operam: deum in Patavina Universitate Jurisprudentiæ præceptis imbutus, Romam ad capeſſendam Rempublicam accessit, ibidemque a Clemente VIII. & Paulo V. variis honoratus officiis, atque Archiepiscopus Rhodiensis & Sedis Apostolicæ Nuntius renuntiatus, Belgicam Provinciam summa morum integritate, ac mira prudentia non sine magno Catholicæ Religionis incremento moderabatur. Adſuit etiam translationi Corporis sancti Alberti Episcopi Leodiensis & Martyris, dum illud Bruxellas ad Sacram ædem Carmelitarum Virginum Excalceatarum deducebatur. Transactis jam in Belgio pluribus annis Bentivolius a Paulo V. Purpura decoloratus,

ratus, in Franciam Nuntius decerne- Sæc. XVII.
batur, ubi Regis, Reginæ, Proce- A. C. 1644.
rumque amorem & benevolentiam sibi
tam feliciter conciliabat, ut communi
suffragio in Galici Regni Protectorem
expeteretur: nihil enim in ejus indole
deprehendebatur, nisi honestum, ni-
hil nisi grave & magnum, atque ab
omni quæstus studio alienum: unde in-
ter tot honores & dignitates non modo
ferme omnibus ad tuendum, quo eum
virtus collocabat, dignitatis gradum
requisitis, sed etiam ad vitæ usum ne-
cessariis carebat: ne tamen ære alieno
gravaretur, ædes suas hortosque, li-
cet magnificos, creditoribus suis cessit,
atque imminuto Ministrorum numero
alienam domum mercede conductam
incoluit: Tandem mortuo Urbano VIII.
si solius meriti ratio fuisset habita, &
mortis invidia non prævaluisset, Ben-
tivolius omnium ores solium Pontificium
conscendisset: vix autem conclave in-
gressus, ob virium imbecillitatem se
sustinendis ejusmodi incommodis im-
parem fore, prædixerat: huic quoque
vaticinio respondit eventus; quippe
post undecim noctes, quas insomnes
absumperat, lethali febri correptus,
atque ad finitima conclavis cubicula
deportatus die septima Decembris in
Palatio Vaticano annos natus sexaginta

F 5 septem

Sæc. XVII. septem decepsit, ac sine ullo funeris,
A. C. 1644. aut monumenti honore, & absque se-
 pulcrali inscriptione, uti præceperat,
 in æde S. Sylvæstri apud Patres Thea-
 tinos sepultus est.

Scripsit Historiam Belgicam, epi-
 stolas & commentaria rerum Ecclesia-
 sticarum, quæ a Clemente VIII. usque
 ad sua tempora produxerat: Edidit
 quoque non obscuro calamo, præter
 legationem suam Belgicam, descrip-
 tionem Troyæ ludi in Circo Agonali Ro-
 mæ peracti a Cardinale Antonio Bar-
 berino, præsente Carolo Poloniæ
 Principe.

§. XXXIII. *Duo Cardinales ab Innocentio X. creati.*

Horum jacturam Innocentius X. Pon-
 tifex nonnihil compensabat duo-
 rum Cardinalium inauguratione, quo-
 rum prior die decima quarta Novem-
 bris Joannes Carolus Medices Cosmili.
 Magni Etruriæ Ducis Filius nominaba-
 tur: alter erat Camillus Pamphilus
 Innocentii X. ex Fratre Nepos, qui in-
 stigante Olympia Matre sua Cardina-
 lium Collegio adscriptus, triennio
 post, a liduas Patruj sui objurgationes
 pertæsus, Purpuram exuit, atque
 Olym-

Olympiam Aldobrandinam Rossani Sæc. XVII.
Principis Viduam duxit. A. C. 1644.

§. XXXIV.

*Synodi Paderbornensis Diæcesanæ
Decreta.*

Hoc item anno Ferdinandus Bavariæ Dux, Coloniensis Archiepiscopus, & Episcopus Paderbornensis die octava Martii Diæcesanam habuit Synodus, ut disciplinam Ecclesiasticam, populique mores ob gravissimorum bellorum injurias, extremasque totius Diæcesis devastationes multis in partibus depravatos pristino nitori ac dignitati restitueret: Hanc in rem præ- primis omnibus Parochis injunxit, ut referrent, quot & quos hæreticos in locis sibi commissis numerent, & an Prædicantes ibidem matrimonii, etiam in gradibus prohibitis assistant, Baptizent & sepeliant, & utrum populus sermonibus, & catechismis rite pascatur, officia Divina, dies festi & jejunia prout decet, peragantur, & an Ecclesiæ Aris, vestibus & suppellectile Sacra sint prævisæ &c. In ceteris vero hujus Synodi decretis nihil specia- liter observandum occurrat.

§. XXXV.

Sæc. XVII.

A.C. 1644.

§. XXXV.

Quidam Scriptores Catholicæ hoc anno defuncti.

Nouell. Ex Scriptoribus Ecclesiasticis, qui suis
Bibl. Dupin. lucubrationibus ingens Ecclesiæ
Siecl. XVII. Catholicæ obsequium præstitere, atque
Bibl. Hist. des Aut. de hoc anno fatis functi sunt, præcipue
la Congr. locum sibi vendicant sequentes. I. Si-
de S. Maur. mon de Muis patria Aurelianensis, ac
Abregé de linguae Hebraicæ Professor Regius, qui
l'hist. Eccl. commentaria omnibus numeris abso-
t. 10. p. 385 luta in Psalmos & Cantica edidit, ac
præcipue loca, in quibus vulgata a
textu hebraico discrepat, annotavit:
Alium quoque conscripsit librum sub
titulo: *Varia Sacra*, in quo difficiliora
loca a Genesi usque ad librum Judi-
cum sat erudite explanavit, totum ta-
men opus non absolvit, præpeditus a
Patre Morino, qui in suis Exercita-
tionibus Ecclesiasticis textus hebraici
puritatem auctoritatemque impugna-
vit: contra hunc ergo Simon disserta-
tionem, censuram & denique tertiam
apologiam pro editione Hebraica seu
castigationem animadversionum contra
ejus censuram a P. Morino editarum
posterioris reliquit. Præterea idem Au-
thor typis vulgavit notas in Gramma-
ticam Hebræam Bellarmini, Commen-
tarium

tarium Hebræo-Latinum Rabbinorum Sæc. XVII.
Kimchi & Jarchi in Malachiam, & No-
tas ad librum primum Criticæ Ludo-
vici Capelli: Cuncta hujus Scriptoris
opera Parisiis cura Claudii de Alvernæ
Regii Professoris anno hujus saeculi
quinquagesimo in uno volumine pro-
dierunt. II. Hugo Menard Benedicti-
nus, qui primus ex Congregatione S.
Mauri, libris in Ecclesiæ utilitatem di-
vulgandis operam dedit, vastissimum-
que sui Ordinis Martyrologium unacum
notis, necnon concordiam Regularum
S. Benedicti de Aniana unacum vita e-
iusdem Sancti ab Adone descripta e-
didit: Scripsit quoque notas in S. Gre-
gorii Magni librum de Sacramentis,
præter Diatribam *de unicō Dionysio*. Præ-
lo insuper paratam habebat editionem
Epistolæ sub nomine S. Barnabæ, quam
notis eruditissimis illustrare aggre-
diebatur, sed paulopost Parisiis vita
funetus est. III. Daniel Clementinus
scripsit tractatum de Antilogiis & ab-
surdis Socinianorum. IV. Jacobus
Merlonus vulgo Horstius edidit denuo
opera S. Bernardi. V. Antonius Cliel-
mus descripsit excellentias SS. Triadis,
Calvariam Laureatam, præter incen-
dium Montis Vesuvii. VI. Melchior
de Torres ex Ord. Redemptorum de
Mercede edidit Agriculturam Christia-
nam

A. C. 1644.

Sæc. XVII. nam seu exercitia Religiosorum, vi-
A. C. 1644. ctimiam sui, & chronicon sui Ordinis.

VII. Petrus Monodus Jesuita, vulga-
vit commentaria de Eugenii IV. &
Amadæi Sabaudi seu Felicis V. Ponti-
ficum controversiis, ubi continetur ex-
acta Synodi Basileensis Historia: edi-
dit quoque illius apologiam pro Sab-
audiæ Principibus, & disquisitionem
Historicam de conjunctionibus Sabau-
diæ & Franciæ. VIII. Caspar Segui-
ran ex eadem Societate, a Ludovico
XIII. Galliarum Rege in Concionatorem
& Confessarium adlectus, qui duos
tomos Concionum in Dominicos & fe-
stos dies Parisiensibus literis excudi cu-
ravit. IX. Franciscus Freyre itidem
Jesuita, qui libros quinque consiliorum
& totidem de Heroum symbolis, præ-
ter S. Elisabethæ Lusitanæ vitam &
tractatum de excellentia Imperii Au-
striaci elucubravit. X. Joannes a S.
Thoma splendidum Ordinis FF. Prædi-
catorum lumen præter Philosophica e-
dedit octo tomos Theologiæ Scholasti-
cæ: exstat quoque perelegans ipsius
tractatus de approbatione & puritate
doctrinæ D. Thomæ, necnon explica-
tio doctrinæ Christianæ, pluraque alia
Hispano idiomate exarata. XI. An-
dreas a S. Michaele Frater Laicus in-

ter

ter Carmelitas Discalceatos Conventus Sæc. XVII.
 Angelopolitani, qui librum de me- A.C. 1644.
 rito B. V. Mariæ Mathematice compro-
 bato, veram Arcæ Noe dimensionem
 contra Goropiam, neconon ingens vo-
 lumen de Architectura, & aliud de
 motu cælorum, & modo exhauriendi
 subterraneos latices edidit.

§. XXXVI.

Scriptorum Acatholicorum obitus, eo- rumque lucubrationes.

Ex Scriptoribus Acatholicis, qui hoc Theol. erud.
anno obiere, recenseri merentur. part. I.
 I. Henricus Alting, e cuius calamo *sept. 3.* *Vit. Prof.*
profluxit expositio Catecheseos Palati- *Græn.*
næ, methodus Theologiæ Dialecticæ,
& Catecheticæ, exegesis Confessionis
Augustanæ, & problemata tam theo-
retica, quam practica præter locos
communes didacticos & Elenchicos.
 II. Fabianus Heidenus, qui hominis
 peccatoris antidotum posteris reli-
 quit. III. Christophorus Richterus,
 qui præter suas declamationes edidit
 libellum, cui titulus: *Balneum Chri-*
stianorum.

§. XXXVII.

Sæc. XVII.
A.C. 1644.

§. XXXVII.

*Fabius Chisius pro Religionis cauſa
ab Innocentio X. Sedis Apostolice
Legatus Monasterium
decretus.*

Adam. Ad. Jam dudum Ginettus Cardinalis Apo-
relat. His. Italica Legatione in Monasterienti-
pac. Westph. bus pacis comitiis fungebatur, cum vero
valetudinis curandæ cauſa jam aliquo
ab hinc tempore in Italia hæreret, Ros-
setus autem, qui absentis vices age-
bat, Gallis minime acceptus, & Cæ-
sareis Hispanisque propensior ab eis
crederetur, hinc Urbanus VIII. Papa
Fabium Chisium Pontificium Colonien-
sem Nuntium eo ablegabat, qui etiam
die decima nona Martii Monasterium
adveniens, summo excipiebatur ap-
plausu, & usque ad negotiationis ter-
minum, sese incorruptum, integerri-
mumque Mediatorem ut in mandatis
acceperat, exhibebat: Jubebatur enim
a Pontifice, ut neutri parti adhærens,
sedulo omnem de partium studio suspi-
cionem declinaret, nec proprio nutu
pacis conditiones proponeret, nec pro-
positis etiam præcipiti assensu vel dis-
senſu infisteret, sed duntaxat ea, quæ
utraque pars effet propositura, excipe-
ret,

ret, rationesque allatas mature ponde- *Sæc. XVII.*
 raret, nec unquam insciis Mediatori- *A.C. 1644.*
 bus, desuper Romam relationem mit-
 teret, ac pariter ejus domestici sese
 ab omni partium studio alienissimos ex-
 hiberent: Inde vero elucet, quantum
 ipsem summus Pontifex, ut omnes
 integri Mediatoris partes expleret, in
 neutram partem magis propendere, in-
 tentus fuerit; igitur non tam confuta-
 tione, quam miseratione, digna est *Bougeant*
 animadversio quorumdam, qui hunc *Hist. bell.*
 Pontificem de partium studio insimu- *tric. tom. 2.*
 lant, eoque oppressis Principibus Ca- *p. 8. cum*
annot.
 tholicis contra Protestantes suffraga-
 tus, bona Ecclesiastica pristinis suis
 Successoribus restitui, & æquilibrium
 in Italiæ ditionibus servari adlaborarit:
 forte contra spoliatos Princes Eccle-
 siasticos favere debuisset Protestantibus,
 qui eum, ne dicam communem Pa-
 trem respiciunt, sed tanquam Antichri-
 stum unicum universa Ecclesia e-
 vertere, toto studio conati sunt? fors
 Mediatores Lutherani a partium stu-
 dio penitus alieni fuere, dum Princi-
 pes Catholicos ab avitis juribus, bo-
 norumque possessionibus omni vi & vio-
 lentia deturbare certabant? Fors Pon-
 tifex, dum per pacem metu, minis-
 que extortam Catholicis potissimum bo-
 norum suorum partem eripi cernebat,

Hist. Eccles. Tom. LXI.

G tan-

Sæc. XVII. tanquam communis Catholicorum Pa-
A. C. 1644. ter, Protector, & justitiae vindex ge-
 mentibus Catholicis applaudere debuiss-
 et; hæc si fecisset, nonne ceteris pri-
 mi Protestantes ipsimet Catholicis il-
 lusissent, dicentes. Hiccine est Pon-
 tifex vester, qui filiorum curam negli-
 git, Ecclesiam prodit, ipsius bona pi-
 ratarum rapinis cedit, & suis ovibus
 lanam & pellem a lupis abstrahi gaudet:
 ita nempe, quicquid faciat Pontifex,
 apud Protestantes pessime audit, quia
 Pontifex est: Risum, an fletum tenea-
 tis amici? Postquam vero Urbanus VIII.
 fatis cesserat, ejus Successor Innocen-
 tius X. Fabium in eodem Legationis
 Apostolicæ munere confirmabat, ei-
 que singulari sollicitudine commendaba-
 bat, ne quid religioni Orthodoxæ,
 Personis, aut rebus Ecclesiasticis damni
 aut periculi inferri pateretur: Hanc in
 rem Papa sequentes eidem transmisit
 literas die quinta Octobris hoc anno
 Roma datas.

„Venerabilis Pater, Salutem & Apo-
 stolicam Benedictionem. Apostolicum
 fastigium, in quo Nos Spiritus San-
 ctus posuit, regere Ecclesiam Dei,
 frequentissimas Christiani Orbis ærum-
 nas Pontificia e specula ut continuo
 prospiciamus, facit, iisque Nos adi-
 git, quantum paterna nos charitas
 sele

„sese effundit, ut mature avertendis Sæc. XVII.
 „intercurramus impensisima cura. Et A. C. 1644.
 „quidem bellorum turbines, qui to-
 „tam jam ferme Europam miserrime
 „funestarunt, tam vehementer nostram
 „mentem exagitant, ut in tantæ com-
 „miseratione calamitatis congruentes
 „a Nobis lacrimas acriter atque uber-
 „tim excutiant. Quidni vero tangant
 „Pontificium animum dissidentium fi-
 „liorum arma, quibus Christiani nomi-
 „nis hostes melius perirent; vocatam
 „porro ab hac Santa Sede in hujus
 „partem sollicitudinis, Fraternitatem
 „tuam his nunc primum literis com-
 „pellamus, ut conciliandis Christiano-
 „rum Principum animis, cunctas in
 „peramplo isto Monasteriensi Conventu,
 „ingenii corporisque vires laboresque
 „intendat, seque ipsam, suasque vir-
 „tutes, quibus in magnis arduisque
 „rebus cum laude peragendis egregie
 „instructa est, alacriter in id opus con-
 „ficiendum advocet, satagens, præ-
 „vidensque in omni actione, patientia
 „& doctrina, publicæ jam tandem tran-
 „quillitati restituendæ. Hujus vero
 „qui largitor est omnipotens, suam ut
 „cum ea gloriam Nos enixe tueamur,
 „jubet, adeoque ut nullum ad bene
 „stabilendam concordiam, Religioni
 „detrimentum, Romanæque Ecclesiæ

G 2

„di-

Sæc. XVII. „dignitati paretur. Quamobrem id a
A.C. 1644. „Fraternitate tua omni ope exposcimus,
 „plane pro nostro Pastorali munere man-
 „dantes, nihil ut in ipsa Pacis Con-
 „stitutione, quoad ejus per te sine omni
 „contentione fieri possit, decretum, fir-
 „matumque velis, quod divino cultui
 „Christianæ fidei, atque Ecclesiastice
 „immunitati, periculum damnumve
 „conflare ullo modo possit: cautumque
 „his literis per Nos sit, ne ipse con-
 „stitutionibus hujusmodi vel minimum
 „assentiens, conniventiam his, & quo-
 „quo modo sensum aut præsentiam us-
 „quam adhibeas, quin & si opus fue-
 „rit, obsistas constanter, & repugnes,
 „teque adversantibus Ecclesiæ senten-
 „tiis impavide opponas, contesteresque
 „denuncies, edicas, operamque in id
 „omnem verbis & re, opportunam se-
 „rio ac fidenter impendas, ut, si ab
 „ipsa rei tractatione pariter te discedere
 „oportuerit, eo ipso pateat, ex æstuan-
 „te, ut par est, Apostolico Zelo, hu-
 „manas quascunque rationes Dei cau-
 „sæ omnino a Nobis posthaberi, eam
 „que vel ipso pectoris aut vitæ objectu
 „defendendam ac vindicandam. Hæc
 „te omnia pro tua singulari pietate &
 „prudentia, maximaque in Nos & san-
 „ctam hanc Sedem obedientia, obse-
 „quentissimo studio impleturum confi-
 „dimus

„dimus, & Apostolica benedictione Sæc. XVII.
 „Fraternitatem tuam ex animo mu- A. C. 1644.
 „neramus.,,

§. XXXVIII.

*Præviæ propositiones pro obtainenda
pace a Gallis Suecisque discussæ.*

Convenerat inter Franciæ & Sueciæ Bougeant
 Legatos, ut circa ea, quæ in ple- Rel. Hist.
 no Principum confessu pro impetranda Bell. tric.
 pace proposituri essent, inter se prius tom. 2. l. 3.
 deliberarent: Ea ex causa Servientius Letr. des
 Franciæ Orator Osnabrugam conten- Plenip. a
 dit, Suecorum articulos recognitus. Mr. de
 Primo tamen horum aspectu obstupuit Brienne.
13. Maij
 Legatus, cum in ipsa hujus scripti præ-
 fatione a Suecis declarari cerneret,
 quod duntaxat ad ampliandam Prote-
 stantium sectam arma sumpsisserent, at-
 que ex octodecim articulis omnino sex
 ad excindeadam Catholicam Religio-
 nem recta tendentes proposuissent: Ea-
 propter Servientius a Franciæ Regina
 jussus, Suecorum postulatis acriter fese
 opposuit, eisdem declarans, quod in
 primo nuperi fœderis articulo Catho-
 licis suæ Religionis exercitio, & redi-
 tibus a moti belli tempore fruendi li-
 bertas fuisset asserta, atque unicus huc-
 usque præsentis belli obtentus fuisset
 Austriacæ potentiae eversio, & oppres-

G 3. forum

Sæc. XVII. forum Principum redintegratio, proin
A.C. 1644. hoc bellum mere esset politicum: si
autem adeo propalam velut unica moti
belli caufa, Calvinianæ & Lutheranæ
Religionis studium prætexeretur, fa-
cile Germani, Italique Principes arma
haud ultra in Cæsarem, sed in oppres-
ſæ Religionis suæ hostes essent con-
versuri, exin vero Gallica Natio ob
eiusmodi fœdus cum Protestantibus
initum non modo Romæ, sed apud
omnes Catholicos invidiam in se trans-
ferret, eo vel maxime, quod omnibus
compertum esset, Suecos cum Angliæ
Parlamento clam eo fine conspirare,
ut initio cum omnibus Protestantibus
fœdere Scotica conventio effectui da-
retur, seu Catholica Religio ubique
extirparetur. Ad hasce Galli Oratoris
rationes Sueci reponebant, se unice
quieti & paci intendere, quam tamen
haud sperandam præviderent, nisi Pro-
testantium Religio in eundem statum
quo a Bohemici tumultus exordio vi-
guisset, reponeretur. Nihilominus mul-
tis ultro citroque agitatis, Sueci arti-
culos circa Religionem propositos ar-
dentius urgere distulerunt, eo fine, ut
Galli sub ipso pacificationis limine Re-
ligionis Catholicæ libertatem postulare
præpedirentur, & Sueci postmodum in
negotiationis progressu Protestantium
ſectæ

fectæ eo potentius prospicere possent. Sæc. XVII.
 Rebus ita compositis Franciæ Orator A.C. 1644.
 Suecos ad decennales inducias, nec
 non ad bellum Hispanis denuntiandum
 inducere, incassum adlaborabat; spe
 ergo suâ frustratus Sueciæ Oratoribus
 referebat, quod Maximilianus Bavariæ
 Elector Patrem Vervaux Jesuitam Pa-
 risios ablegarit, ut clam cum Gallia-
 rum Rege pacisceretur: indignantibus
 autem Suecis Servientius reposuit,
 quod hanc pacificationem haud ægre
 ferre possent, postquam Galli clande-
 stinam Suecorum cum Saxonibus ne-
 gotiationem dissimulassent, si vero se se
 Catholicis Principibus adeo infenos
 exhibere, diutius pergerent, sat lu-
 culenter testaturi essent, quod sensim
 se a Gallorum amicitia segregare,
 odiumque suum erga Romanam Eccle-
 siam exerrere intenderent: Hoc re-
 sponso Sueci mitiores facti declararunt,
 se metuere, ne Bavariæ Dux delusis
 Gallis, tempestatem sibi imminentem
 a suis ditionibus avertere moliretur,
 proin sat consultum foret, si hic mox
 milites suos exauktorare, atque in sin-
 ceritatis suæ pignus Ingolstadium, a-
 liaque loca Suecis cedere juberetur.

Sæc. XVII.
A. C. 1644.

§. XXXIX.

Discordiae inter Franciæ Oratores.

*Lettr. de
Avaux a
Mr. Brienne
23. Maij.*

Paulopost Servientius Franciæ Orator Mazarinum Cardinalem, cuius consiliis unice regebatur, datis literis de rei gestæ serie certiorem reddebat: Displicuit tamen Regio Senatuī, quod hic Orator Suecis inducias, atque inter ceteros articulos etiam hunc proposuerit, ut præprimis pro tollendis dissidiis ex Religionum diversitate extortis firma lex circa Religiones, & bona Ecclesiastica unanimi omnium consensu statueretur, cunctisque Imperii Principibus, ordinibusque ad recuperanda pristina jura auxiliares præberentur manus. Quoniam vero quidquid Servientio placebat, alteri Franciæ Oratori Avauslio Comiti displiceret, hic datis Parisios literis exposuit, ere Gallica haud esse, ut Religionis dissidia penitus tolerentur, eoque partium dissensiones tranquillam hucusque occupatorum possessionem Gallis assererent, & spectato calamitoso Catholicorum statu Religio Romana abs dubio damnum subitura esset, proin Galli aut Protestantium postulatis cum manifesto Religionis detimento cedere, aut illorum invidiam in se accersere cogerentur:

tur: aliunde vero annuentibus ipsis Pro-Sæc. XVII.
testantibus Cæsar jamjam in Pragensi A.C. 1644.
pace Religionis dissidia composuisset: _____
cum vero solis Imperii Principibus pro-
conservanda Religione Catholica sub-
ditos suos aut ad ejurandam hæresin,
vel divenditis bonis ad emigrandum
compellendi jus competenteret, hinc ti-
mendum fore ajebat Avaussius, ne cun-
ctis Principibus pristina jura redinte-
grandi potestate passim oblata, Prote-
stantes idem sibi jus vindicandi obten-
tum quærerent, cum tamen Gallos in-
ter & Suecos conventum esset, ut Re-
ligionis negotia in statu, quo ante bel-
lum Gallo - Sueicum fuissent, relin-
querentur. Tantum apud Regium Se-
natum valuere Avaussi rationes, ut
articulus de dirimendis Religionum dif-
fidiis supprimeretur, eoque sat com-
pertum esset, Suecorum molimina eo
collimare, ut saltem alteram Passa-
viensem transactionem, ac dénum suæ
sectæ magis adhuc proficuam pacem,
Catholicis penitus exscoliatis extor-
querent.

§. XL.

*Philippus Trevirensis Elector liber-
tati restitutus.*

Tandem Galli Oratores die vigesima *Adam.*
quarta Februarii pacis arbitris scri- *Adami relat.*
G 5 ptum *Pac. West.*

Sæc. XVII. ptum quoddam tradidere, in quo ta-

A. C. 1644.

men nondum articuli, quos velut fu-
turæ pacis fundamenta proponerent,
comprehensi fuere; duntaxat enim im-
penius petebant, ut omnes Imperii
Ordines præcipue Gallis fœderati con-
vocarentur, & Elector Trevirensis li-
bertati redderetur: Hæc Gallorum po-
stulata minus æquitati, rationique con-
sona esse jam antea Cæsarei Oratores
demonstrabant, addebant tamen, quod
Cæsar esset procuraturus, ut quæcum-
que a suis Oratoribus fuissent agitata,
postmodum communi Ordinum assensu
firmarentur, vicissim vero Galli Orato-
res ea non a Rege solum, sed univer-
sis Franciæ Ordinibus confirmari cave-
rent, nomina quoque & conditiones
eorum, quos sibi fœderatos toties jacti-
tant, tandem designarent, ac specia-
tim exponerent, quænam illa sint, quæ
Franciæ Rex a Cæsare postulet? nisi
enim constet, quibus modis, & sub
quibus postulatis pax redi valeat, de
reliquis privatorum dissidiis incassum
ageretur: Ad hæc vero responderunt
Galli, quod a Cæsare edoceri vellent,
an & quando Imperator omnibus Im-
perii Statibus ad hanc pacis negotiatio-
nem accedere indulisset, & utrum hi
jure suffragii sint potituri? denique Tre-
viren-

virensem Electorem liberari aut saltem Sæc. XVII.
ad locum tutum transferri, denuo pe- A. C. 1644.
terent: Haud cunctanter Cæsarei Gal-
lis reposuere, unanimi voto stabilitum
„esse, ut in hoc conventu agitanda Me-
„diatoribus scriptotenus exhiberentur,
„hacque ratione singulis constaret, quid-
„nam postulatum, responsum, decisum-
„que fuisset; superfluam autem esse
„Gallorum sollicitudinem de suffragii
„jure, cum Cæsar hoc jus nunquam
„Ordinibus denegarit, perpetuam au-
„tem esse in Imperii congressibus ob-
„servantiam, ut Cæsarei Oratores cau-
„fas ad consultandum proponerent, sin-
„guli Ordines desuper auditis eorum
„sententiis deliberarent, & quid sta-
„tuendum, iisdem Legatis propone-
„rent, & deinceps re mature discussa
„Cæsar ea, quæ conclusa fuissent, exe-
„cutioni daret, sufficere igitur. ut Or-
„dines universi per usitatam legibusque
„Imperii præscriptam deputationem,
„qualis tamen adhucdum Francofor-
„diæ continuaretur. interessent: sicut
„vero penes Imperium non esset, Fran-
„ciæ Ordinibus legem præscribere, ita
„nec penes Gallos, Imperii ordinibus
„comprendi modum legemque præfi-
„gere: & ne deinceps difficultas desu-
„per esset, nunc esse statutum, ut com-
„munis Deputatio Francofordiæ subsi-
„stens

Sæc. XVII. „stens in Westphaliā transferretur;
 A.C. 1644. „Gallos equidem semper Trevirensis
 „Electoris captivitatem velut moti in
 „Cæsarem belli caussam jacitasse, quam
 „vis eo etiam dimisso neutiquam arma
 „posituri essent; jam enim publica
 „constare fama, notumque esse Car-
 „dinalēm Pighium Roma ad Cæ-
 „sarīs Oratorem perscripsisse, quod
 „Galli in mandatis haberent, ut hu-
 „jus captivitatis obtentu tractationem
 „negotii principalis haud diutius
 „protraherent, aliunde vero jam
 „jam Cæsarem consensisse, ut primo
 „loco de Trevirensis liberatione age-
 „retur.„

Enimvero jam antea Mediatorē
 cum Cæsareis & Electoralibus Legatis de
 præfato Electore tandem Vienna trans-
 ferendo agebant, atque inter ceteros
 Apostolicus Nuntius hunc Electorem
 Vienna Ferrariam transferendum, &
 summo Pontifici esse consignandum cen-
 sebat: id vero displicuit ceteris, imo
 ipse Innocentius Papa in hujusmodi
 translationē parum propendere vide-
 batur, qui tamen, cum Cæsarem ad
 illius liberationē reddendæ pacis stu-
 dio propensum comperiisset, datis ad
 Camillum Meltium Legatum suum
 Viennensem literis die vigesima Martii
 illum pristinæ libertati restitui effagi-
 tavit,

tavit, eequod, inquietabat Pontifex, neque Sæc. XVII.
 coram Nobis, neque coram Te contra ipsum A. C. 1644.
 Philippum Christophorum Trevirensim Ar-
 chiepiscopum & Electorem quicquam dedu-
 stum & probatum sit, propter quod ille
 juxta Canonicas sanctiones retineri & cu-
 stodiri debeat. Igitur petente Papa, &
 instantibus Gallis Suecisque Imperator,
 Electoribus ceteris, ipsisque Cæsaris
 Legatis id ignorantibus nec præmoni-
 tis, hunc Archiepiscopum die decima
 Aprilis a sua custodia, in qua decem
 annis detinebatur, Vienna liberum
 dimisit.

§. XLI.

Libertatis oblatæ conditiones ab Archiepiscopo Trevirensi promissæ.

Priusquam vero hic idem Archiepi- Massen. An-
 scopus atque Elector libertatem nat. Trevir.
 conquereretur, cum Ferdinando Cæ- l. 25. p. 533.
 sare arctioribus pacis conditionibus
 transigebat, hac de re die duodecima
 Aprilis edito hoc Cæsareo diplomate:

Ferdinandus III. Neo-Electus Rom.
 Imperator &c. Postquam Reverendissi-
 mus &c. Philippus Christophorus Elector
 Trevirensis conclusa pacis Pragensis in om-
 nibus punctis, clausulis & articulis denuo
 pure acceptavit, Nobisque sub fide digni-
 tatis & verbi sui Electoralis, juxta Re-
 cessum

Sæc. XVII. cessum desuper erectum & sigillatum ad
A.C. 1644. dixit, & promisit, quod in electionem no-
stram Cæsaream, & quidquid illarum ra-
tione Anno 1636. aliasque hucusque a n-
liquis Dilectionis suæ Coelectoribus, colle-
gialiter conclusum est, sine ulla disputa-
tione consentiat, eique plene acquiescat,
& ea omnino sequi velit; Castrum quo-
que Ehrenbreitstein, pro nostro libitu &
beneplacito necessario præsidio providen-
dum, ad plenam usque compositionem belli
Germanici, in nostris manibus relinquere;
Philippiburgum vero modis omnibus e po-
testate Gallorum eruere, atque pro nostra
& Imperii utilitate & servitio ipse cu-
stodire, contra Coelectores suos aliosque
Principes & Status Imperii, eorumque
confederatos, sicut & Capitulares suos
Trevirenses & Spirenses, & utriusque
patricæ Status, Officiales, Consiliarios,
subditos & ministros, neque etiam in ut-
roque Archi- & Episcopatu Trevirensi &
Spirensi, hujusque constitutos administra-
tores, neque contra quemquam alium, cu-
juscunque ille demum summi & infimi gra-
dus sit, ratione eorum, quæ hucusque
contra suam dilectionem ejusque adhæren-
tes acta sunt, aut gestæ in ejus absentia
administrationis, & regiminis ergo, quo-
quo modo vindicare, aut de eis sinistre
ulterius cogitare; sed illa omnia cum
omni cauſa, omnibusque inde securis per-
petua

petua obliuione sopire, atque ita omni- Sæc. XVII.
modo servare velit, prout in pace Pra- A.C. 1644.
gensi, in puncto amnistiae sancitum atque
conventum est. Præsertim autem contra
Præpositum suum Trevirensem Joannem
Wilhelmum Husman a Nemedii, ejusque
nepotes, sicut & fratres Barones de Met-
ternich, eorumque adhærentes, aliosque
quoscumque, ipsius Archi & Diœcesis con-
federatos, & subditos, conceptam dis-
gratiam, aversionem & processus plane de-
ponere, illosque omnes in priori suo statu
integre & sine impedimento quiete perma-
nere & sinere velit. Sic Nos ipsius D.
Archiepiscopi Trevirenensis Dilectionem, his
sub conditionibus, ad pacis Pragensis con-
clusa, ad instar aliorum Electorum, Prin-
cipum & Statuum Imperii, ex gratia
Cæsarea admisimus & suscepimus, ipsique
clementer promisimus, prout facimus vir-
tute præsentium, sub fide Cæsareæ nostræ
dignitatis & verbi, quod Nos Dilectionem
suam illis omnibus quiete frui, ipsam-
que ad præsentem Imperii deputationem
Francofurti, atque in ipsa pro parte no-
stra, ad sessionem & votum, in Electro-
rum & Principum consiliis, ratione
Archi - & diœcesium ejus libere & sine
impedimento admittemus. Similiter ad de-
centem ejus instantiam eum de regalibus
& secularibus, prout moris est, clementer
investiemus, ipsiusque Archi - & Diœcesi
privi-

Sæc. XVII. privilegia, prout juris & moris confr.
A. C. 1644. mabimus, in eisque clementer defendemus,
————— & manu tenebimus, curabimusque, ut in
civitate Trevirenſi, Confluentia & Ha-
merstein existentia præficia, quam primum
necessitas & imminentis inimicorum pericu-
lum ceſſaverint, neque de eo quicquam am-
plius metuetur, educantur, Iuaque Di-
leccio, ejusque ditiones & subditi ab ei
ulterius non graventur, neque impetantur:
neque pro parte noſtra contra ſuam Dilec-
tionem, eique adhærentes, ratione eorum,
quaꝝ inter Dilectum Parentem noſtrum &
Dominum noſtrum quondam Ferdinandum
II. Imperatorem in Deo beate quiescentem,
ipſiusque Electoris Dilectionem non ſatis a-
mice forſan contigerunt, ſinistra quicquam
recordabitur: ſed omnia relinquemus, pro-
ut pax Pragensis in punto Amniftia
ſancivit, in eoque erga ſuam Dilectionem
ejusque adhærentes, ſicut cum aliis fidelibus
Electoribus, Principibus & Statibus ob-
ſervahimus; ſimulque clementer curabimus,
ut Dileccio ſua cum omnibus ſuis Officiali-
bus, Consiliariis & Ministris, hinc Rati-
bonam, & inde ad ſuas Archi- & dia-
cefſin ſecure perveniat.

His utrinque firmatis Cæſar die
vigesima quinta Aprilis Archiepifcopo
Regalia ſolemni pompa contulit, eum-
que amplis muneribus auctum navi &
commeatu liberaliter indulto, datoque
in

in honorarium itineris socium Ba-
rone de Bech, Francofurtum deduci
jussit, inde Archiepiscopus post bimestrem
moram die prima Septembris Confluen-
tiam rediit, summo ubique honore
exceptus.

§. XLII.

*Pacis conditiones a Gallis Suecisque
consignatae Cæfareis Oratoribus.*

Interim vero Bavarii, Moguntini, &
Brandenburgici Oratores Monasterium
advenerant, quos Henricus Aurelia-
nensis Dux Longævillanus Gallicæ Le-
gationis Princeps, ac demum Hispani
Oratores Penneranda Comes & Zapata
Comes necnon Didacus Savedra seque-
bantur. Adhucdum Galli cum Cæsa-
reis Oratoribus Monasterii circa varia
postulata litigabant, id ægerrime fe-
rentibus Catholicis Electorum Legatis,
qui Gallis exprobabant, quod contem-
ptis Mediatorum monitis hucusque de
pacis componendæ mediis ne verbu-
lum quidem proposuissent, ac nonnisi
jaftato Regis ac Reginæ suæ animo
ad pacem propensissimo, re ipsa mentem
a pace oppido alienam ostendissent, &
nullatenus, prout tamen Christianissi-
mos & Catholicos decuisset, Germa-
niæ, totiusque Reipublicæ Christianæ
Hist. Eccles. Tom. LXI. H for-

*æc. XVII.
A.C. 1645.*

*Adami l. c.
Bougeant
l. c. p. 284.
Vitt. Siri
Merc. l. 2.
Barre Hist.
d' Allem.*

t. 9. p. 791.

Sæc. XVII. fortè miserti, immanem humani cruentis effusionem, Religionis Catholicae excidium, omniumque Europæ Regnum ruinam promovere niterentur, & Suecos, eisque adhærentes ad tantam potentiam ex crescere permitterent, ut ipsi etiam Galli illis impares futuri, Suecico servitutis jugo collum submittere cogerentur, præcipue cum Sueci jam palam jactitent, quod non modo intra biennium Papistas omnes Imperio eliminaturi, sed etiam Gallicorum opem despecturi essent. Parum profecerunt hæc Legatorum monita; prævalebant enim Protestantes in Westphalia agentes, qui unice Religionis suæ, ut vocant, gravamina in hoc ipso pacis conventu discuti & componi cum Suecis conspirabant. Tandem vero dies undecima Junii proponendis pacis mediis præfixa illuxerat, qua Galli Oratores Monasterii & Sueci Osnabrugæ conditiones, sub quibus pacem reduci posse, crederent, Mediatoribus consignarunt, ut hæc ab illis, prout conventum erat, Cæsaris Oratoribus transmitterentur: Earum vero, quas Galli proposuerant, hæc erat summa: „Bellum utrinque, restituta amicitia „pristina, cesset: Cæsar sese bello Gallos „inter & Hispanos non immisceat, nec „Franciæ & Sueciæ hostibus opem fe-

„rat:

,rat: perpetua sit & generalis omnium Sæc. XVII.
,hostilium oblivio, qua omnes omnino A.C. 1645.
,Imperii Ordines plene fruantur, &
,cuncta in statum, quo anno Christi
,millesimo sexcentesimo decimo octavo
,fuerant, reponantur, omnesque Im-
,perii Ordines pristinis suis juribus red-
,dantur, & jure suffragii in omnibus
,Imperii negotiis gaudeant, omnesque
,Imperii, Bullæ Aureæ &c. leges ex-
,acte ab omnibus serventur, nec vi-
,vente Cæsare ad Romanorum Regis
,electionem procedatur: utrinque capti-
,vi sine lytro dimittantur: revocatis
,vestigalibus recens institutis, liberum
,sit commercium per Imperium; Gallis
,& Suecis, Hassiæ Landgraviæ, cete-
,risque fœderatis pro sumptibus hoc
,bello toleratis debita satisfactio, &
,militum extraneorum, qui in illorum
,exercitibus militarunt, compensatio
,fiat & denique de restituendis locis ac
,bonis necnon de militum exauatoria-
,tione nunc conveniatur.,,

Ferme eadem circa belli cessatio-
nem, pacisque revocationem, atque
amnistiam proponebant Sueci, pete-
bant tamen, ut etiam Calvinistæ, om-
nesque Evangelici juxta pacem Reli-
giosam restituantur, & in jurium pos-
sessione ita firmentur, ut nullatenus
inde dejici possent: cunctis quoque Im-

H 2 perii

Sæc. XVII. perii Statibus fœdera cum exteris inire
 A. C. 1645. liberum sit, quæcumque vero hactenus
 inter Evangelicos & Catholico-Romanos de pace Religionis, & bonis Ecclesiasticis motæ fuerint controversiæ, eæ communibus utriusque partis consiliis operaque, simul in hoc tractatu, absque ulteriori ad alios dilatione, amicis, æquis & Christianis modis ita penitus, solideque componantur, ut non duntaxat de vero, certoque intellectu dictæ pacis religiose nullum amplius supersit dubium, sed & cetera ecclesiastica & politica gravamina, quæ dictos Proceres tam diu ab invicem distraxerunt, funditus extirpentur, nullo bellorum semine relicto. Quinimo si quæ in posterum de ejusmodi re dubia exoriantur lites inter eos, ut omnis evitetur occasio turbarum, nonnisi amicabili compositione ex æquo atque bono communi expediantur.

Satisfactionem etiam Regibus, Regnisque, militibus & fœderatis, necnon Landgraviæ Hassiæ & Ragotio ex æquod & bono fieri petebant, ceteri autem articuli idem cum Gallicis sub diverso tamen verborum cortice complectebantur. Hæc Gallorum, Suecorumque postulata Cæfarei Oratores ambiguis, atque ad fallendum aptis, suspectisque verbis concepta censebant, eo quod non

fine

sine depressa Cæsaris auctoritate supre-
ma, exterorum cognitioni, arbitrio &
decisioni omnia pene Imperii jura sub-
jicere, convulsoque Imperii Statu anar-
chiam invehere, atque Electorum jus
de eligendo Romanorum Rege evertere
moliti essent, articulumque de præ-
standa satisfactione amplis nimium ver-
bis expressissent, atque insuper hisce
postulatis, quæcunque voluerint, ad-
dendi, vel immutandi facultatem sibi
reservassent, proin negotiationis pro-
gressu, quicquid novi postulare liberet,
hoc ipsis licitum esset. Displicuit etiam
Contarino Oratori, & Legatis Cæsa-
reis, quod Galli triduo vix evoluto Ra-
gotsum sub fœderati nomine ad hunc
conventum esse admittendum postula-
rent, cum tamen hic nec Imperii Prin-
ceps, nec eo tempore, quo Hambur-
gensis conventio fuit habita, Gallis fœ-
dere junctus fuisset. Præcipue vero
Volmarus Cæsaris Orator vehementer
declamabat adversus Suecorum auda-
ciam, qua in suis postulatis haud ob-
scure inter Imperii Ordines recenseri
voluerunt, & abolita pace Pragensi,
aliisque præviis tractationibus Religio-
nem, & Imperium pessum dare, ipsos-
que Calvinistas in hac pacificatione in-
cludere machinabantur.

H 3

§. XLIII.

Sæc. XVII.
A.C. 1645.

§. XLIII.

*Contentio de modo deliberandi & di
admittendis ad hunc Conventum.*

Maier Acta
pac. West.
t. I. p. 416.
& seqq.
Adami re-
lat. l. c.
Vid. §. 49.
p. 142.

Interim Cæsareos in Bohemia a Sue-
cis, Gallos vero Mergenthemii a
Bavaris cæsos fuisse, fama percrebuit,
hac ipsa autem alternantis fortunæ vi-
cissitudine Mediatores impellebantur,
ut Gallo-Suecos ad belli inducias in-
clinare niterentur: Verum Galli illatam
cladem reparandi, Sueci autem victo-
riæ felicitatem latius pretendendi spe-
sopiti. Mediatorum consiliis surdas
præhebant aures: Acrior autem erat
disceptatio, dum de modo consultandi
ageretur: quamvis enim Cæsarei Ora-
tores usitatam hucusque deliberandi,
decidendique norinam observari pete-
rent, vi cuius accedente Electorum
suffragio ad Cæsarem pacis arbitrium
transferebatur, aut saltem, prout in
præsenti pacis negotio Cæsar indulse-
rat, in Francofordiensi Deputatorum
conventu nunc Monasterium evocato,
sub Moguntini Electoris directione a
Principum, Statuumque Deputatis de
rei summa consultaretur, eorumque
sententia postmodum ipsis Statibus com-
municata, demum a Cæsare rati habe-
retur, nihilominus Sueci, ceterique

INN
Pro
arbi
gar
Sta
ad t
gio
hæd
bus
Cur
que
vun
tun
ex
app
ficc
auč
cet
pot
&
nun
Pre
Br
gu
vu
po
tra
ria
ho
lib
&
St
cta

Protestantes omnes fese Deputatorum Sæc. XVII.
 arbitrio subjcere, totis viribus dene- A.C. 1645.
 garunt, petentes, ut singuli Principes,
 Status, imo etiam liberæ Imperii urbes
 ad tractatum pacis *cum voto & suffra-*
gio admitterentur, proin universalia
 hæc comitia ex Electoribus, Principi-
 bus simul & Urbibus tanquam tribus
Curiatis Collegiis coalescerent, in iis-
 que viritim suum quilibet Status *decisi-*
vum ferret suffragium. Id nimis impor-
 tune postulabant Protestantes, non alio
 ex fine, nisi ut hac ratione Cæsareæ
 approbationis necessitatem eluderent,
 sicque partem quamdam Imperatoriæ
 auctoritati detraherent, simulque cum
 ceteris Principibus & Urbibus, quarum
 potissimæ erant Acatholicæ, Electoribus
 & Catholicis Principibus suffragiorum
 numero prævalere possent: Eapropter
 Protestantes, atque inter eos præcipue
 Brandenburgicus Orator adversus Mo-
 guntinum, ut vocant, Directorium di-
 vulgato scripto rem ardentius urgebat,
 potissimum ea ex caufsa, quod *pro ex-*
traordinariis Imperii morbis extraordina-
ria adhibenda essent remedia, atque in
 hoc pacis conventu negotia, a quibus
 libertas, prærogativa, fama, honor,
 & temporalis, æternaque singulorum
 Statuum salus dependeret, pertra-
 ctanda essent, proin singulorum quo-

H 4 que

Sæc. XVII. que suffragia expetenda. Enim vero
 A. C. 1645. Cæsaris Legati, atque Electorum ple-
 rique se novis hisce ausibus opponebant;
 mox tamen Protestantes privato magis
 quæstui, quam communi Imperii bono
 diserti, in querulas voces erumpunt,
 Ordines suo suffragio per nefas privari,
 Statuumque libertatem opprimi crimi-
 nantur, ac minis etiam detonant, Or-
 dines sibi alium Dominum quæsitos,
 eoquod Cæsar absolutum sibi Domi-
 nium arrogare intenderet: Cum vero
 Cæsar Oratores Protestantium perti-
 naciam nimis annosam rationum effi-
 cacia distringi posse desperarent, veriti-
 ne Acatholici per pacem Pragensem
 Cæsari reconciliati ad Suecos palam
 desciscerent, cedere coacti sunt: Mo-
 vebatur postmodum alia difficultas,
 qua ratione singuli Ordines *simul* Mon-
 asterii & Osnabrugæ præsentes esse pos-
 sent, tandem vero post crebras alter-
 cationes decisum, ut utrobique idem
 deliberationis argumentum eodem tem-
 pore pertractaretur, & utrinque agitata
 per internuntios mutuo communica-
 rentur: si vero Monasterienses ab Os-
 nabruganis discrepant, parti utriusque
 aut Monasterii aut Osnabrugæ, alter-
 natim conveniendum foret, atque per
 tria Collegia consultandum, & acce-
 dente Cæsareo consensu conclusum Im-
 perii

perii efformandum esset. Ceterum a Sæc. XVII.
jure suffragii adhuc exclusos censebant A.C. 1645.
Cæsaris Legati, ac Principes Catholicæ
præprimis Hasso - Casselanum Land-
gravium, Durlacensem, & Nassovio-
Sarepontanum Comitem, eoquod ad-
huc armati hostibus Cæsaris & Imperii
juncti essent. Pariter a suffragio ar-
cere volebant Magdeburgicum Admi-
nistratorem Saxoniæ Electoris Filium,
eoquod Sede nondum vacante electus,
ob reservatum Ecclesiasticum obtinendi
Episcopatus incapax, ac nonnisi ea lege
Cæsari reconciliatus esset, ut a Ses-
sione & suffragio abstineret. Nihilomi-
nus Protestantium importunitate con-
ventum, ut & hi certis sub conditioni-
bus admitterentur, nominatim, ut Le-
gatus Magdeburgicus transverso scam-
no federet, & post Austriacum, Ba-
varum & Burgundum sententiam,
salvo Catholicorum jure, diceret, dq-
nec hæc lis in comitiis decideretur.

§. XLIV.

Responsum Cæsaris ad Gallorum, Suecorumque propositiones.

Interim die trigesima Junii Longævil- *Maier l. c.*
lanus Dux Gallicæ Legationis Prin- *pdg. 500.*
ceps Monasterium urbem ingressus, in- *Lettr. du*
gens pacis desiderium jactitabat, & *Comt. d'A-*
vaux.

H 5 una-

Sæc. XVII. unacum Suecis pro Cæfareo responsu
A. C. 1645 ad oblatas propositiones summa vehe-
mentia instabat, quibus tamen a Cæ-
faris Oratoribus haud dissimulanter ob-
jectum, quod ipsimet nova semper pa-
cis obstacula objicerent, & nunc de-
titulis disceptantes, nunc pro Transyl-
vano, fœderatis & fœderandis, aperi-
tis Imperii hostibus, incapacibusque Ec-
clesiarum Administratoribus suffragandi
facultatem peterent, ac demum de
modo & forma consultandi altercan-
tes, nunc Statuum conjunctionem,
mox eorum separationem postularent.
Nihilominus Franciæ Legati per omnia
Sacra contestabantur, quod eorum Rex
nil ardentius, quam pacem exoptaret:
hac occasione utebantur Mediatores,
ut de ipsâ rei summa apertius cum eis
agerent, atque declararent, Cæfareis
Oratoribus displicere, quod I. adden-
di, demendi, mutandique, quicquid
vel ipsis vel eorum fœderatis visum po-
hac foret, jus sibi reservassent, hanc
que clausulam sat captiosam addidi-
sent. II. Præsentis tractatus securitati
provideri petierint, cum tamen per
solemnam actorum confirmationem
juxta Imperii leges sat cautum foret.
III. Satisfactionem terminis oppido ge-
neralibus peterent, & qualem deside-
rarent, non exprimerent. Ad hæc
vero

vero responderunt Galli, se hac clau- Sæc. XVII.
sula nequaquam ad cavillationes, vel A.C. 1645.
dissolvendam, aut protelandam pacis
negotiationem, minus vero in Catho-
licorum præjudicium abusuros: secu-
ritatis autem petitione nil aliud inten-
dere, nisi ut omnes Germaniæ Princi-
pes tractatus executionem ita urgere
tenerentur, ut in contravenientes arma
sumere cogerentur, denique se circa
hunc articulum Cæsareis satisfacturos,
quamprimum hi ad eorum propositio-
nes responsum suum dedissent. Præ-
cipue vero Galli in Metensis, Tullen-
sis, & Virodunensis Episcopatum pos-
sessione firmari, simulque superiorem
& inferiorem Alsatiam, Benseldiam,
Brisaccum, Philippopolin & Montanas
urbes, sibi relinqu exoptabant, non
sine indignatione Suecorum, qui quam-
vis a Gallis, ut junctis consiliis circa
satisfactionis mutuæ modum delibera-
rent, invitati fuissent, nunquam tamen
mentem suam desuper aperuerunt; in-
stantibus autem Gallis Oxenstirnius tan-
dem respondit, *Suecorum æque ac Gallorum*
satisfactionem in eo esse reponendam, ut
Germana libertas restituatur, Proscripti
revocentur . . . quo dicto mox ser-
monem abruptit, absdubio tamen, ut
Avausius Franciæ Legatus scribit, hæc
adhuc addere voluit: ut Protestantes in
tran-

Sæc. XVII tranquilla bonorum Ecclesiasticorum posse
 A. C. 1645 sione relinquuntur, eorumque Religio pro-
 pagetur, & Catholici opprimantur: Nec
 temere id conjectabat Avausius; quippe
 Salvius Sueciæ Orator jam antea in
 privato colloquio, an non Protestantium
 sectam e Regno eliminare, e re Galli
 Regis esset, ex eodem Avausio scisci-
 tatus, indicare voluit, quod vicissim e
 Suecorum re foret, Catholicam Reli-
 gionem e Germania extirpare. Ita
 nempe apud Protestantes cuncta belli
 pactisque consilia unice ad oppri-
 mendos Catholicos collimabant.

Tandem vero die vigesima quinta
 Mensis Septembris Electorum, omnium
 que Principum Deputati in Episcopali
 Palatio Monasterii, & in Curia Osna-
 brugensi eo fine convenerant, ut Cæ-
 saris responsa ad Gallorum, Suecorum
 que propositiones data exciperent, ac
 desuper deliberarent. Ibidem Cæsar
 Gallorum articulos de pace, belli mo-
 tui fine, plena amnistia, captivis sine
 lytro utrinque reddendis, de commer-
 ciis restituendis, & militibus exaucto-
 randis ratos habuit; circa petitam ve-
 ro pacis firmitatem Cæsar se nihil in-
 termisurum pollicitus est, ut pax utrin-
 que firma sit, postquam Franciæ
 Legati circa eandem securitatem cla-
 rius sese explicaverint: insuper hac pace
 semel

semel cum Hispanis conclusa, Cæsar, Sæc. XVII.
 se bellis, quæ inter Gallos & Hispa- A.C. 1645.
 nos oriri possent, nec Franciæ nec Sue-
 ciæ hostibus opem laturum spondebat,
 salvis tamen Imperii Constitutionibus,
 & juribus Hispano ex transactione Bur-
 gundica competentibus: vicissim vero
 sancitum est, ut Gallus non se immisceat
 bellis inter Cæsarem & Suecos oritu-
 ris, nec assistat Cæsaris, Imperii, Re-
 gisque Catholici hostibus. Declaravit *De An. 1641.*
 quoque Cæsar, quod restitutio fiat in *die 20. Aug.*
 eum statum, quo ante bellum hoc Gal-
 licum res fuerint, exceptis, quæ in
 recessibus Imperii Ratisbonæ aliter sunt
 conventa. Ad articulum de rebus Im-
 perii pertractandis responderunt Cæsa-
 rei Oratores, id quidem ad Imperato-
 rem & Status pertinere, consentire ta-
 men Cæsarem, ut omnes Status de e-
 jusmodi rebus imposterum cum jure
 suffragii non aliter, nisi in *universalibus*
 comitiis agant, salvis Imperatoris &
 Electorum juribus, & antiquo more
 in Imperio recepto: declarabant præ-
 terea Cæsaris Legati, quod postulatum
~~de non eligendo Romanorum Rege,~~ vivente
 Imperatore, juribus Imperii, & liber-
 tati Electorum aduersetur, Cæsarque
 ad nullam satisfactionem Gallis obstrin-
 gatur, sed potius omnia tam sibi, quam
 fœderatis, & nominatim Lotharingio
 erepta

Sæc. XVII. erepta præprimis restitui petat: de ce
A. C. 1645. tero autem Galli ante pacis conclusio
nem nominarent, quos utralibet pars
in ea velit comprehensos.

Ferme eadem Cæfarei Oratores ad
Suecorum postulata responderunt, con-
cesseruntque, ut Religionis pace etiam
Calvinistæ fruantur, si velint, & quiet
vivant: circa controversias autem ha-
stenus inter Catholicos & Protestantess
de pace Religionis, & bonis Ecclesi-
sticis motas pollicebantur Legati, eas
communibus utriusque partis consiliois
in præsenti tractatu absque mora esse
componendas, cetera vero tam Eccle-
siastica, quam politica gravamina fun-
ditus extirpanda: denique declararunt,
se non alium Lusitaniae Regem agno-
scere, quam Regem Catholicum, ad
quem etiam negotium de liberando E-
duardo Bragantini Fratre remisere;
Principem vero Transylvaniæ ad Status
Imperii Suecis foederatos non pertine-
re deciderunt. Tantam Cæfaris indul-
gentiam mirabantur ipsimet Cæfaris
hostes, & Protestantes, quin eam imi-
tari cogitarent.

§. XLV.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

§. XLV.

*Protestantium Legatorum cavillationes circa Gallicas propositiones,
Cæsareasque responsiones.*

Hæc responsa Cæsaris Legati Fabio Chisio Papæ Nuntio & Contarino Veneto, qui Mediatores, seu pacis arbitri erant, tradidere, ut hi cum Gallicis Suecisque Oratoribus desuper conferrent, eorumque mentem explorarent. Præprimis Galli carpebant, quod Cæsar ab Hispani Regis & Lotharingiæ Ducis patrocinio non desistere videretur: dein ipsam quoque Cæsaris indulgentiam reprehendebant, eoquod ad Protestantium importunitatem, ut eorum favorem aucuparetur, & Gallos ab eis averteret, de Religionis gravaminibus in hoc conventu agi consensisset, cum tamen Galli hunc articulum in suis propositionibus studiose silentio pressissent, ratum fixumque habentes, potius cum Hispanis, Austriaisque contra hæreticos arma jungere, quam hac in parte Protestantibus cedere, & in Religionis Catholicæ excidium consentire. Verum Galli, ut observat Adamus Adami, ita locuti sunt apud Catholicos, ut Cæsari invidiā conflarent, clam vero Protestantibus animum addidere. Interea Pro-

testan-

CL.
e ce
usio
pars
s ad
con
tiam
qui
ha
antes
lesia
, eas
nsiliis
a esse
Eccl
fun
runt
agno
, ad
do E
isere;
status
rtine
ndul
esaris
n imi

XLV.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sæc. XVII. testantes Osnabrugæ congregati graviter querebantur adversus Cæsaris responsiones, quamvis quidam Sueciæ Legatus in genere palamque fassus esset; Cæsar's declarationem sua spe longe benigniorem fuisse, proin de ejus indulgentia quoad cetera, ac demum de ipsa pace haud ultra dubitandum. Nilominus carpebant, quod Cæsar belli originem ab anno hujus sæculi trigesimo ducat, cum tamen illud a motibus Bohemiæ anno 1618. inchoatum fuerit, proin petebant, ut ab hoc anno pacis negotium & restitutio bonorum immobilium (mobilia enim ablata & destruxta utrinque essent condonanda) repetatur, Bohemis quoque, Silesiis, & Moravis privilegia in literis Majestatis concessa, salva in Ecclesiasticis jurisdictione, relinquuntur: Cæsar vero se bellis Hispanicis non immisceat, proin omittantur ea, quæ de transactione Burgundica fuerunt inserta. Postea antiquam suam næniam innovabant Sueci contra Imperiale Judicium Aulicum, & cameralē, abrogatisque Rotwilano, Provinciali Sueviæ, & Præfecturæ Hagenensis judiciis, quatuor suprema per Imperium tribunalia erigi, atque in his Assessores & Judices ex utraque religione, pari numero præfici postulabant. Magis autem impotenti furore debacabantur,

bantur adversus reservatum Ecclesia-
sticum, quod aboleri, & Episcopos, a-
liosque Prælatos Protestantes ad Re-
galia, Sessiones, aliaque jura admitti
postulabant, jam immemores, quod
Lutherani in Imperio, secta sua adhuc
in cunis vagiente, de surripiendis Ec-
clesiasticorum bonis, utpote quæ a
solis Catholicis omni jure & tempore
possidebantur, ne cogitarint quidem,
sed beneficii loco habuerint, quod in
Romano Imperio tolerarentur, atque
ab ejusdem Imperii banno tuti essent;
postquam vero auctis viribus cristas e-
rigere, atque Saxonæ Electore ac
Philippo Hassiæ Landgravio classicum
canentibus, arma adversus Cæfarem,
Catholicosque, erecto Smalcaldico fœ-
dere sumere ausi sunt, Ecclesiasticorum
bona suffurari cæperint: Quid ergo
magis æquitati consonum erat, quam
quod ea bona, quæ unice Romanæ
Ecclesiæ semper erant, & a Catholi-
cis pro Catholicæ Religionis exercitiis
fuerunt fundata, Præfules &c. ad se-
ctam deficientes amitterent; quo circa
Ferdinandus I. Imperator clausulam re-
servati Ecclesiastici, insuperhabita Pro-
testantium tergiversatione, paci Reli-
giose inseri voluit, declarans, quod
talis Præful Apostata quidem suas Præ-
bendas, non tamen nominis existima-

Hist. Eccles. Tom. LXI. I tio-

Sæc. XVII. tionem amittat, nec hæretici infamia
A. C. 1645. notari valeat.

Præterea querebantur, quod Domini territoriales Catholici subditos Protestantes noluerint tolerare, sed omne Religionis exercitium ipsis interdixerint, cum tamen jus sacrorum, nec non jus religionem reformati a jure territoriali dependeat, ac cujus sit Relgio, illius etiam sit Relgio: qua autem ratione Sueci conqueri poterant aduersus Dominos territoriales, qui in sua regione Protestantes non tolerarunt? si enim Catholici Principis est religio, utique illius etiam debuit esse Relgio, nisi sateri velint, quod solis Protestantibus in ipsorum ditionibus sectam Lutheranam imperare, non autem Catholicis Catholicam, solisque Praesulibus Catholicis ad Lutheranos deficienibus Præbendam retinere, non autem Episcopis Lutheranis ad Catholicam fidem revertentibus, id integrum sit: Demum varia proponebant gravamina, suppressis studiose illis, quæ ipsi antea Catholicis longe acerbius imposuere, quocirca Catholici ad Protestantium gravamina responderunt, & vicissim his alia multum graviora opposuere, ut anno sequenti memorabimus.

Nunquam tamen manifestius Protestantes suum in Catholicos odium prode-

prodebant, quam dum de admittendis Sæc. XVII.

Calvinistis agebatur: quamvis enim A.C. 1645.

Lutherani & Calvinistæ mutua se se

aversione in hanc usque diem corro- *Vid. dissert.*

dant, & Lutherani illos nec orthodoxos, *Mich. Wal-*

nec Evangelicos aut Christianos, vel *ther. anno*

1631. *Re-*formatos, sed rectius *Sacramentarios*, &

Zwinglio - Calvinianos appellandos esse

tenseant, ac propterea Protestantes

Osnabrugæ congregati præcipue Saxo-

num Legati illos in pacis Westphalicæ

confortium admittere recusarent, ni-

hilominus, quia & ipsi se Catholicis

oppidunt, quamvis & ipsi Lutherano-

rum dogmata impugnant, illos tamen

admisere, Suecis Annam & Caipham

conciliantibus præclara hac sententia:

Pontificios fuisse usque huc communes om-

nium Evangelicorum hostes, quocunque ap-

pellentur nomine; Reformatos etiam COM-

MUNEM CAUSSAM CONTRA

PONTIFICIOS una propugnasse: ergo

injustum fore, eos Pontificiorum injuriis

prostutui, legum præfidiis destitutos: sed &

injustum fore, Reformatos ita tutos facere,

ut fidei Lutheranæ domesticos insequi, &

finibus suis ejicere possint. Eapropter,

immemores tamen principalis suæ Re-

gulæ: Cujus est Regio, illius etiam est Rel-

gio, peculiari articulo Lutherani con-

tra Calvinistas circajus reformandi sta-

tuendum censemebant, ut si Princeps, vel

Sæc. XVII. alias territorii Dominus, aut alicujus
A. C. 1645. Ecclesiæ Patronus ad Calvini sectam
 transferit, Lutheranos in sua ditione
 toleret, nec ad suam sectam cogat, nec
 Calvinianos Præcones eis obtrudat.

§. XLVI.

*Gallorum, Suecorumque querela
 Catholicis, Cæfareisque Ora-
 toribus dilutæ.*

*Adam. l. c.
 Vid. supra
 l. 100. §. 7.
 t. 60. p. 490.* Tandem ad Suecorum, Gallorumque
 importunitatem Cæsar die decima
 Octobris generalem, ut vocant, Am-
 nestiam promulgavit; quoniam vero
 Protestantibus nil nisi sacra Catholico-
 rum bona, & oppressa Cæsaris auco-
 ritas arrideret, etiam hoc illius diplo-
 ma eis displicuit; caussabantur enim
 hanc amnestiam a Ratisbonensi haud
 alsimilem, variis restrictionibus, ex-
 ceptionibusque limitatam esse. Ho-
 rum querelis pro more suffragabantur
 Sueciæ, & Franciæ Oratores, hanc
 que amnestiam auri scoriæ comparan-
 tes, illam dolis suffultam, novique bell
 classicum potius esse, quam aptum con-
 ciliandæ pacis medium afferebant, eo
 quod non ad annun. hujus sæculi de-
 cimum octavum, sed trigesimum in
 politicis, in Ecclesiasticis vero ad vige-
 simum septimum restringeretur, infra
 quo

quos tamen annos multa emersissent Sæc. XVII.
 gravamina, quibus remedium adhibere A.C. 1645.
 oporteret. Insuperhabita tamen Gal-
 lorum repugnantia hoc diploma Mona-
 steri palam Cæsar is jussu affixum est:
 Osnabrugæ vero Sueci, Cæsar is man-
 data flocci habere jam assueti, Magi-
 stratum, ut hoc edictum in urbe pro-
 mulgari prohiberet, adegerunt, & Pro-
 testantes Legatos induxere, ut amplio-
 rem amnestiam a Cæsare extorquere
 niterentur.

Recruduit quoque cavillatio Gallo-
 rum, qui ob indultam gravaminum,
 quæ Religionem concernunt, discusio-
 nem, Cæsarem de occulta cum Prote-
 stantibus confensione perperam convi-
 tiabantur. Verum non modo Cæsarei
 Legati, sed ceteri quoque Principes
 Catholic i tantam calumniam indignati,
 palam Gallis exprobrabant, eorum cum
 „Protestantibus societatem unicam esse
 „caussam oppressæ avitæ in Imperio
 „Romano fidei, & ob quam afflitti Ca-
 „tholici in eas effent redacti angustias,
 „ut in compositionem gravaminum con-
 „descendere (forsitan omnino ad Confes-
 „sionistarum arbitrium) cogantur. Ipsos
 „etiam Gallos postulasse, ut ad statum
 „anni 1618. omnia reducerentur in gra-
 „tiam Protestantium, magno Ecclesiæ
 „& Religionis orthodoxæ damno; quin

I 3. „ipſi-

Sæc. XVII. „ipsumet compositionem gravaminum
A. C. 1645. „religionis in præsenti Tractatu non ex-
„optasse modo, sed ejus insuper rei
„causa Articulum suis inseruisse pro-
„positionibus, adhuc legendum, nisi
„Nuncius Apostolicus eum expunctum
„cupiisset. Quare aut temere similia
„proferri a Gallis, aut ea solum inten-
„tione effundi, quod optassent, ut Cæ-
„sarem, resistendo votis Suecorum &
„Protestantium, iisdem semper magis
„in dies redderent exosum, solumque
„dissidiorum in Imperio relinquendo,
„renitentia sua Tractatum cursum si-
„stere atque impedire possent. Num-
„quid enim (sic arguebant Catholici)
„si tam eximii Religionis Zelotæ au-
„diri amant Galli, occasio ipsis defuit
„Catholicos juvandi? quando non de-
„erat commoditas ipses infestandi? Non
„impugnant Catholicos, & erunt ad-
„jumento, non assistant saltem hetero-
„doxis, & orthodoxos propugnabunt,
„an non vero & in ipso super grava-
„minibus congressu mille erunt occasio-
„nes, Catholicos ab insultibus Confes-
„sionistarum protegendi? an assistere
„volent? cum non venitur ad pugnam,
„& quando pugnatur, fugere, deserere,
„negligere? nunquid latissimum habi-
„turi sunt bene merendi campum,
„quando de satisfactionibus, quæ ex Ec-
„cle-

„clesiaстicis ipsorummetve Catholico- Sæc. XVII.
 „rum bonis pro Confessionistis tribue- A. C. 1645.
 „rentur, tractabitur? ullumne exstat
 „exemplum, ubi catholici Galli contra
 „Confessionistas, ne dicatur, Archi-
 „Episcopatum aut Episcopatum inte-
 „grum, sed vel unicum solum modo
 „Cœnobium, Templum, Sacellum,
 „Altare, vel Calicem vindicarint? Nonne
 „extant eorum fœdera, quorum vigore
 „in Confessionistarum potestatem innu-
 „meræ transcriptæ Ecclesiæ, & am-
 „plissimæ Catholicorum ditiones? An
 „occultam adeo suam instructionem
 „credunt Galli Plenipotentiarii, ut exi-
 „stiment Catholicos latere, primum
 „maximum ipsorum esse mandatum,
 „ne offendant Fœderatos, id est, Prote-
 „stantes; quomodo igitur a fœdere se
 „recessuros, aut contra fœderatos pro
 „Catholicis pugnaturos, proloquun-
 „tur? Gallica sunt ista, Germanorum
 „germanam fidem longissime transcen-
 „dentia. Ita tunc Catholicæ.

Nihilominus exeunte hoc anno Sal-
 vius quoque Sueciæ Orator cum Vol-
 maro Cæsareo Legato Monasterii col-
 locutus, bilem suam contra Cæsarem
 evomere studuit, afferens, „quod in
 „hæreditariis Ferdinandi Provinciis sub-
 „diti Protestantes Religionis suæ liber-
 „tatem pecuniis emere compulsi, nihilo

Sæc. XVII. „tamen minus in exilium detrusi, &
A.C. 1645. „ab amnestiæ beneficio etiam illi, qui
„sub Suecorum signis militarunt, ex-
„cludantur: Insuper etiam publica el-
„set omnium querela, quod Domus Au-
„striaca potentiam suam nimium ex-
„tendere conetur, dum Bohemiæ Re-
„gnum, quod tamen electivum esse,
„Bohemi affirmant, hæreditarium fe-
„cit, bellique Bohemici sine Ordinum
„consilio suscepit caussa extitit: „ Ve-
rum hasce calumnias Volmarus so-
lide confutabat, Sueco roponens, de
emptione libertatis nihil constare: pul-
los vero Protestantes ob rebellionem &
illatum Cæsari bellum, promotis etiam
usque ad Viennæ mœnia castris: quid
aliud, inferiorem etiam Principem,
tali in rebellione facturum? Protestan-
tes Principes, nulla ejusmodi caussa
interveniente, Catholicos, sæculorum
possessione firmatos, e ditionibus suis
exegisse, ipsosque Suecos neminem ex
Catholicis in regno suo tolerare. Num
Regi Hungariæ, Bohemiæ &c. Archi-
duci &c. in hæreditariis suis provinciis
non sit integrum, quod alii in ditioni-
bus suis fas esse sibi existimant? spe-
rare proin Cæsarem, neminem sibi hac
in re leges dictaturum. Bohemiæ re-
gnum esse hæreditarium, non alias ne-
gare, nisi eos, qui Ferdinando II. co-

ronam

ronam detrahere conabantur, reliquo- Sæc. XVII.
rum neminem jus hæreditarium voca- A. C. 1645.
re in dubium: nullum vero unquam ex
domo Austriaca Imperatorem bellum
suscepisse nomine Imperii absque con-
silio Statuum. Ferdinandum II. etiam
bellum mere defensivum gessisse, cum
constet palam, quam violenter a Fri-
derico Palatino sit appetitus. Cum Pra-
gensis victoria id finem fuisse consecutu-
rum, nisi *Unio* in Imperio se miscu-
set, unusque status post alterum novos *Vid. supra*
motus concitasset; quo rerum articulo
I. 200. p. 491.
Cæsarem copias aliquas auxiliares mi-
ssisse in Borussiam, non, ut Sueciæ bel-
lum faceret, sed ut affinem & finiti-
mum Regem adjuvaret.

§. XLVII.

Cæsarei in Bohemia a Suecis profligati.

Dum interea crebris alterationibus *Adler. An-*
in Monasteriensi conventu pax re- *nal. Boic.*
tardabatur, Sueci in castris haud fe- *part. 3. l. 30.*
riabantur; quippe Torstensonius die *Brachel. hist.*
decima nona Februarii trajecto Egra *temp. l. 6.*
amne totam Bohemiam subacturus jam- *Piasc.*
jam ad Taborem urbem castra locave- *comm.*
rat. Cognito autem per exploratores, *pag. 522.*
quod hostis haud procul Janckovio con- *Nani Hist.*
fisteret, quantocius jussu Cæsaris, qui *Ven. t. 2. l. 2.*

Sæc. XVII. tum Pragæ agebat, Hatzfeldius Co.
A.C. 1645. mes Cælareo - Bavaricis copiis instru-
ctus, obviam hosti progreditur; nec
Torstensonius pugnæ copiam respuit,
instructisque ordinibus in dexteram
Cæfareorum alam movet: mox vero
Gøetzius cum Cælareo equitatu collem,
in quem hostis tendebat, occupaturus
improviso prorsus consilio campum
explicandæ aciei incapacem insidet,
ingensque periculum, ne ab opposito
hostium agmine includeretur, subit.
Enimvero Hatzfeldius laboranti pro-
perat auxilia, ast Sueci jamjam a fron-
te & tergo Cælareos urgent, commis-
soque prælio Gøetzium in arcto prehen-
sum fundunt, ac fugere nescium tru-
cidant: Gøetziani Equites a ceteris ab-
rupti, adhucdum ubicunque alium ali-
fors miscuerat, strenue dimicant, tan-
dem Hatzfeldii copiis juncti, insequen-
tem hostem retundunt, ereptis eidem
sexdecim vexillis, & aliquot signis e-
questribus: Nec tamen animo conci-
deos Torstensonius in Cælareos nuper
profligatos vehementius urget, eosque
in fugam egisset, nisi Hatzfeldiani Equi-
tes calcaribus subditis Sueicas legio-
nes repulissent: inde vero acuebatur
pugnandi aviditas, atque Cælarei pe-
dites, qui in lævo cornu erant, jam-
jam ad ipsa hostium tormenta penetra-
verant,

verant, non sine magna victoriæ fidu- Sæc. XVII.
cia; quippe in medium Suecorum un- A. C. 1645.
dique circumfusi, cominus tam strenue
pugnabant, ut acie in pagum, ubi
ante statio prætoria erat, flexa hostem
ex proximo monte, amissis sarcinis,
bellique tormentis propellerent: Ve-
rum intempestiva diripiendi spolii cupi-
ditas victoribus palmam e manibus ex-
torsit; Sueci enim, cum Cæsareos sine
lege ad prædam discurrisse compererant,
restaurato prælio in pedites ab Equi-
tatu destitutos tota vi incumbunt, con-
fusisque ordinibus in fugam agunt, dex-
teramque Cæsareorum alam post perti-
nax certamen magna clade fundunt,
Suecisque victoriæ palmam cedunt,
quæ tamen iisdem haud incruenta
erat, desideratis suorum plusquam
bis mille, atque ex iis Reuschio
& Sechstertio Tribunis & non pau-
cis minoris dignitatis Ductoribus. Ce-
cidere e Cæsarianis præter Goetsium
comes de Waldek, & tres alii Tribuni,
ex gregariis vero tria circiter millia;
ipse etiam Hatzfeldius, quamvis per
hostium cuneos jamjam sibi viam gladio
aperuisset, a duobus tamen decurioni-
bus in sylva deprehensus, unacum Tri-
bunorum primoribus, & maxima parte
Equitatus in Suecorum potestatem ve-
nit. Percepta hac clade Cæsar Praga
Vien-

Sæc. XVII. Viennam, Imperatrix vero cum tota
 A. C. 1645. Nobilitate Græcum contendit: Tor-
 stensonius interim rapido cursu totam
 Moraviam nemine jam resistente, sub-
 egit, & Olmuzium obsidione liberavit;
 inde Brinnam munitissimum Moravia
 propugnaculum longa, sed inutili, ir-
 ritaque obsidione pressit, quam ad quar-
 tum Mensem jamjam protractam, post-
 quam longe majorem suorum stragem,
 quam si justa acie dimicasset, passus e-
 rat, non sine ignominia, animique
 mœrore solvere coactus est, ac paulo-
 post excusata valetudine, militare exer-
 citus imperium posuit, semetipsum ni-
 mis sero incusans, quod cum Bohe-
 niam Silesiam & Moraviam ingenti ce-
 leritate percurrisset, circa muros unius
 Urbis irrito conatu hæserit, maxima-
 rum rerum opportunitate dimissa.

§. XLVIII.
Sueci e Bohemia a Cæsareis ejedi.

Barre Hist. d'Allem. t.9. pag. 782. **H**ujus victoriæ successu tumidi tripu-
 diabant Sueci, jamque ex præ-
 senti felicitate futuram Austriacæ Do-
 mus ruinam præcoce fiducia sibi præ-
 sagientes, in Monasterensi Conventu
 duriores præscriperant conditiones:
 Verum fatali admodum rudimento ex-
 periri cogebantur, quanta facilitate in-

con*

constans fortuna optimas spes evertat, *Sæc. XVII.*
 illumque non raro, cui paulo ante ini- *A. C. 1645.*
 mica fuit, inopino favore extollat: cum
 enim Ragotius Transylvaniæ Princeps
 cum Cæfare pacem iniret, & Torsten-
 sonius Brinnanæ obsidioni longius in-
 sisteret, Cæsar vires reparandi spatium
 nactus, novum exercitum hosti oppo-
 suit, ac præprimis ductore Pompeio
 Suecos Steina, atque Insula Cremlsio
 adfita expulit, Leopoldus vero Archi-
 dux, cui Cæsar supremum exercitus
 imperium commiserat, hostem a Danu-
 biano ponte prope Viennam dejecit,
 omnibus, qui propugnaculum ibidem
 erectum tuebantur, captis, ac Vien-
 nam abductis: Postea armis in Bohemiam
 verfis, sociatisque cum Saxone
 copiis Suecos e toto prope regno in Si-
 lesiam retrocedere coegit.

§. XLIX.

Galli a Cæsareo-Bavaris iterata clade protriti.

Ad prosperam hanc Leopoldi expedi- *Adlzx. An-*
tionem haud parum contulerant *nat. Boic.*
præviæ Gallorum clades; postquam *part. 3. l. 30.*
Mercius, qui cum Bavarorum agmine *§. 18.*
sele Cæsareis junxerat, Gallo-Vina- *Barre l. c.*
rienses haud procul a Francosordia sub- *Lit. Maxim.*
sistere compererat, cum exigua suorum i. Jan. hec
manu anno.

Sæc. XVII. manu hostem adoritur, atque in totum
A. C. 1645. agmen quadripartita caterva inuestus,
 ordines turbat, metuque confusos multa
 cæde in fugam agit: paulopost Mercio
 nuntiatum, Gallos in Wirtenbergen-
 sem Ducatum, ut equitatum suum ju-
 mentis destitutum, abactis inde equis
 restaurarent, magno numero exurris-
 se: confessim igitur Mercius signa ad
 Rhenum convertit, ut intercluso Gal-
 lis Philippiburgi receptu, eos vel ad
 pugnam adigeret, vel inde repelleret:
 Tempestive autem Galli comperto Mer-
 cii adventu Fortzheimium, indeque
 Brettheinium sese recepere; instat ta-
 men Mercius fugientium tergis, captis-
 que Gallorum non paucis Rosam Do-
 ctorem cum suo agmine Rhenum denuo
 trajicere compellit. Præludia hæc e-
 rant luculentæ cladis, quam Gallis ad
 Herbisthusium non procul Mergenthei-
 mio Mercius intulit: postquam enim
 strenuus hic Bellidux per exploratores
 suos intellexerat, quod Turrenius Gal-
 lo-Vinariensis exercitus Ductor, Janc-
 kaviensi victoria tumidus, atque im-
 provida securitatis fiducia sōpitus, non
 sine magno hostis contemptu legiones
 suas hinc inde ad Tubarum flumen di-
 spersas teneret, mox Mercius acceptam
 nuper cladem vindicaturus, Bavaras
 copias die tertia Maïj motis Feucht-

wanga

wanga castris summo silentio in Gallos sæc. XVII.
duxit: comperto autem hostis adventu A. C. 1645.
Turrenius aliquot catervas loco edito,
sat tamen iniquo, in aciem explicat,
peditum vero legiones partim ad Sylvæ
marginem, partim in ipsa Sylva collo-
cat: Dies erat quinta Maij, qua pri-
mo diluculo Mercius dispositis ad Syl-
vam tormentis in Gallicum peditatum
acri impetu invectus, eundem loco mo-
vit, turbatisque ordinibus perculsus
fudit: Fugiunt illi qua securitatis spes
ducebat, quos tamen tanta celeritate
Bavari, rusticis immixti insequuntur,
ut dispersæ hostium legiones Herbisthu-
sium, quo sese colligere iussæ erant, aut
fato plurimorum cædem maturante,
aut imperii immemores attingere haud
possent: Adhucdum tamen in lævo
Gallorum cornu, quod Turrenius cum
exercitus sui robore tuebatur, longe
ancipi fortuna utriusque partis res
gerebatur: Turrenius enim cum omni
suorum equitatu in hostem vehemen-
ter irrupit, horrendamque globorum
tempestatem effudit. Jamjam dextera
Bavarorum ala primo impetu procul-
cata erat, ipsaque nutare cæperat victoria,
cum Joannes de Werth Bavaris palmam
e manibus eripi indignatus, universum
suum equitatum cum aliquot peditum
legionibus in Gallos effundit, laxatos-
que

Sæc. XVII. que ordines invadit, & multa hostium
A. C. 1645. cæde repellit: atrox utrinque commit-
 titur prælium, laxantur denuo Gallo-
 rum ordines, mox vero restaurati con-
 firmatis animis pugnam redintegrant;
 sed ex hac ipsa dimicandi pertinacia
 Bavaris crevit Gallos vincendi aviditas,
 eosque tentato novo impetu jam non sen-
 sim, sed citato gradu retrocedere com-
 pellunt, & necquam fugæ, nisi quod
 terga nondum vertissent, deerat: tan-
 dem vero Bavari in medium Gallorum
 agmen inventi, toto peditatu protrito,
 equitatum cum ingenti clade in fugam
 agunt: Eques pedesque confusi, Tur-
 renio fuga jam elatio, & Rosa altero
 Duce capto, armatis inermes, inte-
 gris debiles implicantur, unoque simul
 interitu miscentur: duæ etiam equitum
 phalanges, quæ prælio abfuerant, a
 Bavaris cinctæ, maximam partem pro-
 fligantur: Ceterum de certo cæsorum
 deletorumque hostium numero constare
 haud valuit, inde tamen clades æsti-
 mari poterit, quod universi Gallici exer-
 citus reliquiæ vix æquaverint mille
 quingentos equites: Capti fuere ex su-
 premis belli Præfectis præter Rosam
 Schmidbergius, Mettius & Passagius
 unacum septuaginta novem Tribunis,
 centum quatuor minoris dignitatis Du-
 storibus, & bis mille quingentis gre-
 gariis

garis. Victoribus in gloriæ trophæum Sæc. XVII.
cessere quinquaginta vexilla, totus belli A.C. 1645.
apparatus, cunctaque tormenta: Ex
Bavaricis non plusquam trecenti fuere
desiderati. Præterea ex Gallis, quos
fuga abstulerat, multi a Cæsareo - Ba-
varicis obtruncati, alii tranato Mœno
gurgitibus hausti, alii variis in locis
capti fuere: Turrenius vero cum laceri
sui exercitus reliquiis in Hassiam sese
recepit.

§. L.

Mercius in prælio trucidatus.

Sub idem ferme tempus Dani cum Suecis pacem, hi vero cum Saxonibus semestres inibant inducias; unde accidit, ut Königsmarchius, qui cum Sueco agmine Saxoniam invaserat, Gallis sese jungere valeret, hisque suppetiis, nec non Hassiae copiis auctus Comes Turenus suum repararet exercitum, quem Enguienus Dux novo etiam supplemento ex Galliis adducto tam opportune auxerat, ut vel ad Danubium, inque ipsam Bavariam penetrando, aut supremam pugnæ aleam experiundo par esset. Nec tamen Gallorum consilium effugerat vigilantiā Mercii, qui Hassos ab Amœneburgi, & Gallos Willestadii obsidione repulit, promotisque

*Bautieu Con-
quet. de
Louis XIV.*

t. I. l'an.

1645.

Hist. Eccles. Tom. LXI.

K. Din-

Sæc. XVII. Dinckelspilam castris hostem, quem in
A. C. 1645. Durwagensi sylva confistere compererat,

colle e regione occupato die prima Au-
gusti laceffere cœpit. Vicem reposuit
Enguienus, ac impetu in Allerheimium
facto Bavaros, flamma tectis injecta,
statione sua deturbare incassum molie-
bat; Bavari enim ne latum quidem
unquem cedentes, non sine luculenta
strage Gallos repulere, occupataque
Templi cujusdam Turri in hostem con-
tinuam scloporum procellam detona-
runt, successu tamen nunquam satis
deplorando; cujusdam enim Bavari
militis incuria ipsemet Mercius secun-
dum cervicem infasta pila trajectus
occubuit, & Gleenus instaurato cer-
tamine a Gallis captus est. Franci,
sublato jam utroque Stratego, animo-
fiores facti, tentata nova aggreßione
Allerheimium occupare nituntur,
Rauschenbergio tamen, qui in Bava-
rorum opem accurrerat, cum ingenti
strage repulsi. Eadem felicitate Ioan-
nes de Werth equites suos in dextram
Gallorum alam torquens, quicquid ho-
stilium legionum adhuc in acie stabat,
confusis ordinibus dejecit, egitque in
effusam fugam: vicissim vero Turrenius
dextrum Bavarorum cornu acie per-
rupta evertit, quo tamen restituto ad
seram usque vesperam magna utrinque

virtu-

virtute, victoria ancipiti, majore ta- Sæc. XVII.
 men Gallorum quam Bavarorum strage A.C. 1645.
 dimicatum est, Bavaris absdubio trium-
 phum canentibus, nisi nox ingruens
 minus plenam victoriam reddidisset, &
 Mercius Heros sui ævi clarissimus in
 prospero dimicationis æstu occubuisset.
 Amissa sunt a Bavaris vexilla undecim,
 a Gallis septuaginta unacum quatuor-
 decim belli tormentis, totoque belli
 apparatu, qui in dextro hostium cor-
 nu erat. Cecidere in hoc prælio Gal-
 lorum circiter sex millia, in quibus erant
 plusquam quindecim præcipuæ nobili-
 tatis dignitatisque Viri: Inter captos
 numerabantur Grammontius Franciæ
 Marescallus, Marchio Castræus, plu-
 rimique alii: ipsemet quoque Engui-
 nus Dux præter plures alias secundum
 brachium & femur vulneratus est. Nec
 Bavaris incruenta erat victoria; duo
 enim ferme millia inter occisos, mul-
 tique, & quidem ferme omnes, qui
 in cæmeterio fortissime pugnabant,
 capti abstrahebantur. Post hoc præ-
 lium. Enguienus Dux Nordlingam &
 Dinckelspilam ditione cepit, Turre-
 nius vero Hailbrunam incassum obsedit,
 Gallisque in hiberna recedentibus Ba-
 vari Wimpfenam, Dinckelspilam, &
 Rotenburgum recuperarunt.

Sæc. XVII.

A.C. 1645.

§. LI.

Hispanorum clades in Catalonia, & Belgio.

Ferrer. con- Eodem adhuc anno Galli in Cata-
tin. Hist. nia acceptam a Cæsareo - Bavaris
Hisp. tom. cladem egregie vindicaverant; Arcur-
13. cap. 2. tius enim Comes, quem Franciæ Rex
Brachel. hist. Pro- Regem Cataloniæ nominaverat,
temp. p. 3¹⁹. occupata Rosa insigni portu apud Mare
 Gallicum, Sicorim flumen, vadum
 monstrante quodam Sacerdote Cata-
 lono, cum omnibus copiis trajecit,
 occupatisque variis minoris momenti
 propugnaculis Hispanos aggressus, eos
 commisso prælio die vigesima prima
 Junii profligavit. Captus erat Marchio
 Mortara Bellidux longa militia effe-
 tus, & ducenti ordinum Ductores, ple-
 rique omnes ex prima Hispanorum no-
 bilitate: ipse etiam Andreas Cantelmo
 supremus Hispani exercitus Imperator
 ægre cum potissima Equitum parte Ba-
 laguerium profugere poterat, quem ta-
 men Harcourtius insequens, expugnat
 propugnaculo, & præsidiorum tri-
 bus millibus Fontarabiam dimis-
 Flixium usque repulit, ac demum hoc
 etiam munimentum captis Hispanorum
 mille ducentis expugnavit; ulteriore
 vero victoriæ cursum sistebat conjura-
 tio

tio Barcinonensium, quorum quidam Sæc. XVII.
hanc metropolin pristino suo Regi re- A.C. 1645.
stituere, incassum tamen, molieban-
tur. Auspicatior erat Hispanis fortu-
na contra Lusitanos, quos expugnata
Olivenza arce magna clade deleverunt;
vicissim vero Hulstum in Belgio Hol-
landi Hispanis, & Galli Mottam in Lo-
tharingia Carolo Duci eripuerant.

§. LII.

Trevirensis civitas a Gallis op- pugnata.

Postquam Philippus Christophorus Tre- Bougeant
virensis Archiepiscopus & Elector Hist. tric. 1.
a Cæsare libertati redditus, die prima bell. tom. 2.
Septembris Confluentiam advenerat, l. 3. §. 92.
ibidem ad medium usque Novembrem Maffei. An-
subsistens, datis ad Turrenum Gallici nal. Trev.
l. 25. §. 81.
exercitus Ductorem literis, eundem
sollicitabat, ut adducto Gallorum, Has-
forumque agmine Trevirensem urbem
vi armata occuparet, Hispanosque in-
de propelleret: Sub idem quoque tem-
pus Hugonem ab Eltz, & Joannem
Anethanum Cancellarium Legatos Mo-
nasterium decrevit, ut Franciæ Lega-
tos de continuata Electoris cum Gal-
lis amicitia & fœdere certiores redde-
rent. Comperto enim, quem Elector
cum Cæsare erexerat, tractatu, ipsius

K 3 fides

Sæc. XVII. fides Gallis suspecta erat: quocirca An.
A. C. 1645 tonvillam ad eundem ablegabant, qui
Electoris mentem exploraret, peteret-
que, ut Gallicis copiis hibernandi fa-
cultatem in suis Provinciis concederet.
Deprecabatur quidem Elector hiber-
norum facultatem, prætexta suarum
ditionum devastatione: palam vero ad-
versus pactum cum Cæsare initum, ut
pote hostium suorum violentia extor-
tum reclamabat, declarans, se nihil
ardentius percupere, nisi ut Gallorum
copiæ in vicinia ad omnes necessitatis
casus paratæ castra ponerent, simul-
que Lotharingicos milites ab infestis
excursionibus arcerent. Explorato E-
lectoris animo mox Turrenius cum va-
lido agmine Trevirensem urbem cinxit.
Inexpectata erat civibus hæc violentia;
quocirca Oratores suos ad Turrenum
ablegant, qui triduanas deposcerent
indicias, vimque deprecarentur, eo
potissimum nomine, quod jam Mona-
sterii cum Franciæ Legato, & Penna-
randa Hispano Oratore conventum ef-
fet, ut Comes de Laverna Urbis Gu-
bernator cum Hispano milite Treviris
ultra excederet, dummodo Urbs nul-
lo Gallorum præsidio firmaretur, &
ipsemet Elector suo duntaxat instructus
milite, quem sibi sacramento obstrin-
xisset, Urbis portis accederet. Nihilo-
minus

minus tamen Turrenius hostili sub ve- Sæc. XVII.
 speram aggressione in urbem ad S. Mar- A. C. 1645.
 tinum omni vi irrumpere conabatur:
 Exin vero Hispanus Gubernator cives
 cum Gallis colludere suspicatus, Magi-
 stratum ad fidem Hispano Regi servan-
 dam rursus juramento adigere statuit,
 eo autem renuente Urbis prætorium
 valido agmine cingi jussit: Nulla mora
 fit populi concursatio, armatique præ-
 torium infestant, depulsisque Hispanis
 Magistratum libertati reddentes, rur-
 sus ad Turrenum quosdam ablegant,
 qui sponderent, se biduo nondum ex-
 acto, Hispanum militem urbe ejectu-
 ros, dummodo Gallicus obsidionis fu-
 ror cessaret. Verum Turrenius horum
 preces nil moratus, mænia tormentis
 quatere haud destitit, vastatus uni-
 versa, nisi egregia civium militumque
 virtute repulsus fuisset. Tandem vero
 Hispanus Gubernator obsidionis impe-
 tum sustinendo impar ex mandato Mar-
 chionis de Castrorodrico Belgii Præ-
 fecti cum Magistratu de ditione age-
 re cœpit, convenitque, ut uterque Hi-
 spanus, Gallicusque miles urbe & Pa-
 tria excederet, atque Elector suo dun-
 taxat milite præsidiario uteretur: Co-
 gnito hoc pacto Elector a Gallis, ut ab
 obsidione abstinerent, a civibus vero
 obtinuit, ut bis mille recens conductos

Sæc. XVII. intra mœnia reciperen: Ea lege Ele-
A C. 1645 ctor die decima octava Novembris urbi
accessit, cui ad Pontis portam obvius
Gubernator claves Hispani Regis no-
mine obtulit, quas tamen ille eidem re-
stituit, postridie tamen rursus ab eo-
dem recepit, moxque urbe egressus,
ut se solis Gallis sui reditus beneficium
in acceptis referre, palam ostenderet,
ad Turreni castra divertit, atque ab
eodem comitantibus Franciæ Proceri-
bus suum in Palatium postliminio re-
ductus est: Altera die Gubernator cum
Hispanis per civitatem, pontemque in
adversam Lucemburgici Ducatus oram
transiit, Galli vero per urbem in hospi-
tia sunt distributi, alii proximis infede-
runt Monasteriis, Religiosis plerisque
sibi fuga consulentibus: Interea Elector
ad coercendos cives, Gallicumque
præsidium in urbe firmandum propu-
gnacula erigere meditabatur: ne ta-
men pactis Cæsareis, Hispanisque &
perte refragari videretur, Germanum
militem, Galliarum tamen Regi jura-
mento obstrictum, in urbe detinuit.
Gallico exercitu sub finem Decembris
patria excedere permisso.

§. LIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

§. LIII.

Creta a Turcis invasa, & Canea ab illis expugnata.

Eadem tempestate gravissimum quo-
 que Venetis bellum ab Ibrahimo I. *Nan. Hist.*
 Turcarum Imperatore illatum est, cu- *Venet. l. 2.*
 jus vera origo a clade, quam Marinus *tom. 2.*
 Capellus Venetæ classis Præfectus Pi- *Priol. lib. 2.*
 ratarum navibus in Adriatico mari ante *pag. 70.*
 paucos annos intulerat, repetenda est:
 ne vero Turcæ damnum Veneto auro
 jam compensatum nova ultione refri-
 cassé crederentur, hujus belli obtenu-
 tum quærebant ex nupera clade sibi a
 Melitensibüs illata: Explorabant hi an-
 no priori, vicinam oram legere plura na-
 vigia Christianis mancipiis, militibus
 Turcis & belli tormentis instructissima,
 quibus Zambul Aga Eunuchus Turcici
 Palatii Custos cum tota sua familia
 Mecham ad Mahometem Prophetam
 suum peregrinaturus vehebatur: Hanc
 classem adoriuntur Melitenses, totoque
 impetu in majora Turcarum navigia
 converso, post acerrimum octo horarum
 certamen Zambuli prætoria potiuntur,
 trecentis octoginta Turcis, qua
 trucidatis, qua captis, & quinquaginta
 Græcis a dira Turcarum servitute libe-
 ratis: parta hac victoria Melitenses de-

K 5

op-

Sæc. XVII. opima præda ovantes cum suis triremibus, captaque præatoria Cyteram
A. C. 1645. Venetæ ditionis portum appellunt, captata ventorum opportunitate Melitam remigaturi. Accepto hujus jacturæ nuntio Ibraimus Imperator in rabiem actus, Franciæ, Angliæ, Hollandiæ, & Venetæ Reipublicæ Oratores adesse, eosque de spoliatis navibus, trucidatis captisque Turcis rationem reddere jussit. Cum vero hi nec sibi, nec suis Principibus ullam cum Melitensibus societatem esse prætexerent, Imperator se totum iræ impetum in hanc Insulam effusurum minitabatur; reipsa tamen horrendam Venetis tempestatem intentabat: ut autem hi eo certius securitatis fiducia sopiti, a parando bello abstinerent, ex Imperatoris mandato Vezirius, atque ex supremo Turcico Senatu præcipui interposita etiam juramenti Religione Joanni Soranzo Oratori Veneto declararunt, hunc belli apparatus nequaquam in rempublicam ferri, eoque fine Constantinopoli bellum Mense Martio adversus Melitenses publice denuntiarunt: Attamen Venetis sat compertum erat, quod Turcarum juramenta a latente fallacia tutellam, securitatemque adeo non præstarent, ut etiam perfidiæ executionem perjurii beneficio magis expeditam

peditam reddere solerent, hinc Veneti Sæc. XVII.
Cretæ viginti, & Venetiis triginta duo A. C. 1645.

majoris molis navigia instrui, milites-
que Cretam deduci jusserunt: Insuper
a summo Pontifice ac Christianis Prin-
cipibus adversus tam potentem, totque
victoriis tumidum hostem suppetias con-
quirebant. Contarinus quoque Lega-
tus, qui Monasterii pacis colloquio in-
tererat, ceteros Principum Oratores
ad accelerandam concordiam potenter
urgebat, ut sua arma non jam in Chri-
stianos, sed Turcas Christiani nominis
hostes convertere possent: Verum ab
eis nonnisi amplas pollicitationes, va-
nasque spes retulit, & quamvis Galli
iterato profiterentur, quod eodem mo-
mento, quo bellum in Germania cum Bougant
decore confidere poterint, nulla mora Hist. Bell.
in Turcas omnem armorum molem in tric. 1.4.
tom. 2.

Turcas effusuri essent, nihilominus Car- §. 25. p. 451.

dinalis Mazarinus palam & passim in-
simulabatur, quod ipsemet Turcas ad-
versus Papam, Cæsarem & Venetos
excitarit: Utut autem res se habuerit,
id omnino certum est, quod Selitanes
Turcicæ classis Architalassus ineunte
Mense Junio cum octoginta majoribus
navigiis, & plusquam trecentis trire-
mibus, & quinquaginta armatorum
millibus Navarinum Moreæ urbem ap-
pulsus, ut Venetos falleret, Cretense
mare

Sæc. XVII. mare prætervetus fuerit, simulato aut
A.C. 1645. Melitam, aut Siciliam versus itinere:

Verum repente transverso classis cursu
Cretensem Insulam exscensione facta
hostiliter invasit, allatoque Constanti-
nopolin nuntio mox Imperator Vene-
tum Oratorem custodiæ mancipari juf-
sit, certum denuntiati belli argumen-
tum. Nondum Cretenses hostilem Tur-
carum animum exploraverant, minus
vero ad defensionem comparati erant,
cum jamjam Ottomanicæ classis Prä-
fectus propugnaculum scopulo, cui a
S. Theodoro nomen, vicinum expugna-
set, non tamen sine suorum cæde;
quippe Blasius Justiniani hujus arcis
Gubernator, cum Turcas turmatim in
primum murorum ambitum stricto ense
irruere cerneret, ac nonnisi sexaginta
quinque præfidiarios haberet, propria
manu pulveri pyrio ignem admovit, una-
cum hoste in aera raptatus: Hac suo-
rum clade exacerbatus Selitane Ca-
neam Cretensis Insulæ celebrem cum
portu munito civitatem terra marique
obsidere statuit, eamque post acerri-
mam quinquaginta sex dierum oppu-
gnationem tandem die decima nona
Augusti ditione cepit, desideratis suo-
rum prope decem millibus. Ex præsi-
diariis Venetis occubuere præter tres
primæ Nobilitatis Viros centum viginti,

fauciis

aut
ere;
ursu
acta
anti-
ene-
jus-
nen-
Tur-
inus
ant,
Præ-
sui a
gnaf-
ede;
arcis
m in
ense
ginta
pria
una-
suo-
Ca-
cum
rique
cerri-
ppu-
nona
suo-
ræsi-
tres
ginti,
uciis
fauciis centum octoginta: ceteri cum Sæc. XVII.
armis & sarcinis tam suis quam Vene- A. C. 1645.
torum cymbis Sudam transferebantur,
quo etiam Episcopus, Moniales, &
vasa Sacra fuere deportata; Ecclesiis
etiam, Monasteriis, & utriusque ritus
Ecclesiasticis inviolata immunitas, nec-
non sua Nobilibus privilegia, intacta
relinquebantur, civibusque vel abeundi,
suaque bona vendendi, vel remanendi,
iisque libere fruendi facultas data est.
Tam honestarum conditionum facilita-
tem promovebat præconcepta Sudam,
universamque Insulam sine Ottomani
sanguinis profusione occupandi spes,
ac fiducia.

§. LIV.

Uladislai Poloniæ Regis consilium de habendo colloquio inter Catholi- cos & Sectarios.

Ab eo tempore, quo Lutheri ac Cal- *Acta Publ.*
vini secta Poloniæ Regnum infece- *Thorun. Coll.*
rat, doctrinæ diversitas animorum quo- *Calov. Hist.*
que concordiam sustulit, mutuumque *Syner. Dia-*
odium inde exortum innumeras pene *lysis Hulsem.*
turbas, seditiones, cædes & intestina
bella in Regno progerminavit, lucu-
lento admodum testimonio, quod nova
eiusmodi sectaricrum dogmata Christi
Evangelio, quod pacem, charitatem-
que

Sæc. XVII. que inspirat, aduersentur. Hisce ca.
A.C. 1645 lamitatibus metam positurus Uladis-
laus IV. Poloniæ Rex, doctrinæ unio-
nem, qualis ante exortas hæreses per
plura sæcula floruit, revocandi consi-
lium cepit, ac propterea inter Catho-
licos, Lutheranos & Calvinistas paci-
ficum haberi voluit colloquium, si-
mulque, ut disputationum æstum mo-
deratio temperaret, præcepit, ut de
quæstionibus controversis non disputa-
retur, sed per theses & antitheses op-
posita litigantium partium dogmata di-
scuterentur, hacque ratione, a cuius
parte veritas militaret, fraterno judi-
cio decideretur; inde hoc colloquium
vulgo *fraterna collatio*, vel *Colloquium*
charitativum appellari consueverat. Pla-
cuit summopere pium hoc Regis con-
silio Poloniæ Episcopis, qui anno hu-
jus sæculi quadragesimo tertio Varlo-
viæ Provincialem habuerunt Synodum,
in qua ejusmodi conventum Thorunii
in Prussia Polonica die decima Octobris
anno sequenti habendum indixere. Hanc
in rem Mathias Lubienskius Gnesnen-
sis Archiepiscopus ad omnes in rebus
fidei ab Ecclesia Catholica dissidentes
Synodalem promulgabat epistolam, in
qua eos ad *amicum congressum*, & *fra-
ternam reconciliationem* invitabat, polli-
citus, præstituta die ac loco Georgium
Tyſt-

Tyſtkiewicum Samogitiæ Episcopum, Sæc. XVII.
Præfulem mansuetissimum, ac futuri A.C. 1645.
colloquii Præfidem, necnon alios duo-
decim Viros doctrina & modestia con-
spicuos adfuturos, qui singulari animi
mansuetudine in spiritu lenitatis sine
clamoris altercationibus, seclusis etiam
aculeis, aut cujuscunque offensione,
cum omnibus ab Ecclesia Catholica
dissidentibus sermones habituri, veri-
tatemque nonnisi ex Sacris literis, pri-
mitivæ Ecclesiæ, Patrumque testimo-
niis demonstraturi sint: Hanc Synodi
Epistolam sequebatur Regium quoque
diploma ejusdem ferme tenoris. Per-
lectis hisce epistolis Calvinistæ desuper
deliberaturi, Orlæ conventum habue-
re, in quo tamen spectata utriusque
partis pertinacia, & innato suo Catho-
licæ veritati obluctandi studio de felici
concordiæ successu desperarunt, mo-
rem vero Regi suo gesturi, ne ante
congressum de cauſæ ſuæ justitia diffi-
dere viderentur, ad Regis, Synodique
literas responderunt, ſe ad Colloquium
venturos, petere tamen, ut ob nimis
angustum terminum, intra quem ſeſe
præparare haud poſſent, hujus collo-
quii initium ad aliud tempus differre-
tur. Annuit eorum votis Uladislaus,
& conventum ad vigesimam octavam
Augufti diem hujus anni diſtulit, in-
terea

Sæc. XVII. terea vero Tyskiewicus colloquii Prae-
A.C. 1645. ses rursus dissidentes invitabat, trans-
missis ad eos literis, in quibus inter
alia exposuit, *Protestantes utique huic*
colloquio adfuturos, ut docerent, & com-
probatum redderent, quo animo illi anima
diversarum Nationum & Regionum pre-
tioso Christi Sanguine redemptas falsis, per-
versisque suis dogmatibus a vera, Sancta,
& Catholico-Romana Ecclesia abducant,
& ad barathrum detrudant &c.

Præterea Lutherani, quorum nu-
merus tum in Polonia non adeo fre-
quens erat, habito Lesnensi conventu
a Saxoniæ Electore in subsidium sibi
submitti petebant Joannem Hülßmanum
in Scholaistica disputandi methodo Præ-
conem versatissimum, qui etiam ab
Electore submissus, præsidium Luthe-
ranæ partis sibi vindicavit, titulumque
Admodum Reverendi sibi attribui postula-
vit. Calvinistæ autem Georgium Ca-
lixtum sexta Lutheranum Helmstadio
evocarunt, non tam ut suarum eslet
partium, quam ut consilia suppedita-
ret conjungendis Lutheranis & Calvi-
nistis idonea. Obtenta Electoris venia
hic idem Calixtus mox ad Joannem
Bergium, qui Electori Brandenburgico
a concionibus, die decima quinta Julii,
literas dederat, in quibus suam ope-
ram Calvinistis promptissimo animo
offe-

offerens, petiit, ut dissidia inter ipsos Sæc. XVII.
Protestantes prius componerentur, quam hi A. C. 1645.
cum Catholicis congregiantur, cum Wor-
matiense Colloquium anno superioris sæculi
quinquagesimo septimo habitum ideo fuerit
dissolutum, quia Protestantes, quibuscum
agendum erat, inter se non convenissent:
cum autem ad hoc colloquium Lutherani
& Calvinistæ JUNCTIM sint vocati,
secundus sperari poterit successus, præ-
sertim si consensus sit in iis, de quibus cum
Pontificiis controversiae intercedunt, si au-
tem, pergebat Calixtus, conjunctio Pro-
testantium citra communem consensum præ-
cipiatur, motus est novi schismatis, &
periculum quoddam certum. Qui enim a
conjunctione sunt alieniores, reliquos, qui
eam probarent, & inirent, palam procul-
dubio condemnaturi, & a suo consortio
remoturi essent: postea Calixtus inter
ipsos Præcones Lutheranos dissidia fer-
vere indicabat, hæc subjungens: *A*
qualibet condemnatione vix tuti sumus, qui
in hac Academia moderationem sectamur,
& amplectimur; propter hanc ipsam Theo-
logis alterius vicinæ Academiæ invisi, in
omnes occasiones carpendi & obtrectandi
intentis. Præter hanc epistolam idem
Calixtus die decima sexta Septembbris
ad Georgium Osselinskium Legatum
Regium, necnon ad Tiestkewitzum,
ceterosque Præsides Catholicos literas

Hist. Eccles. Tom. LXI. L de-

Sæc. XVII. dedit, in quibus exposuit, quod „qui-
A.C. 1645. „dem ob Lutheranæ sectæ societatem
„sese Dantiscanis Theologis jungere
„debuisset, ideo vero sese Calvinistis
„adjunxerit, quia ab Electore Brande-
„burgico utriusque partis Patrono huic
„colloquio assistere, & ab Thoruniensi-
„bus, & Elbinganis Proconsulibus, ipso-
„rum Theologis & Ecclesiarum Ministris
„accedere rogatus esset: dum vero
„Thorunienses & Elbingani Præcones
„cum Dantiscensis in unum Collegium
„coalescere vellent, illum Dantiscani
„suo consortio indignum reputarint,
„quia doctrinam ubiquitaris non pro-
„baret, & de dissentientibus mitius ju-
„dicaret, nec opinantes rejiceret, nec
„Gehennæ manciparet, nec eorum fa-
„miliaritate uti, aut cibum cum eis
„sumere reformidaret.,, Quod vero
hic Præco ad Calvinistarum preces sele
Reformatis contra Catholicos junxerit,
a Friderico Guilielmo Electore Bran-
deburgico die decima tertia Octobris
gratulatorias recepit literas. Percepto
Calixti consilio Lipsienses, Wirtenber-
genses & Jenenses Præcones velut ra-
bidi canes in eundem tanquam fidei
desertorem, & Syncretismi cum Cal-
vinistis, cultus Orthodoxi manifestis hostibus
stabiendi fabricatorem impotentibus
furiis desævire cœperant, atque inter
eos

eos Hulsemannus ex Sacris literis, jure Sæc. XVII.
 Romanorum, Conciliis & S. Patribus, A. C. 1645.
 ne orthodoxi Ecclesias hæreticorum
 adeant, semper prohibitum fuisse, de-
 monstrabat, simulque Luneburgicum
 Principem his verbis alloquebatur: *Uti-*
nam in Thoruniensi Palatio præsens fuisse,
proculdubio, indignitate pessimi exempli &
commercii motus, Calixtum manu prehen-
sum de solio deturbasses, correptumque ob-
jurgasses his verbis: non decet te, ministrum
nôstrum, cum malorum conuenticulo ali-
quid habere commercii.

Ita modeste, quotiescumque col-
 loqua pro ineunda concordia habuere,
 Lutherani & Calvinistæ invicem dicte-
 riis jugularunt, & malo malum repen-
 dentes luto lutum lavarunt, ac pro-
 pterea nunquam inter se sinceram ani-
 morum, minus vero doctrinæ concor-
 diam stabilierunt, quia, ut fatetur
 Jurieus, *nunquam pars una se in trium-*
phum duci patietur, nunquam pars altera
renuntiabit suo dogmati; hoc enim esset
idem, ac si quis pro remedio concordiæ inter
Gallos, & Hispanos poneret, ut hi omnes
Urbes & Provincias in Gallorum manus
traderent: . . . ast interim, ut idem
Jurieus alio in loco prorsus egregie af-
ferit, ejusmodi concordiæ labor illud
commodi habebit, ut fædus bonum iniri
possit, & PAPISTIS TERROR IN-

Sæc. XVII. CUTIATUR. Ita nempe tota eorum
A.C. 1645. concordia unice ad Catholicos junctis
viribus opprimendos collimat: ex ea
Hist. Eccl. dem quoque causa Jægerus pro Lu-
Jægeri l.5. therana sua pietate Calixti commer-
c. 2. p. 703. cium cum Calvinistis excusans, potest,
inquit, optimum habere scopum, qui Re-
formatis amice se sociat ad oppugnandum
Papismum.

§. LV.

Prima hujus colloquii auspicia.

Hildebrand.
Hist. Conc.
pag. 344.
Hieron. a
S. Hyac.
idea colloq.
Thourn.

Die præstituta in Thoruniensi Palatio
ingens erat Doctorum concursus,
ac præcipue aderant nominati a Rege
trium partium litigantium Præsides;
scilicet Catholicorum nomine Georgius
Tyszkiewiczus, pro Calvinistis Zbi-
gneus de Goray, & pro Lutheranis Si-
gismundus Gyldenstern: Rex vero
Uladislaus suo nomine deputabat Geor-
gium de Tenczin Osselinii Ducem ac
Cancellarium, necnon Joannem Co-
mitem Lesznensem, aliasque Proceres.
Ex Theologis Catholicis designati e-
rant Stephanus Damalewitz, Sapel-
lius, Vitellius, Petrykowskius, &
Usliensis, Canonici, ac Sacræ Theolo-
giæ Doctores, necnon Bartholomæus
Nigrinus Regius Secretarius, qui a Cal-
vini secta ad Catholicos transiit, & Regi-
hujus

hujus conventus auctor exstitit: Præter Sæc. XVII.
 hos convenerant alii sex Theologiæ & A. C. 1645.
 utriusque Juris Doctores unacum Be-
 nedicto Bulekowskio Franciscano, Geor-
 gio Schönhof Jesuita, aliisque octo
 Theologis ea eadem Societate: His
 accesserant PP. Hieronymus a S. Hy-
 cintho, & Alexander a pueru Jesu
 S. Theologiæ Professores Carmelitæ Ex-
 calceati, & Pater Fabianus Myslinski
 Dominicanus, Sacræ Theologiæ Do-
 ctor. Ex parte Calvinistarum ab Ele-
 store Brandenburgico missus intervenie-
 rat Joannes Bergius, & Fridericus
 Richelius una cum aliis undecim Præ-
 dicantibus, quibus Calixtus pro com-
 muni caufsa contra Catholicos sese ad-
 junxit. Lutheranæ partis princeps e-
 rat Hulsemannus præter alios quatuor-
 decim Præcones, quibus, serius tamen,
 Curlandici, aliqui Theologi Calvi-
 nistæ accesserunt:

Nondum conventui datum erat ini-
 tium, cum jamjam inter Lutheranos
 & Calvinistas acris moveretur discepta-
 tio; illis importune potentibus, ut no-
 minatim in Calvinistas, eorumque do-
 trinas invehernetur; in hoc tamen Lu-
 therani inter se conspirabant, Calix-
 tum Lutheranorum Theologorum nu-
 mero non esse accensendum, eoquod
 in fide suspectum sese reddiderit, a

L 3

Cal-

Sæc. XVII. Calvinistis Principibus vocatus fuerit,
 A. C. 1645. vestemque Theologo incongruam por-
 tarit: fuitiles sane rationes, ob quas a
 ceterorum confortio excluderetur Ca-
 lixtus. His ita congregatis Catholici
 omnes ad Ecclesiam S. Joannis Baptista
 hora circiter octava properarunt, ubi
 Tyskiewiczas Præses pro impetrando
 Spiritus Sancti auxilio Sacrum solemne
 celebrabat, quo peracto una omnes ad
 Prætorium ascenderunt: Primum ibi
 confessus locum occupabat Legatus Re-
 gius, proximum colloquii Præses, &
 Joannes Comes Lesznenensis Castellanus
 Gnesnenensis: in dextero latere Catho-
 lici, ex opposito autem Calvinistæ
 Theologi confedere; ultimi vero erant
 Lutherani: postquam igitur cuncti suis
 collocati erant sedibus, Regis Legatus
 hunc ferme in modum differuit: „Po-
 „lonia in Rege Uladislao redivivum
 „quasi veneratur Constantinum: nosci-
 „mus, in propria sœvire viscera uni-
 „versum orbem Christianum; concives,
 „cognatos, fratres prætextu sacrorum
 „Religionem, & instinctum naturalem
 „evertere; fidem, alias innocentiae ma-
 „trem, sanguinolentis propagari me-
 „diis: sola hucusque Polonia tantæ
 „feritatis expers permanxit: Ne vero
 „contagio illa illæfas adhuc partes in-
 „ficiat, Uladislai cura est & sollicitudo:
 „hinc

„hinc fraternum hoc & charitativum Sæc. XVII.
 „Colloquium institui voluit. Remo- A. C. 1645.
 „vendæ in eo acerbitatum altrices, scho-
 „lasticæ nimirum concertationes; de
 „vero & genuino uniuscujusque opi-
 „bionis sensu tranquille & modeste dis-
 „serendum erit; falsæ traductiones, &
 „imposturæ procul habendæ. Sic spes
 „erit, fore, reliquum genuinæ differen-
 „tiæ facilius componi, & spiritum pa-
 „cis ac concordiæ allici posse. His ita
 „præmissis conciliandæ demum praxes,
 „corrigendi mores, scandala profligan-
 „da, & unius ad alterum postliminio
 „revocanda erit fiducia. Igitur ad pro-
 „curanda hæc necessaria Regis nomine
 „adsum; quin & præsentes Theologi
 „omnes animis & conatibus tantæ rei
 „expediendæ affuturi sint, DEUM,
 „Ecclesiam, Regem, bonos omnes ju-
 „beo & spero.

Absoluto hoc sermone Vieyskius
 Regii Legati secretarius Regis mandata
 de ordine & modo in hoc colloquio
 tenendo prælegebat, hujus tenoris:
 „Scopus suscepiti negotii, scilicet con-
 „cordia & unitas Religionis, Ecclesiæ
 „item patriæque pax, collocutoribus
 „præ oculis habenda erit, medium e-
 „jus acquirendi liber & amicus est
 „congressus. Collocutorum quidem ar-
 „bitrio rerum tractationem, formam

L 4 „&

Sæc. XVII. „& ordinem committit Rex, ipsius tamen
A.C. 1645. „mens hæc est, ut tribus generaliter
„actionibus universum absolvatur negoti-
„tium. In prima scilicet investiganda
„erit quam accuratissime propria & ge-
„nuina singularum partium doctrina &
„sententia: in altera de veritate & fal-
„sitate ejus circumspiciendum; in ter-
„tia discutiendum, si quid circa praxin
„& mores controversum fuerit. Quod
„ad primam actionem, primis collo-
„quiorum diebus unaquæque pars de
„singulis doctrinæ controversæ capitî-
„bus suam sententiam brevibus, sim-
„plicibus, apertisque verbis conceptam
„in medium proferat, eandem adver-
„sæ parti recognoscendam tradat, ei-
„demque vel scripto vel viva voce ex-
„plicandæ, depurgandæ, vindicandæ
„tam diu insistat, donec cuivis liquido
„constare possit, quid unaquæque pars
„revera docuerit, quidve putetur vel
„singatur docuisse. Probationes hic
„penitus nullæ admittantur præter eas,
„qui bus ostendendum erit, hunc esse
„suæ vel oppositæ totius partis sensum.
„Ita procedatur longo ordine ab uno
„doctrinæ capite ad aliud, neque ad
„discussionem veritatis de ullo puncto
„Collocutores se accingant, quam om-
„nia simul & singula controversiarum
„capita eodem modo liquidaverint. Sic

„unum

„unumquemque, doctum vel indoctum, Sæc. XVII.
„uno veluti intuitu animadversurum A.C. 1645.
„speramus, quid tandem illud sit, in
„quo Romano - Catholici & Protestan-
„tes inter se pugnant, sibique contra-
„ditorie adversentur.,,

„Quoad alteram actionem, qua ve-
ritas vel falsitas alterutrius doctrinæ
eruatur, infestis disputationibus om-
„nino abstinendum erit, adeo, ut ne
„disputationis rixosum nomen ibi audia-
tur: candide contra & simpliciter ve-
ritas ostendatur & confirmetur, non
„tam ingeniosis argumentationibus,
„quam potius prudenti consilio & col-
latione: falsæ imputations quævis
abrogandæ, veteraque odia, vel no-
væ dissidentiæ plene exulent. Hæc
ergo sola supereft ad pacem via:
„qua si nihil proficiatur, restat credere,
„Christum ob eorum culpam non reli-
„quisse remedium, modum & rationem,
„qua conciliari possint Ecclesiæ. Ter-
tiæ actioni modum mensuramque se-
cunda ponat. Studiose autem præ-
cavendum, ne, dum de doctrinæ ve-
ritate disquiritur, quicquam eorum,
„quæ ad praxin, ordinem, mores, le-
gumque disciplinam pertinent, im-
portune inseratur. Hæc de ordine
rerum tractandarum.,,

L 5

„Cir-

Sæc. XVII. „Circa modum agendi advertatur,
A. C. 1645. „ne quis agat vehementia affectuum
„verborumque abreptus, nihilque pro-
„ferat, quod vel umbram habeat offen-
„sæ, aculei, cavilli. Propositio do-
„ctrinæ, declaratio, cæteraque, quæ
„spectare putabuntur ad rei substantiam,
„scripto concipientur; extra quæ dein-
„ceps, cum oretenus agendum sit, lon-
„ge excurrere non liceat. Scripta, ubi
„ab auctoribus suis privatim limata fue-
„rint, deferantur ad manus Legati &
„Deputatorum: non ut illi de doctri-
„na, ejusque veritate vel falsitate judi-
„cent: sed ut videant, num aliquid in-
„sertum sit, quod partem oppositam
„jure possit offendere: quo deprehen-
„so moneatur pars, cui tale quid exci-
„dit, ut temperet, corrigat, deleat.
„Quibus peractis tradantur cuivis parti
„scripta partis oppositæ. Intra biduum
„triduumve privatim pars una alterius
„scripta legat & examinet. Liberum
„sit ad meliorem rei elucidationem se-
„mel vel bis novo scripto, brevi, ner-
„voso, aperto mentem explicare. Ad
„particularia Colloquia bini tantum a
„quavis parte admittantur Collocutores;
„reliqui adsint, & taciti audiant. Duo
„ex unaquaque parte Notarii singula
„integre & fideliter calamo excipient,
„quæ in singulis actionibus & sessioni-
„bus

„bus agentur. Quicquid hi scripto ex-Sæc. XVII.
 „ceperint, ab omnibus partibus ratum A. C. 1645.
 „habeatur, a Moderatoribus partium
 „subscribatur, annulo sex Deputato-
 „rum obsignetur, &c.

Perlectis his omnibus Catholicorum
 Præses paucis exposuit, quod hoc col-
 loquium Romanæ Ecclesiæ, Synodi
 Provincialis Varsoviensis, necnon Ula-
 dislai Regis auctoritate & mandato ha-
 beatur, proin sperandum esset, adver-
 sœ partis Theologos nihil non pro pace
 Ecclesiastica feliciter restituenda ten-
 tatueros: absoluto hoc sermone Zbi-
 neus pro reformatis differens subjun-
 xit: illuxisse tandem bonis omnibus de-
 sideratissimam diem, quam & Majores
 sui & ipsi posteri videre exoptarunt, ut
 audiri possent & evincere, nec illos
 nec seipso a communi sancta Matre,
 vera catholica Ecclesia unquam se-
 cessisse, aut sedere voluisse: hinc ma-
 ximas deberi Uladislao, Patriæ Patri,
 gratias, addita pollicitatione, se om-
 nem in amore veritatis candorem ad
 tam sacrum negotium allatueros, &c.

§. LVI.

Primæ Sessiones hujus colloquii.

Altera die prima habebatur Sessio, in *Sæger. Hist.*
 qua denuo inter Calvinistas & Lu- *Eccl. l. 5.*
thera- *cap. I.*

Sæc. XVII theranos Prædicantes altercatio ferve-
A.C. 1645 re cœpit, hi enim potiorem sibi locum
vendicabant, eoquod tam in Regio e-
dicto, quam in pluribus aliis ejusmodi
congressibus a longo jam tempore ante
Calvinistas nominati collocatique fu-
sent, e contrario autem Calvinistæ
præeminentiam suorum Patronorum,
scilicet Electoris Brandenburgici, alio-
rumque crepabant: Lutheranis tamen
cedere cogebantur. Demum vero Ca-
tholici reformatis conditiones, quas in
prima actione observare vellent, pro-
posuere: erant autem hæ:
I. in hoc
congressu duntaxat Catholicæ fidei do-
ctrina dilucide exponatur II. cuncta,
quæ Rex observari vult, integre ser-
ventur III. nihil de actis hujus collo-
quii ullo modo promulgetur, priusquam
Rex protocollum promulgaverit. IV.
Accepta Catholicorum doctrinæ decla-
ratione nihil præter eam Catholicis
imputetur. V. In congressibus sine ul-
lis ambagibus statim ad rei summam
procedatur. VI. In quo articulo Lu-
therani & Calvinistæ conveniunt, non
plures, quam duo disputatione, qui pro
utraque parte agant. Vicissim vero
Calvinistæ a Catholicis postulabant,
Scripturam Sacram recte secundum
fontes Hebraicos & Græcos versam, justo
debitoque modo intellectam & explica-
tam,

tam, pro Regula, norma & amissi ha- Sæc. XVII.
 bendam: ad illustranda Scripturæ A.C. 1645.
dicta, quæ vel nimis obscura vel am-
bigua videbuntur, admittendum Pa-
trum trium primorum sæculorum testi-
monium; non tamen certum & indubi-
tabile, nisi ex genuinis, indubitatis &
incorruptis documentis erutum sit, &
consensu manifesto atque demonstrato
roboratum compareat: inter partes de-
nique de titulis, quibus colloquentes
inter se uti debeant, conveniendum.

Insuper petebant, ut duobus illis
 Prædicantibus, qui in arenam descen-
 furi essent, priusquam ad proposita re-
 spondeant, temporis spatum conceda-
 tur, ut suorum Collegarum sententiam
 prius exquirere possint, colloquium ve-
 ro infra quatuor hebdomadas finiatur,
 & acta utrinque subscripta intra seme-
 stre typis edantur.

His privatim peractis Catholicorum
 Præses Hymnum, *Veni creator &c.* in-
 tonabat, quo finito Catholici Notarii
 in manibus Episcopi, Protestantes ve-
 ro in manibus Legati Regii juramen-
 tum præstitere: die trigesima Augusti
 ob Lutherani Præsidis infirmitatem
 nulla habebatur Sessio, inclinante ta-
 men eadem die Lutherani declararunt,
 se Augustanæ Confessioni firmissime in-
 hæsuros, ac si opus esset, consignatu-
 ros

Sæc. XVII. ros synopsin controversiarum, dummo-
A.C. 1645. do Catholici, qui primi ceteros invi-
tarunt, antea explicit, in quibus ar-
ticulis consensum Augustanæ confessio-
nis expetant: ad hæc necnon ad Cal-
vinistarum postulata Catholici altera
die responderunt, & Calvinistæ sequenti
die suam fidei Confessionem Catholicis
tradidere, profitentes, Scripturam Sa-
cram pro unica fidei regula se agno-
scere: neque tamen in ambiguis do-
ctrinæ capitibus Symbola Ecclesiæ a-
spernari, sed Apostolicum, Nicenum,
Constantinopolitanum, Ephesinum, Chal-
cedonense, & Athanasianum dilucidan-
dæ rei etiam adhibere: quin & quæ
quinta & sexta Synodi Nestorianorum,
& Eutychianorum reliquiis opposue-
rint: quicquid denique primitiva Ec-
clesia ab ipsis usque Apostolorum tem-
poribus unanimi & notorio consensu
tanquam necessarium fidei articulum
crediderit, id & se ex scripturis cre-
dere & docere. Quod ad controver-
sias, Patrum suorum tempore exortas,
in iis se accedere Augustanæ Confes-
sioni vel invariatae vel Variatae, con-
fessui item Sendomiriensi anno 1570.
cuso. Sin autem Romano - Catholici
singularum controversiarum distinctio-
nem & specialiorem explicationem re-
quiererent, se illam non denegaturos:
modo

modo ipsi candidam & apertam doctrinam Sæc. XVII.
næ suæ declarationem ipsis ante con- A.C. 1645.
siderandam offerrent.

Haud reluctanter eis Catholici suam tradiderunt confessionem fidei, utpote jam a septendecim ferme saeculis toti orbi cognitam: In sessione quarta die secunda Septembris decisa fuere varia ad ipsam collationem spectantia: in quinta demum Sessione agitatum, quisnam titulus Catholicis in actis tribuatur; Protestantes enim illos *Roman-Catholicos*, Catholici vero absolute se *Catholicos* nominari petebant: conventum tandem, ut Notarii Catholici scribant absolute *Catholici*, Protestantes vero Notarii, vel simpliciter *Protestantes*, vel cum addito: *Lutheranos aut Calvinistas* annotent. Postmodum a Lutheranis ridicula mota erat quæstio, an Calvinistæ nominentur *Socii Augustianæ Confessionis*, reclamabat autem vehementer Hulsemaunus, Calvinistas objurgans, quod Augustianæ Confessionis societatem & communionem etiam quoad dogmata sibi vendicare, idque actis inserere ausi fuissent, Demum in Sessione V. & VI. de actorum Protocollo typis evulgando actum est.

§. LVII.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

§. LVII.

Session VIII. & sequentes usque ad Sessionem XXII.

*Kortholt.
Hist. Eccl.
Sæc. XVII.
cap. 3.*

Habebatur die septima Septembri Session octava, in qua Lutherani re-clamabant contra Calvinistas, eo quod hi cum Catholicis in Sessione VI. ut Catholicus Præses publicas preces in Conventu funderet, consensissent: Lutherani autem petebant, ut illæ *per vices* recitarentur: tandem vero Augustanis permisum, ut ipsi a publicis hisce precibus abessent, eas tamen in suo conclavi absolverent, quibus finitis sese ceteris in colloquii loco adjungerent. His ita stabilitis Catholici suam fidei confessionem Lutheranis quoque exhibuerunt, in qua paucis declararunt, illud & solum esse credendum, fideque Divina tenendum, quod Verbo Dei sive scripto sive tradito revelatum esset. Ad hæc mox reposuere Lutherani, se duntaxat Canoni scripto ab Ecclesia Catholica & Apostolica proposito, qui in Concilio Laodiceno reperitur, innixuros, rejecto plane verbo non scripto: Symbolum Apostolicum se quidem venerari, sed non pro θεοπνευστι habere, cæteraque scripta Ecclesiastica fide humana accipere: in

S. li
Hij

S. literis vero nonnisi eum sensum Sæc. XVII.
fusciendum, quem Spiritus sanctus A.C. 1645.
intendat: omnes autem fidei articulos
e S. codice legitime deductos in Augu-
stana Confessione invariatos com-
prehendi.

Postea Hulsemannus petiit, ut Ca-
tholici declararent, quosnam libros
pro Symbolicis haberent: Actum tan-
dem, qua ratione sensus doctrinæ in-
vestigari posset, & ex quonam princi-
pio hic sensus sit probandus: circa pri-
mam quæstionem conventum est, le-
gitimas etiam, easque proximas con-
sequencias esse admittendas: ad secun-
dam vero Catholici responderunt, id
principium pro dogmate habendum,
quod decisum est a Conciliis Oecume-
nicis, & approbatis, quodque unanimem
Doctorum consensum habet, et si pauci
dissentiant. Id rursus Lutheranis di-
splicuit, eoquod nullus detur fidei ar-
ticulus, de quo Universalis habeatur
consensus: acrius instabat Hulseman-
nus, postulans, ut ad ulteriora non
procedatur, nisi prius de hoc probandi
principio conventum esset: dum ergo
die nona Septembris Sessio nona habe-
retur, Catholici declararunt, suum
principium pro dilucidanda doctrina esse
consensum Ecclesiæ Catholicæ expres-
sum in legitimis quibusdam Conciliis
Hist. Eccles. Tom. LXI. M legi-

Sæc. XVII. legitime approbatis præcipue in Tridentino: econtrario Lutherani reposuere, quæ eam se veram fidem agnoscere, quæ Verbo Scripto veteris & novi Testamenti niteretur, hujus vero fidei symbola esse Apostolicum, Nicænum, Athanasianum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, ac insuper decreta fidei in Concilio Oecumenico Constantinopolitano II. & III. ut & Melitano & Arausiano. II. Hanc vero fidem in Confessione Augustana inviata, ejusque apologia, item in majori & minori Lutheri Catechismis, articulisque Smalcaldicis explanatam, atque in formula concordiae perspicue declaratam esse, in Sessione autem decima die undecima Septembris habita, Lutherani declararunt, se Catholicorum principium non admissuros, in sequenti demum Sessione die decima tertia Septembris Catholici specialem fidei suæ confessionem Calvinistis tradiderunt, graviter, nec immerito querentes, quod ipsis variæ opinione & errores, præstetim circa S. Scripturam, Pontificem, Sacrificia, Sanctorum venerationem &c. inique nulloque jure a Sectariis imputarentur. Vicissim Calvinistæ magis specialem suæ Religionis declarationem Catholicis exhibuere, quæ tamen, cum multa superflua, injuriosa, & impertinentia

nentia contineret, eis reddita est, ut Sæc. XVII.
 illam majore moderatione conciperent. A.C. 1645.

Sequentes duæ Sessiones circa varia
 scripta Catholicos inter & Lutheranos
 absumebantur, in Sessione autem de-
 cima quarta die decima sexta Septem-
 bris acta colloquii relegi & conferri
 cœpta: cum autem in iis variæ occur-
 rerent difficultates, res ad pleniores
 Deputatorum cognitionem remissa est.
 Postmodum specialiter declaratio Cal-
 vinianæ doctrinæ perlegebatur, adver-
 sus quam Catholicæ partis Præses, Re-
 gisque Legatus vehementer declama-
 bant, eoquod in ea contra expressum
 Regis mandatum Calvinistæ non tam
 fidei declarationem quam satyram con-
 vitiiis, & injuriis in Catholicam Ec-
 clesiam effusis scatentem exhibuerint,
 ac proterve, cum tantum addere de-
 buissent, *hoc credimus, hoc non credimus,*
 ipsi ad Catholicæ fidei dogmata addi-
 derint, *hæc damnamus, detestamur, abo-*
minamur, insuper etiam Catholicis dog-
mata ab ipsis semper damnata imputa-
verint, de cultu spuriorum Sanctorum,
& reliquiarum accusarint, suam vero
doctrinam de Sacramentis & præcipue
de Coena tam obscure proposuerint, ut
vix a doctis capi posset, Ecclesiam quo-
que Catholicam appellarent falsam,
Tyrannicam, & Anti - Christianam.

M 2

Eapro-

Sæc. XVII. Eapropter Regis Legatus palam decla-
A. C. 1645. rabat, nisi hæc convitia expungeren-
 tur, Calvinianam hanc declarationem
 actis non esse inferendam. Inde vero
 ad acerbum verborum conflictum de-
 ventum est, replicante Zbigneo Cal-
 vinistarum Præside, quod Calvinistæ
 Regis voluntati plene satisfecissent, nec
 offendendi animum habuissent, cum
 verba ita generatim essent posita, ut
 jure neminem offendant, de cetero au-
 tem illos articulos, circa quos a Ca-
 tholicis dissentiant, utique rejicere de-
 buerint: Hæc responsio admodum mira
 videbatur Legato, haud intelligens,
 quomodo offendendi animus deesse po-
 tuerit, illis, qui nullatenus lacesisti in-
 tegra injuriarum plastra in publico
 scripto in alteram partem effundunt:
 quo circa Zbigneo reposuit, sibi com-
 petere Regii mandati interpretationem,
 & nulli alteri, Catholicos hucusque
 summa charitate processisse, adverbam
 vero partem reponere injurias. Inca-
 lescente demum mutua contentione so-
 luta est Sessio: Die autem decima nona
 Septembris, Sessio decima quinta ha-
 bebatur, ubi Lutherani a Catholicis
 petebant, ut declararent, quot & quæ
 nam Concilia pro legitimis approbatis
 que habeant, quibus Catholici respon-
 derunt, „quod Concilia pro adæquo-
 totius

„totius suæ doctrinæ principio non ha- Sæc. XVII.
 „beant, cum multa doceantur Catho- A. C. 1645.
 „lica, quæ in Conciliis definita non
 „essent, sicut æque Lutherani multa
 „fidei dogmata de Deo, SS. Trinitate,
 „Christo Domino, Justitia & Sacra-
 „mentis &c. credant, quæ tamen in
 „eorum confessione aliisque libris defi-
 „nita non sint, sed solis innitantur
 „Scripturarum testimoniois, de cetero
 „autem Catholici haud immerito de
 „Lutheranis quererentur, eoquod hi
 „jam Concilia admittant, jamque re-
 „jiciant, & prorsus inconsulto moras
 „nectant tam in acceptanda Concilio-
 „rum auctoritate, quam in agnoscendo
 „Ecclesiæ consensu, qui tamen facilli-
 „mum, omnibusque obvium est doctri-
 „næ dilucidandæ medium, aliunde ve-
 „ro paucorum dissensus universalitatí
 „consensus Ecclesiastici non obstet: præ-
 „cipue cum nec ipsa Augustana Con-
 „fessio vim auctoritatemque apud ipsos
 „haberet, nisi unanimis suorum Majo-
 „rum consensus accessisset. Ne tamen
 „omnis labor in irritum caderet, Catho-
 „lici consentire parati essent, ut utrin-
 „que Concilium Tridentinum & Con-
 „fessio Augustana pro dilucidandæ do-
 „ctrinæ medio habeatur. „

Postea die vigesima secunda Septem-
bris in sessione sequenti Lutherani suæ

M 3

fidei

Sæc. XVII. fidei confessionem exhibuere, quam ta-
A. C. 1645. men Catholici utpote injuriaſa & im-

pertinentia contra Regis mandatum
 continentem non acceptarunt: propo-
 suit etiam Hulsemannus contra Catho-
 licorum confessionem plura dubia, de
 quibus postea iuter Catholicos delibe-
 ratum, conclusumque in proxima Sel-
 fione, nulla dubia scriptotenus certis
 ex cauſis esse porrigenda. Præpedito
 Regni Cancellario, ejus vices in Sel-
 fione decima octava obibat Joannes
 Leszynskyus, qui die vigesima quinta
 Septembbris de Sectariorum tergiversa-
 tionibus graviter questus, tam tardi
 progressus unicam esse cauſam dixit,
 quod Calvinistæ & Lutherani Præco-
 nes tam longe a Regis mandato rece-
 ferint, quo circa illud denuo explicandi
 negotium Patri Georgio Schönhofio de-
 dit, qui in hunc ferme modum perora-
 bat: Remorarum cauſæ præcipue
 sunt, quod partium animi non in eun-
 dem colliment scopum, in diversas
 potius, quandoque etiam contrarias
 abeant vias, contrariisque mediis ſe-
 pius confligant, & invicem collidan-
 tur. Hinc cessationis & quietis inter-
 stitia. Scopum totius negotii biparti-
 tum esse ſciant, unum per ſe intentum
 scilicet pacem & unitatem perfectam
 Regni ſuicivium; alterum per accidens,

Sæc. XVII
A.C. 1645.

„si prior deficeret, nempe pacem saltem imperfectam. Adeam obtainendam opus est concordia: Catholici suam partem sincere agent, nec quicquam permittent, quod ab eo fine alienum videatur. Sinistri partium conceptus tot malorum fuerunt caussa; hoc uno somite tam luctuosum dissidium in hoc in primis Regno sovetur: hinc cavillationes & aculei sunt omittendi, totumque negotium pacifice peragendum. Unaquæque scilicet pars de singulis controversis doctrinæ capitibus suam sententiam brevibus, apertis, & simplicibus verbis proferat vel scripto, vel viva voce: imputationes falsæ removeantur: ingeniosis argumentis non decertandum, sed de prudenter & consilio dispiciendum est.,

Hunc sermonem Hulsemannus tanquam superfluum, & Zbigneus velut nimis longum carpebant, utrique vero displicuit, quod Schönhofius inter alia dixisset: *Catholici non opus habent Studio roborandi sua dogmata, cum fides Catholica in hoc Regno Materfamilias, Domina & hæres, suis met præfidiis adeo firma sit, ut humanis adminiculis, quæ tenuissima forent, prorsus non egeat:* die autem vigesima sexta Septembris Bergius Calvinista Regii Legati jussu ad Schonhofii sermonem respondit: „ve-

M 4 , ras

Sæc. XVII „ras quidem esse morarum caussas a
A.C. 1645. „Schonhofio indicatas, culpam tamen
„non tam in Protestantes, quam ipsos
„Pontificios conjiciendam: & si Ca-
„tholici fidem suam nullo robore ege-
„re censeant, sane nec Protestantium
„fidem nova indigere confirmatione:
„Prædicent ipsi suam Ecclesiam veram
„Matremfamilias, Dominam, & hæ-
„redem; Dominam tamen fidei non
„esse: se laborare pro obtainenda pace:
„nihil se innovatueros, solam innovan-
„dam pacem: de cetero laude dignum
„esse, quod Clerus Catholicus belli-
„cosos suos spiritus ad tempus, donec
„classicum canatur, deponere velit:
„Protestantes iis non instructos esse,
„classicumque omnino deprecari, pa-
„cis Angelos se futuros., Adhuc im-
„moderatius Huselmannus in Schon-
„hofium, & Catholicos invehebatur,
„eosdem redarguens, quod tardioris
„progressus caußæ essent, & a Regia
„instructione, in qua non *leges*, sed dun-
„taxat *desideria* continerentur, inutilibus
„verborum capturis recellissent, seque
„pro Judicibus venditarent, cum tamen
„potius turbarum & secessionis rei essent.
„Protestantes vero nil nisi consensum in
„fide intenderint, & ad hunc finem con-
„grua obtulerint media. Catholici autem
„multa nova contra Regis mentem ten-
„tarint,

tarint, proin ipsimet in sua doctrina Sæc. XVII.
corrigerent, quæ in aliis culpant, ve- A.C. 1645.
ritatis demum nunquam extinquentæ
fiduciam Protestantes unice in illo Ma-
jorum suorum Symbolo repositam ha-
berent in his verbis: *Verbum Domini
manet in æternum.* Porro sequentes duæ
Sessiones inutili disceptatione absume-
bantur.

§. LVIII.

Colloquium re infecta dissolutum.

Dies erat tertia Octobris, in qua Ses- Sagitar.
sio vigesima secunda habebatur, intro: Hist.
non sine indignatione Protestantum; t. 2. p. 1592.
sicut enim hi in nupera Sessione non Walchii
comparuerunt, sub vano hoc obtenu, Bibl. c. 2.
quod ea omnium partium consensu non de Script.
fuisset indicta, ita contra hanc quoque Hist. p. 883.
reclamarunt, caussati, quod ipsis non
omnino consentientibus indicta fuisse:
cum ergo Catholici ex continuis Pro-
testantium cavillationibus probe cognoscerent,
quod nonnisi quæsitis tergiver-
sationibus, motisque rixis concordiae
successum præpedire niterentur, hinc
Regis Legatus illorum audaciam coer-
cere intentus, præcipue Hulsemannum
ceteris magis protervum acriter redar-
guit, eoquod Regiam instructionem in-
terpretandi auctoritatem sibi assumeret:

M 5

Schon-

Sæc. XVII. Schonhofius quoque ad nuperam Ber.
A.C. 1645. gii Calvinistæ declamationem respon-
dens, demonstratum ibat, falso Catho-
licis imputari, quod ad pugnæ classi-
cum provocent, & tamen disputatio-
nem effugiant, suamque Ecclesiam am-
plioribus præ aliis efferant titulis, &
suis monitis moras nestant: e contra-
rio autem Protestantibus objecit, quod
Religionum dissidia componendi curam
abjicerent, & proposita duntaxat secta-
rum tolerantia aptas concordiam stabi-
liendi rationes eluderent, necnon ipso-
rum scripta & confessiones nondum
prælectas, actisque insertas fuisse im-
merito quererentur, cum id non alia
ex causa factum fuisset, nisi quia
contra Regis mandatum amaras & cre-
bras in Catholicos & Catholicam si-
dem injurias illis inseruerint, Catho-
licæ doctrinæ & Ecclesiæ falsas, priva-
tasque quorumdam opiniones imputa-
rint, sine necessitate privatos congres-
sus multiplicarint & in longius protra-
xerint, ac denique a præscripta con-
cordiæ methodo recedentes, nonni-
sua dogmata vindicare conati sint &c.
Perorantem Schonhofium exceptit P.
Hieronymus a S. Hyacintho Carmelita
Excalceatus, qui Hulsemannum gra-
vibus oppido verbis ita alloquebatur:
„nimia temeritate Schonhofium de ar-
rogata

„rogata Regiam instructionem inter- Sæc. XVII.
 „pretandi licentia redarguere ausus es,
 „cum hoc tamen nunquam in mentem
 „illius venerit; desideratur in te ma-
 „jor cautella & modestia: nos Catho-
 „lici hucusque omni moderatione usi-
 „fuiimus, non item vos: novas leges
 „condere non intendimus, sed præscri-
 „ptis firmiter inhæremus: Dissimulare
 „autem non possumus, quod sectæ tuæ
 „nunquam extinquendæ fiduciam in
 „hoc Majorum tuorum Symbolo: *Ver-*
 „*bum Domini manet in æternum* ponere
 „ausus sis, cum tamen Majores tui,
 „scilicet seditioni Lutherani, dum oc-
 „casione & prætextu Religionis rebel-
 „lionem contra Carolum V. Imperato-
 „rem minus faustis auspiciis inchoatam
 „tristiori fato terminarunt, hæc ipsa-
 „met verba pro Symbolo & tessera
 „habuerint, eorumque initiales literas
 „suis vestibus affixas prætulerint: No-
 „dum suspicari, quod ad ejusmodi re-
 „bellionem tuo epilogo alludere volue-
 „ris; id enim a scopo & indole frater-
 „ni colloquii omnino abluderet: Ver-
 „bum quidem Domini manet in æter-
 „num, hoc autem symbolum, quate-
 „nus nobis est, & esse potest suspectum,
 „ab inclyto hoc Regno exulet in æter-
 „num.., Finita hac Patris Hieronymi ora-
 tione Hulsemannus ideo graviter offen-
 sus,

A.C. 1645.

Sæc. XVII. sus, quod sui Majores rebellionem con-
tra Cæsarem movisse dicerentur, re-

A. C. 1645 spondit, illos ex æquitate & jure na-
turali coactos arma defensiva in Cæsa-
rem strinxisse, hanc vero calumniam in
ipsum Saxoniæ Electorem redundare,
cujus nomine ipse satisfactionem pete-
ret: Huic vero Pater Hieronymus mox
regessit, *hujus non est loci, negotia Ducis*
aut Ducatus Saxoniæ pertractare, in quo-
cunque alio loco & foro dictorum verita-
tem comprobare paratus sum: Varia e-
rant de hac lite judicia; potissimi ta-
men Hulsemannum temeritatis & im-
pudentiæ postulabant, eoquod Luthe-
rani symboli verba temporis & loco pro-
fus incongrua induxisset, quid enim
res in Germania gestæ ad Lutheranos
in Polonia? ipsum quoque Hulsemannum
non a Saxone missum, sed a Po-
lonis exoratum venisse, dicebant alii
&c. Non multo post hic idem Carme-
litanus Theologus scriptum vulgavit,
sub hoc titulo: *Satisfactio ab Hulsemann*
no in colloquio charitativo Thoruniensi re-
quisita, & ibidem exhibita unacum anima-
adversione in eundem Ministrum Witteber-
gensem. Hoc scriptum quoque P. Hie-
ronymus in Sessione vigesima septima
palam exhibuit, quod tamen, cum ad
principale negotium minus spectare vi-
deretur, actis non fuit insertum, pu-
blicis

blicis tamen typis anno sequenti Cra- Sæc. XVII.
 coviae divulgatum. Ita demum mu- A.C. 1645.
 tuis criminacionibus hæc Sessio fuit
 interrupta, pariter sequentes duæ die
 quarta & quinta Octobris habitæ re in-
 fecta fuerunt solutæ, eoquod Lutheran-
 i suas confessiones ab injuriis contra
 Catholicos effusis expurgare recusarent,
 imo acriter etiam in Zbigneum refor-
 matæ partis Præsidem inveherentur,
 eoquod invitis Lutheranis ad objecta
 imposterum responderi prohibuerit:
 quocirca Calvinistas rogarunt, ut e-
 tiam suæ partis caussam *contra Catholicos*
 agerent, nec in oblatis suis con-
 fessionibus aliquid immutari pateren-
 tur. Egregia prorsus ineundæ inter
 partes concordiæ ratio, ubi nihil de
 sua opinione remittere, oppositam ve-
 ro partem junctis viribus opprimere,
 firmum, fixum erat.

Cum itaque ob Protestantium contu-
 maciam colloquium nimis retardaretur
 Schonhofius Regem adiens, declara-
 tionem sive supplementum Regiæ in-
 structionis retulit, atque ex Regis man-
 dato die decima Octobris in Sessione
 XXV. declaravit, deinceps novas seu
 præliminares quæstiones non esse pro-
 duendas: humane & leniter, non a-
 cerbe omnia peragenda, modum do-
 ctrinas exponendi præscriptum omnino
 obser-

Sæc. XVII. observandum, & Protestantium scripta
A.C. 1645. esse acceptanda, expunctis tamen iis,
 quæ Catholicam partem merito offendunt: Dehinc tam Catholici quam Pro-
 testantes ad Regem quosdam deputa-
 runt, qui eidem suas fidei confessiones
 exhiberent: interim vero Thorunii nul-
 lœ habebantur Sessiones, privatos ta-
 men conventus inter se egerunt Prote-
 stantes, ubi inter Regiomontanos Cal-
 vinistas & Lutheranos acris exorta est
 dissensio; partim quod hi dignorem
 locum ipsis cedere nollent, partim
 quod in sua instructione illis injunctum,
 ut in communi caufsa contra Pontifi-
 cios sese Calvinistis associarent: econ-
 trario autem Lutherani Calvinistas in
 suam societatem admittere recusarent,
 nisi prius die decima septima Octobris
 præfatæ instructioni nuntium mitterent:
 Tentabat quoque Calvinistarum Præses
 Protestantes in fide & doctrina conjun-
 gere, incassum tamen, cum Lutherani
 ad suam instructionem provocarent,
 qua saltem cum Pontificiis, non au-
 tem cum aliis agere, ipsis concessum
 esset, nec aliam concordiæ legem se
 admissuros, declararent, quam ut
 Calvinistæ repudiatis prius suis errori-
 bus ipsorum sententiæ accederent:
 cum autem, uti pronuntiabat Hulse-
 mannus, Lutherani a Calvinistis in
 arti-

articulis fundamentalibus (*) tantum di-
Sæc. XVII,
stant, quantum cælum a terra, om- A.C. 1645.
nis concordiæ ratio erat desperata.

Tandem in sequentibus decem Ses-
sionibus nil aliud actum, nisi quod par-
tes dilati negotii culpam alia in aliam
conjicerent, & Protestantes variis ob-
tentibus decisionem eluderent, ac Ca-
tholicorum patientiam usque [adeo
frangerent, ut tandem Protestantibus
palam declararent, ipsos colloquii suc-
cessum nequiter præpedivisse suæ fidei
confessionibus, quas Regio mandato ad-
versas, & Catholicis injurias atque no-
xias, ac totidem negatio inutiles to-
ties rogati & admoniti corrigere recusaf-
sent: Unde in Sessione ultima Regis Lega-
tus die vigesima prima Novembbris col-
loquium hoc, quin vel semel in aliqua
Sessione de principali negotio actum
fuisse, dissolvit, cunctis re infecta ad
sua

(*) Vide decretum Pseudo Synodi Caren-
tonianæ, ubi egregii hi Patres testabantur,
quod Lutherani a Calvinistis *in fundamentali-
bus capitibus* consentiant, proin hi vel igno-
rarent, quæ utriusque Ecclesiæ fundamen-
tales essent articuli, vel Lutheranos in fun-
damentibus fidei articulis dissentientes ad
Ecclesiæ suæ societatem admisere, & ex
Ecclesia sua Virgine purissima Meretricem a-
perta hæresi pollutam effecerunt.

Sæc. XVII. sua reversis: Postmodum Calvinista
A. C. 1645. scriptum quoddam de gestis in colloquio
 charitativo Thoruniensi ediderunt, demontrantes, quod Lutherani in hoc
 colloquio nec pacis, nec fidei amatores sese exhibuissent: mox vero Hulsemannus hanc labem a suis amoturus, omnem culpam in Calvinistas rejectis & Calixtum refellens eundem cum Catholicorum & Calvinistarum doctrinis conspirasse insimulavit, edito libro, cui titulus: *refutatio Calvinianæ Relationis de Colloquio Thoruniensi*: Respondit autem Hulsemanno Constantinus Prawdeck Calvinista alio scripto magis amarulento sub hoc titulo: *Manifestatio mendaciorum Hulsemanni de colloquio charitativo*. Inde vero elucet, quam exigua fides ejusmodi actis, aliisque Novatorum Historiis ob luculentum partium studium sit adhibenda: unice ergo hac in re consulenda sunt *acta hujus conventus Varsoviæ anno sequenti auctoritate & mandato sacræ Regiæ Majestatis ad exemplum & fidem Regii protocolli impressa*: quibus consonat Patris Hieronymi a S. Hyacintho Carmelitæ, qui magno omnium Catholicorum applausu, & hæreticorum confusione ibidem publice disputabat, *idea Colloquii Thoruniensis cum dissidentibus habiti Cracoviæ typis Andreæ Petronii An. 1646.* edita.

§. LIX.

§. LIX.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.*Pontificis indignatio in Barberinos
Cardinales.*

Minus tranquilla Pontificatus sui au-
spicia habebat Innocentius X. *Brusson. hist. d'Ital. l. 17.*
quamvis enim Odoardo Parmensi Duci *pag. 440.*
plene reconciliatus esset, nihilominus *Nani Hist. Ven. l. 2.*
postquam Gaufridus Marchio in Aula *t. 2. p. 65.*
Parmensi Administer Christophorum *Larrey hist. du Louis*
Giardam Castrum Episcopum Sicariorum
manu trucidari jusserrat, Pontifex justa *XIV.*

indignatione commotus, Castrum tot
dissidorum somitem in tanti sceleris
poenam evertere statuit, sacrilegumque
parricidam anathemate perculit. Ob-
sisterant quidem ductoribus Tassono
Estanti & Gaufrido Parmenses, quos
tamen Aloysius Matthæius post certa-
men utrinque sat cruentum fudit, fu-
gavitque: Accepta hac clade Odoardus
Pontificem placaturus, Gaufridum nu-
peræ cædis, plurimumque criminum
reum capite plecti jussit: nec tamen
propterea evanuit Pontificis consilium
de funditus evertenda urbe, quam, si
supereffet, iterati belli argumentum
fore prospicerat: Igitur Ducis credito-
ribus satisfacere pollicitus, per Julium
Spinolam Castram solo æquari, atque
Episcopali Sede ad Aquæpendentis ur-
Hist. Ecclesi. Tom. LXI. N bem

Sæc. XVII. bem translata in locis, ubi erant Ec-
 A.C. 1645. clesiæ & cæmeteria parvas cruces in-
 figi jussit, erecta in medio urbis foro
 columna, cui inscriptum: *Hic olim i-
 rat Castrum.* Compositis hisce dissidiis
 domesticæ oriebantur turbæ; cum e-
 nim Pancirollus Cardinalis, aliquique
 Principes crebra accusationum capita
 adversus tres Fratres Barberinos, eo-
 rumque ditionis Pontificiæ administra-
 tionem proferrent, Innocentius Papa
 acerrimus justitiæ Vindex illos in jus
 vocari jussit, ut præteriti ministerii,
 necnon administrati ærarii rationem
 redderent: Jamjam in eo res erat, ut An-
 tonium Barberinum Cardinalem, & Thad-
 dæum ejus Fratrem Papa comprehendi
 juberet: Igitur Barberini, ut immin-
 entem effugerent tempestatem, Hi-
 spani Regis patrocinium implorabant
 incassum tamen, nam Magnus Etru-
 riæ Dux sese eis valide opposuerat:
 Nil ergo illis reliquum erat, nisi ut in
 Galliarum Regis tutelam recipi efflagi-
 tarent: noverant tamen Mazarinum
 Cardinalem, qui pro summo imperio
 res Gallicas moderabatur, familæ
 Barberinæ infensum esse, ejusque jussu
 Antonium Barberinum Galliarum Re-
 gis insignia a suo Palatio avellere nu-
 per coactum fuisse, ac Gallici protectoris
 prærogativa exutum. Nihilominus tuni

afyli

INNO

Mazz

hunc

exclu

quo

adhu

rat

Ulad

etiam

bus,

xinu

episc

pura

erat:

cand

nomi

sitau

mina

in Ca

Galli

ex Ro

mitte

Maza

his

me

dicto

Min

labat

sibus

afyli

afyli spem Barberinis inspirabat acrior Sæc. XVII.
 Mazarini indignatio in ipsum Pontificem; A. C. 1645.
 hunc enim, quem ipse a Pontificatu
 excluserat, electum tamen fuisse, ini-
 quo ferebat animo: insuper graviorem
 adhuc offensionem in Papam concepe-
 rat Mazarinus, dum insuperhabitibus
 Uladislai Poloniæ Regis, necnon ipsius
 etiam Annæ Galliarum Reginæ preci-
 bus, Fratrem suum Michaelem Maza-
 rinum Ord. FF. Prædicatorum Archi-
 episcopum Aquæ-Sextiæ nuper a Pur-
 pura romana exclusum fuisse comper-
 erat: Hunc igitur contemptum vindicandi
 animo Mazarinus mutuato Regis
 nomine petiit, ut Pontifex Romæ Lu-
 sitanum Oratorem admitteret, & no-
 minandi jus ad beneficia Ecclesiastica
 in Catalonia, aliisque locis bello partis
 Galliarum Regi cederet, & Baupium
 ex Romano carcere in Gallias captivum
 mitteret, ut ibi caussam diceret, cur
 Mazarini vitæ insidias struxisset. Nec
 his contentus Cardinalis, omnes fer-
 me Purpuratos, utpote Hispanis ad-
 dictos, ipsumque Pontificem, ejusque
 Ministros Gallis esse suspectos insimu-
 labat, proin in comitiis Monasterien-
 sibus sedulo evitandos ajebat.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

§. LX.

Tres Barberini Fratres in Gallia profugi.

Bougeant
Rel. belli
tric. l. 4. t. 2.
pag. 440.
Palat. vit.
Innoc. X.
p. 578.
Aubery hist. in qua aduersus imputata crimina suam
du Card.
Mazar.

Interim vero Antonius Barberinus Cardinalis intentatæ inquisitionis severitatem declinaturus, Genuam ausugit, indeque transmisit ad Franciscum Barberinum Cardinalem Fratrem suum epistolam summo Pontifici exhibendam, vindicabat innocentiam; nondum enim Barberini omnem aut Pontificem placandi, aut Mazarinum deliniendi spem abjecerant: hunc tamen ob offenditum similitudinem facilius sibi conciliandum confisi, clam Achylem Valancæum Cardinalem in Franciam ablegarunt, ut eorum nomine Gallicam tutelam imploraret aduersus Pontificem, in quem vindictam a Mazarino parari haud ignorabant. Verum vix fama de suscepto Valencæi Cardinalis itinere in Franciam pervaserat, cum illico ad omnes Regni fines Regiae expedirentur literæ, quibus Valencæus, quem Mazarinus inquietæ indolis hominem, a proprii sui commodi studiosum suspicabatur, iter suum relegere jubebatur: hanc nihilominus Mazarini solertiam Valencæus itinerum probe gnarus, dextre

dextre elusit, insperato Parisios dela-
Sæc. XVII.
tus: cum vero Aulam ingrederetur, A. C. 1645.
a Canapleo Comite Regii Palatii Mi-
nistro intra unius horæ spatium urbe,
& octo dierum intervallo ex universo
Regno excedere jussus erat: Valen-
cæus igitur Regis mandato obsistere
haud consultum ratus, Burgundiam
versus ad suæ Sororis villam divertit,
suorum tamen amicorum ope, & pate-
factis suæ legationis arcanis tantum ef-
fecit, ut tandem cum Mazarino confe-
rendi facultatem obtineret: Postquam
igitur Valencæus mira eloquentia Pon-
tificis severitatem, & Barberinorum
oppressionem exaggerans, horum tu-
telam velut rem Gallicæ coronæ op-
pido proficuam exposuerat, Mazarinus
antiquarum offensionum facile oblitus,
de oblata novas vindicandi occasione
tripudiabat, summopere gavisus, quod
Pontificis consilia evertere, & Panci-
roli Cardinalis Hispanorumque machi-
nations & vota facili brachio dissipare
valeret: Ut vero Reginam ad suas per-
traheret partes, eidem exposuit, quod
Pontifex per Arsentium Doctorem Sor-
bonicum inter illam & Aurelianensem
Ducem diffidia serere molitus esset:
postea coram Rege, totoque Senatu
Barberinæ Domus tutelam Regiam esse
concedendam intrepide proposuit: Dis-

N 3 fidebant

Sæc. XVII. sivebant non pauci, subitam Regiminis
A. C. 1645. immutationem Regno indecoram fore
 caussati; his vero Mazarinus illico hæc
 reposuit, „privatis proprium est vulgi
 „opinione regi, & semel stabilitis in-
 „sistere, Reges vero suis viribus in-
 „nixi, suum decorem ex prævalente
 „potentia, proprioque commodo me-
 „tiuntur: Francia quidem armis suis
 „hostes debellare potest fortissimos, non
 „tamen Romanum Pontificem, qui Re-
 „ligionis caufa omnibus venerabilis,
 „non gladio, sed consilio Romæ supe-
 „ratur: Vidimus, quod Pontifex in
 „Cardinalium inauguratione Gallos eo
 „fine excluderit, ut aucta factio Hi-
 „spanos futuri conclave Dominos, af-
 „bitrosque reddat; nil aliud ergo su-
 „perest, nisi ut Barberinos, & cum iis
 „omnes reliquos in sinum nostrum re-
 „cipiamus, quorum factio numero præ-
 „valens Gallos futuræ electionis Pon-
 „tificiæ participes reddet: insuper non
 „me latent foedera & amicitiæ, quas
 „Barberini in Regno Neapolitano fo-
 „vent, Gallici Regni consiliis oppido
 „proficuas: Insuper Barberini immen-
 „sos pecuniarum thesauros ex Italia in
 „Franciam deferentes, classem in Etru-
 „riæ ora instruere, & Papam laceffere
 „parati sunt: offerunt quoque sexde-
 „cim centies aureorum millia, quibus

„Rex

„Rex Avenionem reliuere posset:,, Tan- Sæc. XVII.
 tum prævaluere hæ rationes, ut Re- A. C. 1645.
 gina Barberinos in Regiam protectio-
 nem suscipere decerneret, simulque
 Bagnum Sedis Apostolicæ Nuntium
 coram Senatu adesse juberet, quo præ-
 sente per supremum Regni Cancella-
 riū scripto & ore tenus cauſas exponi
 voluit, propter quas Papa Reginam
 Regno infensam esse crederet: dein
 Aulam Romanam admoneri jussit, ne
 Barberinos vexaret, eo quod in tute-
 lam Regiam illos & præcipue Anto-
 nium Cardinalem recepisset, eumque
 ad Regni obsequia Parisios evocasset:
 Ut vero hanc suam declarationem Re-
 gina magis solemnem redderet, Vene-
 tum & Hetruscum Legatos tanquam
 testes invitabat; ambo vero suam ex-
 cusabant absentiam, cauſati, Barbe-
 rinorum cauſam minime ad suos spe-
 ctare Principes: Facta hac Reginæ de-
 claratione Rex data epistola Pontificem
 de Barberinis in tutelam receptis cer-
 tiorem reddidit, Mazarinus vero An-
 tonium datis literis Genua Parisios e-
 vocabat, illumque summis honoribus
 excipiebat: Sequebatur paulo post Fran-
 ciscus Cardinalis Barberinus, qui no-
 stu unacum Praefecto Romano, tota-
 que ejus familia fugiens, Narbonam
 venit, prope naufragus; inde Parisios

Sæc. XVII. delatus pari honorum significatione re.
A.C. 1645. ceptus est.

§. LXI.

Bellicus Gallorum apparatus contra summum Pontificem.

Postquam de felici exoptatæ tutelæ successu fama Romæ increbuerat, mox Thaddæus Barberinus Romanæ Urbis Præfectus, omnesque Barberinæ Domus amici palam Gallorum tutelæ sese commiserant, suisque ædibus Franciæ insignia apponi jusserant, sub festiva acclamatione: *Vivat Francia!* quoniam vero Galliarum Oratores, ne non Papæ Nuntius, qui Monasterii & Osnabrugæ promovendæ paci insudabant, acrius inde utriusque partis animos exacerbari cognoscerent, Gallico Senatui datis literis exposuere, „non tam de ultione in Pontificem, quam hujus reconciliatione cum Barberinis cogitandum esse; Papam enim plus quam septuagenarium haud diu Gallicis molestum fore, Barberinis vero quindecim Cardinales favere; conservato igitur horum favore & amicitia de futuro conclavi prospiciendum; Nec tamen propterea Mazarinus suæ in Papam indignationi metas posuit: quocirca Pontifex comperta Antonii Cardi-

Cardinalis fuga, ejusdem dignitates Sæc. XVII.
& munera aliis Cardinalibus admini- A. C. 1645.
stranda commisit, ipsum vero inter-
minatis poenis severissimis in judicium
vocavit: Hæc agendi ratio plurimum
displacuit Venetis, qui ab Oratore suo
in Galliis agente edocti fuerant, quod
Antonius in secreto quodam colloquio
cum Enguinio Duce, & Gallicæ claf-
sis Archithalasso expeditionem mariti-
mam in Italiam decrevisset: eapropter
Petrum Foscarenum Romam Oratorem
ablegarunt, qui Papam inter & Barbe-
rinos concordiam revocare satageret,
eoquod Galli classem instruerent, non
sine Principum pavore, & incremento
Turcarum, qui Christianorum dissidiis
freti non modo Cretam, sed & Romam
invadere cogitarent. Spopondit equi-
dem Pontifex, quod Reges per suos
Nuntios ad pacem & suppetias contra
Ottomanos ferendas incitare vellet:
verum Galli ejusmodi legationes in-
tempestivas & præcoces fore obje-
runt; eoquod, cum Oratores Mona-
sterii jamjam de præviis pacis articulis
convenissent, ex Legatione nova Pari-
sios decernenda Protestantibus haud im-
merito suspicio moveri posset, perinde ac-
si Galli separata cum Romanis agitarent
confilia: de suppetiis autem contra
Turcas, prior ipsemet Innocentius

N 5

præ-

Sæc. XVII. præiret exemplo, cum solis verbis Bar.
A.C. 1645. bari irritentur, non vincantur: Inter-
rim vero urgente Mazarino Gallica
classis, ductore Thoma Sabaudo ad li-
tora Etruriæ appulit.

§. LXII.

Pontificis diploma contra Barberinos.

Postquam Pontifex non modo Anto-
nium, sed ceteros quoque ejus Fra-
tres clam Roma excessisse intellexerat,
ira commotus die quarta Decembris
diploma contra Barberinos, & die de-
cima nona Februarii adversus ceteros
Cardinales in Principum Aulis degen-
tes promulgavit, statuitque, ut „omnes
„Cardinales, qui absque Pontificis li-
„centia extra Pontificiam ditionem a-
„gunt, sub interminata omnium bono-
„rum & proventuum sequestratione, in-
„tra semestre ad Romanam Curiam re-
„verterentur: si vero evoluto hoc seme-
„stri post promulgatum hoc diploma per
„alios sex menses non redierint, om-
„nino his bonis privandi sint: illi vero
„Cardinales, qui ante hoc diploma jam
„se extra Romanam ditionem transtu-
„llerant, si intra semestre non redierint,
„in poenam interdicti incident, & te-
„standi facultate, omnibusque privi-
„legiis, & si contumaces fuerint, om-
„nibus

„nibus officiis & dignitatibus exuan-
„tur, ita ut a nullo præterquam a sum-
„mo Pontifice, & nequidem a Sacro
„Collegio, Sede vacante, redintegrari
„valeant, minus vero in suæ absentiæ
„excusationem negotia vel Regum Prin-
„cipumque mandata obtendere possint.”

Sæc. XVII.

A. C. 1645.

Hanc Bullam Pontifex responsi loco ad
Galliarum Regem transmisit, qui inde
suum honorem graviter lædi, datis de-
nuo ad Papam, & Cardinalem Pam-
philium literis querebatur; insuper Ba-
variæ Elector Papam ab improviso Bar-
berinos insectandi proposito avertere
fatagebat: quoniam vero hujus diplo-
matis severitas non modo Barberinos,
sed ipsum quoque Mazarinum graviter
percelleret, hicque Galici regiminis
prærogativa exui, ac Romæ ad privati
Cardinalis tenuitatem redigi vereretur,
hinc omnem movit lapidem, ut hujus
Bullæ executio præpediretur: Hanc
in rem Tallonus regius Advocatus in
publico Senatu perorare jubebatur, ut
hoc Pontificis diploma omnino rejici
fuaderet, eoquod illud Pontifex incon-
fulto Cardinalium Collegio promulga-
rit, illiusque valore ultra mortem suam
prorogato, Sacrum Collegium *Sede e-
tiam vacante*, sua privarit auctoritate,
Ipsumque Regis Personam in Barberi-
nis Regia tutela suffultis læserit, eun-
dem

Sæc. XVII. dem jure asyli oppressis impendendi pri-
 A.C. 1645. vare intenderit, proin hac sua agendi
 ratione schismati in Ecclesia fomitem
 suūjecerit, ipsosque Barberinos non au-
 ditos, non juris, sed facti via omnibus
 suis dignitatibus bonisque spoliarit.
 Probabantur hæ rationes Regio Sena-
 tui, qui hanc Bullam non modo nullius
 valoris esse declarabat, sed insuper pe-
 cunias deinceps Romam pro Pontificis
 literis transmitti prohibebat, adjecta
 comminatione, brevi Avenionensem
 Comitatum Pontificis imperio eruptum
 iri: Nec in solis minis hæsit Regii Se-
 natus indignatio; Thomas enim Sab-
 audus cum valida classe sua appulsus,
 sancti Stephani ac Telamonis portus in
 Etruria occupavit, & Mellerous Fran-
 ciæ Marescallus lectissimo instructus a-
 gmine Portum-Longum & Plumbinen-
 sem Principatum, qui Ludovisio Pon-
 tificis Nepoti parebat, Gallicis armis
 subegit. Ad inopinam hanc expedi-
 tionem tremens Pontifex, accito Car-
 dinale Grimaldo Gallis apprime addicto,
 ad veniam Barberinis indulgendarum in-
 clinari cœpit, ac primo quidem præ-
 stitutum revertendi tempus prorogavit;
 postquam vero compererat, quod Fran-
 ciscus Barberinus præsentiaæ suæ digni-
 tate, ac verborum auctoritate Gallo-
 rum & præcipue Senatus Regii animum

Memoir. du
 Duc Guise
 l. I. p. 19.

a jam-

a jamjam invalescente suspicione, per- Sæc. XVII.
 inde acsi Pontificis electio fuisset nulla, A.C. 1645.
 liberasset, atque a Dei Ecclesia dirum
 schisma ob publica hæc dissidia perti-
 mesendum avertens, hoc Regnum
 summo Pontifici propensum reddidisset,
 mox Papa Divinam adorans providen-
 tiā, quæ salutem ex inimicis procu-
 rare noverat, Barberinis plene recon-
 ciliatus, eisdem pristinas dignitates,
 honores, & bona restituit. Placan-
 dus adhuc supererat Mazarinus Cardi-
 nalis, qui pro suo Fratre Aquensi Ar-
 chiepiscopo Purpuram importunius sol-
 licitabat. Hunc in finem Guisius Dux
 Papam convenire jubebatur: cum vero
 recentium offensionum vulnus nondum
 firma obductum esset cicatrice, Ponti-
 sex in Mazarinum acrioribus verbis in-
 vehebatur, quem tamen Dux interpel-
 lans hæc reposuit: „Franciæ Rex cum
 „copiis suis Italiam insidet, nullosque
 „limites Mazarini auctoritati in Aula
 „ponit: Sanctitas sua tranquillum vitæ
 „suæ diem numerabit nullum, si Maza-
 „riui fratrem a Purpura excluserit, hic
 „vero hac dignitate auctus, ut Fratrem
 „suum Cardinalem suæ Sanctitati de-
 „vincissimum reddat, nulli parcet la-
 „bori.„ Percepto hoc responso Pon-
 tifex, restituendi Plumbinensis Princi-
 patus spe pellectus, Michaeli Mazarino,
 dum-

Sæc. XVII. dummodo Romam veniret, Romanam
A. C. 1645. pollicebatur Purpuram, quam etiam
 postmodum, Duce Olympiam sibi do-
 nis conciliante, tandem impetravit:
 Thaddæus vero Barberinus, cum se in
 itineri Romam versus accingeret, in
 Galliis decessit. Ita demum modera-
 tione mutua extinctæ sunt periculosa
 hujus dissidii flammæ, quas immoder-
 atior indignationis fervor accedit, &
 inconsulta mutuæ ultionis libido latius
 propagavit.

§. LXIII.

Articuli pacis Cæsarem inter Ego Ragotsium Transylvaniæ Principem initæ.

Orth. Chron. Jam anno superiore memoravimus,
cont. Hung. quod Ragotsius Transylvaniæ Prin-
 ceps quosdam pacis articulos Cæsareis
 pag. 147.
Jæger. Hist. Oratoribus proposuisset, retardabat ta-
 men maturandæ pacis solertiam con-
 sueta hujus Principis mutabilitas; præ-
Eccl. l. 5. terquam enim, quod ineunte hoc anno
cap. 14. novas identidem, easque durissimas
Bougeant. concordiæ leges præscripsisset, nihil a
l. c. l. 3. nuper propositis articulis circa sectæ
p. 395. suæ libertatem, & Catholicorum op-
 pressionem remittere voluit: Insuper e-
 tiam Mense Februario rursus cum vi-
 ginti quinque suorum millibus in Mo-
 raviam

raviam movit, Olmuzium a Cæsareis Sæc. XVII.
cinctum obsidione liberaturus: Nihilo- A.C. 1645.
minus illum omnes sui Amici, exceptis
Conjuge sua, Filio, aliisque paucis,
ad ineundam pacem vehementer stimu-
labant, atque inter eos Janus Kemi-
nius gravibus oppido verbis eidem ex-
posuit, quod Cæsar ex Hungaricis Pro-
ceribus præcipuos jam ad sua studia
pertraxisset, & Sueci promissam auri
vim nonnisi vanis promissis eluderent,
Torstensonius quoque Sueicum exer-
citum fartum servandi studio, Posonii
invadendi discrimen in Transylvanos
rejecisset, bellumque nequaquam ad
Principis fœderati sui nutum gereret.
His rationum momentis Ragotius ex-
pugnatus, Cæsar's Legatum, quem in
suis castris habebat, palam ad allo-
quium admisit, suumque Oratorem
Viennam ablegavit, ut Cæsar sequen-
tes pacis articulos ratos habere vellet.
I. Omnes Hungariæ Proceres, urbes
& Pagi plena Religionis libertate gau-
deant. II. Deinceps Præcones a suis
Ecclesiis amoveri nequeant, amoti ve-
ro aut revertantur, aut alii eis subro-
gentur. III. Dissidia circa Religionem,
& circa erectas Ecclesias mota in pro-
ximis comitiis dirimantur, nunc vero
Templa utrinque adempta pristinis pos-
sessoribus illico reddantur, dissidia au-
tem

Sæc. XVII. tem imposterum circa utriusque partis
A. C. 1645. religionem emergentia Cæsar sine Pro-
testantium præjudicio in quovis Pro-
cerum conventu decidat. IV. Hujus
articuli transgressores severe puniantur.
V. Cetera circa Ecclesiasticos, Jesui-
tas, decimas, copiarum exaucto-
tionem, officiorum distributionem &c.
in proximis comitiis intra trimestre ce-
lebrandis stabiliantur. Denique VI.
Plena omnium criminum oblivio, &
bonorum restitutio indulgeatur. Fir-
matis utrinque hisce articulis Ragotii
Oratores Vienna domum reversi sunt,
Ragotsius autem, coram Torstensonio
illum objurgante, hanc pacis negotia-
tionem excusabat, obtento Turcici Im-
peratoris mandato, ne diutius hæredi-
tarias Austriacæ Domus Provincias in-
festaret, pacemque inire cunctaretur:
Policebatur tamen Ragotsius Torsten-
sonio, quod validum exercitum in ar-
mis tenere meditaretur, ut Cæsarem,
quem hosce articulos haud adimpletu-
rum prospiceret, ad illorum executio-
nem armis adigere, & pro temporis,
rerumque opportunitate bellum redi-
tegrare posset. Enimvero Torsten-
sonius hisce dictis fidem non habuit, Ra-
gotsius tamen, dum Torstensonium cum
milite suo Viennam usque populabun-
dum excurrere compererat, tempori-
infe-

inserviens, sex suorum millia Duglassio Sæc. XVII.
Sueco Belliduci junxit, & renovato A. C. 1645.
fædere cum Antonio Croysso Fran-
cæ Legato, Tyrnaviam intercepit, ex
qua tamen urbe Cives Catholici Sue-
cos præsidiarios expulerunt, Ragotsii
vero Filius denuo eam recuperavit, &
cum octo armatorum millibus in Mora-
viam contendit. Postquam vero Ra-
gotsius Pater suæ ac Duglassianæ legio-
nis, necnon trecentorum Hungarorum
cladem prope Gœdingam passus erat,
tandem ferio pacem petere incipiebat,
quam etiam eo proclivius, quo fortius
totis viribus bello Suecico insistere pa-
raret, a Cæsare impetravit, sanctis
hunc legibus. I. Oppelium & Rati-
boria unacum septem Hungariæ Co-
mitatibus Ragotsio ad dies vitæ ce-
dantur. II. Omnes Ecclesiæ ad sta-
tum, quo anno hujus saeculi decimo
octavo erant, redigantur. III. Ragot-
sius pro Imperii Principe habeatur.
IV. Cetera gravamina & postulata in
proximis comitiis dirimantur. Hæc
pax die vigesima quarta Augusti ubi-
que promulgabatur: habita autem il-
lius notitia nec in Monasteriensi, nec
Osnabrugensi Conventu amplius de
Ragotsio, ejusque petitis actum est.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

§. LXIV.

*Quidam Antonii Arnaldi liber de si-
multaneo SS. Petri & Pauli Pri-
matu Romæ damnatus.*

*Argentre
Collecti Jud.
t. 3. p. 248.
Jæger. Hist. Sorbonicus,
Eccl. l. 5.
cap. 3.*

Novum in Romana Ecclesia conten-
tionis argumentum hoc anno sup-
peditabat Antonius Arnaldus Doctor
Sorbonicus, qui Parisiensibus literis
excusos vulgabat duos libros, quorum
primum de *Excellentia Romanæ Ecclesie*
auctoritate SS. Petri & Pauli stabilita,
alterum de auctoritate SS. Petri & Pauli,
quæ in Papa utriusque Apostoli Successore
residet, inscrispit, & in utroque libello
æqualem supremi Capitis auctoritatem
tam Divo Petro, quam Paulo vindi-
care natus est. Adversus hanc opinio-
nem mox insurrexere quamplurimi,
atque inter eos præcipue Rodericus ab
Arriaga Pragensis Cancellarius, Isaccus
Habertus, Petrus a S. Joseph, Augu-
stinus de Bellis, Petrus de Marca,
Theophilus Raynaudus S. J. Antonius
Vatier, pluresque alii: nec tamen Ar-
naldo deerant insulsaæ suæ doctrinæ vin-
dices; non enim adeo absonta reperi-
tur sententia, quæ, si nova est, suos
non inveniat Patronos; ita non pauci
calamum adversus Arnaldi adversarios
acuebant, præprimis questi, quod Ar-
naldo

naldo aliam mentem affingant, perinde Sæc. XVII.
 ac si is Primate Cathedræ Divi Petri
 in utrumque dividat, ejusque unitatem destruat, cum tamen non nisi unicum Primate, unam solam dignitatem Pontificiam, unamque solam Cathedram in duobus subjectis & Capitibus, non nisi unum constituentibus agnoverit. Ut vero suæ interpretationi veritatis speciem adderent, vehementer in P. Billium Jesuitam invehebantur, eumque schismaticum appellabant, eo quod in sermone quodam de SS. Petri & Pauli auctoritate art. 2. pag 9. docuisset, „quod saepe Ecclesia plures habuerit Papas, atque eadem „hodiecum plures ejusdem potestatis „& Primatus divisim, utpote unum „in Oriente, alterum in Occidente habere queat.“ Postquam vero Arnaldi libri ad summi Pontificis tribunal fuerant delati, re diu ac mature discussa Innocentius X. hoc anno die vigesima quinta Januarii edita Bulla novum hunc errorem damnavit, ejusque jussu sacra Generalis Romanæ & Universalis Inquisitionis Congregatio utrumque Arnaldi libellum eadem die biennio post proscriptis libris accensuit edito hoc decreto: *Sandissimus relata unanimi Theologorum ad hoc specialiter deputatorum censura, & auditis votis Eminentissi-*

Sæc. XVII. nentissimorum & Reverendissimorum DD.
A.C. 1645. Cardinalium Generalium Inquisitorum,

propositionem hanc (S. Petrus & Paulus
sunt duo Ecclesiæ Principes, qui uni-
cum efficiunt: vel sunt duo Ecclesiæ
Catholicæ Coriphæi ac supremi Duces
summa inter se unitate conjuncti; vel
sunt geminus universalis Ecclesiæ ver-
tex, qui in unum divinissime coalue-
runt: vel sunt duo Ecclesiæ summi
Pastores ac Præsides, qui unicum ca-
put constituunt) ita explicatam; ut po-
nat omnimodam æqualitatem inter S. Pe-
trum & S. Paulum, sine subordinatione &
Subjectione S. Pauli ad S. Petrum in po-
testate suprema de Regimine universalis Eccle-
siae, hæreticam censuit & declaravit.

Adversus hoc Romanæ Inquisicio-
nis decretum prodiit libellus, qui jussu
Ludovici XIV. Franciæ Regis eodem
anno die sexta Maij per carnificem Pa-
risiis igne combustus est: Rodericus
quoque Arriaga Pragensis Cancellarius
novam hanc hæresin egregie confuta-
bat, demonstrans, „quod Arnaldistæ
„sub obtentu reverentiæ in D. Paulum
„duo visibilia Ecclesiæ Capita consti-
„tuant, ut eo facilius unius visibilis
„Capitis auctoritatem evertant, sicuti
„hæretici ideo liberum arbitrium ne-
„gant, ut liberius in omnes spurcitas
„sine reprehensione se voluntare valeant,
„&

„& Christi Vicarium negant, ut facilius Sæc. XVII.
 „in oves Christi Pastore destitutas graf- A. C. 1645.
 „sari possint. His prælibatis Arriaga Arnaldistarum argumenta refellens,
 ostendit, quod hi nonnisi ex infimo fundamento D. Paulo (a) Primatum attribuant, cum illum ex ejusmodi rationibus æque D. Joanni, ceterisque Apostolis attributum fuisse, adstrui posset: „Primatum, inquit Arriaga, con-
 „cessum tu dicis Paulo, ego dicam „Joanni uti dilectissimo tertium Barnabæ „simul cum Paulo a Spiritu sancto in „opus Evangelii segregato, quis ex „nobis melius discurret? Duo nobis „suggerunt S. paginæ pro Primatu Pe- „tri aperta Testimonia; alterum Matth. „16. Joannis ultimo alterum: hæc ta- „men etiam post innumeræ & gravif- „simas Sanctorum Patrum in eum sen- „sum explicationes, post omnium fere „Conciliorum tam Generalium quam „particularium approbationes, post „constantissimam totius Ecclesiæ tradi- „tionem, adhuc hæreticis nostri tempo- „ris obscura videntur, nec fateri volunt, „Petrum cæterorum Apostolorum fuis- „se caput; & tamen Adversarii nullo „Testimonio fulti, omni PP. explica- „tione destituti contra totam tam Ca-

O 3 „tho-

(a) Ad Gal. 2. v. 9. & 11. 2. Cor. 2. Ioan. 21. 1. Cor. 9. 17. 2. Cor. 12.

Sæc. XVII. „tholicorum, quam etiam hæreticorum
A. C. 1645. „traditionem persuadere audent, ean-

„dem Paulo traditam in reliquos Apo-
„stolos jurisdictionem, illi dictum, su-
„per hanc Petram ædificabo Ecclesiam
„meam; illi post interrogationem tri-
„nam traditum a Christo gregem,
„pascere oves meas..,

Quoniam vero Arnaldistæ sua ar-
gumenta ex reprehensione Pauli, va-
riis ejusdem Apostoli textibus epistolæ
ad Galatas & Corinthios, necnon ex
Pontificum, Patrumque æqualitatem
indicantium testimoniiis petebant, hinc
Arriaga primo ex ista reprehensione
Arnaldistis, quod D. Paulum omnino
Petro superiorem statuerent, objecit:
I. „quod inferior sicut in superiorem
„non exercet jurisdictionem, ita neque
„par in parem; si autem reprehensio-
„nis nomine non Jurisdictio, sed ad-
„monitio aliqua severitate & acrimonia
„permixta, qua par in parem uti pos-
„sit, intelligatur, eadem certe ratione
„fateri necessum esset, eam quoque in su-
„periorem cadere posse: An non enim
„Reges & ipsos Imperatores Consiliarii
„reprehendere solent passim? an non
„Concionatores passim in Cathedris e-
„tiam Episcoporum minus bene facta
„reprehendunt? An non Christi Præ-
„cursor Herodem, cui ut Magistratui

„suo

„suo subjectus erat, arguit propter He-Sæc. XVII.
 „rodiadem? An non Jeremias, Eze-A.C. 1645.
 „chiel, Esaias, cæterique Prophetæ
 „Principum Regumque suorum errata
 „asperrimis etiam verbis passim casti-
 „garunt? Secundo, ostendit nihil ha-
 „beri v. 9. de Primatu Pauli; Filium
 „enim in divinis non esse majorem Pa-
 „tre, quia honoratiorem illo locum ob-
 „tineat, Pater sinistram, dextram Filius:
 „quocunque ergo loco Petrus nomine-
 „tur, Principem esse Ordinis Aposto-
 „lici; fortassis autem ideo, dum de
 „adventu suo Hierosolymam egit,
 „Paulus primum locum tribuit Ja-
 „cobo, quia proprius fuit Urbis illius
 „Episcopus; esse præterea auctores ait,
 „qui per Cepham ibi non intelligunt Pe-
 „trum, PP. quamplures, Chrysosto-
 „mus, Hieronymus, Augustinus in
 „hac ipsa Epistola primum locum tri-
 „bunt Petro; denique et si semel pona-
 „tur hic secundo loco Petrus, constan-
 „ter tamen ab Evangelistis, & in aliis
 „Apostolorum Scriptis, cum numeran-
 „tur Apostoli, omnium primus Petrus
 „nominatur: Et quamvis tres illi Apo-
 „stoli dicantur columnæ, neque men-
 „tio fiat illius Primatus Petri, tamen
 „nihil juvat Adversarios, qui rece-
 „dunt ab Hæreticis aliis, neque si tres
 „recenseantur, æqualitas innuitur; an,

O 4

„quia

Sæc. XVII. „quia brutum & homo animalia dicantur, continuo sint paria? an omnes columnæ æquales? quid de Jeremias dicendum. qui columna ferrea appellatur cap. i. Tertio, dextrarum icturam nullam æqualitatem indicare, demonstrat Arriaga, tum quia ita Peter trus nequidem Jacobo & Joanne fuisse Superior; tum quia saltem admissionem ad Evangelii prædicationem designet illius, qui antea hostis fuerit Ecclesiæ; tum quia dextra possit proprie accipi, & porrectio illius exponit de signo sinceræ & amabilis salutationis. Tandem ad postremum locum respondet: Modestiam Pauli non permisisse, ut, si etiam concessa fuisset Oecumenica potestas, illius fuisset præco aut buccinator: Si unicum constituerit cum Petro caput, cur nunc media tribuatur Petro, altera media Paulo Ecclesia? Pauli primatum ut pote in gentes sic statui longe nobilior rem & ampliorem, cui se & similes ex Atheismo subjicere velit? Mentio nem quoque fieri Barnabæ, an itaque Barnabas dicendus sit tertium capitulum Ecclesiæ? an Paulus & Joannes æquiparandi Petro in Jurisdictione Ecclesiastica? „

Secundo examinat Arriaga loca ex Epistolis ad Corinthios, & ad primum dicit:

dicit: „Illam sollicitudinem Pauli fuisse **Sæc. XVII.**
 „Concionatoris & Doctoris, non Pa- **A. C. 1645.**
 „storis, fuisse ex Zelo & Charitate, non
 „ex justitia, quod verba docent: Quis
 „infirmatur, & ego non infirmor? Ad-
 „missio etiam sollicitudinem illam Pasto-
 „ris & justitiae fuisse, non tamen illam
 „non fuisse Petro subordinatam, cum
 „eodem tenore Jacobus & Joannes di-
 „cere potuerint, se premi sollicitudine
 „omnium Ecclesiarum, Jacobum sane
 „& Judæis, omnibus per universum
 „terrarum orbem dispersis tanquam ju-
 „risdictionem in illos habentem suas
 „Epistolas misisse, & dicere proin po-
 „tuisse, se sollicitudine omnium Eccle-
 „siarum premi, secundo ostendit: pari-
 „ter posse accipi locum ex 1. Cor. 9. &
 „num non posset colligi, Efficiam fuisse
 „populi similiter Pontificem? si hoc ar-
 „gumentum subsistat, quia eadem in-
 „terjectione, qua Paulus, exclamaverat
 „cap. 6. *Væ mihi, quia tacui:* An soli
 „Prælati teneantur evangelizare, imo
 „quia ipsi in gubernatione subditorum
 „distenti maxime soleant esse, minus
 „se prædicationi tradere posse. *Tertio,*
 „docet Paulum, 2. Cor. 12. non se Pe-
 „tro soli, sed aliis Apostolis æquipara-
 „se; non itaque egisse de primatu, qui
 „juxta ipsos adversarios non aliis Apo-
 „stolis, sed soli Petro commissus fue-

O 5.

„rit:

Sæc. XVII. „rit: agere ergo Apostolum meliorem
A. C. 1645. „Logicum Adversario: dum in termi-
„nis formalibus, & in ratione Apostoli
„se dicit, jure merito non fuisse ullo
„minorem. „

§. LXV.

*Facultatis Theologicæ Parisiensis cen-
sura in Praefationem ad librum
IV. Patris Caussini
Jesuitæ.*

*Argentre
l.c. p. 57.*

Edidit P. Nicolaus Caussinus Jesuita
tomum sextum libri sui, cui titu-
lus: *Aula Sancta*, die autem secunda
Octobris Ludovicus Messierus Doctor
Sorbonicus in publicis comitiis retulit,
quod huic tomo præfixa esset præfa-
tio, in qua multa falsa, & contra ipsius
Universitatis honorem & decus contine-
rentur: quoniam vero huic operi Blon-
dellus & Hallierus Doctores Sorbonici
subscripti legerentur, hinc publicis co-
mitiis, an huic etiam præfationi sub-
scripsissent, interrogati, ambo publicum
desuper testimonium produxere, hu-
jus tenoris: „Nos infra scripti in sacra
Theologiæ facultate Parisensi Docto-
res testamur omnibus, quorum inter-
est, aut interesse poterit, legisse qui-
dem & approbasse librum, qui inscri-
bitur Tomus VI. Aulæ Sanctæ Autore
„Cauf-

„Cauffino Jesuita. Præfationem vero, Sæc. XVII.
 „quæ huic libro præfigitur, nec vidis- A. C. 1645.
 „se, nec probasse, antequam typis
 „mandaretur; imo, quamprimum no-
 „bis innotuit, eam tanquam Universi-
 „tati injuriosam, veritati parum conso-
 „nam & scandalosam improbabimus &
 „improbamus, in cuius rei fidem præ-
 „sentibus subscriptissimus. Parisiis die
 „tertia mensis Novembris, anni Do-
 „mini millesimi sexcentesimi quadra-
 „gesimi quinti. ,”

Joannes Blondellus & Hallierus.

§. LXVI.

*Dubia circa novam conversionem, &
 Christianos Sinenses sacræ Con-
 gregationi de Propaganda
 Fide proposita.*

Jam anno Christi millesimo quingente- Nouv. Re-
 simo octogesimo quinto Gregorius cueil des
 Papa XIII. die vigesima octava Januarii Affair. du
 sanxerat, ne præter Societatis Patres Clerg. de
 alii Religiosi ad Chinæ & Japoniæ Pro- France t. I.
 vincias Evangelicæ Prædicationis cauf- Relat. de la
 fa proficerentur; inde autem factum, Persec. de
 ut nemine obstante quidam ritus, qui la Chine
 tamén superstitionem gentilem redolere Bull. magn.
 videbantur, Sinensibus Neophytis im- Conf. Gre-
 pune concederentur: postquam vero VIII. Conf.
 Cle- 44.

Sæc. XVII. Clemens VIII. omnibus Mendicantium
A. C. 1645. Ordinum Religiosis amplam ad omnia

Indiæ Orientalis regna proficisciendi fa-
cilitatem indulserat, & ex PP. Domi-
nicanis, Franciscanis, & Carmelitis
non pauci ad Apostolicos hosce labo-
res generoso periculorum contempta
excurrerant, confessim non modo hi
Patres, sed ex ipsis etiam Jesuitis non-
nulli, hosce ritus, utpote superstitiosos
& Idololatricos neo-conversis iadu-
geri haud posse contendebant, Jesuitis
illos nonnisi *politicos* esse, acriter pro-
pugnantibus. Tenebat hæc discepta-
tio ab anno hujus sæculi trigesimo pri-
mo usque ad annum quadragesimum, quo
utrinque conventum, ut duo Viri
Apostolici P. Joannes Baptista Morales
Dominicanus, & P. Antonius a S. Ma-
ria ex Ord. S. Francisci Romam able-
garentur, ut desuper summi Pontificis
decisionem impetrarent. Horum po-
stremus in itinere suo interceptus, A-
macaoi in vincula conjiciebatur, Pater
Morales vero perruptis difficultatibus
pene innumeris, superatisque variis
obstaculis ac insidiis tandem Romam
pervenit, ubi summo Pontifici unacum
dubiis circa hosce ritus propositis li-
bellum supplicem porrexit, hujus
tenoris :

„Fra.

„Frater Joannes Baptista Morales Sæc. XVII.
 „Ordinis Prædicatorum, Procurator A. C. 1645.
 „generalis Provinciæ SS. Rosarii Phi-
 „lippinarum, & in Regno Chinarum
 „Missionarius, ad sedandas conscientias
 „Ministrorum, qui sunt in prædicto re-
 „gno, ne in illa vinea operarii in va-
 „cuum laboremus, & ne demus occa-
 „sionem ruinæ spiritualis animabus il-
 „lorum Neophytorum; quæ quidem
 „ruina orta est jam ex controversiis, &
 „variis quæstionibus, quas habent
 „PP. SOCIETATIS JESU contra Re-
 „ligiosos Dominicanos & Franciscanos
 „in illo regno fructui animarum operam
 „dantes, non attendentes prædicti PP.
 „SOCIETATIS JESU constitutionem
 „S. D. N. P. Urbani divina Providentia
 „Papæ octavi factam Anno Domini
 „1633. In qua omnibus sancti Evan-
 „gelii Ministris, in istis regionibus com-
 „morantibus his verbis præcepit. „ Re-
 „ligiosos vero, inquit; ut supra mit-
 „tendos, ac jam missos, & in præfa-
 „tis locis degentes plurimum in Domi-
 „no hortamur, ut in docendo populos
 „& præsertim de recenti ad fidem
 „Christianam conversos uniformes sint,
 „ne ob doctrinæ diversitatem, præser-
 „tim in materiis moralibus, Neophyti
 „illi aliquod scandalum patiantur, quæ
 „quidem controversiæ magnopere mi-
 „litant

Sæc. XVII. „litant contra nostram fidem Catholi-
 A.C. 1645. „cam, bonos Mores, & animæ Salu-
 „tem.., Rogo, inquam, nomine utrius-
 „que Religionis Dominicanæ scilicet &
 „Franciscanæ, ut infra scriptæ inter-
 „rogationes, seu dubitationes a S. Se-
 „de Apostolica discutiantur, terminen-
 „tur, & definiantur, & per Breve
 „Apostolicum omnibus Ministris in illo
 „regno Verbum Dei disseminantibus
 „strictè præcipiatur, quid tenendum,
 „sequendumve sit, ita, ut non rema-
 „neat locus alicui Ministrorum super
 „hoc deinceps opinandi, mutandi, ad-
 „dendi, vel minuendi, quia ex hoc
 „pendet totalis bona educatio, & in-
 „tegritas Fidei Catholicæ inter illas
 „gentes. Dubitationes vero, quæ pro-
 „ponuntur, hæ sunt.

§. LXVII.

Decisiones dubiorum Sacrae Congre- gationi exhibitorum.

Recueil l.c.

Dubia a Sinensibus Missionariis expo-
 sita Innocentius X. Papa Sacrae
 Congregationi de Propaganda fide pro-
 posuit, a qua postmodum ad Sanctum
 Officium transmissa, & ab ejusdem Tri-
 bunalis, ut vocant, Qualificatoribus
 diu & mature discussa fuerunt, quorum
 tandem decisiones hoc anno die duo-
 decima

decima Septembris ex speciali summi Sæc. XVIL
Pontificis mandato per ejusdem Sacræ A.C. 1645.

Congregationis decretum approbatæ
funt: Subjungimus ipsis dubiis præ-
fatæ Congregationis responsa, prout
Romæ eodem anno ex typogra-
phia Sacræ Congregationis de Propa-
ganda fide prodierunt: Erant autem
sequentia dubia:

I. „In primis quæritur, utrum Chri-
stiani Chinenses sint obligati ad obser-
vationem juris positivi, quantum ad
„jejunia, confiteri semel in anno, &
„communicare, festa servare eo modo,
„quo obligantur Indi in nova Hispania,
„& in insulis Philippinarum, juxta di-
„spositionem Papæ Pauli III. pro Indis
„Occidentalibus & Meridionalibus? „

Censura. „Jus positivum Ecclesiasti-
„cum de jejuniiis absolute obligare Chi-
„nenses Christianos, & a Missionariis
„hoc esse illis enuntiandum. Attenta
„vero Regionum & Personarum quali-
„tate locum esse, si Sanctissimo placue-
„rit, dispensationi, quæ fuit alias a
„Fel. recordationis Paulo III. Indis
„concessa, qua obtenta satagant Mis-
„sionarii, sanctæ Matris Ecclesiæ pie-
„statem illis patescere, quibus ea, quæ
„in universum indixit, magna ex parte
„benigne remittit, & indulget., „

Censue-

Sæc. XVII. *Censuerunt etiam, præfatos Chinenses*
A.C. 1645. *„ses obligari ad Sacramentalem Confessionem semel in anno, & Missionarios „hujusmodi obligationem eis notificare.*

Idem prorsus censuerunt quoad sacram Communionem semel in anno sumendum. Quo vero ad executionem temporis statuto, hoc est in Paschate, id esse intelligendum, nisi legitimum ad sit impedimentum, aut grave periculum immineat. Curandum tamen, ut infra duos vel tres menses ante vel post Paschati proximos, quatenus sine discrimine fieri possit, sin minus, alio quovis tempore infra decursum unius anni a Paschate inchoandi omnino communicent.

Demum censuerunt, Chinenses ad fidem conversos teneri omnino festa servare, Missionarios etiam teneri, hoc eis notificare: locum tamen esse, si Sanctissimus annuat, limitandi eis numerum festorum juxta formam privilegii a Paulo III, Indis concessi.

II. Quæritur, *„utrum in prædicto regno Ministri Evangelii (pro nunc saltem) in Sacramento Baptismi possint abstinere ab imponendo mulieribus oleum sanctum Cathecumenorum, sputum in auribus. & sal in ore, insuper & non administrare eisdem mulieribus Sacramentum extremæ unctionis?*

„ctionis? Et ratio dubitandi est, quia Sæc. XVII.
„Chinenes magno Zelo ducuntur erga A. C. 1645.
„uxores, filias & alias mulieres, &
„scandalum sument ex ejusmodi a-
„ktionibus.”

Censura. „Et Sacramentalia in Ba-
„ptismo mulierum esse adhibenda, &
„extremam unctionem esse mulieribus
„conferendam, nec sufficere motivum
„in dubitatione expressum, ut Missio-
„narii, quantum in se est, ab his ab-
„stineant. Curandum ergo, ut tam
„salubres ritus & Ceremoniæ introdu-
„cantur, & observentur; ac Missiona-
„rii tali circumspectione illa admini-
„strent, hominesque talibus instruant
„documentis, ut ab omni suspicione
„inhonestatis liberentur.”

III. „In præfato regno lege stabili-
„tum est, ut in mutuo triginta pro
„centum accipientur absque respectu
„lucri cessantis & damni emergentis.
„Quæritur, utrum Christianis sit licitum
„pro pecuniarum suarum mutuo, licet
„non interveniat lucrum cessans aut
„damnum emergens, prædictam tri-
„ginta pro centum quantitatem regni
„lege taxatam accipere; Et cauſsa du-
„bitationis est, quia in recuperanda
„pecunia est aliquod periculum, scili-
„cet quod, qui accipit mutuatum, fu-
„giat, vel quod tardet in solvendo,
Hist. Eccles. Tom. LXI. P „vel

Sæc. XVII. „vel quod necessarium sit coram judi-
A. C. 1645. „ce repetere, vel propter alia ejus-
„modi?“

Censura. „Ratione mutui immedia-
„te & præcise nihil esse accipiendum
„ultra sortem principalem: Si vero ali-
„quid accipient ratione periculi proba-
„biliter imminentis, prout in casu,
„non esse inquietandos, dummodo ha-
„beatur ratio qualitatis periculi, &
„probabilitatis ejusdem, ac servata pro-
„portione inter periculum & id, quod
„accipitur..“

IV. „In universo Chinarum regno
„domos publicas usuris deputatas re-
„periri, res est usitata, in quibus usu-
„rarii publici facta sub pignoribus cau-
„tione pecuniam suam sumpto lucro ad
„usuram dare solent, ea tamen condi-
„tione, ut pro uno ducato singulis men-
„sibus tantum quid accipient, & si
„tantis elapsis annis pignorum Domi-
„nus pro iisdem pignoribus recuperan-
„dis, soluta principali pecunia, cum
„lucro non redierit, actionem & do-
„minium, quod habet in suis pignori-
„bus, illico amittat. Istæ autem do-
„mus Reipublicæ necessariæ sunt, &
„quamvis usurarii vitam usurariam di-
„mittere velint, a non desistendo a præ-
„dictis usuris judicis auctoritate com-
„pelluntur. Quæritur, utrum, si hujus-
„modi

, modi usurarii converti velint ad fidem. Sæc. XVII.
„possint baptizari manendo in suo statu A.C. 1645.
„usurario, propter caussam prædictam,
„vel quidnam in tali casu agendum sit? „

Censura. „Chinenses in statu usura-
rio permanentes baptizari non posse;
„si vero judicis authoritate compellan-
tur ad proprias pecunias mutuandas,
„posse aliquid accipere, etiam recepto
„pignore ultra sortem principalem, tum
„ratione oneris, quod subire coguntur,
„tum ratione curæ in custodia pigno-
„ris, lucri quoque cessantis, & damni
„emergentis: Tempore autem præsti-
„tuto, si ex venditione pignorum a-
„liquid supersit sorti principalis, & lu-
„cro ex caussis prædictis juste acqui-
„sito, Domino pignoris esse resti-
„tuendum. „

V. „Utrum prædictorum usurario-
rum filii, si quando in eorum hæredi-
tatibus succedunt, jam Christiani exi-
stunt, teneantur ad restitutionem eo-
rum, quæ Pater ex usuris accepit, in
„toto vel in parte juxta male accepto-
rum excessum, & si hujusmodi usu-
rarium filii hæredes jam Christiani
„a Republica, vel a judice compellan-
tur ad publicas usurarum domos pa-
„trum aperiendas, & sustentandas, quid
„in hoc casu Ministri Evangelii pro sa-

Sæc. XVII. „nandis istorum conscientiis facere de-
A.C. 1645. „beant? „

Censura. „Filios hæredes usurario-
rum teneri a Patribus ex usuris illi-
cite acquisita restituere, certis tamen
Dominis, si certi sunt, fin minus,
juxta regulas a Doctoribus traditas:
Actualem vero restitutionem a doctis,
piis, & prudentibus viris esse diri-
gendum. Quoad secundam partem
hujus dubitationis jam responsum est
in proxime superiori resolutione. „

VI. „In populis & civitatibus illius
regni mos est imponendi quasdam di-
stributiones, quæ a populis vicinis
exiguntur ut in pascha novi anni: In
sacrificiis & dæmoniorum suorum ido-
lolatriis, invitationibus, conviviis in
eorum templis præparatis, simulque
in festivitatibus, aliisque indifferenti-
bus pro populi lætitiae demonstratio-
nibus expenduntur. Quæritur, utrum
Christianis ac Ministris eorum, a qui-
bus etiam tanquam a populi vicinis
postulant, licitum sit (pro nunc sal-
tem) pro hujusmodi rebus contribue-
re, nam si Christiani ad hoc non con-
tribuerint, tumultus aliquis contra
Christianos inter gentiles fiat. „

Censura. Posse Christianos Chinens-
ses pecunias contribuere, dummodo
per hujusmodi contributiones non in-
ten-

„tendant ad actus idololatricos & su- Sæc. XVII.
 „perstiosos concurrere, supposita caus- A. C. 1645.
 „sa, quæ narratur in dubio; præsertim
 „præmissa, si commode fieri potest,
 „protestatione, quod imposta tributa
 „præstant in ordine tantum ad populi
 „lætitiam, & ad actus indifferentes,
 „vel saltem cultui Religionis Christia-
 „næ non repugnantes.,,

VII. „In omnibus regni illius civi-
 „tatibus & villis templa cuidam idolo
 „CHIM - HOAM dicto erecta ac dicata
 „reperiuntur, quod Chinenses fingunt
 „esse protectorem, regentem & custo-
 „dem civitatis stabilitaque regni lege
 „ordinatur, ut omnes gubernatores ci-
 „vitatum & villarum (quos MANDA-
 „RINOS vocant) quando regiminis
 „possessionem assumunt, & anni decursu
 „bis in mense sub pœna privationis ab
 „officio tempa adeant prædicta, ibique
 „ante dicti idoli altare prostrati, geni-
 „bus flexis, capiteque ad terram us-
 „que inclinato idolum illud adorent ac
 „venerentur, eidem candelas, orna-
 „menta, flores, carnes, vinumque in
 „sacrificium offerant, & cum sui regi-
 „minis possessionem accipiunt, ante
 „prædictum idolum jurant de recte ad-
 „ministrando, & si contra fecerint, se
 „submittunt supplicio ab idolo infligen-
 „do, simulque ab eo petunt modum

Sæc. XVII. „& normam bene gubernandi, & alia
A. C. 1645. „hujusmodi. Quæritur, utrum attenta
 „istius gentis fragilitate tolerari possit
 „(pro nunc) quod tales gubernatores
 „Christiani deferant quamdam crucem,
 „quam occulte inter altaris idoli flores,
 „vel in manibus reponunt propriis, &
 „facere intentione non ad idolum, sed
 „ad crucem directa omnes illas genu-
 „flexiones, reverentias, & adoratio-
 „nes ante altare illud exterius & tan-
 „tum facte, omnem cultum interius &
 „in corde ad crucem dirigendo: quia
 „si hujusmodi gubernatores cogantur
 „ad hoc non faciendum, potius apo-
 „statabunt a fide, quam relinquant of-
 „ficium regiminis..,

Censura. „Nullatenus licere Chri-
 „st anis hujusmodi actus publicos cul-
 „tus aut reverentiæ tribuere idolo, præ-
 „textu vel intentione crucis, quam vel
 „manu gestant, vel in altari inter flo-
 „res abscondunt..,

VIII. „In prædicto regno habent
 „Chinenses quemdam Magistrum in
 „Philosophia morali litteratum, qui
 „olim decessit a vita, vocatum KVM
 „FV CV, qui ob doctrinam regularum
 „& documentorum adeo in toto regno
 „acceptus est, ut tam Reges, quam
 „omnes alii cujuscunque conditionis &
 „gradus sint, sibi proponunt imitandum
 „&

„& sequendum saltem quoad specula-Sæc. XVII.
 „tivam, & tanquam sanctum veneran- A.C. 1645.
 „tur & laudant, in omniq[ue] civitate
 „& villa prædicto Magistro templa sunt
 „erecta: Gubernatores vero bis in an-
 „no tenentur in ejus templo solemne sa-
 „crificium offerre Sacerdotis ipsimet ge-
 „rentes officium; & sine solemnitate
 „anni decursu bis in mense, concur-
 „runtque cum illo aliqui ex litteratis
 „pro administratione eorum, quæ in
 „tali sacrificio offerunt, quæ quidem
 „sunt fus unus integer mortuus, capra
 „una integra, candelæ, vinum, flores,
 „odores, &c. Item litterati omnes,
 „quando accipiunt gradum, debent in-
 „gredi templum istius Magistri, & fa-
 „cere genuflexiones, & offerre ante
 „ejus altare ex candelis & odoribus.
 „Totus iste cultus, sacrificium & re-
 „verentia secundum omnium illarum
 „gentium formalem intentionem diri-
 „gitur in gratiarum actionem pro bonæ
 „ipsis relictæ doctrinæ documentis, at-
 „que ut ab eo impetrant ex ipius me-
 „ritis optimi ingenii felicitatem sapien-
 „tiæ & intellectus. Quæritur, utrum
 „Gubernatores, qui Christiani sunt vel
 „fuerunt, & litterati, vocati & coacti
 „possint præfatum templum ingredi,
 „facere tale sacrificium, vel assistere
 „ejusmodi sacrificio, vel facere genu-

P 4 „flexio-

Sæc. XVII. „flexiones ante altare illud, vel acci-
 A. C. 1645. „pere aliquid de idolothytis & oblatio-
 „nibus illis, maxime quia putant illi
 „infideles, quod, quicunque mandu-
 „caverit ex talibus idolothytis, habe-
 „bit progressum maximum in suis litte-
 „ris & gradibus, & si portantes cru-
 „cem in manibus possint licite hoc fa-
 „cere, eo modo, quo superiori dubita-
 „tione dictum est? quia si hoc illis pro-
 „hiberetur, erit tumultus in populo,
 „Ministri Evangelii in exilium mitten-
 „tur, & conversio animarum impe-
 „dientur, & extinquetur.,

Censura. „Non licere, nec posse ali-
 „quo prætextu contenta in dubio Chri-
 „stianis permitti.,

IX. „Inviolabilis observantiæ mos
 „est apud Chinenses tanquam doctrina
 „a supra dicto Magistro KVM FV CV
 „tradita, quod in omnibus Chinæ po-
 „pulis templa constructa habeant Avis
 „& Progenitoribus suis defunctis dicata,
 „& in unoquoque eorum, omnes, qui
 „eiusmodi familiæ sunt, bis in anno
 „congregantur, ut præfatis suis Pro-
 „genitoribus solemnia Sacrificia faciant
 „magno Cæremoniarum apparatu, &
 „in altari multis candelis, floribus &
 „odoribus adornato, imaginem sive ef-
 „figiem parentis vel avi defuncti collo-
 „cant, in quo sacrificio invenitur & qui
 „facit

„facit sacerdotis officium & Ministri il- Sæc. XVII.
 „lius, offeruntque carnes, vinum, A.C. 1645.
 „candelas, odoramenta, capita ca-
 „prarum &c. Hoc autem sacrificium
 „ex communi gentium illarum inten-
 „tione dirigitur, ut præfatis eorum
 „Progenitoribus gratias reddant, ho-
 „norem & reverentiam exhibeant ob
 „beneficia ab iis accepta, & ob illa,
 „quæ ab eis accipere sperant: unde
 „ante altare prostrati, deprecationes
 „multas faciunt, postulantes sanitatem,
 „longam vitam, abundantiam fructuum,
 „filiorum multiplicationem, prosperita-
 „tem magnam, & ut ab omnibus ad-
 „versitatibus liberentur: Quod quidem
 „sacrificium in domibus suis, & in se-
 „pulchris mortuorum etiam sit, minore
 „stamen cum solemnitate. Quæritur,
 „utrum Christiani sicut & exterius tan-
 „tum, ut supra dictum est, possint affi-
 „stere hujusmodi sacrificio, vel exer-
 „cere aliquod ministerium in illo cum
 „infidelibus commixti, sive in templo
 „sive in domo, vel sepulchro; publice
 „vel privatim, vel quomodo hoc pote-
 „rit permitti Christianis illis, ne si om-
 „nino prohibeantur hoc facere, fidem
 „perdant, vel, ut melius dicam, a-
 „vertant se ab actibus exterioribus Chri-
 „stianorum?“

Sæc. XVII. *Censura.* „Christianis Chinensibus
A. C. 1645 „nullatenus licere, sicut vel exterius
„assistere sacrificiis in honorem Proge-
„nitorum, neque eorum deprecationi-
„bus, aut quibuscumque ritibus super-
„stitionis gentilium erga ipsos: multo
„minus licere circa præfata ministerium
„aliquid exercere. „

X. „Chinenses Christiani asseverant,
„quod in oblationibus supradictis solum-
„modo intendant Progenitoribus suis
„defunctis illam exhibere reverentiam,
„& illa offerre, ac si iisdem viventibus
„exhiberentur, & in memoriam tan-
„tum & reverentiam Progenituræ &
„generationis, acsi illi existerent, ea-
„dem illis præsentarent, ut illis oblati
„vescerentur, vel sustentarentur, offe-
„runt absque alia intentione vel roga-
„tivarum spe, cum sciant illos mor-
„tuos esse, eorumque animas in infer-
„no sepultas. *Quæritur*, utrum, si
„hæc inter Christianos tantummodo
„fierent absque alio gentilium consor-
„tio in Templis, domibus vel sepulch-
„ris, ponendo & collocando aliquam
„crucem in altari præfatorum defun-
„ctorum, dirigendo ad illam suam in-
„tentionem, ita tamen, ut Proge-
„nitorum imagini nihil tribuant nisi
„honorem & reverentiam filialem, quam
„(si vivi extitissent) illis commestibili-
„bus

„bus & odoriferis rebus exhiberent, ut Sæc. XVII.
„sic populo satisfaciant, unde hoc est, A.C. 1645.
„quod quæritur, utrum hoc pro nunc
„ut inconvenientia evitentur, tolerari
„possit? „

Censura. „Consequenter ad ea, quæ
„superius dicta fuerunt, præmissa non
„posse salvare sive per appositionem Cru-
„cis, sive propter absentiam gentilium,
„sive per intentionem, actus de se il-
„licitos & superstitiones ad cultum veri
„Dei dirigentem. „

XI. „Ad memoriam Progenitorum
„suum conservandam utuntur Chi-
„nenses quibusdam tabellis, in quibus
„nomina suorum defunctorum scripta
„sunt, quas vocant isti ANIMARVM
„SEDES, existimantes, animas defun-
„ctorum venisse, & assistere in illis ta-
„bellis ad recipiendum sacrificia & ob-
„lationes, & præfatæ tabellæ sunt col-
„locatae in propriis altaribus cum rosis,
„candelis, lampadibus & odoramentis,
„& coram ipsis tabellis genuflexiones,
„orationes & deprecationes faciunt,
„exspectantque auxilium ab illis defun-
„ctis concedendum in suis necessitati-
„bus & laboribus. Quæritur, an Chri-
„stianis licitum sit omnibus gentiliis
„superstitutionibus & erroribus postposi-
„tis, uti (pro nunc) præfatis tabellis,
„illasque inter Domini & sanctorum
„,ima-

Sæc. XVII. „imagines in eodem altari collocatas
A. C. 1645. „habere, vel in alio separato cum or-
„natu supra dicto ad hoc, ut gentili-
„bus satisfaciant, vel possint facere su-
„pradicatas deprecationes & sacrificia
„cum intentione supra dicta?„

Censura. „Omnino non licere habere
„illas tabellas in vero & proprio altari
„majoribus dicato, multo minus de-
„precationes & sacrificia eis offerre, li-
„cet occulta & ficta intentione.

XII. „Quando in illo regno aliquem
„mori contingat, siue Christianus si-
„siue gentilis, pro inviolabili more ha-
„betur in domo defuncti quoddam al-
„tare præparare, in eodemque imagi-
„nem defuncti seu tabulam supra dictam
„collocare cum ornatu odorum, florum
„& candelarum, retroque cadaver se-
„retro inclusum ponere: omnes autem,
„qui ad condolendum domos illas in-
„grediuntur, coram præparato altari
„& defuncti imagine ter vel quater ge-
„nuflectunt, humi fese prosternentes,
„capitibus usque ad terram demissis,
„aliquas secum candelas asportantes &
„odoramenta, ut in præparato illo al-
„tari coram defuncti imagine consum-
„mentur & comburantur. Quæritur,
„utrum licitum sit Christianis & præ-
„cipue Ministris sancti Evangelii, at-
„tentio mutuo benevolentiae signo &

„amo-

„amoris, supradicta facere, maxime Sæc. XVII.
 „quando defuncti sunt ex nobilioribus A. C. 1645.
 „populi?“

„Censura. „Posito, quod mensa parata
 „sit mere quædam tabula, non autem
 „verum & proprium altare, & si cætera
 „continentur intra limites obsequii ci-
 „vili & politici, esse toleranda.“

XIII. Quæritur, utrum Catechume-
 „nis paratis jam ad baptismum susci-
 „piendum debeant ministri declarare
 „& aperte & in singulari docere, esse
 „illicita sacrificia & omnia supra dicta,
 „quamvis ex hoc sequantur inconve-
 „nientia, scilicet desistere a susceptione
 „baptismatis, persecutio[n]es, mors,
 „vel exilium Ministrorum Evangelii-
 „corum?“

Censura. „Ministros Evangelicos te-
 „neri docere, sacrificia omnia, præ-
 „terquam soli Deo, illicita, cultum
 „dæmonum & idolorum esse relinquendū,
 „& quæcunque hujusmodi cul-
 „tum concernunt, esse falsa, & chri-
 „stianæ fidei repugnantia; ad singula-
 „ria vero descendendum, prout in Ca-
 „techumenis ingenii promptitudo, aut
 „ruditas exiget, aliisque circumstan-
 „tiis, consuetudinibus, ac periculis
 „perspectis.“

XIV. „Chinarum sermone hæc vox
 „(XING) idem est, quod Sanctus,
 Sancta,

Sæc. XVII. „*Sancta, Sanctum*, & in libris doctrinæ
A. C. 1645. „Christianæ in illo regno a quibusdam
„sancti Evangelii Ministris prælo man-
„datæ reperitur ista vox (XING) ad
„denominandam Sanctissimam Trinita-
„tem, Christum Dominum, B. Virgi-
„nem & cæteros sanctos. Quæritur,
„utrum, quando in præfatis libris fese
„offert occasio, ut nominetur Magister
„Chinarum. KVM FV CV vocatus,
„vel mandatum Regis Chinarum, vel
„cæteri Reges, qui communiter in illo
„regno ut sancti reputantur, cum sint
„infideles & idololatræ, possimusne,
„& an sit licitum nobis Christi Ministris
„nominare supra dictos hoc nomine
„XING?“

Censura. „Non posse aliquid firmari
„circa vocem hanc, ejusve usum, nisi
„præhabita cognitione idiomatis, ejus-
„que veræ & propriæ significationis:
„cæterum si eadem vox in regno Chi-
„narum habet latitudinem, posse Mi-
„nistros ea uti, si vero restringatur ad
„significandam veram & perfectam san-
„ctitatem, nullatenus posse..“

XV. „In multis templis idolorum
„illius regni invenitur una tabella de-
„aurata & collocata supra unam men-
„sam vel altare, & omnibus ornamen-
„tis candelarum, rosarum, odoramen-
„torum munita & ornata, qua in ta-
„bula

„bula scriptæ sunt litteræ vel caracte- Sæc. XVII.
„res sequentes, HOAM, TY, VAN, A.C. 1645.
„SVY, VAN, NAN. SVY, hoc est,
„Vivat Rex Chinorum ad multa anno-
rum millia: & ante præfatam tabulam
„mos est inter illos idololatras sacrifi-
„care bis aut ter in anno, & facere
„genuflexiones in honorem & reveren-
„tiam illius. Quæritur, an nos Ministri
„Christi Domini possimus in nostris ta-
„bellis collocare hujusmodi altare cum
„tabula & circumstantiis prædictis, &
„hoc ante altare, ubi Sacerdotes Dei
„sacrificant oblationem immaculatam?

Censura. „Exclusis sacrificiis, &
„altari vere & proprie dicto, cætera,
„quæ redolent tantummodo cultum
„civilem, aut possunt ad illum reduci,
„permitti posse.

XVI. *Quæritur*, an in illo regno li-
„cebit Christianis orare & sacrificium
„facere Domino Deo nostro pro suis de-
„functis, qui in sua infidelitate ab hac
„vita discedunt?

Censura. „Si vere in infidelitate di-
„scendunt, omnino non licere..,

XVII. „Utrum teneamus Prædicatores
„Evangelii prædicare in illo regno Chri-
„stum Crucifixum, & ostendere San-
„ctissimam ejus imaginem maxime in
„Ecclesiis nostris? caufsa hujus dubi-
„tationis est, quod gentiles scandali-
„zentur

Sæc. XVII. „zentur ex tali prædicatione & ostensi-
A. C. 1645 „sione, & judicant maximam esse stul-
„titiam.”

Censura. „Nulla prudentia aut præ-
„textu differendam esse doctrinam pas-
„sionis Christi post Baptismum, sed
„omnino præmittendam: Ad actualem
„vero prædicationem Christi Crucifixi,
„licet non teneantur Ministri Evange-
„lici in singulis concionibus, sed ad
„proponendum verbum Dei, ac divina
„Mysteria prudenter & opportune, &
„ad illa pro Cathecumenorum captu-
„explicanda, non tamen a sermonibus
„passionis Domini nostri abstinere te-
„nentur ea ratione, quod gentiles inde
„scandalum sumant, aut stultitiam
„putent.”

Censuerunt etiam, conveniens esse,
„ut in Ecclesiis imagines habeantur
„Christi Crucifixi, & ideo curandum,
„ut quoad opportune fieri potest, ex-
„ponantur.”

XVII. „Quæritur, si in prædicto
„Regno fuerint aliqui Ministri Evange-
„lici, qui supradicta fecerint, docue-
„rint, vel permiserint, quam culpam
„incurrant, & quo suppicio, censura-
„ve a Sede Apostolica debeant puniri.”
Hæc quæstio postrema unacum libello
supplici Patris Moralez in Romano
exemplari suppressa fuit, forte, quia
præ-

præfati Patris nomen, quod ibidem Sæc. XVII.
expressum erat, tunc reticere, con- A.C. 1645.
sultum videbatur, aut quia summus
Pontifex de plena sui mandati obedien-
tia & executione confisus, pœnas in
refractarios decernere, nimis præfe-
stum, superfluumque fore censebat.
Decretum vero Sacræ Congregationis
erat sequens:

„Referente Eminentissimo D. Cardi-
nali Ginetto supra scripta quæsita una
cum responsis & resolutionibus Con-
gregationis Theologorum ad eorun-
dem quæsitorum examen specialiter
institutæ. Sacra Congregatio D.D.
de propaganda fide, præfata respon-
sa & resolutiones approbavit: Et ea-
dem Congregatione supplicante, San-
ctissimus Dominus noster ad conser-
vandam uniformitatem in prædicatio-
ne, ejusque praxi, omnibus & singu-
lis Missionariis cujuscunque Ordinis,
Religionis & instituti etiam Societa-
tis JESU, in regnis Sinarum aut
Chinæ pro tempore existentibus, sub
pœna excommunicationis latæ Sen-
tentiæ, Sanctitati suæ & sanctæ Sedi
Apostolicæ specialiter reservatæ, di-
strictè præcipiendo mandavit, quate-
nus præfata responsa & resolutiones
diligenter observent, illisque in praxi
utantur, ac ab aliis, ad quos perti-
Hist. Eccles. Tom. LXI. Q „ne-

Sæc. XVII. „nebit, observari & practicari faciant,
 A.C. 1645. „donec Sanctitas sua vel sancta Sedes
 „Apostolica aliud ordinaverit. „

§. LXVIII.

*Guilielmus Laudus Cantuariensis
 Archiepiscopus capite plexus.*

Salmon hist. Jam dudum Angli rebelles cruentæ,
d' Angl. t. 1. ac immani Regis sui tragediæ præ-
Rapin. Hist. Iudebant suppliciis eorum, qui eidem
d' Angl. t. 9. aut fidelitate, aut obsequio & amicitia
lib. 21. devincti erant. Horum primus erat
Burnet mem. Buchingamus Dux, quem postea seque-
des dern. bantur Stafordiæ Comes, Carewus,
Revol. Rogerus, Hothamus unacum Filio suo,
Charendon Marguirus, Winderbankius, plures
mem. que alii primæ Nobilitatis Viri, quo-
 rum non aliud erat crimen, nisi quod
 aut Regi suo fideles, aut in Catholicos
 minus sævi fuissent. Acrior vero, ma-
 gisque diuturna tempestas detonuit in
 Guilielnum Laudum Cantuariensem
 Archiepiscopum. Hic jamjam ante
 quadriennium de proditionis crimine
 postulatus, in carcerem conjiciebatur,
 in quo usque ad vigesimam tertiam Octo-
 bris diem anni post Christum natum mil-
 lesimi sexcentesimi quadragesimi tertii
 tabescens, tandem die trigesima ejus-
 dem Mensis ad plurima accusationum
 capita respondere jussus est. Deduc-
 batur

batur plusquam octuagies e Turri Lon- Sæc. XVII.
dinensi, a Parlamento & præcipue Cron- A.C. 1645.
wello capitali ejus inimico examinatus:
purgabat se solida defensione de objectis
sibi criminibus, pluresque horas non
interrupto sermone in sui defensionem
perorabat: differunt Proceres pronun-
tiare sententiam usque ad undecimam
Novembris diem anni præteriti, par-
tim quod interim hunc infelicem a
mortis suppicio eripiendi spem habe-
rent, partim quia testimonia ad
ipsius condemnationem minus valida
censerent. Verum Curiæ inferioris Se-
natores hoc fulcrum, ut eo facilius
ipsum Regem subruerent, evertere,
jam firmum, fixumque habebant: quo-
circa iisdem artibus, quibus nuper in-
noxium Stafordiæ Comitis sanguinem
fuderant, Laudi quoque mortem pro-
movere festinabant: Ergo in suo Se-
natū hunc Archiepiscopum de impu-
tatis criminibus jamjam convictum esse,
eadem pronuntiant hora, qua ipse co-
ram Proceribus suam innocentiam egre-
gie vindicabat. Reclamant Proceres,
palam testificantes, Laudum perduel-
lionis reum non esse, regerunt vero
Senatores, illum hoc quoque crimine
contaminatum reperiri: Opponunt alii
Regias literas, quibus hic Præful die duo-
decima Aprilis jam ante biennium a

Q 2

Rege

Sæc. XVII. Rege vitæ gratiam obtinuerat: ast flocci
A.C. 1645. habentur hæ Regis literæ: Proceres
igitur a Senatoribus territi iniquæ
huic sententiæ, qua Laudus suspendio
plecteretur, die quarta Januarii sub-
scribunt. Præfigitur ferali executioni
dies décima ejusdem Mensis: Præle-
guntur accusationum capita, quorum
graviora erant, quod Regi præsentis
belli auctor exstisisset, publicas leges,
& Angli Regni regimen, oppressa Par-
lamenti potestate, & subrogato Regi
mine arbitrario convulsisset, ac deni-
que in Pontificios æquior, cum Mini-
stris Aulæ Romanæ consilia contulisset,
& sub specie novæ Liturgiæ doctrinam
Catholicam inducere adlaborasset: Uni-
ca tamen & genuina probrosæ mortis
suæ cauſsa erat, quod Catholicos ex-
carnificare neglexerit, seditiona Parla-
menti contra Regem consilia probare
renuerit, & Regi suo fidelis perman-
serit. Postquam igitur Laudus præva-
lente suorum hostium potentia & furore,
omnem legitimæ defensionis viam sibi
interclusam cerneret, die decima Ja-
nuarii libello supplici Proceribus por-
recto rogabat, ut laquei infamia in ca-
pitib[us] abscissionem commutaretur, &
Sternius, Haywodus & Martin Præ-
dicantes ipsum ad extremam luctam
accingere permitterentur. Annuere
Iuben-

lubenti animo Proceres: utrumque ve- Sæc. XVII.
 ro denegarunt inferioris Curiæ Sena- A.C. 1645.
 tores: Instat rursus infelix Archipræ-
 sul, ut non laqueo, sed ferro vitam in
 ferali pegmate finire permitteretur, eo-
 quod Sacerdos, Episcopus, Regii Con-
 filii, & Nobilis Curiae Minister esset.
 Ægre id misero indulgere Senatores,
 & tanquam singulari beneficio illum
 ornassent, propterea, quia nulla ma-
 jore ignominia & vindicta eidem vitam
 eriperent, ovantibus similes capitis
 supplicium maturari urgebant. Præ-
 stituta igitur die Laudus funestum mor-
 tis theatrum concendit, ac sermone
 ad populum habito palam declaravit,
 „quod mortem subiret, eoque Dei
 „Templum derelinquere, & Jeroboani
 „vitulum, seu Presbyterianorum schis-
 „ma sequi noluerit; sua vero conscien-
 „tia rigide discussa, ob nullius omnino
 „criminis, de quo accusaretur culpam
 „juxta Regni leges mortis suppicio ob-
 „noxius esset, nec unquam Rex, ut
 „pote Protestantium Religioni addi-
 „ctissimus, Papismum invehere co-
 „gitarit, minus vero ipse aut Regni
 „leges evertere, aut Papisticam doctri-
 „nam in Regno stabilire intenderit:,,
 Pluribus aliis fusius propositis tandem
 sermonem suum absolvit his verbis:
Hæc est hora vobis data, & potestas te-
 Q 3 nebra-

Sæc. XVII. nebrarum, quibus dictis palam in foro
A. C. 1645. Londinensi securi percussus est, infelix
Calvinianæ sævitiae, ac rebellionis
victima.

§. LXIX.

*Fallax pacis negotiatio rebellium cum
Carolo Angliæ Rege.*

Sublato ferme unico Regis amico ut-
riusque Curiæ Senatores, necnon
Scoti Presbyterani, ut Regem reconcil-
iationis percupidum eo facilius in cas-
ses suas pertraherent, Uxbrigdam suos
Deputatos ablegarunt, ut ibidem cum
Regiis Ministris de pace agerent: præ-
vie autem a Rege petebant, ut verum
Parlamentum nonnisi ex utraque Cu-
ria, & Scotica Deputatione constare
agnosceret, & ab his securitatis lite-
ras, quas suis Deputatis Richemundio
& Southamptono dari desiderabat, ef-
flagitaret: Duræ huic conditioni an-
nuit Rex, ne pacem in limine exclusi-
se argueretur: ex hac ipsa vero Regis
indulgentia audaciores facti Senatores,
viginti octo reconciliationis articulos
Regiæ auctoritati, & honori summo-
pere exitiosos proposuere; hos inter
præcipui erant, ut Rex, quæcunque
contra Parlamentum, & Scotorum con-
ventionem egisset, irritum declararet,

con-

conjunctionem Anglorum, Scotorum- Sæc. XVII.
 que ratam haberet, omnesque suos A. C. 1645
 subditos ad idem adstringeret, omnem
 Hierarchiam Ecclesiasticam aboleret,
 ad utriusque Curiæ sententiam Religio-
 nis reformationem fieri concederet, & ju-
 ramenti formula conderetur, vi cuius om-
 nes Jesuitæ, Sacerdotes & Catholici dete-
 gerentur, & juramentum præstare recu-
 fantes pro convictis haberentur & Par-
 lamenti decreto fanciretur, ut omnes
 Catholicorum infantes in Protestantium
 Religione edacentur: Alio Senatus
 consulto præcaveretur, ne Catholici
 secretos conventus habere, Missas in
 Aula, aliisque Regni locis celebrare
 valerent: ab Amnestia excluderentur
 Palatini Principes, cunctique Bellidu-
 ces & Proceres, & Episcopi de produc-
 tione accusati, necnon Papistæ recu-
 fantes, & ad Hibernorum seditionem con-
 currentes, omnes denique, qui se a
 Parlamento segregarunt, & Regi ad-
 hæserunt, condemnarentur, Regisque
 filii in Protestantium Religione institue-
 rentur: Reliquæ propositiones eo unice
 collimabant, ut Rex nemilites quidem
 conscribere, aut vel bellum, aut quic-
 quam aliud decernere posset, absque
 utriusque Curiæ consensu, proin si Rex
 hasce propositiones ratas habuisset,
 nulla omnino auctoritas eidem fuisset

Q 4

re-

Sæc. XVII. relista, sed retenta Regis larva in ab.
A. C. 1645 jectum degenerasset mancipium. Enim.

 vero Regii Deputati præter præstitutos
 viginti dies, harum propositionum æ-
 quitatem dijudicandi spatium amplius
 petebant; incassum tamen, palam enim
 declararunt rebelles, quod Regi nil reli-
 quum esset, quam hisce propositionibus
 fine ulteriore discussione aquiescere, vel
 illas rejicere; violatis enim Regni le-
 gibus Rex regiminis indignum sese
 reddidisset, supremam igitur austori-
 tam ad primævam suam originem
 scilicet populum revocare oporteret.
 Cum ergo Rex his articulis sine aucto-
 ritatis, conscientiæ & honoris dispen-
 dio subscribere haud posset, per suos
 Deputatos horum duritiem æquo mo-
 deramine temperare nitebatur, ac pro-
 pterea Episcoporum jurisdictionem re-
 stringi, circa ritus libertatem cuicun-
 que concedi, aliasque Curiæ articulos
 moderari petebat: Attamen Curiæ in-
 ferioris Senatores, quos inter nova o-
 riebatur factio sibi soli supremum regi-
 men vindicandi intenta, omnes con-
 cordiæ vias eluserunt, quo circa hæc
 pacis negotiatio re infecta fuit dissoluta.

§. LXX.

§. LXX.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.*Nova Independentium factio in Angliae Regno exorta.*

Postquam rebelles utriusque Curiæ

Senatores tam Regiæ auctoritatis, *Breverleg.*
 quam Episcopalis jurisdictionis jugum *Examen de*
 impune excusserant, ac sibimetipsis po- *Independt.*
 liticum, Ecclesiasticumque Regimen *Hornius hist.*
 novis legibus immutandi potestatem ar- *Eccl. p. 47.*
 rogaverant, tandem ipsimet inter se *pag. 436.*
 dissidere, seque in duas factiones scin- *Rapin hist.*
d' Angl. l. 21.
p. 552.

dere cæperant, monstrorum more,
 quæ dum pariunt, nova monstra inter
 se inimica progerminant. Hucusque
 depressa Episcopaliū factione, prævaluit sola Puritanorum, seu Non-Confor-
 mistarum secta; qui etiam Presbyteriani
 vocabantur, eoquod Episcoporum loco
 Presbyteria, classes seu Synodos ex
 profanis & Ecclesiasticis conflatas erexer-
 runt, eisque in res Sacras inspectionis
 auctoritatem concessere. Ex his *Independentium* prorupit factio. Hi primo
Congregationistæ vocabantur, quia non
 modo Episcopalem dignitatem & Hier-
 archiam Ecclesiasticam aversantur,
 sed ipsum etiam Monarchicum regimen
 respuentes, Reipublicæ formam inve-
 hunt, atque in rebus sacris omnem ab
 Ecclesiis & Synodis dependentiam, &

Q 5 . sub-

Sæc. XVII. subordinationem condemnant, atque
A. C. 1645. introducta omnium Ministrorum æqua-
litate, necnon abrogata eorum voca-
tione legitima tradunt, quod quivis ex
se docendi, prædicandi, sacras literas
juxta capacitatem sibi a Deo datam in-
terpretandi, publice orandi, fratres
suos hortandi facultatem jusque ha-
beat: Hujus monstri origo repetenda
est ab infernali petulantia, qua ex Par-
lamento nonnulli non modo cum cete-
ris Presbyterianis Regiam potestatem
imminuere, sed ipsam etiam Monar-
chiam in Rempublicam convertere,
jam anno priori moliebantur; cum ergo
hi ceteros Anglos, Scotosque præci-
pue vero Clericos huic consilio adver-
sari nossent, hinc Cleri auctoritatem
destruere intenti, eos omnino neces-
farios non esse, illorumque vocatio-
nem haud firmo inniti fundamento do-
cuerunt Huic factioni jam præluse-
rant Gordwinus, Nyeus, Brigdeus,
Sympson & Burroughsius, qui con-
scientiæ libertate fruendi obtenuerunt
in Hollandiam transmigrarunt, comperta
autem Regiæ & Episcopalis auctorita-
tis abolitione in Angliam reversi, li-
berum sui cultus exercitium, toleran-
tiæque petierunt: aucto demum suor-
um numero sensim ipsam Parlamenti
seu Presbyterianorum potentiam po-
pulo

pulo suspectam reddere machinabantur: Sæc. XVII.
Non deerant ipsis potentes hujus consilii executores, quos inter præcipuus erat Oliverius Cronwellus, qui utriusque Curiæ Senatores seu Parliamentum de male administrato Regno, concitatis belli tumultibus, & privato commodo ac questu per suos Emissarios palam arguebat, omnesque Parlamenti Patres a politicis & militaribus officiis excludere, suæque factionis Viros subrogare nitebatur: Die igitur nona Decembris anni prioris idem Cronwellus in inferiori Curiæ Senatu pro illorum exclusione, & nova militiæ norma perorabat; reclamabant quidem Proceres, annuebant tamen Senatores, qui Cronwellum Presbyterianæ factioni oppido addictum rati, eundem supremum Equitatus Præfectum nominarunt, dato diplomate, in quo consueta hæc verba, *pro securitate Regiæ Personæ* omitti voluerunt: Fairfaxio autem supremum exercitus regimen contulere, & Tribunos Cronwello propensos, dimissis Puritanis subrogarunt. Ita hi suam auctoritatem ipsimet in factionem sibi inimicam transtulere, & tragicis initium dederunt fatis, quæ postmodum per plures annos Angliæ Regnum cusserunt: Quam nociva autem tam Reipublicæ quam Ecclesiæ fuerit nova hæc

A. C. 1645.

Sæc. XVII. hæc Independentium secta, fusis de-
 A. C. 1645. scribit Hornius in sua Historia, & lu-
 culenter testantur innumeræ hæreses,
 & cædes, quibus postea Angliæ Re-
 gnum funestabatur.

§. LXXI.

*Caroli I. Regis copiæ iterata clade
 a rebellibus fusæ.*

Rusworth.
Vol. 6. p. 27.
Mem. de'
Witlock
pag. 146.

Igitur Thomas Fairfaxius pro commis-
 sa sibi auctoritate Cromwello nego-
 tium dabat, ut Robertum Palatinum
 Principem, ne cum bis mille Equi-
 tibus sese Regiis copiis jungeret, præ-
 pediret, qui etiam prope Oxonium fulo
 regio Equitatu Bencklingtoniam arcem
 occupavit, illam Windebankio juniore
 ad primam provocationem dedente,
 quem postea Rex ob ignaviam suam
 glande trajici jussit. Sub idem tempus
 Marmaducus Fairfaxium non sine cla-
 de a Pontefracti obsidione repulit, huic-
 que urbi suppetias intulit, Rober-
 tus vero Princeps rebellium agmen
 Ledburii fudit. Prospero hoc armo-
 rum successu animatus Carolus Rex,
 ipsemet cum exercitu suo Licestriam
 movit, hancque urbem vi occupavit,
 promotisque castris Oxonium contendit,
 ut hanc urbem a Fairfaxio cinctam ob-
 sidione liberaret; postquam vero hunc
 omissa

omissa hujus urbis obsidione, a Borstu- Sæc. XVII.
lensi arce desideratis suorum quamplu- A.C. 1645.

rimis repulsum fuisse compererat, totis copiis cum hoste contendere statuit.
Dies erat vigesima quarta Junii, qua Rex in editiore loco prope Nazebyum aciem latius extendit, ac ipse ante prima signa procedens, milites suos ad strenue pugnandum hortatus est. Jam dato signo Robertus Princeps in lævum hostis cornu invehitur, & post pertinax certamen Equitatum solutis ordinibus in fugam agit: Instat fugientibus Regius Eques, illosque Nazabyum usque propellit: inde vero Princeps reversus, tormentorum suggestus hosti eripere molitur, improvidi prorsus consilio; cum enim in dextero cornu Cronwellus Regios Equites vehementer urgeret, ac demum acie excedere compelleret, mox strenue in prælium reversus, peditatum, quem Rex jamjam pene proculcaverat, restitutis ordinibus ad prælium reduxit, Regiosque pedites retrocedere compulit: Tum vero rebelles a fronte & a tergo Regios urgent, quia Rex numero inferior, ac insuper Roberti Principis Equitatu destitutus resistere haud poterat: Accessit quoque ad calamitatis cumulum quod reverso ad pugnæ locum Roberto Equites regii nec mandato, nec minis

aut

Sæc. XVII. aut precibus ad incessendum hostem
A. C. 1645. induci possent: quocirca Rex, ut præ-
lum restauraret, cum unica Equitum
ala & exiguo peditum agmine in me-
dium belli discrimen se transferre co-
gitur: Obequitat agmen suum, facta-
que victoriæ spe suis animum reddere
fatagit, ipsusque cominus cum hoste
pugnaturus, gladium strenue stringit,
cum ex Scotis Proceribus quidam Re-
gem, ne manifesto vitæ periculo se ex-
poneret, hortatus, arrepto fræno ipsius
equum ad dexteram partem infleteret,
quo conspecto Equites Regem fuga sibi
consulere rati, laxatis habennis, qua-
cuique ad fugam patebat via, erum-
punt, secumque pedites eadem fuga
involvunt. Cogitur ergo Rex hosti vi-
ctoriam, belli tormenta, sarcinas, om-
nemque belli apparatus relinquere,
unacum quinque captorum millibus,
& desideratis plusquam sexcentis in
prælio cæsis. Hac victoria animati re-
belles, plurimas urbes qua vi, qua de-
ditione subegerunt, Rex vero, cum
exercitum suum reparare haud ultra
posset, post iteratas suorum clades pri-
mo Nevarcam, & postea Oxonium a
suis derelictus secessit.

§. LXXII.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

§. LXXII.

*Pacis conditiones a Rege incassum re-
bellibus suis subditis propositæ.*

Interim non pauci Londinenses, qui Regi adhucdum adhærebant, datus

Rapin. l. c. p. 576.

literis eidem significabant, dissidiis inter Presbyterianos & Independentes indies invalescentibus, honestæ pacis spem affulgere: Horum consiliis acquiescens Rex, missis ad utramque Cuniam Legatis ad pacis negotiationem sese promptum obtulit, ac pro suis Deputatis literas publicæ fidei & securitatis concedi petiit: verum Parlamenti Regem suum nequidem responso dignabantur; instat rursus & tertio Rex, ut vel suis præfatas literas concederent, vel ut ipsemet Londini vel Westmonasterii de pace agere valeret, permitterent; pollicebatur insuper, quod ipsis tam Ecclesiæ quam militiæ res pro suo arbitrio instruendi libertatem relinquere velit: nihilominus non modo repulsam tulit, sed etiam Senatores eidem insinuare ausi fuere, quod eidem ad Parliamentum accedendi facultatem dare non possent, eoquod profuso copioso sanguine adhucdum unacum Filio suo tam in Anglia, quam in Scotia armatus Hibernos Catholicos & rebelles

in

Sæc. XVII. in suo exercitu haberet, pluresque &
 A. C. 1645 que ac exteros ad sua signa pertrahere
 moliretur: nulla igitur pacis spes reli-
 qua foret, nisi Rex ad omnes condi-
 tiones sibi præscribendas consensum
 suum, necnon congruam Parlamento
 satisfactionem, & a futura vexatione
 securitatem præstiturus esset. Tam
 insolens responsum Regi stomachum
 movebat, qui confutatis omnibus sibi
 imputatis, ad sua petita certum respon-
 sum sibi dari postulavit.

§. LXXIII.

Carentoniense Calvinistarum Conci- liabulum.

Aymon Sy- Jam anno priori Calvinistæ in Francia
 nod. Nat. a Ludovico Rege vigesimam octa-
 des Reform. vam Synodum Nationalem pro Mense
 t. 2. p. 624. Decembri celebrandi facultatem im-
 petraverant, cui etiam die vigesima
 sexta ejusdem Mensis initium fecere,
 Carentonium confluentibus plusquam
 sexaginta Prædicantibus, & Seniori-
 bus. Intererat nomine Regis Calvi-
 montius, qui eisdem inhibuit, ne de
 aliis rebus, quam doctrinæ & discipli-
 næ suæ articulis, agere, vel ad hoc
 conciliabulum alios Prædicantes, præ-
 ter ad hanc Synodum regii literis de-
 putatos, admittere, vel durante Sy-
 nodo

nodo cum exteris suspectisque homini- Sæc. XVII.
bus ullum commercium habere præsu- A. C. 1645.
merent, minus vero de Regni negotiis,
rebusque justitiam concernentibus age-
re, aut Prædicantes a Rege vel Par-
lamento exulare jussos redintegrare,
vel de prætensa edictorum violatione
querelas proponere auderent. Insuper
eisdem Regis & Reginæ nomine prohi-
buit, ne literas vel responsa mitte-
rent ad exterorum epistolæ, nec etiam
suxæ sectæ libros typis ederent, aut in
quosdam Prædicantes ad Religionem
Catholicam reversos anathema dice-
rent, vel lingua aut calamo eos inse-
ctarentur, nec exterios ad Præconis of-
ficium nominarent, vel universalia seu
publica jejunia indicerent, aut in suis
sermonibus terminos; tormentorum Mar-
tyrii & vexationum, quibus se pressos
fuisse autumant, usurparent, minus
vero Papam cum ignominia Antichri-
sum, Ecclesiam vero Catholicam, ido-
latricam, & præfatæ Ecclesiæ ritus &
Sacramenta, humanas adinventiones ap-
pellitare auderent. Postea vehemen-
ter de ipsis querebatur, quod suos fi-
lios studiorum caussa Genevam, ad Hel-
vetios, Hollandos & Anglos, Monar-
chici regiminis hostes transmiserint:
dein præcepit, ut nullum, qui in præfatis
regionibus studia absolverit, ad Prædi-
cantes. Tom. LXI. R cantis

Sæc. XVII. cantis munus admitterent: Non sine
 A.C. 1645. stomacho insuper ipsos quoque Prædi-
 cantes redarguit, quod in suo Psalte-
 rio Genevæ edito plura Ecclesiæ Ro-
 manæ injuria ingefferint, necnon in
 sua fidei Confessione Concilium Triden-
 tinum, detestabile, Religionem Catho-
 licam, abusum & Sathanæ fallaciam,
 Purgatorium vero meram fraudem & of-
 ficiam, ex qua Monachorum vota, Pere-
 grinationes, alicue ejusmodi corruptelæ
 prodiissent, appellare, hæcque verba:
*Damnamus omnes Papatus conventus, ubi
 Idololatria & superstitione vigent, addere
 non erubuissent: inhibuit ergo, ne in
 suis Synodis super ejusmodi fidei con-
 fessionem jurarent, cum id in contu-
 meliam cederet Regiæ Majestatis & Re-
 ligionis, quam Galli profitentur, nec-
 non illius Ecclesiæ, cuius Caput esse
 Papam ipsum Reges agnoscent, eum-
 que Beatisimum Patrem appellant, om-
 nique veneratione, & arctissimo amo-
 ris nexu venerantur. His Regius De-
 putatus adhuc subjunxit, Regem &
 Reginam iniquo tulisse animo, quod
 I. sub primis regiminis regii auspiciis
 Calviniani Præcones propria auctoritate,
 non sine violentia in Occidania,
 aliisque locis palam prædicare, suumque
 cultum exercere recusarint, cum
 etiamsi fuissent offensi, non tamen sibi-
 metipsis*

metipsis jus dicere valerent: II. quod Sæc. XVII.
 Calvinistæ suas consultationes in col- A.C. 1645.
 loquiis & Provinciis suis agitatas au-
 dacter vulgare, & in Andulano Consi-
 storio confirmare, hujusque temerita-
 tis Auctores in sua rebellione corrobo-
 rare, eisque propterea gratias repen-
 dere ausi fuissent. III. Quod Uzeciæ
 campanas turri sine licentia imposui-
 sent. IV. Quod Occitani Calvinistæ
 ad Montpeſſulanam, Nemaufensem &
 Uzecianam Curias jam ab anno hujus
 sæculi vigesimo secundo suppressas, de-
 putationes, & quidem eo tempore,
 quo de Urbis Montpeſſulanæ ditione
 agebatur, innovare, & factionis hujus
 Antesignanos contra Regis interdictum
 nominare, suæque sectæ exercitium in
 pluribus Regni locis nonnisi privata au-
 toritate, & ultra præscriptos a Rege
 limites introducere, imo & in ipsis lo-
 cis, quæ Ecclesiasticis parent, adhuc-
 dum prædicare auderent. V. Quod
 Prædicantium nonnulli effræni prorsus
 licentia in suis declamationibus popu-
 lum ad seditionem concitare, & Pa-
 rentes, qui suas proles ad Catholico-
 rum Collegia miserunt, a sua commu-
 nione segregare ausi fuissent; postea
 addidit Regius Deputatus, cum ergo
 hæ Regiorum editorum transgressiones om-
 nibus sint manifestæ, Regiæ auctoritati

R 2

oppi-

Sæc. XVII. oppido nocivæ & ad infringendam publi-
A. C. 1645. cam pacem natæ, hinc Rex adeo temera-
rios ausus impune abire deinceps nec pati
vult, nec potest.

§. LXXIV.

*Frivola Calvinianorum Prædicantium
excusatio contra hasce Regii De-
putati querelas.*

Aymon l. c. **H**aud parum delicatos Calvinianorum Prædicantium animos pupugit hæc Regii Deputati objurgatio: ut ergo non tam culpas, quam obtemperandi necessitatem a se amolirentur, præpri-
mis novi Regis & Reginæ Regimen subdolæ assentationis lenocinio ad sy-
dera usque extulerunt, quin tamen suam suorumque fidem, submissionem immotamque erga Regem obedientiam plenis buccis deprædicare obliviscerentur: Postea policebantur, quod nul-
lum commercium per literas cum exteris habere, & neminem præter De-
putatos ad suas Synodos, vel alienigenam ad Prædicantis munus admittere, aut Religionis suæ libros imprimere, vel a sua secta secedentes excom-
municare, nec in sermonibus injurias contra Catholicos evomere, nec popu-
los ad seditionem commovere velint; nec permisuri sint, ut privatæ Provin-
ciæ

ciæ publica jejunia indicent, vel Præ-Sæc. XVII.
 cones ostiatim eleemosynas colligant, A. C. 1645.
 & pecunias pauperum in alienos usus
 convertant. Postea audacter declara-
 runt, quod sine enormi prævaricatione
 verba Religioni Catholicæ injuria a sua
 fidei confessione delere non valerent,
 eequod hæc jam centum abhinc annis
 ita fuisset concepta & Francisco II. Regi
 oblata eo fine, ut indicarent abusus,
 quibus ipsi Romanam Religionem sca-
 tere, & reformatione egere credidif-
 sent; hæc vero confessio nunquam im-
 mutata, sed per edictum Nannetense
 fuisset approbata: studiose autem reti-
 cuerunt hi Calvinistæ, quod Franciscus II.
 Henricus IV, ceterique Reges semper
 adversus contumeliosa *Antichristi* &c.
 verba reclamarint. Magis adhuc pro-
 terve excusabant convitia contra Pur-
 gatorium &c. effusa, afferentes, quod
 nunquam Ecclesiæ Romanæ fidem ex
 integro appellari *Abusum*, & *fallaciam*
Sathanæ, cum hæc fides in multis con-
 sentiat cum Calviniana Ecclesia, plu-
 res vero alios articulos de intercessione
 Sanctorum, Purgatorio &c. Papæ Pri-
 matu &c. admittere nequeant, sed pe-
 nitus rejiciant, prout eos semper om-
 nes Calvinistæ impugnarunt: quapro-
 pter hæc Synodus omnibus suis Eccle-
 siis inhibuit, ne in Psalterio vel fidei
 suæ

R 3

Sæc. XVII. suæ confessione quicquam immutarent.
A. C. 1645. Ita nempe Calvinistæ articulos, quos
 credere nolunt, nunquam validius im-
 pugnant, quam convitiis, & injuriis,
 quas suæ fidei adeo proprias censem, ut hi Prædicantes ipsimet fassim sint, quod
 si hanc suæ fidei confessionem ab ejus-
 modi convitiis expurgarent, impostu-
 ræ, atque apostasiæ, quæ nec coram
 Deo nec hominibus excusanda foret,
 se reos facerent, & vitæ æternæ jactu-
 ram incurrerent, quia in materia Re-
 ligionis simulatione uterentur, perinde
 acsi palam & sincere suam fidem non pro-
 fiterentur, duntaxat dicendo: se non cre-
 dere Papam esse Ecclesiæ caput, non dari
 Purgatorium &c. sed profiteri teneren-
 tur, quod Ecclesia Romana sit, *abusus*,
 & *Sathanæ fallacia*, Purgatorium *mera*
fraus, & *corruptelarum officina*, Papista-
 rum religio, *Idololatria*, & *superstitione*
&c. & quod Papa sit Antichristus. Egregia
 plane sanctitas illius Religionis, quæ
 convitia in proximum effusa inter Evan-
 gelicos fidei suæ articulos computat.
 Nunquam vero magis impudenti men-
 dacio illudebant Regi, quam dum con-
 vitia contra Tridentinum effusa in Ge-
 nevensem Typographum, in quem
 nulla ipsis auctoritas esset, rejecerunt,
 ipsumque se non jubentibus hæc vulgasse
 dixerunt, imo ut hic ea omisisset, ex
 toto

toto corde suo optare addiderunt, cum Sæc. XVII.
 tamen mox declararent, quod hic idem typographus nil nisi ea, quæ ab omnibus Europæ Protestantibus, qui unanimi suffragio Tridentinæ Synodi anathemata & decreta semper impugnarunt, recepta vulgarit, & quæ plures Principes Catholicæ, Carolus V. Imperator, Henricus II. Carolus IX. pariter impugnarunt, & per suos Deputatos contra ea reclamarunt: Impudens mendacium, & mendax impudentia! qualis unquam Princeps Catholicus decreta fidei vel anathemata contra fidei errores in hoc Concilio pronuntiata impugnavit, vel contra ea protestatus est? Eumvero quædam *disciplinæ* decreta Franciæ Parliamentum non recepit, Præfules autem unanimipene suffragio adoptarunt: quando autem ullus ex Gallis hæc decreta tanquam *deteriorabilia* impugnavit?

Negabant insuper, quod suæ sectæ exercitium extendissent, ac sese Gubernatorum mandatis violenter opprimitissent, sed duntaxat Nannetensi editio confisæ plures Ecclesiæ ad pri-
 stina sua jura rediissent, cumque Ribaute jam per septuaginta annos Calvinianæ sectæ exercitium floruisset, & primum hujus loci Domina Arnaldum Andusanum Præconem immissa militum centuria ejecisset, hic juxta an-

R 4 tiquum

A. C. 1645.

Sæc. XVII. tiquum morem ab hujus loci incolis
 A. C. 1645. vocatus, suum Ministerium eis impen-
 surus redierit, ast a supremo Occida-
 niæ Prætore captus fuerit abductus.

Fatebantur quoque, quod quidem contra Regii Præfecti interdictum suos Deputatos ad præfatas urbes miserint, id autem unice factum asserebant, ut Regi pro patrocinio grates rependerent, & edicti violationes reparari rogarent. Uzecienses vero specialem cum Rege transactionem transgressi non fuissent, cum nova concessione pro antiquo usu nunquam prohibito opus non sit, campana autem jam ab antiquo turri fuerit imposta, & paulo ante præfatam transactionem ob imminentem turris ruinam in quodam Ecclesiæ angulo collocata, mox reparato campanili ad pristinum locum reposita fuisset.

Quod autem objurgati essent, quasi nonnullos ab usu Sacramentorum exclusissent, qui Filios suos studiorum caussa ad Jesuitarum Collegia misserint, responderunt, se id fecisse juxta disciplinam ipsis per edicta permissam, ac propterea iure reprehendi non posse, quia suos filios educare tenerentur in timore Dei, eosque instituere, qualiter Regi obedire adstringantur, ut horrorem concipient contra maledicta quorundam Catholicorum Casuistarum prin-

principia, quæ teneris juvenum ani- Sæc. XVII.
mis impressa hoc Regnum in lacrima- A.C. 1645.
rum & doloris mare præcipitassent:
*Nec nos, addebat illi audacter, vio-
late hujus legis haud amplius nunc soli,
sicut olim, rei sumus, quia non modo Sor-
bona, sed etiam tota Parisiensis Universi-
tas nunc & adhucdum judicii acta instruit
contra Jesuitas, eoquod nostram Juventu-
tem depravarint, & suæ moralis doctrinæ
veneno infecerint.*

Postea supplicabant, ut ad mini-
steria promovendi Genevæ &c. sua stu-
dia absolvere possent, eoquod hæ ur-
bes arctiori obsequio, quam quævis a-
lia Christiani Orbis civitas, Franciæ
Regibus obstrictæ essent, suosque Fi-
lios in Gallias vicissim mitterent; ex
illis vero Prædicantibus, qui Genevæ
&c. studiis vacassent, nullus Monarchiæ
aversatus fuerit, vel a debito Regibus
obsequio se vel subditos abstraxerit.
Denique impediri rogarunt, ne a qui-
busdam adulterino Zelo permotis ob
Religionem suam molestia afficerentur,
ipsorumque conscientiis violentia infer-
retur, quod eis etiam concessum est.
His ita propositis per suos Deputatos
ad Regem, & Reginam literas absurdæ
adulatione plenas dederunt.

Sæc. XVII.
A.C. 1645.

§. LXXV.

Quædam hujus Conciliabuli decreta.

Præter alia nullius momenti decreta hi Prædicantes pro arrogata sibi potestate decernebant; quod consente niente Magistratu politico, aliquis vi duam defunctæ uxoris suæ Sororem, imo & Pastore & contrahentibus id postulantibus, defunctæ uxoris Matrem sine ulla oppositione ducere valeat. Severe tamen prohibent, ne Pastores assistant nuptiis inter Patruelles, et si hi a Rege nubendi facultatem obtinuissent: Novam quoque Turcas, Paganos & Judæos baptizandi formam præscribere, manifesto indicio, quod eorum Ecclesia sit admodum juvenis, quæ sicut a nullo retro sæculo existit, proin nec Turcam, vel Paganum aut Judæum per Baptisma ad suum sinum recepit, ita nec ab antiquo recipiendi formam valuit repetere. Præcepit insuper hæc Pseudo-Synodus, quod si aliquis Pastor ob senium vel infirmitatem communicantibus calicem administrare nequeat, tunc nihilominus, et si plures sint Pastores, ipse panem porrigat; mandavit quoque cuidam, ut se ab uxoris suæ defunctæ Nepte, quam duxerat, separaret, eoquod hæc conjunctio ab Evan-

gelio,

glio, & patriæ legibus damnata esset. Eo- Sæc. XVII.
dem tempore Codurus Pastor & in Ne- A. C. 1645.
mausensi Universitate Professor librum
quemdam edidit, in quo dissidia inter
Catholicos & Calvinistas circa justifi-
cationem componere nititur: verum
Synodus illum acriter redarguit, eo-
quod Divinæ veritati, & Protestantium
sectæ injuriis, communem fidei con-
fessionem tanquam errorem traduxisset,
& Ecclesiæ hostis evasisset, eoquod non
sine contemptu de suo Ministerio locu-
tus esset, illudque neglexisset, adeo
malæ & impiæ cauſæ, qualis est illa ca-
tholico - Romana, patrocinando. Forte
hæc censura etiam *ad sinceram Calvinia-*
næ fidei professionem necessaria fuit? Ve-
rum egregii hi Patres jamjam obliti fue-
rant, quod paulo ante Regi promis-
serent, quod *contra Catholicos injurias e-*
vomi, deinceps tolerare nolint: Nempe
id tantum prohibitum fuit privatis Præ-
dicantibus, non autem venerandæ Sy-
nodi Patribus, qui hunc miserum Præ-
conem suo Ministerio & Professoris Of-
ficio ob tam enormous culpam gratiose
amoverunt. Declamabant etiam con-
tra *Independentium* sectam, omnibusque
Provinciis, præcipue maritimis injun-
gebant, ut invigilarent, ne hujus ve-
nni contagio Ecclesiæ Dei, & Regno
admodum nociva Ecclesiæ Calvinianas
infi-

Sæc. XVII. inficiat, & tot Religiones, quot Paro.
A. C. 1645. chiae & communites in Regno sunt,
progerminet. Præcepit etiam sub an-
themate suis subditis, ut quando Ca-
tholici Sacram Hostiam in plateis cir-
cumferunt, ipsi pileum non detegant,
nec publicis eorum supplicationibus ad-
fint, sed vultum avertant, & ad suas
domos redeant, ne temerarie verita-
tes impugnare, suas conscientias mor-
taliter lædere, & Catholicos in suis
superstitionibus confirmare videantur,
fidelibus autem Christianis suo exem-
plu scandalum præbeant: illos, qui e-
jusmodi fecissent, Synodus hortabatur,
ut pœnitentiam agerent, & in conspectu
Magni Dei & Domini nostri Jesu Christi
amare deplorent, quod ejus gloriam
per sua crimina profanarint, qui vero
deinceps talia commiserint, omni se-
veritate a Consistoriis puniantur, &
tanquam communione cum Dei sanctis
indigni omnibus Ecclesiæ censuris per-
stringantur. Ita modeste Synodus ob-
servant am inculcabat suæ Religionis,
quæ tamen paucis abhinc annis ar-
matæ seditionis ope in Regno mere Ca-
tholico nasci & crescere cœpit, & non
nisi Regum Christianissimorum indul-
gentia, licet extorta, adolevit: Ut au-
tem luculento documento testatum red-
derent, quod ea, quæ Regi verbis
promit-

promittunt, nunquam opere explere Sæc. XVII.
 intendant, hinc etsi diserte promis- A. C. 1645.
 sent, quod publica jejunia indicendi fa-
 cultatem Provinciis adimere velint, ipsi
 tamen Synodis Provincialibus præce-
 perunt, ut solemne jejunium ad quar-
 tam Maij in qualibet Diœcesi indicerent.
 Egerunt etiam de libris Milleterii, in
 quem etiam anathema vibrarunt; de
 eo autem jam supra mentionem inges-
 simus. Demum postquam hæc Syno-
 dus plurium Præconum lites compo-
 nere, illorum caussas dijudicare, &
 illos, qui calamum contra Ecclesiam
 Catholicam acuebant, encomiis & præ-
 miis animare certaverat, ob Simoniam,
 aliaque horrenda crimina tres Prædi-
 cantes suis officiis exuit, duos autem,
 eoque ad fidem veram reversi essent,
 tanquam Apostatas a sua societate ex-
 clusit, suique Conciliabuli Sessionibus
 die vigesima sexta Januarii finem im-
 posuit.

§. LXXVI.

Novem Cardinales ab Innocentio X. inaugurati.

Die sexto Mensis Martii hoc anno In- Ciacon. in
 nocentius X. octo Præfules Sacra vita Inno-
 Purpura honorabat, & quidem Pres- cent. X.
 byteri Cardinales creabantur. I. Do-
 mini-

Sæc. XVII. minicus Cecchinus tit. S. Sixti. II. Ni-
 A. C. 1645. colaus Albergatus ex Bononiensi Ar-
 chiepiscopo tit. S. Augustini III. Tibe-
 riis Cincicius titulo sancti Calixti.
 IV. Petrus Aloysius Carafa primo Tri-
 caricensis Episcopus, postea Cardinalis
 tit. SS. Sylvestri & Martini in Montibus.
 V. Horatius Justinianus Nucerinæ Ec-
 clesiæ Episcopus & Cardinalis tit. S.
 Onuphrii. VI. Alderanus Cybo tit. S.
 Praxedis. VII. Fridericus Sfortia Dia-
 conus Cardinalis tit. SS. Viti & Mo-
 desti. VIII. Benedictus Odescalcus iti-
 dem Diaconus Cardinalis tit. S. Adriani.
 Die autem quarta Decembris idem Pon-
 tifex nonum, quem in Pectoris sui scri-
 nio retinuerat, promulgabat Franci-
 scum Mariam Farnesium, Diaconum
 Cardinalem, qui cum Romam non ac-
 cessisset, nullius Ecclesiæ titulum
 accepit.

§. LXXVII.

*Francisci Rupefocaldi Cardinalis
obitus.*

Heliot. Ord. His locum cessere quatuor Purpura-
Monast. t. 2. ti hoc anno defuncti, quos inter
 § 5. primus erat *Franciscus Rupefocaldius*
Calmet Hist. natione Gallus, qui Philosophicis, Theo-
de Borr. t. 3. logicisque scientiis apprime excultus,
Sammarth. Gallia Christi juvenis admodum Clericorum Ordini
Gallia Christ. adscri-

adscribatur, paulopost Tornusiana ^{Sæc. XVII.}
Abbatia decoratus, cuius tamen pro- ^{A. C. 1645.}
ventus potissimum partem tum paupe-
ribus, tum Abbatiae ab hæreticis de-
structæ ædificiis necessario reparandis,
egenisque puellis matrimonio collocan-
dis dicabat. Romam profectus in iti-
nere a sancto Carolo Borromæo Medio-
lani humanissime excipiebatur; inde
vero in Franciam reversus, & primo
Claromontanus, postea Sylvanectensis
Præfus renuntiatus, ubique omnes vi-
gilantissimi Præfus partes explebat;
cum vero doctrina, probitate, & mo-
rum comitate omnium animos facile in-
se raperet, & insuper compositi vultus
serenitas, & procerioris staturæ Majes-
tas ipsum gravem & venerandum red-
deret, ad utriusque Cleri reformatio-
nen singulare Numinis beneficio ele-
ctus videbatur: His dotibus suffultus
Frates Minores Romæ, Augustinianos
Sylvanecti, necnon accepto summi Pon-
tificis, Regisque Franciæ diplomate
Ordines SS. Trinitatis, S. Benedicti,
S. Augustini in Galliis ad primum Di-
sciplinæ fervorem reduxit, Monaste-
rium quoque S. Dionysii prope Parisios
in veterem dignitatem vindicavit, cun-
ctis etiam Regularibus Franciæ Cano-
nicis salutares præscripsit Constitutio-
nes, & auctoritate Gregorii XV. & Ur-
bani

Sæc. XVII. bani VIII. ad Ludovici XIII. vota in Col-
 A.C. 1645. legio Bernardino Ordinis Cisterciensium
 primævam disciplinam restauravit, &
 quatuor Abbatias jamjam amissas Ordini
 restituit, convocatoque omnium Su-
 priorum conventu universum Ordinem
 ad veterem sanctimoniam revocasset,
 nisi hæc gloria Alexandro VII. Viris-
 que præfati Ordinis longe celeberrimis
 fuisse reservata. Nec tamen propterea
 pauperum, ac promovendi cultus Di-
 vini obliscebat; quippe viginti mil-
 lia librarum quolibet anno in pauperes
 distribuebat, sui ævi Joannes Eleemo-
 synarius dictus: ægris insanabilibus
 Hospitalem Domum Parisiis fundabat,
 in annona caritate ingentem frumenti
 copiam pro duobus aureorum millibus
 coemptam in pauperes distribuebat, &
 cuidam puerulo pene nudo, & Sacer-
 doti pannoso, ac mendico vestes suas
 interiores dono dabat: pro ægrotis Syl-
 vanectensibus Medicum, Chirurgum &
 Pharmocopolam suis stipendiis aluit,
 peculiaremque coquinam, unde ali-
 menta pauperes perciperent, erexit,
 ac sexaginta pauperrimis semel in heb-
 domada, & quotidie absoluto prandio
 suo omnibus mendicis, qui ad Palatii
 fores confluxerant, panem, juscum
 & vinum distribuit, Collegio autem
 pauperum Scholasticorum ter in heb-
 domada

domada panem dispensavit, frugali usus Sæc. XVII.
mensa, ut largiores eleemosynas in e- A. C. 1645.
genos effundere posset. Præterea in
variis locis Capuccinos instituit, & Mo-
nasterium S. Joannis apud Mandubios
erexit, atque Ecclesiam S. Genovefæ
magnis sumptibus exornavit. Eminuit
quoque Religionis Catholicæ promo-
vendæ studio, quo incitatus apud san-
ctiorem Regis Senatum effecit, ut ur-
bes in Gallia ab hæreticis detentæ re-
peterentur, & misso ad Hollandos Ora-
tore deinceps Catholicorum vexatio
imminueretur, neçnon Sacra Palæstinæ
loca a Turcarum impietate protegeren-
tur, Virique Apostolici ex Galliis ad
barbaras Nationes decernerentur: In-
tererat etiam comitiis Cleri Gallicani
Lutetiæ habitis, in quibus haud pa-
rum contulit, ut Tridentina Synodus
ab omnibus Præsulibus, exceptis tan-
tum duobus, jurato reciperetur: sum-
mo quoque Pontifici, & Cardinalibus
Romæ auctor exstitit, ut in editione
Romana Concilii Basileensis decreta
contra Pontificis auctoritatem intrusa
supprimi juberent. Obiit tandem Pa-
risiis non sine maximo piorum luctu
celeberrimus hic Cardinalis die deci-
ma quarta Februarii anno ætatis suæ
octogesimo septimo, relicta hæreditate
sua Nosocomio Parisiensi, & Collegio
Hist. Eccles. Tom. LXI. S Cl-

Sæc. XVII. Claromontano. Scripsit de Ecclesiæ
A. C. 1645. auctoritate, de Statu Ecclesiastico, de
Romano Pontifice, ejusque auctori-
tate, Vindicias pro Clero Gallico,
& libellum contra Schismaticos.

§. LXXVIII.

*Petri Pauli Crescentii Cardinalis de-
cessus.*

*Ughel. Ital. A*Emulum Marianæ pietatis & Apo-
*Sacr. Ma-*stolici Zeli Rupefocaldius habuit
racc. Purp. Petrum Paulum Crescentium Cardi-
*Mar.*nalem, qui eodem Mense & fato Ro-
mæ anno ætatis suæ septuagesimo ter-
tio Purpuram cum mortalitate exuit.
Erat is ob scientiæ eminentiam laurea,
& propter miram rerum gerendarum
dexteritatem honorificis Romanæ Cu-
riæ officiis, & primo Reatina, postmo-
dum Urbevetana, & demum Portuensi
Ecclesia honoratus. Utebatur fami-
liari S. Philippi Nerei consuetudine,
qui ipsum ad singularem pietatem erga
Beatissimam Virginem incitabat, ac de
eo prædixerat, illum quondam ma-
gnum Ecclesiæ Præfulem futurum:
Acclamabatur etiam Pontifex in Inno-
centii X. comitiis tum ob morum in-
tegritatem, tum ob legalem scientiam.

§. LXXIX.

§. LXXIX.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

Francisci Cennini Cardinalis extrema.

Hunc paulopost sequebatur Franciscus Cenninus de Salamandris patria Etruscus, qui juvenis adhuc Pro-Episcopi Clusini officio functus, Romæ Caussidicum aliquamdiu egit, postea domesticis Burghesii Cardinalis negotiis, ac variis Congregationibus præfatus, a Paulo V. primo Amerinorum Episcopus, postea Hierosolymitanus Patriarcha, & Apostolicus in Hispaniis Nuntius nominabatur; cumque Vir esset rectæ mentis, severus, & apprime Ecclesiasticus, ab Urbano VIII. Ferrariensem Legationem, & Faventinam Ecclesiam, cui per viginti annos optimus Pastor præfuit, ac tandem Sabinensem & Portuensem Episcopatum obtinuit: mortuo hoc Pontifice, licet senio oppressus, ad Conclave tamen perexit, in quo semel viginti duorum Cardinalium suffragiis expetus est ad Pontificatum; haud diu tamen vita superstes fuit, mortuus Romæ die secunda Octobris annos natus septuaginta novem.

Ciacon. in
vita Pauli V.

S 2

§. LXXX.

Sæc. XVII.
A. C. 1645.

§. LXXX.

Caspar Borgia Cardinalis mortuus.

Postremus ex Cardinalibus hoc anno defunctis erat Caspar Borgia natio- ne Hispanus, qui in Complutensi Aca- demia non modo laurea, sed & ex Pri- matibus Hispanis primus supremi De- canatus officio honoratus, a Rege Ca- nonicus Toletanus, & a Paulo V. Al- banensis Episcopus, postea Archipræ- ful Hispalensis, & Pro - Rex Neapolitanus nominabatur. Romam profectus ob mores Viro Ecclesiastico ac Cardi- nale dignissimos Curiam magna virtu- tum laude decoravit, Regularibus valde addictus, & in pauperes adeo munifi- cus, ut quotannis decem aureorum millia in eos erogaret. Gesserat ali- quamdiu pro Rege Catholico Legatio- nem Romæ, inde vero in Hispaniam revertebatur, eoquod Urbanus VIII. edita Constitutione jussisset, ut omnes Episcopi etiam Cardinales in suis Diœ- cesibus residerent: Vix in Hispaniam appulerat Borgia, cum illico Toleta- nus nominaretur Archipræful, Regio Senatui adscriptus. Demum vero Ma- driti die vigefima octava Decembri anno ætatis suæ sexagesimo primo decessit.

§. LXXXI.

Sæc. XVII.

A. C. 1645.

§. LXXXI.

Variæ Sacrarum Congregationum
decisiones.

Inter plures Sacrarum Congregationum Romanarum decisiones celebrior est *Decret.*
S. Congr. illa, qua die septima Februarii jussu *Trid. Rit.* summi Pontificis Sacra Concilii Con- & *Epist.* gregatio Constitutionem jam anno priori pro Burdegalensi Diæcesi editam confirmabat, hujus tenoris: *Regulares pri-
vilegia Apostolica habentes non possunt pro-
hiberi ab Ordinariis locorum, ne a Domi-
nica Palmarum usque ad Dominicam in
Albis inclusive valeant Sacramentum Pœ-
nitentiæ administrare:* eadem vero Congregatio die decima Aprilis declara-
vit, quod Episcopus Clericis, qui Bachanalium tempore incedunt perio-
nati, pœnam excommunicationis im-
ponere possit. Decisum pariter die vi-
gesima sexta Maij a S. Episcoporum &
Regularium Congregatione habetur,
quod Confraternitates existentes intra
clastra Regularium, non possint ce-
lebrare supplicationes extra ipsa sine
licentia Ordinarii. Declaratum quo-
que die vigesima sexta Auḡsti, quod
dignitate aliqua impedita Canonici pro
ea celebrent, & alii ministrent, sicut
ministrarent Dignitati: si tamen Vica-

S 3

rius

Sæc. XVII. rius Episcopi incedit in habitu Vica-
 A.C. 1645. riali, præcedat cunctas Dignitates &
 Canonicos, quamvis Protonotarios: si
 vero assistat ut Canonicus, sedere de-
 beat in loco suæ receptionis. Sacra
 quoque Congregatio Episcoporum in-
 novavit die vigesima secunda Septem-
 bris Constitutionem, qua sancitum, ut
 Confessionalia sint in loco publico, &
 foramina habeant tam angusta, ut ne-
 quidem digitus auricularis transire va-
 leat. Declaratum insuper die sexta
 Octobris, quod infirmi confiteri possint
 cuilibet confessario approbato, qui ta-
 men ibi relinquat schedam pro notitia
 Parochi. Regulares vero, qui sunt in
 possessione præcedentiae, præcedant in
 publicis supplicationibus, ubi autem
 non constat de possessione, præcedant
 antiquiores in loco controversiae.

§. LXXXII.

Quorundam Scriptorum Catholicorum obitus.

Anton. Bibl. Ex Scriptoribus Catholicis, qui hoc
Hispan. anno calamum cum vita posuere,
Jacobil. paucos recensere lubet, & primo qui-
Bibl. Umbr. dem Joannes Vincentius Imperialis
Alegambe *Bibl. Script.* Sancti Angeli Dux die octava Februarii
S. J. Echard in exilio, quo a Genuensi Magistratu
Script. Ord. abductus erat, decessit. Edidit præter
FF. Præd. latina

latina & Italica carmina Vitam Sanctæ Sæc. XVII.
 Theresiæ, Statum vitæ rusticæ, & fu-
 neralia Horatii Spinolæ Cardinalis. A. C. 1645.

II. Felicianus de Oliva Archiepiscopi
 Bracarensis Vicarius Generalis scripsit
 egregium tractatum de foro Ecclesiæ.

III. Augustinus Lancellotus Perusinus
 Abbas elucubravit *Deum opificem sex*
dierum, & Constitutiones Congregatio-
nis Sanctæ Mariæ de Oliveto præter
alia. IV. Bernardus Gort Carthusianus,
 posteris reliquit tractatum de Vi-
 ris merito virtutum eminentibus, &
 Monarchiam Carthusianam. V. Jose-
 phus de la Corda Benedictinus, Alme-
 riæ Episcopus edidit librum de Maria
 & Verbo incarnato, & commentarium
 in Sacram Historiam Judith. VI.
 Stephanus Fagundez ex Societate, e-
 didit quæstiones de Christianis Officiis
 & casibus conscientiæ in quinque præ-
 cepta Ecclesiæ, Apologeticum pro eo-
 dem libro, tomos duos in decem præ-
 cepta Decalogi, & tractatum de Justi-
 tia & contractibus. VII. Albertus
 Charcowski ex eadem Societate vul-
 gavit vestigium Bohemiæ Piæ, & vi-
 tas Christi, B. V. & Sanctorum. VIII.
 Franciscus Henricus Choquetius ex
 Ord. FF. Prædicatorum scripsit tracta-
 tum de origine gratiæ sanctificantis,
 de mixtione aquæ in calice Euchari-

S 4 stico,

Sæc. XVII. stico, de confessione per literas, Vitas
A. C. 1645. Sanctorum Belgii Dominicanorum, B,
Ambrosii Samsedonii & B. Ingridis &c.
IX. Joannes Paulus Nazarius, ex eodem
Ordine scripsit commentaria in
summam D. Thomæ, disputationem de
S. Missæ Sacrificio contra Calvinistas,
responsiones ad Fasoli Jesuitæ censu-
ras, & objecta P. Joannis de Albelda,
controversias de Magia, præter ingens
volumen de vario argumento Bononiæ
typis impressum. X. Paulus Minerva
itidem Dominicanus scripsit de Neo-
meniis, libros tres de præcognoscendis
temporum mutationibus, Catalogum
librorum apocryphorum, scholia in sen-
tentias S. Nili, præter plura alia Phi-
lologica. XI. Simon Stock a S. Ma-
ria ex Carmelo reformato Missionarius
Anglicus scripsit tractatum de rebus fi-
dei contra Protestantes, de Visibili Sa-
crificio, & librum Asceticum in tres
partes divisum, qui inscribitur. Quies,
requies, & felicitas præter tractatum de
ingressu sui Ordinis in Angliam XII.
Joannes Ludovicus ab Assumptione iti-
dem Carmelita Excalceatus patria Spi-
rensis, Theologiæ Doctor, & sanctitatis
opinione illustris: scripsit egregium
tractatum, cui titulus: *Passer solitarius*,
præter iter suum hebdomadale Medi-
tationum, flagellum dæmonum, Ana-
tomiam

tomiam vitæ Anagogicæ, meditatio- Sæc. XVII.
nes in Vitam Christi & plura alia. A.C. 1645.
XIII. Gabriel a Christo Carmelita Di-
scalceatus edidit commentaria in Bul-
lam cruciatæ, & in summam D.Thomæ.

§. LXXXIII.

Nonnulli Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.

Horum præcipuus erat Mathias Hoe, *Arnold. hist.*
de quo varia sunt Scriptorum ju- *Hær. l. 2.*
dicia, quamvis enim nonnulli *vim* ^{c. 17. §. 1.}
igneam divinissimi ingenii eidem immodica ^{& 16. part.}
assentatione attribuant, non defunt ta- ^{4. sept. 3. §. 1.}
men ex suis quoque non pauci, qui *Niell. in app.*
Remonst.
ipsum acriter fugillent, quod Princi- ^{p. 967.}
pum genio obsecundandi, aurumque *Jäger. Hist.*
aucupandi studio religionem suam, *Eccl. Secul.*
suæque sectæ caussam sæpius venalem
exposuerit; Fama, mendax tamen,
erat, occultum fuisse Catholicum, ipse-
met enim contra Petrum Cudsemium
fatetur, quod ad Romanæ Ecclesiæ
subselia a maximi nominis Viris sæpius
sollicitatus fuerit, susdeque tamen om-
nes mundanas dignitates, vanitates, &
glorias semper habuerit: quantum vero
humilis hic Præco a mundanis vanitati-
bus abhorruerit, sat luculenter elucet
ex prolixo & fastuoso titulo, quo se-
ipsum hohoravit, & ab aliis appellari

S 5 voluit,

Sæc. XVII voluit, *Theologiæ Pastor primarius at Director, Saxonie Electoris Conciliator Aulicus, Magnificentissimi Sacri Palati Aulæque Cæsareæ Comes, Consiliarius Saxonius intimus, & Consistorii Saxonici Præses &c.* Habetur in calce actorum publicorum Londorpia scriptum quoddam, cuius auctor huic Prædicanti plura objectat crimina. Scripsit Hoe commentaria in Apocalypsin, tractatum de disputationibus Theologicis, alium pro defensione Hunii, & libri concordiæ contra Bellarminum, explosionem calumniæ de Apostasia Hoei, apologiam pro Luthero & Augustana confessione præter plura alia contra Catholicos & Calvinistas calamo aculeis armato exarata. II. Christophorus Potterus, qui concionem in caput 21. Joannis edidit præter tractatum de Christianæ Chari-tatis defectu in illis Pontificiis, qui Protestantes vitæ æternæ incapaces esse contendunt. III. Joannes Dod scripsit casus conscientiæ, de Sacra-mentis, de Regimine domestico, & paraphrasin in proverbia IV. Thomas Hayne elucubravit tractatum de Dei remediis æqualibus, de pace Ecclesiastica, de vita & morte Lutheri & compendiariam S. Scripturæ Synopsin. V. Daniel Featly scripsit Catabaptistam submersum contra Anabaptistas, ra-tiones

tiones sexdecim pro Episcopatu, strictu-
ram in Lyndomastigem, Sacrilegium A.C. 1645.
Sæc. XVII.
Ecclesiæ Romanæ in prohibendo laicis
usu calicis, præter plura alia. VI.
Guilielmus Tuissius edidit responsonem
ad examen libri Perkinsiani de præde-
stinatione, Idissertationem de scientia
media contra Suarez, Sabbatum Chri-
stianum contra Antisabbatarios, Anim-
adversiones ad Arminii collationem
cum Junio, & dissertationem super De-
creto Divino, definitum sit, an indefi-
nitum? VII. Nicolaus Scandorfius edi-
dit disputationem de malo & Justifica-
tione, necnon de usu Christianæ liber-
tatis contra adiophora, aliam disputa-
tionem de rejectione Judæorum, &
adoptione Gentium, præter luctam
carnis & spiritus.

§. LXXXIV.

Hugonis Grotii obitus.

De fatis & orthodoxia hujus Virijam *Vid. supra*
supra sparsim plura meminimus: l. 193. §. 104.
supereft tamen, ut de ipsius libris va- *t. 57. p. 342.*
ftissimi ingenii sui monumentis pauca *Abrege de*
faltem delibemus: Erat is primævo na- *l'Hist. Eccl.*
turæ beneficio ad omnia scientiarum *tom. 10.*
genera natus, nullamque diem sine *Niceron t. 1.*
litera transfigens, mira facilitate lati- *Barigni*
num, Græcum, Hebraicum, Gallicum, *vit. Grot.*
Theu-

Sæc. XVII. Theutonicum, Batavum, Italicum &
A. C. 1645. Anglicum idioma præter Orientales
linguas ferme omnes didicerat. Profitebatur etiam Lugduni Batavorum
Philosophicas, Philologicas, Theologicas, & forensis jurisprudentiae disciplinas, in investigandis antiquitatibus
solertissimus, juxta ac versatissimus:
Habuit clarissimum suæ eruditionis Panegyristem ipsum Richelium Cardinalem, qui se nonnisi tres Viros vere
doctos in mundo nosse ajebat, Sauvaius, Bignonum & Grotium, qui
ut ajebat Richelius, cuncta, quæ scribit, probe digerit, mature ruminat,
prudenter ordinat & disponit, crescitque cum amplitudine rerum ingenii sui
vis. Habetur in Metallica Historia Hollandæ Reipublicæ numisma, cum
hac inscriptione: *Hugo Phœnix Patriæ, oraculum Delphi, excellens ingenium & lux illuminans Orbem.* Hic tantusque Vir
in patria sua ob Arminianæ sectæ patrocinium minime acceptus, inde ex
carcere profugus, Parisios venit, ab
ipso Rege annua mille aureorum pen-
sione honoratus: Evolutis aliquot annis, aut prævalentibus Grotii adver-
sariis, aut publicis Regni expensis Regiam liberalitatem superantibus, Gro-
tius suam amiserat pensionem; unde
in patriam reversus, speratum a Prin-
cipe

cipe Henrico Friderico patrocinium, Sæc. XVII.
 a suis tamen hostibus securitatem non A.C. 1645.
 impetravit, denuo exulare jussus. Op-
 portune autem Oxenstirnius Sueciæ
 Cancellarius illum Francofordiam evo-
 cavit, ac Sueciæ Reginæ Legatum in
 Gallias decrevit, ubi tamen Richelium
 sibi minus propitium experiebatur: un-
 de in Sueciam profectus, Christinam
 Reginam de negotiis in Francia gestis
 edocuit, atque ab eadem largiter di-
 tatus, in Hollandiam remeare aggres-
 sus est, tempestatis vero inclemensia
 ad Megapolitanam oram ejectus, ac
 Rostochium delatus, ibidem die vige-
 sima octava Augusti decepsit annos na-
 tis sexaginta duos: si Jurieo & Ar-
 naldini Spiritus Auctori fides, tunc
 Grotius nulli religioni addictus obiit;
 referunt enim hi, quod Prædicanti sa-
 tis jejuno ad suas hortationes nil aliud
 responderit, *nisi sum Grotius*, vel *non in-*
telligo: nec tamen in hoc culpandus;
 si enim Calvinista fuit, sufficiebat me-
 rita Christi, si tanquam Catholicus mori-
 voluit, superflua fuit talis declamatoris
 præsentia, si nullius erat Religionis,
 neutrum juvare poterat.

Scripsit Grotius adhuc juvenis Poe-
 mata nonnulla, in quibus Romani Pon-
 tificis, Galliæ, & Hispaniæ & Angliæ
 Regum necnon Fœderatorum Ordinum

&

Sæc. XVII. & Alberti Austriaci characteres juveniles temeritate descriperat; edidit etiam tragœdias, epistolas ad Gallos, & de Batavo maris jure plura scripsit; celebratur quoque ipsius tractatus de jure belli & pacis, qui cum summo plausu exceptus ad genium lectorum sua fata habuit, illius tamen epitomen valde utilem edidit Professor quidam Amstelodamensis Klenkius nomine. Inter ea vero opera, quæ in Historia Ecclesiastica sibi locum vendicant, ceteris palam eripiunt ejus commentaria in S. Scripturam, ubi Papam immerito Antichristum vocari demonstrat, carpitur tamen, quod novis interpretationibus nimia temeritate & studio institerit, & Socinianismo & Pelagianismo nimis se addictum monstrarit, necnon eruditionem profanam non sine contorta jactantia intruserit. Scripsit etiam defensionem fidei Catholicæ de satisfactione Christi adversus Faustum Socinum, Silvam Sacram ad Augustum Thuanum, Disquisitionem, an Pelagiana sint ea dogmata, quæ nunc sub eo nomine traducuntur, librum præstantissimum de veritate Religionis Christianæ, tractatum de cœnæ administratione, an ubi pastores non sunt, semper communicandum sit per symbola, Explicationem Decalogi, & trium loco-

locorum S. Pauli cap. 1. ad Ephesios, Sæc. XVII.
 S. Jacobi cap. 2. & S. Joannis Epist. 2. A. C. 1646.
 cap. 3. Denique librum de Imperio
 summarum potestatum circa Sacra e-
 didisse creditur.

§. LXXXV.

*Protestantium gravamina a Catholi-
 cis diluta, & graviora ab his
 contra ipsos proposita.*

Conventum erat inter dissidentes Im- Maier. acta
perii Ordines in nuperis Franco-
fordiensibus comitiis, ut religionum
gravamina, ne maturandæ paci obex
poneretur, prima die Maij hoc anno pac. West.
tom. 2.
Relat. Hist.
de ead. pac.
p. 112.
 per utriusque Religionis Deputatos si-
 ne exterorum concursu componeren-
 tur: cum vero Protestantes jam anno
 priori sub specioso securitatis promo-
 vendæ obtentu in Monasteriensi Con-
 ventu sua gravamina obtruderent, ob-
 stupuere Oratores Catholici, Princi-
 pum suorum mandatis nondum instructi;
 ne vero suo silentio caussæ æquitati dif-
 fidere, vel pacem retardasse crederen-
 tur, præprimis intrepida mente decla-
 rarunt, quod quamvis diuturna Eu-
 ropæ tranquilitas primum sub emen-
 tito Imperium a servitute vindicandi
 obtentu a Protestantibus fuisset pertur-
 bata, nihilominus Catholici ad præ-
 tensa

Sæc. XVII. tensa eorum gravamina respondere pa.
A. C. 1646. rati essent, ac præprimis pro decisionis

norma pacem Religiosam, aliasque Imperii Constitutiones, quas ipsi pro libitu suo sinistris interpretationibus detorserunt, juxta obvium, ac genuinum sensum acceptarent. Postea ad gravamen de reservato responderunt, hoc reservatum unanimi Ordinum beneplacito fuisse decretum & §. Et postea insertum, ejusque observantiam ab Ordinibus, ipsoque Cæsare in capitulatione juramento promissam, & quidem merito jure, eoquod ex jure Divino, naturali, omnibusque legibus prohibitum sit, proventus, ditiones &c. duntaxat titulo v.g. hujus vel illius status, officii &c. possessas, exuto tali statu, vel officio detinere, cum ergo Archiepiscopi, Episcopi &c. proventus Ecclesiasticos non tanquam Domini hæreditarii, sed duntaxat ut Administratores, & non alio, quam Status Catholico-Ecclesiastici jure possederint, exuto hoc statu illius proventibus jure privantur. Quoniam vero Protestantes tali Præsuli ad sectam deficienti proventus Ecclesiæ suæ adjudicandos obtenderent, si totum capitulum pariter a religione Catholica deficeret, hinc Catholici eisdem præfatum pacis articulum opponabant, ex hisce verbis: *si unus vel plures Ecclesias*

Ecclesiastici &c. simul quoque eis im- Sæc. XVII.
properabant, quod vix unquam omnes A.C. 1646.
Canonici in electionem Lutherani Pseu-
do-Episcopi consenserint, sed ejusmodi
electiones ab apostatis arte & Marte
fuerint extortæ, uti Truchsesii fauto- *Recess. Imp.*
res Coloniæ, & postea ceteros in quam- *ad 1530. §.*
plurimis cœnobii fecisse constaret, cum *und dieveilen*
tamen in Pace Religiosa diserte cau-
tam esset, quod si quis Prælatus a Reli-
gione Catholica defecerit, beneficiis
eorumque fructibus cedat, & alias
Catholicus subrogetur: Econtraio au-
tem sœpiissime Lutherani, duntaxat bo-
na Ecclesiastica aucupandi studio, in-
terposito etiam juramento, ore & ca-
lamo sancte polliciti essent, se funda-
tionibus, statutis & Canonibus Eccle-
siasticis satisfacturos, quinimo se e-
tiam Catholicos simularint, & non-
nulli Subdiaconatus Ordinem suscep-
tent, eo duntaxat fine, ut suscepto-
rum Ordinum testimonia Capitulis ex-
hibere, hacque fraude præbendas suf-
furari possent, quibus obtentis promis-
sa, juramenta, cautiones, omnemque
fidem sacrilega perfidia violassent, at-
que etiamnum suæ sectæ addicti Col-
legia, Episcopatus, Provincias & Cœ-
nobia Catholicis eripuissent, & exter-
minata religione avita Lutheranismum
invexissent. *Profecto, hi non per ostium,*
Hist. Eccles. Tom. LXXI. T in

Sæc. XVII. ingressi sunt, sed aliunde, sicut
A. C. 1646. Cum autem Protestantes se ab istis Præ-

bendis, jure suffragii, vel Regalium concessionē ideo privari quererentur, quia Pontificiis legibus arcerentur, & a Papa Pallium accipere nollent, hinc Catholici eis opponebant, quod nulla extet censura, vel lex Pontifícia, quæ Lutheranos excluderet, cum nulla eiusmodi lege antea opus fuisset, quia a primis Ecclesiastici Status incunabulis præter Religioni Catholicæ addictos in toto terrarum orbe nemo alias Christianus fuit toleratus, novas autem Ecclesiasticorum leges, per quas Episcopi & Prælati professionem fidei Catholicæ emittere jubentur, Cæsar nunquam immutare voluerit, & se nunquam immutaturum spounerit: Omnes autem hi Episcopatus &c. a Catholicis pro Catholicis duntaxat fuerint fundati, nunquam fundandi, si pii Fundatores hæc bona in Acatholicorum manus deventura prospexissent, hacque ratione suffulti Protestantes Augustani, S. Annæ ædes sibi solis vendicarint, eoquod fundatores religione Lutherani ibidem Collegium pro Lutheranis scholaribus dotassent.

Postea

Postea Catholici vehementer que- Sæc. XVII.
rebantur I. quod Protestantes non mo- A.C. 1646.
do irruptione violenta, & prohibita
plures Episcopatus &c. Catholicis eri-
puerint, sed etiam contemptis Cæsa-
reis mandatis, ut Catholicos exclude-
rent, illis statuta & juramenta fidei a-
vitæ contraria imposuerint: quod au-
tem Episcopatum usurpatores ad suf-
fragia & Sessiones non admittantur, id
consonum esse, replicabant Catholici,
antiquissimæ consuetudini & legibus,
vi quarum Cæsar nulli unquam investi-
turam jurium temporalium concessit,
nisi promotus de Pontificia Electionis
sue confirmatione docuisset: imperti-
nens autem foret, si ob novos Secta-
tores Cæsar omnesque Principes Ec-
clesiastici antiquas leges immutare
cogerentur.

Insuper ipsis exprobabant temeri-
tatem, qua recessus Imperii de Anno
1541. & 44. necnon transactionem Pas-
saviensem pro retinendis ejusmodi Epi-
scopatibus allegare præsumperant, cum
tamen in pace Religiosa disertissimis
verbis sancitum fuerit, quod Archiepi-
scopus, Episcopus &c. si a fide Catho-
lica defecerit, simul beneficiis & fructi-
bus cedat, & alius Catholicus a Capitulo
vel quibus de jure competit, eligatur: illi
vero, qui ante hanc transactionem jam

T 2 fectæ

Sæc. XVII. sectæ suæ exercitium invexerint, post
A.C. 1646. modum propter id vexari non valeant,
— sed quiete juribus suis fruantur, quæ
verba ad facultatem *retinendi ejusmodi*
Archiepiscopatus, necnon ad bona Ecclesiastica *post hanc transactionem usurpata* perperam extendi, Protestantibus declarabant Catholici, minime vero eis suffragari hanc clausulam: *hono*
& existimatione salva, cum non dicatur, *salva dignitate, ditione, bonis & juribus &c.* per hoc autem, quod tales a Religione Catholica recedentes suis beneficiis cedere cogantur, jam plurimum sæculorum usu & lege Cod. Just. tit. de SS. Eccl. apud Catholicos statutum esset, ut deficiente a statu Ecclesiastico priventur suis beneficiis, quæ non nisi Ecclesiastici Status titulo possidere poterant; hi vero exin nullum honoris & famæ aut libertatis conscientiæ detrimentum patiantur, quia aliquis Archiepiscopus &c. ex sola possessione temporali sui Episcopatus bonam famam non aquisierit, proin nec eidem cedens, illam amitteret, si vero inde honorem habuerit, hic honor esset alligatus huic beneficio ut Ecclesiastico, & propter onus Religionem Catholicam sartam servandi, gregi suo invigilandi, & de idoneis Pastoribus prospiciendi, lupos arcendi &c. honor vero & existimatio Catho-

Catholicorum e contrario graviter læ- Sæc. XVII.
 deretur, si postquam aliquis Archiepi- A. C. 1646.
 scopus a vera fide deficeret, ipsi pri-
 varentur beneficio, & jure alium Catho-
 licum in hoc beneficio, dignitate &
 proventibus subrogandi; hoc ipso enim
 a Protestantibus juxta dictamen suæ
 Religionis crederentur, quod ob Reli-
 gionem, quam tales Catholici Præsu-
 les profitentur, a suo beneficio &c. ex-
 cludi & tanquam falsi dogmatis, ido-
 latriæ &c. rei ad instar hæretico-
 rum haberi, fuissent promeriti: aliun-
 de vero ipsis Protestantibus abunde de
 honoris & famæ conservatione utpote
 ab omni molestia securis in præfata
 pace provisum effet, & beneficiorum
 cessione nullatenus conscientiæ libertas
 præpediretur, cum absque ejusmodi
 beneficio suam sectam libere profiteri
 valerent.

Quantum vero ad reservatum, cum
 Protestantes in suis gravaminibus dixi-
 sent, se in illud non *consensisse*, respon-
 derunt Catholici, quod tamen nequi-
 dem *diffenserint*, sed totum negotium
 Regiæ decisioni reliquerint, proin post-
 modum decisioni factæ consensisse cen-
 feantur, præcipue cum Catholici in hu-
 jus reservati compensationem in suspen-
 sionem Ecclesiasticæ jurisdictionis in
 Lutheranos certa lege consensissent;

T 3

pro-

Sæc. XVII. propterea autem antiquum & maximum
A. C. 1646. Catholicum gravamen fuerit, quod

Protestantes mox post pacem Religio-
sam hoc reservatum Ecclesiasticum im-
pugnare, & via facti in Archiepiscopatus
&c. involare præsumperint: priusquam
ergo Protestantes sibi in aliis satisfieri
petant, inique spoliatos in integrum
restituerent.

§. und damit II. Querebantur Catholici, quod
solcher Friede Protestantes pro more suo ex pacifica-
torii recessus paragrapho, quo dunta-
xat, *laicis*, si ob sectam emigrare ve-
lint, non ob id statim bonis suis exuan-
tut, cautum erat, violenta interpreta-
tione Ecclesiasticos, Cœnobia & Col-
legia reformati, eorumque bona in

Lutherani Domini territorio sita inva-
dendi jus sibi arrogarint, cum tamen
in pace Religiosa etiam *mediatis Eccle-*
siaisticis de securitate cautum, & Ju-
risdicio Ecclesiastica ea conditione fue-
rit suspensa, ut ex hac suspensione nul-
lum tamen præjudicium quibuscumque
Catholicis Ecclesiasticis quoad eorum
Religionem, Jura, & bona (quæ licet,
quantum temporalia Dominis territo-
rialibus subjecta, semper tamen loco-
rum Ordinariis subjecta manent) infi-
ratur: cum vero Protestantes adeo per-
tinaciter insisterent, ut etsi Laici juxta
pacem non illico bonis suis exui possint,
Eccles.

§. dargegen
folien §.
damit auch

Ecclesiastici tamen ob Religionem, quam ~~sæc.~~ XVII.
a Territorii Dominicis diversam profi-
tentur, libere & pro eorum arbitrio bo-
nis suis exui valeant, hinc egregie
ipsorum naribus affricabant ipsorummet
axioma ab ipsis contra reservatum to-
ties obtrusum: *Ergone professio Catholica
veritatis est modus amittendi dominii re-
rum, ac bonorum suorum?*

A.C. 1646.

III. Objiciebant Catholici, quod
Protestantes manifeste contra pacis
Religiose articulum duodecimum ex
Imperialibus civitatibus, locisque sibi
subjectis non solum, ubi utraque, sed
ubi sola etiam Religio Catholica viguit,
Templa, cænobia, & Catholicorum
bona etiam contra particulares trans-
actiones usurparint, & Catholicos ab
officiis & opificiis, sepulturis, Sacra-
mentorum usu &c. excluderint, cau-
fando, se id superioritatis jure fecisse,
perinde acsi Superiores alicujus civi-
tatis, non æque ac tota communitas
Imperio & Cæsari tales violentias pro-
hibenti subjecti essent, & si Protestan-
tes in Religionis causa, vota Majora
non prævalere debere, asserunt, qua
ratione pauci Senatores de religione
disponere valebant?

IV. Querebantur Catholici, quod
Protestantes subditis, qui in Catholicorum
territoriis habitant, vel ibi ma-

T 4

nendi

Sæc. XVII. nendi vel emigrandi libertatem asse-
A. C. 1646. rant, cum tamen ex actis comitiorum
 constet, hanc facultatem eis semper
 fuisse denegatam, decretum autem
 Ferdinandæum, quod in suum favorem
 allegant, omnino sub- & obreptitium,
 & nonnisi in Protestantum cerebro ef-
 formatum sit: ac oppido mirum videa-
 tur, quod Protestantes hoc decretum
 Ferdinandi I. et si paci Religiosæ ma-
 nifeste aduersetur, usque adeo extol-
 lant, declarationem tamen Ferdinan-
 di II. circa utriusque partis querelas
 factam inque ipso verborum tenore &
 sensu fundatam rejiciant. Præterea
 si Catholicæ Principes juxta Pacis Re-
 ligiosæ dispositionem Lutheranos e suis
 ditionibus ejicere incipient, id sibimet-
 ipsis imputent, qui, tametsi hucusque
 Catholicæ subditi se nunquam a Luthe-
 rani Principis obsequio subduxissent, Ca-
 tholicos subditos passim e suis ditioni-
 bus ejecerunt, & ad suam sectam vi
 compulerunt.

Quoniam vero Protestantes questi
 essent, quod reditus &c. ex territoriis Ca-
 tholicorum Protestantibus non solvantur,
 & Lutheranorum Scholis &c. ex Ca-
 tholicorum reditibus non provideatur
 &c. ad hoc Catholicæ responderunt, hoc
 ipsum esse gravissimum Catholicorum
 gravamen, eo quod Protestantes sibi ex
 Catho-

Catholicorum territoriis tam immedia- Sæc. XVII.
tis quam mediatis ante vel post trans- A.C. 1646.
actionem eruptis proventus, decimas &c. _____
quæ tamen ipsis nullatenus debentur,
extorquere velint, & prorsus insulse
querantur, quod Ministeriis, Scholis
&c. Catholici ex redditibus suis non
provideant, cum tamen Catholici in
hisce territoriis suos redditus exportare
non permittantur, nisi prius Lutherani
partem debitam, & plerumque plus-
quam debitam detraxerint.

V. Querebantur Catholici, quod, cum jurisdictione Ecclesiastica duntaxat circa Lutheranam fidem, ministeria, ritusque Ecclesiasticos fuerit suspenso, Protestantes tamen Præsulum Catholicorum jurisdictionem quoad alia interturbarint, proprio arbitrio Consistoria & ministeria erigentes, ad quæ violenter etiam Catholicos pertrahere, & Episcopos a visitationibus Ecclesiarum Catholicarum, a confirmationibus, & Beneficiorum collationibus præpedire attentarint: quod autem contra iura Papalia Protestantes quererentur, ejusmodi querelas recta paci Religiosæ adversari, declararunt Catholici, obstupuerunt autem, quod Protestantes Cæsareæ Majestati suæ jus primarum precum in dubium vocare præsumperint, cum tamen illud Cæsares, ante-

T 5 quam

Sæc. XVII. quam de Hussiticæ aut Lutheranæ sectæ
A. C. 1646. embrionibus vel quidem somniatum fuit,
 jam multis, retro sæculis, vel ex inducto
 Pontificio, aut saltem ex antiquissima &
 in Imperio recepta consuetudine quiete
 possederint.

VI. Mirabantur Catholici, quod
 Protestantes contra duos Authores Ca-
 tholicos questi essent, illos in suis li-
 bris docuisse, pacem Religionis non-
 nisi tolerantiam vi extortam &c. esse,
 cum tamen ex Protestantibus quamplu-
 rimi, et si in Imperii negotiis minime
 versati, nec Protocolla, & acta inspe-
 xerint, non tamen erubescant caterva-
 tim de Jure publico & pace Religiosa
 scribere & pro suo arbitrio eam sanctio-
 nesque publicas interpretari & contra
 Cæsarem ac Catholicos periculosisimas
 assertiones & consecutiones evulgare.
 Ita nempe jam tum Protestantes pu-
 blicæ pacis pacta pro suo arbitrio con-
 tra Catholicos interpretandi licentiam
 sibi arrogarunt, qua invalecente Anno
 1719. die vigesima secunda Decembris
 non modo ex detorta pace Westphali-
 ca & Imperii Constitutionibus *jus Si-*
multanei seu reformandi Principibus Ca-
tholicis abrogare ausi sunt, sed etiam
hanc doctrinam deinceps in omnibus
Scholis & Academiis invehiri præcepe-
runt: quo circa Cæsar die duodecima
Apri-

*Schäuroth
t. 2. Conclus.
Evang.
pag. 587.*

Aprilis adversus hæc noxia, Imperii Sæc. XVII.
 legibus contraria, & ad dissidia, tur- A. C. 1646.
 bas, crebrasque inter Caput & mem-
 bra dissensioes tendentia principia, pa-
 cisque detorsiones reclamabat, inhi-
 bens, ne deinceps recens adinventas
 ejusmodi publicarum legum detorsio-
 nes & interpretationes unice in Prote-
 stantium favorem pro arbitrio suo ex-
 cogitatas in Scholis suis traderent, sed
 veras & communi Cæsaris & Ordinum
 consensu receptas interpretationes se-
 querentur: Verum usque adeo jus re-
 formandi Catholicis denegare, Prote-
 stantium intererat, ut ipsum Cæfarem,
 qualiter pax Westphalica sit interpre-
 tanda, docere, simulque novam, &
 adulterinam eorum interpretationem
 veluti genuinæ Imperialium statutorum in-
 tentioni mentique consonam veuditare au-
 derent, capto exinde hoc emolumen-
 to, quod per continuum novam hanc
 doctrinam in omnibus suis Scholis tra-
 dendi usum tandem illa velut vera le-
 gis interpretatio esse credatur, & Ca-
 tholici, qui passim Protestantum Uni-
 versitates frequentant, falsa ejusmodi
 principia imbibant.

VII. Questi insuper sunt Catholici,
 Protestantes petiisse, quod in caus-
 sis Religionis votorum pluralitas non
 prævaleret, ad hoc autem respon-
 derunt

Sæc. XVII. derunt Catholici, id statutum esse in
A. C. 1646. Imperialibus Constitutionibus, quæ
nullum casum exciperent.

VIII. Quia vero Protestantes, in ordinariis & extraordinariis deputationibus parem utriusque partis numerum esse servandum postularunt, hinc regesserunt Catholici, ad ordinarias Deputationes Electoribus &c. jam diu ante Protestantes jus esse aquisitum, in extraordinariis quidem quandoque numerum fuisse auctum, nunquam vero auditum, parem ex utraque parte numerum fuisse.

IX. Circa Donawerthanam urbem responderunt Catholici, illius urbis cives sibi sua contumacia bannum Imperii accersivisse, reddendam autem esse urbem, si Electori Bavarо executionis expensæ fuerint refusæ: si autem Rudolphus II. hanc urbem plene restitui pollicitus esset, id sine damno tertii intelligendum esse.

X. Articulum de Justitia Catholici ad generalia Imperii comitia rejecerunt.

§. LXXXVI.

Quædam compositionis media Catholice a Protestantibus proposita, & Catholicorum responsa.

Has

Has Catholicorum responsiones ad Sæc. XVII.
 Protestantium gravamina Traut- A.C. 1646.
 mansdorffius Comes Cæsareæ Legatio-
 nis Princeps Protestantibus, ac postea *Maier att.*
 Suecis Osnabrugæ communicabat, *pac. Westph.*
t. 2. l. 15.
 quas postea unacum Protestantium gra- *§. 1. &c; seqq.*
 vaminibus ipsimet Catholici Mediato- *Adam re-*
 ribus utriusque partis tradebant. Que- *lat. l. 12.*
 rendi cauſſam longe æquiorem Catho- *pag. 211.*
 licis esse, fatebantur non modo Cæſa-
 rei, sed & Mediatores, imo ipſemēt
 Oxenſtirnius Comes Sueciæ Legatus
 ingenuē fassus est, ſe hucusque igno-
 raffe, quod tam fundatas querendi cauſſas
 haberent Catholici: Verum jam fir-
 mum fixumque erat, Protestantum ar-
 bitrio nonnihil indulgere, eorumque
 amicitiam Ecclesiasticorum ſpoliis e-
 mere. Hanc in rem proponebatur,
 annorum terminum, quibus Ecclesi-
 sticorum quorumdam bonorum posſeſ-
 ſio in Pragensi tractatu Protestantibus
 indulta fuerat, prorogandum, & fal-
 vis Catholicorum conſcientiis quædam
 poſtulata circa temporalia Protestant-
 bus eſſe concedenda. Hanc Catholi-
 corum indulgentiam commendabat
 Trautmansdorffius, quo circa a Pro-
 testantibus petiit, ut mentem ſuam de-
 ſuper explicarent. Hi ergo quasdam
 declarationes Osnabrugæ, alias Mona-
 ſterii Trautmansdorffio tradiderunt,
 quas

Sæc. XVII. quas tamen Catholici ipsis prioribus
A. C. 1646. eorum postulatis longe duriores, ma-
 gis enormes, & in totale Religionis
 Catholicæ exterminium collimare de-
 prehenderunt: ad eas tamen responde-
 runt, pacisque studio animati, ad illa de-
 scenderunt temperamenta, quæ ab ipsis
 Protestantibus haud rejicienda crede-
 rent: Erant autem nova Protestantium
 petita.

I. Hac transactione etiam absentes
 obstringantur, sique conventio hæc in
 irritum caderet, salva permaneant
 Protestantibus jura pristina: Responde-
 runt Catholici, idem quoque sibi esse
 concedendum.

II. Passaviensis transactio & pax
 Religionis sit fundamentum & norma
 conventionis: reservatum autem Ec-
 clesiasticum rejiciatur & Archiepisco-
 patus &c. qui ab anno millesimo sexcen-
 tesimo decimo octavo Lutherani fue-
 runt, tales maneant, qui vero Catholici,
 Catholicis reddantur, & qui fuerunt
 mixti, in eum statum, quo præfato anno
 fuerunt, redigantur. Responderunt Ca-
 tholici, pro norma eas haberi, in fano
 tamen sensu acceptas: reservatum ve-
 ro esse partem essentialē pacis reli-
 giosæ, proin rejici non posse, nihilo-
 minus Catholicos, etsi omnia bona
 Ecclesiastica ante & post hanc pacem
 ablata

ablata repetere possent, condescendere Sæc. XVII.
 tamen, ut Protestantes adhuc per qua- A. C. 1646.
 draginta annos ea, quæ ab anno hujus
 fæculi vigesimo septimo die duodecima
 Novembris possederunt, possidere va-
 leant, nisi interim in Catholicorum po-
 testatem legitime venerint: Ab ejus-
 modi tamen Archiepiscopatibus &c.
 nullatenus excludendos esse Catholi-
 cos, nec eorum electiones, aut postu-
 lationes esse præpediendas, sed Catho-
 licis liberum suæ Religionis exercitium
 in his Ecclesiis per istos 40. annos re-
 linquendum.

III. Aboleantur Menses Papales,
 & Pontificis collationes, nec Præla-
 tus Evangelicus a Papa confirmatio-
 nem, sed duntaxat a Cæsare regalia
 petat, cui primarum precum jus ita in-
 tegrum maneat, ut etiam Lutheranus
 vocetur ad Ecclesiæ Lutheranas: Re-
 sponsum est a Catholicis, omnino fer-
 vandos esse Menses Papales & preces
 primarias, uti antea, Electos quoque
 & postulatos etiam a Papa promotos a
 Cæsare esse protegendos.

IV. Horum Archiepiscopatum &c.
 Prælati in Imperii conventibus gau-
 deant jure Sessionis & suffragii, R. id
 indulgendum esse ablatorum Archiepi-
 scopatum possessoribus nonnisi in cir-
 cularibus Diætis, quin ab iis Catholici
 arcean-

Sæc. XVII. arceantur, in universalibus autem Im-
A. C. 1646. perii comitiis servandum esse usitatum
hucusque morem.

V. Catholicus Archiepiscopus &c.
si a fide cum majori parte Capituli de-
ficit, habeat jus reformandi, si vero
solus fit Apostata, quoad vixerit, gau-
deat omnibus possessionibus, excepto
jure reformandi, eo mortuo, liberum
fit subrogare Catholicum vel Luthera-
num: si vero Catholici Protestantem
elegerint, hic sine reformandi jure om-
nes possessiones ad dies vitæ habeat:
idem observetur in Ecclesiis Protestan-
tium: verum Catholici institerunt di-
positioni in reservato factæ.

VI. Omnes mediatæ Ecclesiæ a
præfato anno occupatæ, perpetuo Pro-
testantibus cedantur, quæ vero hoc
anno penes Catholicos erant, et si in
Protestantium terris sitæ, Catholicis
relinquantur, nullatenus tamen Jesui-
tis aut aliis, pro quibus non sunt fun-
datæ, tradantur, sitque in arbitrio
Conventuum vel majoris partis, Pro-
testantium sectam amplecti, Luthera-
num Abbatem vel Priorem eligere, aut
cœnobia &c. Protestantibus resigna-
re, salva quoque maneant Protestantis
bus jura visitandi &c. concionatores, &
in monasteriis Virginum Præpositos
Lutheranos constituendi, quibus Do-
minis

minis Religiosi Catholici in civilibus & Sæc. XVII.
 criminalibus sint subjecti, & ad ferenda
A. C. 1646.
 onera consueta obstricti. Responderunt
 Catholici, quod hæc bona ubicunque
 sita post pacem Passavensem occupata
 Protestantibus per 40. annos libere re-
 linquant, si ea præfato anno & die pos-
 federunt, & etiamnum possideant, nisi
 interea possessionis habitæ titulus eva-
 nuerit, aut per alias decisiones juridi-
 cas vel pacta Catholicis aliunde debean-
 tur: nobilitati autem immediatæ con-
 cessionum non sit Religionem Catholicam
 in suis terris abolere, minus Catholicos
 subditos ad sectam inducere, vel Nobili-
 tatem Catholicam immediatam in suæ
 Religionis usu turbare. In illis vero
 civitatibus Imperialibus, ubi hoc tem-
 pore sola viguit secta, maneat illa una-
 cum bonis a præfato anno possessis per
 quadraginta annos, ita tamen, ut Ca-
 tholicis unum vel plura Tempa pro li-
 bero exercitio Religionis relinquantur,
 & Protestantes teneantur restituere
 bona postea occupata & illas ædes
 Sacras, quas ipsi anno Christi millesi-
 mo sexcentesimo vigesimo septimo de-
 moliti sunt.

VII. Omnibus subditis Protestantis
 Catholici liberum, saltem privatum
 sectæ usum permittant, sique ex Pro-
 testantibus nonnulli in ditiones Catho-
Hist. Eccles. Tom. LXI. U lico-

Sæc. XVII. licorum migrare velint, recipientur,
A. C. 1646. nec juramentis pæctisque sectæ contra-
 riis onerentur, nec etiam ab officiis,
 hæreditatibus, aut sepultura communi-
 arceantur, nec ad emigrandum cogan-
 tur: aboleantur vero reformationes
 nonnisi titulo juris gladii, detentionis,
 vel Patronatus factæ: Respondebant
 Catholici, hoc postulatum esse paci Re-
 ligionis contrarium: ne tamen emi-
 grationi terminus nimis angustus præ-
 figeretur, Catholicos esse prospecturos.

VIII. Reditus, decimæ &c. quæ ad
 Evangelicas Ecclesias omnes spectant,
 etiam ex Catholicorum territoriis pen-
 dantur, sartaque sint Protestantibus
 advocatiæ jura in Cœnobiis Catholicis
 usitata, siue ex Protestantibus aliquis
 ex suis fundationem fecerit, semper
 proventus illuc pendantur, et si Successor
 factus fuerit Catholicus, & reditus
 &c. qui Ecclesiis destruetis pendeban-
 tur, dentur possessoribus anni hujus
 saeculi decimi octavi, quæ vero ab hoc
 anno fuerunt desolatæ, earum reditus
 territorium sequantur: id concederunt
 Catholicæ quantum ad reditus ex terri-
 toriis Protestantium profluentes, ita
 tamen, ut innovationes pæteritæ &
 futuræ rejiciantur, & æqualis semper
 inter Catholicos & Protestantes fiat
 distributio.

IX.

IX. Omnis Jurisdictio Ecclesiastica Sæc. XVII.
in Protestantes, necnon jura Papalia A.C. 1646.
tollantur: Annuere Catholici, salva Re-
ligionis pace, & jurisdictione Ecclesia-
stica in casibus Protestantium sectam
non concernentibus, proin salva ma-
neat jurisdictione in Catholicos in Prote-
stantium territoriis habitantes, in caus-
sis autem matrimonialibus, si contra-
hentes sint Lutherani, & Protestantes
in possessione fuerint cognoscendi, dein-
ceps per 40. annos cognoscant, si au-
tem in possessione fuerunt Catholici, si
una saltem, vel utraque pars Catholi-
cam Religionem profiteatur, hoc jus,
æque ac ceteræ caussæ Augustanam
confessionem non tangentes, uti juris
Patronatus, decimarum, sacrilegii &c.
penes Catholicos permaneant.

X. Edictum Cæsaris restitutorum
irritum declaretur; ad hoc responde-
runt Catholici, hanc declarationem esse
superfluam, cum de hujus edicti con-
tentis in præsentiarum contendatur,
an autem Calvinistæ etiam hac con-
ventione frui debeant, Lutherani de-
super suam mentem explicarent,
Scwenkfeldianos vero & Anabaptistas,
aliosque Sectarios ubique eliminandos
esse: ad ceteros vero Protestantum ar-
ticulos Catholici ea, quæ in nuperis
suis responsis jam pridem dicta sunt;

U 2

repe-

Sæc. XVII. repetebant, salvo jure addendi, de
A.C. 1646. clarandi, & mutandi.

§. LXXXVII.

*Novæ deliberationes super utriusque
partis postulata.*

Meiern aëta **H**æc responsa Catholici Cæsareis Ora-
pac. Westph. toribus die decima quinta Martii
t. 2. l. 15. tradidere, declarantes, quod salva con-
§. 11. & seq. scientia ad ampliora descendere haud
possent: Trautmandorffius tamen Lu-
theranis Archiepiscopis Regalia, Ses-
sionem & suffragium in comitiis ex Cæ-
saris mente indulgendum esse censebat:
Certabant interim Protestantes, ut Gal-
lorum, Suecorum, omniumque, quos
sibi proficuos fore sperabant, opem ad-
versus Catholicorum postulata obtine-
rent: haud segnius Catholici Gallorum,
Veneti Oratoris, & Legati Apostolici,
aliorumque Oratorum patrocinio pe-
titionum suarum æquitatem impense
commendarunt. Pollicebantur suam
opem Venetus & Galli, censebant ta-
men temporum iniquitati, hostium po-
tentiae & numero, necnon Protestan-
tium importunitati & ferociæ nonnihil
concedendum, nec ad eorum petitionem
Deputatos Osnabrugum decernendos
esse: ex ipsa autem Catholicorum igna-
via & pusillanimitate crescebat Prote-
stantium

stantium audacia, ut æquissima com- Sæc. XVII.
positionis media exploderent, & au- A.C. 1646.
dacter Catholicis præscriberent, quod
pro conventionis norma neutra pars
conscientiam haberet, si enim, inquiet-
bant illi, salva conscientia Protestan-
tium sectam evoluto sæculo in Imperio
admittere poterant, cur non & trans-
actionem de bonis Ecclesiasticis? præ-
cipue cum Ecclesiastica bona non pro
Catholicis fundata sint, sed pro Luthe-
ranis, qui immerito pro hæreticis, po-
tiori vero jure Catholici pro talibus
haberentur: nulla autem pax speranda
eset, nisi inter utramque partem æqua-
litas, & ea non ad tempus vel per qua-
draginta annos duratura, sed perpe-
tua stabiliatur transactio: His præmis-
sis die octava Aprilis omnia sua postu-
lata jam prius proposita denuo urge-
bant, duntaxat in hoc mitiores facti,
quod Prælato Ecclesiastico immediato,
si cum toto vel majore Capituli parte
Lutheranus fiat, non amplius jus re-
formandi affererent, & pro Lutheranis
Catholico Principi subjectis libere com-
morandi, & pro sectæ suæ exercitio ad
vicinum locum excurrendi facultatem
peterent. Impertinens videbatur Ca-
tholicis hoc Protestantum responsum,
ex quo luculenter inferebant, quod
Protestantes, cum conscientiæ rectæ

U 3

dicta-

Sæc. XVII. dictamen pro conventionis suæ norma
A. C. 1646. haber i nolint, duntaxat sinistras suas

pacis religiosæ interpretationes, bona Ecclesiastica aucupandi aviditatem, & Catholicos exterminandi studium pro fundamento haber i velint: quod autem bona Ecclesiastica pro Lutheranis fundata, & Catholicos potiori jure pro hæreticis habendos esse afferuerint, insulsam hanc temeritatem responso haud dignam declararunt, cum literæ foundationum & annexæ conditions Lutheranæ sectæ institutis recta opponantur, & cum Lutherani nuper ad quartum gravamen respondissent, quod a Lutheranis facta fundatio, et si Successor sit Catholicus, apud Lutheranos permaneat, cur non eodem jure Catholicorum foundationes, et si Successores facti sint Lutherani, apud Catholicos tamen permaneant? Nihilominus Catholici pacis studio declararunt, quod concessis quadraginta annis, adhuc decem imo & viginti annorum terminum addere velint, intra quem Protestantes bona Ecclesiastica im- & mediata absque ulla juris aut facti molestia possidere valeant: Quoniam vero Protestantes nec hac Catholicorum indulgentia contenti essent, nec Catholici Deputati plura concedere possent, re infecta Monasterium reversi sunt.

§. LXXXVIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

§. LXXXVIII.

*Iterata Catholicorum Protestantes ad
æquiora reducendi Molimina.*

Mærebant omnes Catholici, & in luctu vivebant, a Deputatis edocti, quod Protestantes durissimis suis postulatis adeo pertinaciter insisterent, ut tandem & reliqua Ecclesiarum bona

Adam. Ad.
relat. Hist.
Hist. Pac.
Westph.c.12.

pag. 245.

Catholicis eripere machinarentur, falso, non minus ac ridicule jactitantes, ea potius pro ipsis, quam pro Romano-Catholicis fuisse fundata: cum ergo Catholici in hac violenta oppressione nil reliquum haberent, nisi ut ad Cæsaris Legatos plena agendi potestate munitos recurrerent, hinc eorum mentem super cuncta Protestantium postulata, propositis variis quæstionibus, explorare decreverunt. Hi vero, cum jam antea Protestantium pervicaciam frangere incassum laborassent, eisdem non modo pro Ecclesiasticorum bonorum possessione centum annorum terminum promiserunt, sed plura alia consequendi spem fecere, ea tamen lege, ut quoad Catholicas Ecclesias reservatum Ecclesiasticum perpetuo vigeat: censebant igitur silentio interim prætereundam esse quæstionem, quamdiu Protestantes in tranquilla Ecclesiastici spolii posse-

U 4

sione

Sæc. XVII. sione relinquendi sint, sicut & utrum
A. C. 1646. urgendum sit, ut intra hujus possessio-
nem terminos Catholici etiam ad usur-
patas Ecclesias elegantur? Existima-
bant quoque de Annatis, Mensibus Pa-
palibus, & jure Pallii nullam esse men-
tionem faciendam, petendum tamen,
ut Protestantes horum loco, certi quid
pendant Cæsari, cui etiam salvæ & in-
tegræ permaneant primæ preces, sicut
& Catholicis Canonicis in Ecclesiis
mixtis Exercitium suæ Religionis vel
publice in choro, vel privatim in suis
Sacellis: Insuper censebant, quod Pro-
testantibus per liberam Capitularium
electionem ad Prælaturas vocatis titu-
lus *Electi* aut *postulati* tribui. necnon
illi ad Sessionem & Votum admitti pos-
sint, dummodo promittant, quod hasce
Prælaturas nolint facere hæreditarias,
& Ecclesiam administrandi indultum
loco investituræ a Cæsare petant, at-
que juramentum fidelitatis pro conces-
sione temporalium præstent; in civita-
tibus vero Imperialibus, ubi utraque
viget religio, utriusque exercitium per-
maneat, pacisque Pragensis dispositio
servetur, sique, præprimis Augustæ,
conventiones particulares in usum de-
duci poterunt, illis insistendum sit, se-
cùs juxta Amnestiæ tenorem cuncta in
statum Anni post Christum natum mil-
lesimi

lesimi sexcentesimi vigesimi septimi re- Sæc. XVII.
 ducantur: circa Nobilitatem vero im- A.C. 1646.
mediatam omnino observetur Pax Pra-
 gensis. Cum vero Catholici sciscita-
 rentur, quantum circa credendi liber-
 tatem subditis concedendam, Prote-
 stantibus indulgere valeant, responde-
 runt Cæfarei, Imperatorem suis subdi-
 tis hæreditariis autonomiam semper ne-
 gaturum: quid vero alii status indulgere
 velint, penes ipsos foret: nunquam ve-
 ro generalis credendi libertas, utpote
 paci Religioſæ adverſa, concedatur: ad
 quæſtionem autem, an admittenda sit
 æqualitas Assessorum in camera? de-
 clararunt Cæfarei, eam esse denegan-
 dam, concedendum tamen, ut in cauſis
 ex pace Religioſa descendantibus
 pares numero de utraque Religione ad
 eas decernendas adhibeantur, ſintque
 imposterum quatuor Præſides Cameræ:
 Cæſar vero in Consilium ſuum Impe-
 riale quosdam Asseffores Protestantēs
 affumere intendat, eo numero, ut cauſe
 ex pace Religioſa nascituræ per eos
 de utraque Religione cognosci poſſent:
 censuerunt quoque Cæſarei, suffragio-
 rum pluralitati in cauſis publicis, non
 autem Religionis eſſe innitendum: in
 deputationibus vero Imperii paritatē
 ſtatuum utriusque Religionis Protes-
 tantibus eſſe indulgendam.

U 5

§. LXXXIX.

Sæc. XVII.
A.C. 1646.

§. LXXXIX.

*Catholicorum sententia super Cæsa-
reis propositis.*

Quoniam Catholici nimium Protestan-
tibus indulgeri arbitrarentur, hinc
die vigesima octava Maij Cæsareis ex-
posuerunt, centum annorum terminum
esse quidem nimis onerosum, Catholi-
cos tamen hanc indulgentiam utpote
jam promissam per modum *pænitentiae per-
missionis* dissimulaturos, salvo reservato
Ecclesiastico, & pactis specialibus:
Menses Papales, aliaque jura esse tuen-
da, Canonicis, ubi quatuor vel plures
reperti fuerint, publicum in Choro,
aut saltem privatum Religionis exerci-
tium esse stabiliendum, nec eos a resi-
dentia Personali arcendos, nullatenus
tamen Protestantibus electis ad Archi-
episcopatus concedendum, ut inter Ec-
clesiasticos Principes locum obtineant,
sed per capitulorum electiones vocati in
tertio loco Sessionem accipient, dire-
ctorio penes Salisburgensem Episcopum
& Austriacos Principes relichto: in civi-
tatibus quoque Imperialibus, ubi sola
Confessio Augustana viget, unum, al-
terumve Templum Catholicis cum ple-
no Religionis exercitio concedendum,
nec eos ab officiis, civium juribus vel
opi-

opificiis excludendos: nec etiam per Sæc. XVII.
mittendum, ut contra specialia pacta A. C. 1646.
eiusmodi Civitates præcipue Augusta-
na gravaretur in Ecclesiasticis & Poli-
ticis: denique circa libertatem credendi
standum esse nuperæ Catholicorum sen-
tentiæ, & circa paritatem Assessorum,
& Præsidum numerum nihil adhuc Pro-
testantibus esse offerendum. Verum
moderatæ adeo declarationes nondum
frangere poterant pervicaciam Prote-
stantium, qui non centenariam, sed
perpetuam Ecclesiastici spolii possesso-
nem, & perfectam in omnibus æquali-
tatem, pluraque alia longe duriora iis,
quæ antea proposuerant, tanquam jura
debita sibi concedi postulabant, unice
consentientes, ut Ecclesiasticus a Ca-
tholica vel vicissim a Lutherana Reli-
gione deficiens dignitate & beneficio,
salvo tamen honore, privetur, vita-
litum tamen acquirat: Postea, ut Ca-
tholicos ab æqualitate multum abesse
ostenderent, eisdem obtrudebant, quod
hi tres Electoratus Ecclesiasticos, duos
Archiepiscopatus, triginta duos Epi-
scopatus, Abbatias quinquaginta se-
ptem præter novem Abbatissas, & qua-
tuor Balivias adhuc possiderent, e con-
trario autem Protestantes nonnisi duos
Archiepiscopatus, quatuordecim Epi-
scopatus, & sex Abbatias Catholicis
eripuif-

Sæc. XVII. eripuissent. Tam enormia Protestantium
A. C. 1646. postulata exacerbabant Catholicos, qui
mitiora a Saxonie Legatis expectan-
tes, illos tanquam Mediatores adhibe-
bant: verum & hi circa Religionis arti-
culos cum ceteris Protestantibus con-
spirabant, & centenariam possessionem,
fi interim conveniri nequiret, ad alios
centum annos extendi, reservatum Ec-
clesiasticum aboleri, terminum restitutio-
nis ad annum hujus saeculi vigesimum
quartum restringi, in Bohemia, Mor-
avia, Silesia & Austria Lutheranæ sectæ
exercitium, salvo emigrandi jure, per-
mitti & æqualitatem Consiliariorum
Imperialium stabiliri postulabant: circa
reliquos vero articulos ipsemet Saxo-
niæ Elector datis die decima Julii lite-
ris Protestantes hortabatur, ut ob exi-
gui momenti dissidia Catholicis non
adeo molesti essent, nec Germaniam
penitus in cineres redigi permitterent:
ipse etiam Cæsar ad Altenburgicum &
Brunsvicensem Principes, quorum Ora-
tores durius cum Catholicis agebant,
datis literis moderationem, incassum
tamen, commendabat: Catholici quo-
que Oratores immodica Protestantium
postulata ad Cæsarem referentes, Traut-
mansdorffium Comitem rogarunt, qua-
tenus nihil ultra Protestantibus sine Ca-
tholicorum consensu tribueret, sed Sue-
cis,

cis, Gallisque Protestantium duritiem Sæc. XVII.
exponeret, declarans, quod si hi no- A.C. 1646.
vissime a Catholicis indulta rejicerent,
frustra de concordia deinceps ageretur,
cum salva conscientia, ac honore tam
inquis Protestantium postulatis con-
sentire haud possent.

§. XC.

*Nova Cæsareorum declaratio super
Protestantium postulata.*

Vacillabant ex Catholicis non pauci,
qui aut Protestantium potentiam,
aut Religionis, suarumque fortunarum,
quas adhuc reliquas habuere, jacturam
veriti, sub necessitatis publicæ obtenu-
Adversariis quidlibet esse tribuendum
suadebant: Hos tamen postmodum non-
nihil erexerat immota quorumdam
Præfulum constantia, inter quos præ-
cipue Henricus Augustanæ Ecclesiæ
Episcopus pridie sui obitus palam pro-
fitebatur, quod suæ sententiæ, quam
die decima quinta Novembris anni su-
perioris manifestasset, ad extremum
„usque halitum insistere vellet, proin
„in universos illos Tractatus, qui an-
„tehac unquam, & usque in præsens
„tempus, horam, & diem, ac etiam
„nunc instituti sint, aut imposterum in-
„stituendi essent, de punctis & mediis,
„quæ

Sæc. XVII., quæ catholicæ Religioni, ejusque ad
 A.C. 1646. „hærentibus in dogmatibus, jurisdictio-
 „nibus, rebus, ac Personis contrarien-
 „tur, neque in universum, neque ex
 „parte consentire possit, debeat, aut
 „velit.“

Obiit autem laudatissimus hic Præ-
 ful Dilingæ die vigesima quinta Junii
 anno ætatis suæ septuagesimo septimo,
 Pontificatus vero Augustani quadrage-
 simo octavo. Hujus Viri utpote Reli-
 gionis studio flagrantissimi jacturam
 præcipue deplorabant Catholicæ, qui
 magnanimo defensore destituti omnem
 movebant lapidem, ut saltem summi
 Pontificis Nuntius, & Osnabrugensis
 Episcopus oppressam Catholicorum
 caussam firmo pectore tuerentur, Gal-
 losque a noxio cum Suecis & Prote-
 stantibus födere abstractos ad opem
 Catholicis ferendam inducerent: Neu-
 ter deerat suis partibus, & quidem
 Osnabrugensis Episcopus gravibus op-
 pido verbis iterum iterumque Gallis
 exposuit, quam fatalis esset Catholicæ
 Religioni eorum cum Ecclesiæ hosti-
 bus conjunctio, cum hi Gallorum ope-
 nuper tres urbes in Coloniensi Archi-
 episcopatu Catholicis eripuerint, Mo-
 nasterensem, Paderbornensem, Ful-
 densem, Corbeiensem, Hirsfeldensem
 &c. devastarint, ubique hæresin publice
 inve-

invexerint, & Catholicis, Ecclesiis, & Sæc. XVII.
 monasteriis immensum damnum intu- A. C. 1646.
 lerint, quod absque Gallorum foedere
 nunquam tentare potuissent: denique
 Gallis ob oculos posuit, quam graviter
 hujus conjunctionis caussa, plurimi Ar-
 chiepiscopatus, Episcopatus, dominia,
 ditiones, jura Catholicorum, & quod
 deterius est, tot animarum millia pe-
 riclitentur &c. Verum Galli, ne fœ-
 deratorum amicitiam amitterent, di-
 vinæ fidei damna flocci habebant, &
 Catholicis quidem amplis verbis opem
 contra Protestantes pollicebantur, eo-
 dem vero halitu Protestantibus contra
 Catholicos auxilia promittebant, si-
 mulque Catholicis duntaxat centena-
 riā, Protestantibus vero *perpetuam*
 transactionem super possessione bono-
 rum Ecclesiasticorum suadebant, hos ad
 constanter postulandum, illos ad im-
 mōte negandum incitabant, arguebant
 Cæsareos de nimia erga Protestantes
 indulgentia, ipsi vero nil intentatum
 relinquebant, ut Cæsareos, Catholi-
 cosque ad hanc necessitatem redigerent.

§. XCI.

*Ultima Catholicorum declaratio circa
 Protestantium postulata.*

Cum

Sæc. XVII.
A.C. 1646.

Cum autem Protestantes metuerent, ne Catholici immoderatis eorum postulatis exacerbati totam negotiationem, non sine maximo fœderatorum damno dissolverent, hinc Oxenstirnius Sueciæ Legatus cum nonnullis aliis Monasterium venit, singulare concordiæ desiderium præseferens: Huic ergo Cæfarei adhibitis in consilium perpaucis Principum Legatis die duodecima Julii *finalē*, ut vocabant, *declarationem* Catholicorum nomine exhibuerunt: In eo contra ceterorum mentem plurima Protestantibus denuo indulgere, & quidem primo, terminum restitutionis & possessionis bonorum Ecclesiasticorum necnon jurisdictionis Ecclesiasticæ ad annum hujus sæculi vigesimum quartum retrotraxere, & destitutos in possessionem dicti anni restituī, in Ecclesiis immediatis statuta antiqua, necnon Menses Papales juxta hujus anni usum observari indulserunt, utque Nobilitas immediata necnon civitates Imperiales tam quoad Religionem, quam quoad bona Ecclesiastica possessione & observantia gauderent, declararunt.

Omnia bona Ecclesiastica immediata & mediata præfato anno a Protestantibus possessa, nisi sint extra usurpantium territoria, aut aliis Catholicis statibus incor-

incorporata, ad centum annos possi- Sæc. XVII.
A.C. 1646.
denda, Protestantibus reliquere: ea, antea Pontifici,
quæ pro annatis &c. nunc Cæsari pendi voluerunt; in mixtis
vero Ecclesiis jus primarum precum ita
Cæsari afferuerunt, ut ei liberum sit
vel Catholicum vel Lutheranum præ-
sentare: ubi vero sola viguerit Lutheri
secta, Lutheranum præsentet: in illis
quoque Monasteriis, ubi præfato anno
tam Catholici quam Lutherani fuere,
salvis utrinque juribus permixtim re-
maneant: in Augustana etiam civitate
Lutheranis duo Templa concedantur.

Hanc Cæsareorum declarationem
Oxenstirnius Osnabrugæ Protestantibus
exhibuit. Hi tamen ex ipsa Catholi-
corum indulgentia efferationes effecti,
die vigesima quarta Augusti alias de-
clarationem, quam pariter *finalem* seu
ultimam vocabant, Comiti de Lamberg
& Crano Cæsareis Oratoribus tradi-
dere; in ea præprimis terminum, *a quo*
restitutio incipiat, ad annum hujus
sæculi vigesimum primum extenderunt,
quin tamen ante hunc terminum gra-
vati, v.g. Palatinus Comes, Biberacum,
Dunkelspila & Kaufbura a restitu-
tionis beneficio excludantur: termi-
num vero *ad quem* voluerunt esse cen-
tenarium: Menses Papales & preces
primas in Ecclesiis mixtis duntaxat
Hist. Eccles. Tom. LXI.

X circa

Sæc. XVII. circa Catholicos electos valere censuerunt. Annatas vero, jura Pallii, confirmationum &c. rejecerunt: mediata bona Ecclesiastica, oppignorationes, Nobilitatem immediatam, civitates Imperiales etiam mixtas ad statum præfati anni restitui petierunt: Egram, & Donawertham in pristinum libertatis Imperialis statum reponi, Aquisgranensibus vero, Comitibus, Nobilibus, urbibus, communitatibus, & Catholicorum subditis publicum sectæ suæ exercitium, si illud præfato anno habuere, etiam in hæreditariis Cæsariorum Provinciis concedi, & sectæ caussa exulantibus redditum & libertatem conscientiæ indulgeri postularunt, & neminem deinceps ad emigrandum esse compellendum, nec ab officiis, officiis, aliquo civium juribus arcendum, omnem vero immutationem a Palatino Neoburgico Solisbaci & Hilpolsteinii factam, esse rescindendam decreverunt. Denique jus reformandi ex jure feudali, gladii, criminalis jurisdictionis, Patronatus &c. nullatenus inferri posse, proin omnia reformata ad statum dicti anni reducenda esse declararunt.

§. XCII.

§. XCII.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

*Cæsar's sollicitudo pro inveniendo
postulatorum temperamento.*

Interim Ferdinandus Imperator ea, qua Mayer adta
inclaruit, pietate ac Religionis Zelo Pac. West.
omnes tentabat vias, quibus iniqua t. 3. l. 20.
Protestantium postulata temperare, ac §. 12. &
tamdiu exoptatam pacem promovere seqq.
posset. Eo fine doctissimorum juxta ac
gravissimorum Virorum judicia expeti-
vit, ne in tanti momenti negotio Deum,
suamque conscientiam læderet, nec
Catholici, crescente Protestantium per-
vicacia, diutius cum extremo anima-
rum periculo affligerentur: Præcipie-
bat etiam suis Legatis Monasterii &
Osnabrugæ agentibus, ut cum Mogun-
tinis, Coloniensibus & Bavariæ Orato-
ribus desuper sedulo deliberarent, si-
mulque, quinam inter Protestantes
magis proterve tam exoticis postulatis
infisterent, expiscarentur, eisque, si
omnem moderationis viam respuerent,
palam declararent, quod Catholici po-
tius extrema quæque oppetere, quam
a juribus sibi ab antiquo, necnon ex
pace Religionis competentibus rece-
dere parati essent: Præterea Monaste-
rium ad eosdem Oratores suos man-
data transmisit, quorum præcipua hæc
X 2 erant

Sæc. XVII. erant capita: I. si Protestantes obla-
A.C. 1646. tam centenariam possessionem omnino
rejicerent, perpetua permitti poterit:
II. terminus *a quo* possessionis Ecclesia-
rum immediatarum sit annus hujus sæ-
culi vigesimus octavus, cum ex anno
vigesimo septimo aliunde Catholicis
parum commodi accederet, præcipuis
Episcopatibus &c. hoc anno jamjam
per Protestantes usurpatis: proin amo-
re pacis circa reliquas Ecclesias con-
descendatur, dummodo Osnabrugensis
& Mindensis Catholicis servari possint.
III. Anni tantum millesimi sexcentesi-
mi decimi octavi nulla fiat mentio. IV.
Electis ad usurpatas Ecclesias investi-
tura, Sessio & suffragium in comitiis
præstito fidelitatis juramento indulgeri
poterit. V. Menses Imperiales in vi-
cem Papalium substituantur. VI. In
Episcopatus Capitula, Collegia &c.
Acatholicis præfato anno ibidem de-
functis subrogentur Acatholici, & Ca-
tholicis Catholici. VI. Reservatum Ec-
clesiasticum observetur in Ecclesiis, quæ
penes Catholicos remanere debent.
VII. Petatur Catalogus earum Eccle-
siarum mediatarum, quas Lutherani
prætendent. VIII. Subditis Catholi-
corum Statuum denegetur credendi li-
bertas, salvo tamen emigrandi jure.
IX. Catholici non magis, quam Prote-
stantes

stantes quoad jus in subditos graventur, Sæc. XVII.
 & utriusque parti justitia administretur. A.C. 1646.

X. Jurisdictio Ecclesiastica, ultro quam
 in Pace Religionis expressum est, &
 Catholici jam nuper condescenderunt,
 non restringatur. XI. A Pace Reli-
 gionis præter Catholicam Religionem
 & Augustanam confessionem ceteræ
 omnes excludantur. XII. Non solis
 Protestantibus relinquatur judicium,
 quisnam præfatæ confessioni addictus
 sit, vel non, ne sub hujus confessionis
 obtenu plurimæ sectæ in Imperium ir-
 repant. XIII. Ordo Equestris imme-
 diatus quoad beneficia pacis Religiosæ
 æquetur aliis Statibus majoribus,
 hæc tamen prærogativa non extendat-
 tur ad loca alienæ jurisdictioni obno-
 xia. XIV. Civitates Imperiales in eam
 Religionis libertatem, quæ ipsis ex
 præfata pace competit, reponantur,
 Augustana vero Urbs legibus initæ
 conventionis relinquatur, ceteræ vero
 urbes, si tempore hujus pacis Luthe-
 ranæ sectæ exercitium habuisse constat,
 in ea non minus, quam in Catholicis-
 mo conserventur, & Donawerta refu-
 sis expensis restituatur. XV. Pax Re-
 ligiosa nullibi nisi in publicis Imperii
 comitiis explicetur &c. XVI. Præva-
 leant plurimum suffragia, nisi de Reli-
 gionis agatur dissidiis, & quæ eam

X 3 se-

Sæc. XVII. sequuntur. XVII. Ad Generalia co-
A. C. 1646. mitia remittantur ea, quæ pro refor-
matione justitiae Protestantes protuler-
runt. Hæc Cæsar's mandata ad Ma-
jestatis suæ Oratores die vigesima quarta
Augusti Monasterium fuerunt perlata.

§. XCIII.

*Alia, inutilis tamen, consultatio de
transactionis mediis.*

Hæc tamen conditiones nec Prote-
stantium cupiditati satisfaciebant,
nec Catholicorum damna minuebant:
Lamentabantur Episcopi, sibi innoxii
jurisdictionem suam, & integros Epi-
scopatus eripi: lugebant Ecclesia-
stici, hac transactione se suis pos-
sessionibus, quas inter belli turbas
servassent, spoliari, subditorum ani-
mas ad hæresin rapi, Capitula, &
Monasteria Acatholicis misceri, inverti
omnia: querebantur civitates Catho-
licæ præcipue Augustana jure Religio-
nis quæsito exui, & Catholicos inde a
Magistratu Lutherano proscribi, de-
mum ex hac transactione Protestantis
omne lucrum, & Catholicis ingens
damnum accerfiri. Protestantes vero
Catholicorum pusillanimitate audacio-
res facti mitiora compositionis media
respuer-

respuebant, ac pertinaciter inquis po- Sæc. XVII.
stulatis die vigesima quarta Augusti A. C. 1646.
propositis insistentes postulabant, ut
Catholici ad ea responderent, & Os-
nabrugam suos Deputatos ablegarent,
qui ad Cæsareorum Suecorumque ar-
bitrium cum Protestantibus de concor-
diæ viis conferrent. Verum Catholici
Osnabrugam venire, Suecosque pro
arbitris agnoscere detrectabant; probe
enim perspectum habebant, hæc Pro-
testantium consilia eo tendere, ut Ca-
tholici Suecorum potentia oppressi,
omnique, præcipue Legati Apostolici
ope destituti, ad omnia Protestantium
postulata descendere compellerentur:
quapropter per Cæsareos Oratores Pro-
testantibus exprobabant, quam indi-
gne hucusque Catholicos habuissent,
cum tamen hi soli pacis studio ad con-
ditiones satis duras descenderint, ipsi
e contrario nihil de violenter eruptis
reddere, sed potius nova usurpare mo-
lirentur: Transactionem Passavensem,
pacem Religiosam, Comitorum de-
creta, paœta particularia, Ecclesiarum
& Capitulorum statuta, & consuetu-
dines antiquas, quoisque ipsis profi-
cuæ sunt, deprædicent, quatenus vero
Catholicis favent, aboleri postulent:
terminum a quo restitutiois annum
hujus sæculi vigesimum primum in sui

X 4 favo-

Sæc. XVII. favorem designant, mox autem in Ca-
A. C. 1646. tholicorum odium immutent: in civi-
tatis Imperialibus, ubi utraque Religio viguit, Lutheranam revocari pe-
tant, Catholicis vero suæ fidei exerci-
tium denegent, et si ibi tempore pacifi-
cationis illud certo viguerit: hactenus
jus reformandi ob territorialem juris-
dictionem exercuerint, nunc illud Ca-
tholicis ob hunc titulum denegent: Cæ-
farem ad servanda rebellibus promissa
adigant, vicissim vero, quæ Cæsari pro-
misissent, irritari velint; Cæsari glo-
riosum afferant, si Lutheranos in suis
ditionibus foveat, inglorium, si Catho-
licam Religionem in illis & in quibus-
dam Imperii ditionibus revocatam con-
servet: insuper cunctas Protestationes
generatim velut protervas detestentur,
cum tamen ipsimet a solemi sua pro-
testatione *Protestantes* dicantur: Deni-
que eisdem ultimato, ut ajebant, de-
clararunt, se ultra, quam die duode-
cima Julii exposuissent, descendere nec
velle, nec posse: id unicum tamen Pro-
testantibus adhuc concedere, ut Catalo-
gum bonorum Ecclesiasticorum, quæ
sibi restituiri aut cedi prætendunt, con-
signare possent. Cum vero Catholici
Osnabrugam venire, constanter recu-
sarent, Protestantes magno numero,
unacum Oxenstirnio & Salvio Sueco-
rum

rum Legatis Monasterium contende- Sæc. XVII.
runt, ut mutuis inter se consiliis Re- A.C. 1646.
ligionis dissidia componerent: nil ta-
men ibidem agitatum, nisi quod tam
Catholici quam Protestantes in annum
hujus saeculi vigesimum quartum tan-
quam terminum, a quo restitutio bo-
norum Ecclesiasticorum fieret, consen-
serint, & hi quidem ea lege, ut Lu-
therani, qui ante hunc annum se gra-
vatos fuisse quererentur, per hunc ter-
minum non excluderentur, Catholici
autem, ut transactæ, judicatæ & decisæ
res ab hoc termino immunes essent:
dum vero Catholici Lutheranos, & hi
vicissim illos arguerent, quasi quod
una manu largiti essent, altera mox
auferrent, nulla re confecta collo-
quium est dissolutum.

§. XCIV.

Novæ transactionis articuli a Cæsa- reis Oratoribus propositi.

Haud parum Catholicorum pusillani-
mitate, & immodico maturandæ
pacis ardore, quem Cæsarei Oratores
præferebant, Protestantes in urgen-
dis suis postulatis firmabantur; unde
rejectis omnibus compositionis mode-
ratæ viis Catholicos ad eam necessita-
tem redigere adlaborabant, ut trans-

X 5 actio-

Sæc. XVII. actionis arbitrium Catholici Cæfareis,
A. C. 1646 quemadmodum ipsi Suecis, deferre co-
gerentur, captato exinde hoc emolu-
mento, ut Protestantes de Suecorum
favore, & Cæsareorum indulgentia
certi, quæcumque peterent, a Catho-
licis extorquere possent, e contrario au-
tem Catholici nihil favoris a Suecis,
parum vero a Cæfareis ad indulgen-
dum nimium proclivibus expectare va-
lerent: eapropter optabant Catholici,
ut præcipue Trautmansdorffius Comes
a Westphalia ad Cæsar's aulam rever-
teretur, ne præcipiti ejusdem liberali-
tate Catholicis avita sua jura & bona
aut imminuerentur, aut omnino eri-
perentur: verum Protestantes nullum
non movebant lapidem, ut sub spe-
cioso opus bene cæptum perficiendi ob-
tentu Comitem ad diuturniorem in West-
phalia commorationem inducerent:
nec eorum conatibus defuit optatus
confilii successus: nil ergo Catholicis
reliquum erat, nisi ut Cæsareos Orato-
res impense rogarent, quatenus saltem
nihil citra Catholicorum assensum Pro-
testantibus cederent, resque trans-
actas ac decisas immutari, vel firma
Catholicorum jura imminui, nullatenus
paterentur, sed articulis die duo-
decima Julii propositis firmiter insiste-
rent. Policebantur equidem Cæsarei
suam

suam opem, de successu tamen dubii, Sæc. XVII.
Monasteria Ducatus Wirtenbergici Ca- A. C. 1646.
tholicis vindicari, & Augustanam ur-
bem in pristinum religionis, & Regi-
minis statum reduci posse, vix non de-
sperabant; quippe Protestantes a mo-
deranda petitorum duritie adeo erant
alieni, ut per Salvium Sueciæ Orato-
rem acerbiora, quam unquam fecissent,
postularent, & præprimis quidem, ut
Episcopatus Osnabrugensis unacum ci-
vitate mox Lutheranis cederetur, aut
saltem Gustaphus spurius Sueciæ Re-
gis Filius Francisco Guilielmo moderno
Episcopo Coadjutor adjungeretur, &
Augustana Urbs in integrum restitue-
retur; plura adhuc alia, quæ si ulti-
non concederentur, per armorum poten-
tiam extorquenda minitabantur, bene-
ficii loco a Catholicis habendum rati,
si eis pauca adhuc relinquenter, & non
omnia adimerent: Ne vero Cæsarei
quicquam in se desiderari paterentur,
die prima Decembris auctiores novæ
transactionis articulos Protestantibus
proposuere, polliciti, quod I. bona
Ecclesiastica, mediata æque ac imme-
diata, quæ Protestantes ejectis Catho-
licis usque ad primam Januarii diem
anno hujus sæculi vigesimo quarto oc-
cupassent, retinere possent, donec Re-
ligionis dissidia componerentur. II.

Imme-

Sæc. XVII. Immediatarum Prælaturarum & Episcopatum usurpatores in Imperii comitiis locum medium inter Ecclesiasticos Ordines habeant, postquam a Cæsare *investituras* *duplicato laudemio* petierint. III. In Collegiis, ubi præfato anno partim Catholici, partim Lutherani erant, tales imposterum admittantur, excepto Capitulo Argentinensi. IV. Ex omnibus Monasteriis, quæ Dux Wirtenbergicus Catholicis reddere debisset, his tantum octo reddantur extra Ducatum sita. V. In Lutheranis Imperii civitatibus sit eadem sectæ libertas, quæ recens concessa est Imperii Principibus in suis Principatibus. VI. Civibus Augustanis Lutheranis ea Tempa quæ ipsimet exstruxerunt, restituantur. VII. Lutheranis in Silesia & Austria inferiore intra decennium vel Religionem vel solum mutandi libertas sit. VIII. Jurisdictio Ecclesiastica in Lutheranos non exerceatur, nisi alter litigantium in causis matrimonialibus Catholicus & reus sit. IX. In Religionum dissidiis non juxta suffragiorum pluralitatem, sed coram Assessoriibus pari numero ex utraque religione decidatur. Hæc, pluraque alia ad emolliendos Protestantum animos Catholici non sine irreparabili damno tunc indulgere decreverant, incassum licet,

eo-

eo quod Protestantes a postulatis suis Sæc. XVII.
nuper propositis, ne latum quidem un- A. C. 1646.
guem recedere, firmum fixumque
haberent.

§. XCV.

*Arcana Adversariorum consilia contra
Cæarem & Imperium.*

Eodem tempore, quo Cæsar atque Maier A.D.
Electores Catholici Imperio pacem pac. Westph.
caro admodum pretio reddere adlabo- t. 2. l. II.
rabant, non deerant exteri, qui ad e- §. II. p. 208.
vertendum Imperium, & regna clam
exitialia cuderent consilia: Hæc vero
mature fuerunt detecta, & ut sibi om-
nes, quorum interesset, prospicere pos-
sent, Osnabrugæ scriptum illud dissemin-
abatur, quo in apricum venerat, quor-
sum arcana hostium consilia sub spe-
cioso conciliandæ pacis obtentu colli-
marent: Enimvero Maierus hæc a pa-
cis turbatoribus conficta, ac non nisi
discordias propagandi studio in vulgus
fuisse sparsa autumat: verum ex rei
successu, postulatorum insolentia, ja-
statis hostium minis, & clandestinis
foederibus & machinationibus, conci-
tatisque per varia regna seditionibus
sat luculenter quorumdam serius ejus-
modi consilia exequendi animus dete-
gitur: Erat autem sequens hujus scripti
tenor:

„Oxen-

Sæc. XVII. „Oxenstirnus Plenipotentiarius Sue-
A. C. 1646. „cicus ad tractatum Osnabrugum, misit
„Landgraviæ Hassiæ institutionem se-
„cretam, quam non modo Galli ap-
„probarunt, sed etiam per suum Lega-
„tum Hagæ Comitis in Hollandia di-
„ligenter consultarunt, cujus instruc-
„nis summa hæc est:

1. „Laetandi sunt nuda spe pacis
„Electores, Principes, & status Ger-
„maniæ, exceptis Hassiis, donec Hi-
„spani prorsus in Belgio sint debellati,
„quod quidem hodie est in proxima
„potentia.,,

2. „Deinde debere Gallos & Hol-
„landos, qua data porta, in imperium
„irrumpere, Cæsarem deponere, abo-
„lere Septem-Virorum Electorale Col-
„legium, Imperium ejusque compa-
„gem dissolvere, formare Rempubli-
„cam Aristocraticam, ita tamen, ut
„Gallis Alsatia & quidquid est antiqui
„limitis Gallici, usque in Geldriam at-
„tribuatur; Hollandis vero Episcopa-
„tus Monasteriensis cum plerisque di-
„tionibus inter Rhenum & Visurgim,
„cum reservatione tamen Catholicæ
„Religionis & jurisdictionis solum
„quoad Personas, & Hasso-Cassellen-
„bus Calvinianis, Episcopatus Pader-
„bornensis, pars Westphaliæ, Colo-
„nien-

„nensis, unacum Marburgenfi & Darm- Sæc. XVII.
„stadensi ditione cedant.,,

A. C. 1646.

3. „Quod si res Bavarо detegere-
„tur, & in Belgio nimis prospere & ex-
„voto eveniat, ita ut Bavarus alios ad
„se vere Neutrales traheret, & poten-
„tior evaderet, videndum est, ut Ba-
„varo persuadeatur, ut tum Palatinis
„ditionibus, tum Francica pecunia e-
„jus consensu ematur, quo Imperium
„in se suscipiat, hocque fascino quasi
„soporifero statibus Catholicis inquie-
„tius illudatur, & veteranus induca-
„tur.,,

4. „Cum enim Bavariæ Electorjam
„devexæ ætatis fit, ut non procul ab-
„fit a morte, Dominatus Imperatorius
„brevis erit, & post ejus obitum nul-
„lus deinde Imperator futurus.,,

5. „Principibus Germanis exem-
„plo esse debere Principes Italicos, eo-
„quod ipsis integrum erit, cum Coro-
„nis exteris Fœdera inire, imo singulis
„licebit, more Italicorum Principum,
„in suis ditionibus se pro Regibus ge-
„rere: Suecis denique tota Pomerania
„cedatur.,,

6. „Acta & Registratura Cameræ
„Imperialis Spirenſis ducentur Parisios,
„ubi cuique Principum jus erit acqui-
„rendum.,,

Hos

Sæc. XVII. „Hos Articulos MALSPURGIUS
A. C. 1646. „Hassicus Commissarius Generalis cui-
„dam ex suis intimis prælegit ex scri-
„pto, quod habuit in manibus, addens.
„jam nihil esse, quod de prioris partis
„executione dubitetur. „

7. „Fore deinceps in Imperio res
„sublimes, minores vero Status & præ-
„sertim Nobiles Principibus subditos,
„imo mancipia futuros, interea nihil
„superesse, quod contra opponatur,
„hæc iam esse omnino decreta & con-
„stituta, ita ut a nemine amplius pos-
„sint interverti. „

„His itaque pro principio constitutis,
„non contenti Adversarii ulterius nimio
„& solito spiritus sui fervore ad alia
„confilia agitentur. Constat enim,
„quod Anglia, Suecia, Hollandia una
„cum Germanis fæderatis novum fœ-
„dus jam faniunt, inscio & excluso
„Rege Franciæ. Cogendum etiam esse
„Regem Angliæ ad eum modum, quo
„coactus est Rex Daniæ ad Pacem si-
„milis normæ faciendam, unde talis
„rerum conditio nascetur & formabitur,
„quæ Catholicis admodum dura & exi-
„tialis evadet. „

„Et quamvis Electoris Saxonie,
„Hugenottarum Galliæ, Hæreticorum
„Hungariæ, Poloniæ & aliorum fiat
„mentio, non est tamen dubium, quin
„om-

„omnes sint in eadem navi, iisdemque Sæc. X VII.
„remis incumbant, & non modo Ca- A. C. 1646.
„tholicæ Germaniæ, sed etiam in ipsum
„Regem Franciæ & tandem in Italiam
„& Hispaniam, nisi Deus prohibuerit,
„exitium & extrema quæque mediten-
„tur. „

§. XCVI.

*Actum de tollendis Ordinum Imperii
gravaminibus.*

Verebantur Galli, ne religionum dis- Bougeant
sidiis inter Ordinum Legatos com- Bell. tric. I. 5.
positis, ipsi satisfactionis emolumento tom. 2.
privarentur, ac Cæsar conciliatis sibi Recueil des
Protestantibus Gallos, Suecosque Im- traités.
perio ejiceret: Hos ergo præprimis Adam. Re-
conveniunt Galli, expositoque com- West. c. 15.
muni periculo præ ceteris de reddenda §. 5. & seq.
utriusque parti satisfactione agi postu-
lant: Lactant Cæsareos, Catholicos-
que amplis validæ opis pollicitationi-
bus, reluctantibus quoque apertis terrent
minis, palamque denuntiant, effectu-
ros se, ut Protestantes non modo cun-
cta, quæ hucusque postulassent, sed
longe ampliora in perpetuum conseque-
rentur: postea in satisfactionis partem
sibi a Cæsare utramque Alsatiæ, Bris-
goviam, Brisacum, Sundgoviam, &
quatuor Sylvestres urbes pleno jure re-
Hist. Eccles. Tom. LXI. Y lin-

Sæc. XVII. linqui, & perpetui præsidii jus in civi-
A. C. 1646. tatibus Philippiburgo, Benfeldo & Ta-
bernis concedi postulabant: Tandem
Cæsarei Oratores Monasterii die viges-
ma sexta Maij consensere, ut utraque
Alsatia unacum Sundgovia ad Fran-
ciæ Regem transiret, adjectis tamen
quibusdam conditionibus, quas tamen
Galli rejecerunt, cuncta sibi amplissimo
jure cedi postulantes: cum vero de Cæ-
faris consensu desperarent, potentiores
Catholicorum Ministros auro ac pro-
missis in suas partes pertrahere nitun-
tur, Mazarinus quoque Cardinalis per
Apostolicæ Sedis Nuntium Bagnium
Parisiis agentem, Bavariæ Electori su-
periorem Palatinatum, dignitatemque
Electoralem pollicebatur, ea lege, ut
Cæsarem ad cedendas hasce Provin-
cias & urbes induceret. Hic idem
Cardinalis innovavit foedus cum Batavi
anno hujus sæculi trigesimo quinto
die octava Februarii initum, vi cuius
Belgium Catholicum licet nondum esset
captum, Galli & Batavi inter se jamjam
ita partiebantur, ut Batavi Antverpiam
& Mechliniam urbes unacum Brabani-
tiæ Ducatu, reliquum vero Catholici
Belgii Franciæ Rex sibi vendicaret:
vicissim vero Hispanis Catalonia & Ru-
scinonensis Comitatus assereretur.

§. XCVII.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

§. XCVII.

Bavariae Electori suasum, ne Alsatiam & Brisaccum in Gallos transferri consentiat.

Obstitere vehementer Austriaci, & præcipue Claudia Archiducissa, ne suis Filiis, innocuisque Pupillis Oeniponti agentibus Alsatia & Brisaccum utpote illorum patrimonium eriperetur: Hispani quoque intime dolebant, quod Regi Catholico jus hæreditarium in Alsatiam auferetur, tamque duris conditionibus ac Germaniæ noxiis pax extorqueretur, quæ tamen æquioribus obtineri posset, si Catholici excussa timiditate Cæsari opem ferre vellent; tum enim Rex Catholicus illis numeroso milite pecuniisque præsto futurus esset: Denique Argentinenses, necnon decem civitates Imperiales, imo ex Acatholicis non pauci adversus hanc cessionem reclamabant, Religionis suæ, libertatisque periculum veriti: nihilominus Galli, et si eis Cæsar quinque urbes alias offerret, tam pertinax Briacci desiderium præseferebant, ut etiam accepta repulsa bellum esse continuandum minitarentur: Hos haud parum firmabat Trautmansdorffii Comitis facilitas ad Gallorum Suecorumque po-

Recueil des trait. p. 393.

Y 2 Itulata

Sæc. XVII. stulata nimium proclivis. Suffragabatur etiam Gallis Maximilianus Bavariæ Elector, qui Colonensi Electore Fratre suo in eandem sententiam pertracto, Cæsarem datis literis, ut Brisaccum, unicum pacis conficiendæ obstaculum Gallis cederet, impellebat, se Cæsarem omni ope destituturum comminatus. Non deerant tamen, qui hanc cessionem Bavariae Domui oppido nocivam fore demonstrarent, præcipue eo ex capite, quod Bavarus Austriacos ad hanc cessionem ex boni publici caussa obstrictos esse diceret, cum tamen ipse potius ex ejusdem boni publici studio ad Palatinatum cendum excitari debuisset, eoque ejus translatione potissimum fuerit hujus belli incentivum: Vulgabatur insuper scriptum quoddam plurimas continens rationes, propter quas Bavariae Domui haud consultum esset, Brisaccum cum Alsacia Gallis cedere, & primo quidem, „ipsa rei nemini non evidens iniquitas reclamat, cum innoxiis pupillis eripiatur patrimonium, eo fine, ut Dominus Bavarica bello parta retineat, ut dum haec de lucro certa esse vult, illic de damno vitando certetur: inspiciatur belli germanici origo, a familia Wittelsbachica, non Habsburgica, & a Protestantibus, qui gravamina

„mina sua, in quibus speciatim domui Sæc. XVII.
 „Bavaricæ Donawerdensem executio- A.C. 1646.
 „nem, & Coloniensem successionem im-
 „pingebant, nonnisi armis expediri vo-
 „lebant, promoti.„

„Fuerit sane primus quidem ejus
 „belli finis domus Austriæca, secunda-
 „rius fuit Bavarica, post omnium ca-
 „tholicorum oppressio; id quod ipse
 „Dux Bavariae Litteris suis nunc typo
 „vulgatis testatus est, illiusque adeo pro
 „visu periculi jam dudum ille antea
 „ligæ se Catholicæ auctorem, post Du-
 „cem præbuit; brevi inde bellum ipsum
 „erupit, in quo Bavarus ita se gessit,
 „ut foederis catholici copias contra
 „Unionistas duceret, deinde pacifica-
 „tione Ulmensi cum iisdem decideret,
 „expresso pacto, ne Palatinum extra
 „Bohemiae fines offenderet. Juvit ita-
 „que Cæsarem, sed nonnisi amplissimis
 „promissis, & nominatim pollicita Ele-
 „ctoralis Dignitatis, & Palatini patri-
 „monialium Regionum mercede con-
 „ductus; quod an ei per pacificationis
 „Ulmensis leges liceret, protestantes
 „negant, cum sine hujusmodi auctora-
 „mento, & juratæ Cæsari subjectionis
 „religione, & legibus imperii, quibus
 „quilibet status alteri injuste offenso sup-
 „petias ferre tenetur, denique ipsa ne-
 „cessitate suadente, cum nonnisi salvo

Sæc. XVII., Cæsare salvatus esse posset, Cæsari
A.C. 1646, „opitulari debuisset. Victoria Pragen-
„sis jus belli afferuit, & Palatino ex
„Bohemia profugo omnia in eum sta-
„tum redibant, quo erant ante belli ini-
„itia, & poterant honesta pace contro-
„versiæ finiri cum protestantibus, nisi
„belli sumptus reflagitanti Bavarо Cæ-
„sar ei coactus esset Superiorem pala-
„tinatum invadendum relinquere, mox
„ipsam electoralem Dignitatem in eun-
„dem transferre. Hæc illa fuit om-
„nium subsequentium inde bellorum
„alea, & hujus excidii, in quod præ-
„cipites ivimus, caussa præcipua: Cum
„protestantes, quamvis perpetuis cla-
„dibus domiti, domum tamen palati-
„nam extorrem imperio pati non pos-
„sent, ejusdemque restituendæ gratia
„externa arma inveharent. Nam bel-
„lum Danicum hinc ortum esse nemo
„negat. Suecici etiam belli caussa pos-
„set aliqua ex parte in edicti Ecclesi-
„stici publicationem rejici; sed ubi ve-
„ra & genuina belli germanici caussa
„hæserit, docuit conventus Ratisbo-
„nensis Anno 1630. peractus; cum res
„ibi locorum essent, ut Cæsar cum pro-
„testantibus honestissimam pacem inire
„posset, aut si suis consiliis sine inter-
„pellatione uti potuisset, facile ei fui-
„set statuum dicto audientium quietem
„vitri-

„victoriebus armis protegere. Sed paci Sæc. XVII.
 „cum protestantibus intercessit Bava- A.C. 1646.
 „rus, nolens Palatinatu cedere, nisi
 „sibi aliunde a Cæsare, cui interea
 „persuaserat, ut se tredecim millionum
 „debitorem constitueret, & nominatim
 „concessa Superiori Austria satisface-
 „ret. Utque ejus rei sibi Patronum
 „aliquem pararet, & vindicem, occulta
 „cum Gallo ferere consilia, & clande-
 „stinis se foederibus illigare cœpit, gal-
 „licæque gratia colligendæ studio Man-
 „tuanum bellum coegit Cæsarem Vi-
 „ctorem æquis cum victo conditioni-
 „bus componere. Mox Wallensteinum,
 „(cujus fortunæ & rerum gestarum
 „ad eum diem neminem pœnitiebat)
 „exauctorare & foederis Catholicæ, quod
 „jamdudum abolita Protestantium unio-
 „ne & ipsum aboleri æquum erat, id-
 „que ut fieret, Protestantes magnopere
 „contendebant, perpetuationem ad-
 „mittere; prorogati ergo belli gallici
 „fatum, ut & excitati, non penes
 „Habsburgicam, sed Wittelspachicam
 „familiam quæras licet. Dum enim
 „Ratisbonæ hæc Cæsari extorquentur,
 „Gallis interea metu armorum a Cæ-
 „sare solutis, expertisque omnia a Cæ-
 „sare, suffragante Bavarо, impetrari
 „posse, vacuum liberumque fuit Sue-
 „cum in Germaniæ, nil tum nisi rerum

Sæc. XVII. „mutationem spirantis, viscera arma-
A.C. 1646. „tum inducere, novumque ad veteres,
————— „& gravissimum imperio hostem exci-
„tare. At Bavarus harum rerum aut
„insciis, aut incuriosus, eo solo trium-
„phare, quod summa rei militaris ad
„Tillium, clientem suum, rediisset,
„Gallorum fraudes nescire, Sueci vires
„contemnere, & intempestivæ parcii-
„moniæ studio lectissimum fœderis Ca-
„tholici, & Victorem militem, non per-
„soluto stipendio dimittere, qui uno
„inde agmine ad Suecum concessit, gra-
„tulante illo sibi, quod Bavari hostis
„sui beneficio jam is esset, ut nulla a-
„perti prælia alea detrectanda ipfi foret.
„Atque hæc eo tempore agebantur,
„cum quidquid est in Germania prote-
„stantium Lipsiæ convenisset, ibique
„adventantis Sueci fiducia exagitare-
„tur, ut quam iniquissimæ Cæsari &
„Catholicis pacis conditiones extorque-
„rentur, a quibus si quis credebat e-
„lectoralem Dignitatem exceptum, ac
„præterito Palatino, Bavaro perpetua-
„tum iri, nimis is simplicis oportet fue-
„rit ingenii. Ecce autem insperata
„Lipsiensi clade fortuna Catholicorum
„uno omnis impetu concidit, Bavari-
„que mens, quæ ante cladem erat con-
„fidentissima, post eandem facta est ab-
„jectissima, ut nil jam nisi de Bavaria

„con-

„conservanda cogitaret. Itaque licet Sæc. XVII.
 „Tillius collectis cæsi exercitus reliquiis, A. C. 1646.
 „& adjuncto Lotharingio, copisque
 „Cæsar is ex Italia adventantibus, ita
 „vires suas refecisset, ut Sueco victori
 „par esset, & prope Würtzburgum e-
 „gregiam habuisset occasionem paris ei
 „referendæ cladis; quod Rex ipse fas-
 „sus est, nunquam se in majori discri-
 „mine fuisse, quam tum, cum ipse exi-
 „guis cum copiis instructissimo hosti-
 „tam prope confedisset, & coegit ta-
 „men Tillium Bavarus, omissa omni
 „alia cura, omisso Lotharingio, quem
 „interea Galli provincia sua omni exue-
 „runt, citatum agmen ad Bavariæ fi-
 „nes convertere. Qua in profectione
 „fugæ simili testatissima res est exerci-
 „tui illi, a quo plenis turmis se mili-
 „tes subducebant, & maximam partem
 „ad hostes transibant, plus virium de-
 „cessisse, quam si duplicatam justo præ-
 „lio cladem accepissent. Culpam si
 „nullam hic agnoscit suam Bavarus,
 „& illa in fortunæ eventum rejicienda
 „est, quo colore excusabitur, quod
 „mox inscio Cæsare, insciis Catholici
 „fœderis Sociis, tum cum maxime,
 „cum ille Ingolstadii cum istis Mindel-
 „hemi de bello communi consilio ge-
 „rendo consultaret, Gallis Suasoribus
 „neutralitatem illam (quam ut extera-

Sæc. XVII., rum actionum suarum vomicam ipse
 A. C. 1646., Dux etiamnum execrari dicitur) am-
 biit, nulla communis patriæ, nulla
 „imperii, sed sola sui solius conservandi
 „cura. Sed castigavit scilicet fortuna
 „ipsa imprudentiam consilii, & Suecus
 „Bavariæ illatus, coegit penatibus
 „propriis profugum ad facram ancho-
 „ram, ad Cæsarem & Wallensteinium
 „profugere, a quo sublevatus non nihil
 „tamen & denuo dejectus; cum Ratis-
 „bona eorum culpa, (qui ut sumptu-
 „bus parcerent, loci præsidium immi-
 „nuerant) amitteretur, brevi tamen
 „opitulante toto exercitu Cæsareo, Ur-
 „bis illius Victor res suas adeo rursus
 „stabilire potuit, ut extincto Wallenstei-
 „nio militaris imperii pars maxima ad
 „eum rediret, & separatum jam ha-
 „bere inciperet exercitum, bavarica-
 „rum imperii copiarum nomine insi-
 „gnem, quo ille nunc instructus, suo
 „arbitratu hinc fert leges, inde dero-
 „gat, & de alienis paciscitur. Nord-
 „lingensi Victoria res imperii reviviscere
 „poterant, si pari ac Suecus ardore usi-
 „fuissemus eventu rerum. Sed bava-
 „ricus miles nondum maturo hyberno-
 „rum tempore hyberna petere occu-
 „pans, destituit in cursu rerum cæsa-
 „reum militem, unaque optimas rerum
 „gerendarum occasions. Infecuta est
 „pax

„pax Pragensis, in qua quanto studio
 „Cæsar egerit, ut salva ^{Sæc. XVII.} Bavaro Ele-
 „ctoralis Dignitas, & res partæ essent,
 „ne ille quidem ipsemet negabit. Tanti
 „tamen apud eum non fuit, ut postea
 „eligendo imperii Successori gratuitum
 „suffragium inoratus, sed inauratus
 „præstaret. Decessit Ferdinandus II.
 „relictis florentissimis copiis, quibus
 „cum milite bavarico junctis, Gallaf-
 „sius Bauerum ad maris balthici oras
 „redegit, spesque erat ibi locorum bel-
 „lum constitutum: sed questus est Ga-
 „lassius copiis bavaricis ad coercendos
 „Hassos revocatis optima exercitus
 „parte se nudatum destitui. Eodem
 „anno, cum Verdensis alteri copiarum
 „bavaricarum parti Præfectus Vinna-
 „riensem Rhenum transgressum felici-
 „ter rejecisset, mirari subiit, cur non
 „Rheno & ipse superato hyberna æque
 „trans fluvium ac ille quæsierit, au-
 „tusque sic animorum habitus subse-
 „quentium annorum successu. Nam
 „ut in medio relinquatur Brisacum ne
 „servari potuerit, si serio eam in rem
 „allaboratum fuisset, extincto impro-
 „visa morte Vinnario, quin Bavari
 „si confestim Rhenum transjecissent,
 „magnarum rerum occasionem in ma-
 „nibus habuissent, pauci admodum
 „sunt, qui dubitent. Sed cur ne illo,
 „nec

A.C. 1646.

Sæc. XVII. „nec sequentibus annis Bavari sibi un-
A. C. 1646 „quam quicquam trans Rhenum nego-
„tii esse voluerint, id vero multum &
„sinistri rumoris & suspicacis silentii
„præbuit, eumque nunc tantopere per-
„suasum esse vident, pacem a Gallis
„nonnisi Alsatia & Brisaco concessa
„haberi posse, ambigere subit, an non
„ab illis, qui aliena jactura, licet in
„eadem navi sint, sua conservare sa-
„tagunt, ultro Gallis hæ conditions
„sint oblatæ.

„Certum est Gallos non sincere cum
„domo Bavaria amicitiae jus quærere,
„sed id duntaxat, ut ea lactata, & ad
„suas rationes tantisper, dum domum
„Austriacam evertant, adjuncta, mox,
„cum ejus voti compotes erunt, illam
„quoque subruant, solumque id ei be-
„neficium præstent, quod Polyphemus
„Ulyssi promisit, ut eam omnium ex-
„tremam devorent. In sinu lætantur
„Galli, cum tot ad eos literæ, tot Le-
„gationes, nuper ipse bavaricæ con-
„scientiæ ephorus commeavit, cum
„Osnabrugensem alia ex parte audiunt
„Tullensem & Verdunensem Episcopa-
„tus somniantem, rident eum, qui si-
„ne suffragio populi ædilitatem populi
„gerit, & inconsultis trium circulorum
„franconici, bavarici, & Suevici sta-
„tibus, eosdem gallicæ protectioni,
„aut

„aut neutralitati prostituit, in quam Sæc. XVII.
„ut Catholici consentiant, id tamen A.C. 1646.
„hunquam facturi sunt Protestantes.
„Urbes præsertim liberæ, gaudent sibi
„ultra in manus dari facultatem ulci-
„scendi eas, quas interdum ex inter-
„vallo resipuerunt Bavari, eis clades
„intulerunt. Præcipue cum tam can-
„dide, quæ sua in Bavarum mens sit,
„cum sæpe alias, tum nuper sine am-
„bage P. Veriaccio Galli demonstrarunt,
„nullam scilicet aliam a Bayaro pacifi-
„cationem admissuros, nisi præcipuis
„bavaricæ arcibus sibi traditis, & uno
„filiorum dato obside. „

„Quam mentem, reliquis curis de-
„functi, domoque Austriaca in ordi-
„nem redacta, quin contra familiam
„Bavaricam Amphiarao etiamnum vi-
„vo, vel mox sub terras condito ipsi
„sint demonstraturi, dubitet ille licet,
„qui adeo studio pacis indormiscit, ut
„ne Galli quidem cantum exaudiat,
„omnes Germaniæ Principes pares esse
„Gallia volunt Galli, aut si quid infra
„est, pares. Consulatur domus Lotha-
„ringica, affinitate juncta, quam ut
„tam longo annorum nexu æque ac
„olim Burgundicam, Britanicamque
„familiam opprimere conantur, ita sine
„dubio voti damnabuntur, si possessa
„altrinsecus Alsacia, hinc a Germania,
„, illinc

Sæc. XVII. illinc a Gallia premere poterunt; me-
A.C. 164^c. lioremne conditionem quam Lotha-
„ringus a Gallis expectare debeant Ba-
„vari, tempus, quod quidem solum
„nunc captari videtur, docebit, con-
„festim atque consecuta pace Bavaria
„inermis erit, dispicient Galli, quem
„suarum virium terminum esse velint,
„nec unquam ipsis justus color deerit
„foederis a Bavaris vel repetendi, vel
„suo arbitratu interpretandi, atque
„adeo immutandi.„

„Protestantes in Germania, & vin-
„dices eorum Sueci, quem habitum ani-
„morum præstabunt, si revulsa a cor-
„pore imperii, (cui integro, non de-
„curtato inhiant), Alsatia, Bavarus
„ipsis sufferendus sit, aut Palatinatus
„aut Austriæ Superioris Dominus, &
„gallica insuper clientela tumidus: aut
„enim statim se in limine opponent,
„paceque a Gallo empta neutiquam
„illum frui sinent, aut tantisper dissi-
„mulabunt, dum eadem Domus Bava-
„ricæ, quæ Austriacæ fuerunt fata,
„appetant.„

„Quod si naturæ concedere contin-
„gat Serenissimum Bavariæ Electorem,
„ætate qua est proiectissima, Bavaria-
„que vel inermis erit, vel destituta e-
„jus regimine, qui tanta cum pruden-
„tia hactenus & armis tutando mode-
„ratus

„ratus est: conquerentur hinc pupilli Sæc. XVII.
„Tirolenses pennis suis deplumati, & A.C. 1646.
„sua vel destitui, vel resarciri sibi æ-
„quum putabunt. Fortassis erit aliqua
„& de tutela contentio, fratrisque filios
„ejus, in qua sunt, fortunæ pœnitere
„incipiet. Repetundarum judicium Ba-
„varis Commissariis intentabunt Sue-
„vici, Bavarii, & Franconici Circuli
„status, erogatarumque contributio-
„num rationes exigent. Tum vero quid
„agent Galli, si ut mollissime res ge-
„rantur ad eos ibitur, aut arbitrium &
„authoritatem Controversiis interpo-
„nant; dijudicabunt scilicet litem eo
„eventu, ut victi Victoresque simul
„pereant..”

„At enim providebunt Bavari, ut
„semper armati, instructique sint, &
„vi propulsandæ, & fraudi vitandæ, in-
„juriæque prohibendæ: sed suisne id
„propriis opibus obtinebunt, an vici-
„norum, ut adhuc temporis, expen-
„sis? Atqui præferunt Bavari, ad
„pacem cum Gallo componendam ur-
„geri se maxime subditorum suorum
„querelis, qui tot tantorumque tribu-
„torum militarium oneri pares se esse
„ferendo negant; hi sane perpetuo mi-
„liti alendo multo minus assentient. Si
„onus hoc in Suevos & Francones solos
„inclinare volent; at neque illi bello
„sopito

Sæc. XVII. „sopito belli mala nolentes perferent, & si
A. C. 1646. „aliter se explicare non possint, Bava-
„ricæ servituti gallicam servitutem
„præferent, malentque jam dudum
„potentiori, quam nuper sibi pari
„subesse.„

„Cum superioribus annis Palatinus
„Bohemiae Regnum invasisset, rogatus
„sacer ejus, Rex Angliae, ut in pos-
„sessione adventitii Regni generum de-
„fenderet, negavit eum a se morem
„introduci debere, ut aliena Regna in-
„vadentibus auxilio sit; nam idem
„exemplum posse in se, & in suos re-
„cidere. Si nunc Bavari æquum cen-
„sent, ut Tirolensium pupillorum bonis
„Gallo addictis pacem redimant, vi-
„deant, ne quod juris nunc in alium
„statuunt, procedente tempore, eodem
„& ipsis utendum sit. Dicent Bavari
„cum tot undique hostibus, & ipso
„Turca ingruente, ne domui Austriacæ
„hec Bavariae medium ullum bellis fu-
„stinendi supersit, sed extrema neces-
„sitas urgeat pacis quocunque pacto
„acceptandæ, Galli vero eam non nisi
„concessa Alsatia facere ullo modo ve-
„lint, fieri aliter non posse, quin in
„eam concessionem consentiendum sit.
„Respondetur, si humano calculo res
„exigantur, verum id quidem esse;
„sed si æquitas, si justitia consulatur,
„&

„& res Deo, non hominibus permitta-
„tur, supereesse viam ex hujusmodi an-
„gustiis emergendi. Sed ante omnia
„necessa est, ut Bavari conscientiam
„propriam hoc piaculo absolvant, &
„quod sibi fieri nolint, innocentissimis
„pupillis ut fiat, non procurent. Cum
„Domino placuerint viæ hominis, ini-
„micos quoque ejus convertet ad pa-
„cem, ajunt sacræ literæ; si Bavarus
„abdicato propriæ utilitatis respectu,
„in commune Patriæ bonum sensus
„suis intendat, & si pax iactura aliqua
„omnino redimenda sit, in eandem
„iacturam & ipse aliquid de suo conce-
„dere velit, ut scilicet damni lucrique
„partes æqua portione inter omnes,
„quorum interest pacem fieri, dividan-
„tur. Nemo dubitat, quin Deus aut
„faciliores ad æquam pacem Gallos sit
„faturus, aut pertinaciam eorum con-
„dignis poenis castigaturus. „

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

Attamen sat luculenter appetet,
quod hujus scripti Author partium stu-
dio abreptus, minus æque de Serenif-
fimo Maximiliano Electore, ejusque
gloriosissimis gestis senserit, & integer-
ima ejusdem consilia in sinistram par-
tem interpretatus sit.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

§. XCVIII.

*Capita conventionis Cæsareæ cum
Gallis.*

*Adam. l. c.
Mayer ad
pac. tom. 3.
l. 19. & seqq*

Verum ipsa Austriacorum oppositione Gallorum aviditas acuebatur, quo-
circa die vigesima nona Maij & prima Junii coram Mediatoribus declararunt,
quod præter alia Metensem, Tullen-
sem ac Virodunensem Episcopatus, Pi-
narolum, Moyenvicum, utramque Al-
satiam, Sundgoviam, Brisaccum &
Neoburgum absque ulla exceptione sibi
cedi, Palatinatum vero inferiorem, salvo
Catholicæ Religionis exercitio, Pala-
tinis restitui postularent. Enimvero
Mediatores nullum non movebant la-
pidem, ut Gallos ad acceptandas con-
ditiones a Cæsare propositas animarent:
summi quoque Pontificis Nuntius ex-
hibit is ejusdem literis, ne quid cir-
ca Episcopatus cum Sedis Apo-
stolicæ præjudicio decerneretur, ite-
rato petebat, præcipue, cum Galli hæc
verba a Cæsareis addita: *sine præjudicio
jurium Sedis Apostolicæ*, deleri postulas-
sent: Attamen a Gallis haud amplius
obtineri poterat, nisi quod promitte-
rent, se recepto Philippiburgo, Suecos
ac Protestanstes ad æquiora pacis
media inducturos, spe facta, tunc
etiam

etiam faciliorem fore viam cænobia a Sæc. XVII.
Protestantibus occupata repetendi. in A.C. 1646.
terim multa ultro citroque non sine
verborum contentione, & animorum
offensione agitabantur, tandem vero
Cæfarei nomine Imperatoris & Imperii
consensere. I. Ut præfati Episcopatus
unacum Moyenvico & Pinarolo ad
Gallos pleno jure transferantur, reser-
vato tamen jure Metropolitico. II. lis-
dem Brisaccum, utraque Alsatia, Sund-
govia unacum decem civitatibus Impe-
rialibus in Alsatia sitis, omnibusque
pagis cedantur, & Benfeldæ munitio-
nes, quamprimum Sueci hanc urbem
restituerint, sicut & Tabernarum,
Heanbaci, & Neoburgi propugnacula
solo æquentur, nec unquam munitio-
nes Basilea Philippiburgum usque in
citeriori Rheni ripa erigantur. III. Æs
alienum, quo Ensisheimiense ærarium
gravatum est, in se Ferdinandus Caro-
lus Archidux cum ea parte Provinciæ,
quam Franciæ Rex restituere tenetur,
in se recipiat. IV. Sit quoque eidem
Regi, ejusque Successoribus jus per-
petuum tenendi præsidium in Philippi-
burgensi arce, Episcopo & Capitulo
Spirensi reservatis, salvisque omnibus
ceteris juribus: Vicissim vero Gallici
Oratores pollicebantur, quod I. præ-
fato Archiduci quatuor civitates Syl-
vestres.

Sæc. XVII. vestres, Comitatum Havenstein, Syl-
A. C. 1646. vam Nigram, utramque Brisgoviam
 omnesque civitates in eo sitas, totam-
 que Ortenaviam restituere velint, ple-
 na negotiandi, commeandi, & navi-
 gandi libertate utriusque Rheni incolis
 concessa. II. Omnes cujuscunque con-
 ditionis incolæ cis & ultra Rhenum
 Domui Austriacæ subditi, statim post
 promulgatam pacem, omnibus suis bo-
 nis & juribus restituantur. III. Tenea-
 tur Rex Episcopos Argentinensem &
 Basileensem, reliquosque Ordines im-
 mediatos, Abbatias Murbacensem, Lu-
 decensem, Andlaviensem, Benedicti-
 nos in valle S. Georgii, Palatinos de
 Lutzstein, Comites de Hanau, Flecken-
 stein, Eberstein totamque Alsatiæ No-
 bilitatem, ac prædictas decem civita-
 tes in pristinam libertatem & Immedi-
 tatis possessionem reducere. IV. Rex
 præfato Archiduci in compensationem
 solvat tres milliones librarum Turon-
 sium. V. Idem in se recipiat duas ter-
 tias debitorum ærarii Enfishemiani.
 Præterea Galli secreto articulo promi-
 sere, quod Rex, dum metus belli Tur-
 cici est, quotannis centum quinqua-
 ginta millia Thalerorum, fervente au-
 tem ipso bello, Cæsari decem armato-
 rum millia stipendiis propriis conscri-
 pta, per triennium submittere velit.

§. XCIX.

§. XCIX.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

*Actum de Suecorum, ceterorumque
satisfactione.*

Postquam igitur Galli suis votis tam
prompte ac ample satisfactum vi-
derant, una ex parte Cæsareis spem
fecerunt, quod suos foederatos facili
negotio ad moderatam transactionem
inflexuri essent, ex altera vero parte
declarabant, quod ex Parisiensis Sena-
tus mandato cuncta Suecorum postu-
lata promovere tenerentur, secus de
omni pacis conficiendæ medio actum
esset. Postulabant autem instigantibus
Gallis Sueci, ut sibi ex solis Austriacæ
Domus Provinciis satisficeret, proin
ipsis integra Pomerania, Vismaria,
Bremensis, Caminensis, Halberstaden-
sis, Verdensis, Osnabrugensis, & Min-
densis Episcopatus cederentur, in Bran-
deburgicum vero Electorem Glogavia,
Saganum, & Jägerndorffium, in Haf-
foss denique Paderborna, & Fulda trans-
feratur: Præterea promulgata univer-
sali amnestia, cuncta ad statum anni
supra millesimum sexcentesimum deci-
mi octavi reponerentur, Palatinis Electo-
ratus & possessiones pristinæ, necnon Wir-
tenbergico, Durlacensi & Nassovio Du-
cibus sua redderentur; Augusta, Do-

Z 3

nawer-

Sæc. XVII. nauertha, Egra, Bohemia & Austria
A. C. 1646. Imperio, salvis cujuscunque privilegiis,
abductisque præsidiis restitueretur, &
captivi utrinque liberi dimitterentur.
Enormia hæc Suecorum postulata clam
fulciebant Galli, simul tamen Cæsareos
incitabant, ne tam amplam Suecis fa-
tisfactionem præstarent, sed etiam in-
terveniente Gallorum patrocinio re-
stringerent, & multo parcus transige-
rent: abunde etiam Suecis satisfactum
dicebant, si Cæsar eis Pomeraniam in-
feriorem, Bremensem & Verdensem
Episcopatum, salvo statu Ecclesiastico,
& portus Wismariensis dominium in-
ter ipsos & Megapolitanum Ducem par-
tiendum cederet: Quantumvis Cæsa-
rei saepius astum experti, suavem hunc
Gallorum cantum sibi suspectum habe-
rent, nec etiam eos lateret, quod Sue-
ciæ Regina per Gabrielem Gardium
Parisiis Franciæ Regem, ut Cæsarem
armorum vi ad acceptandas pacis leges,
& firmandas Protestantium in Germa-
nia partes cogeret, sollicitasset, nihilo-
minus pacis desiderio impulsi per Ve-
netum Oratorem mox dictos articulos
Suecis proposuere. Hi autem integrum
Pomeraniam, & Wismariam cedi &
ambos Episcopatus in Sæculares con-
verti, militibus Suecis stipendia solvi,
& Religionis gravamina prius tolli po-
stulabant.

stulabant. Reclamarunt vero Oratores Sæc. XVII.
 Brandenburgici, additis etiam minis de- A.C. 1646.
 clarantes, se nunquam passuros, ut
 Pomerania tota Electori suo eriperetur,
 proin se in compensationem damni Glo-
 gaviam, Saganum, Magdeburgensem,
 Halberstadensem, Mindensem, Osna-
 bruganum, & Monasteriensem Episco-
 patus petere. Demum circa hæc po-
 stulata crebræ habebantur consultatio-
 nes, decisione ad Suecorum Reginam,
 & Electorem Brandenburgicum remissa:
 Fabius vero Papæ Nuntius contra Epi-
 scopatum cessionem, & Suecicæ ac
 Haßliæ satisfactionis articulos, quan-
 tum in Protestantium favorem cederent,
 haud minus quinques, incassum licet,
 reclamabat; cumque hisce tractatibus
 postremam manum Osnabrugæ admo-
 veri intelligeret, ne Catholicæ Reli-
 gioni detrimentum accederet, Deputa-
 tos eo ablegare decreverat: quoniam
 vero nonnulli hac ratione pacis cursum
 sibi timerent, duntaxat illis, quos Ve-
 netus Orator eo destinaverat, negotium
 dedit, ut suo nomine Religioni pro-
 spicerent.

§. C.

Gallo-Suecorum res in Imperio.

Cum interea Galli Suecique incredi-
 bili postulandi audacia Cæsareos *Hist. du
Vicecomit.*
Z 4 Mo-de France.

Sæc. XVII. Monasterii fatigabant, variis artibus
A. C. 1646. armatas quoque minas addere non cef-
 fabant, ut quod cauffæ justitia non
Adlzer. anal. possent, id saltem per obfirmatam vio-
Bav. par. 3. lentiam perfringere valerent; postquam
lib. 31. enim Turrenum Franciæ Marescallum
Brachel. hist. temp. 1.6. cum exercitu suo in Hassiæ finibus castra
 locasse compererant, palam minitaban-
 tur, se effecturos, ut Turrenius copias
 suas Suecicis jungeret, nisi Cæsarei in
 Gallo - Suecorum postulata protinus
 consentirent. Nec in minis hæsit eo-
 rum pervicacia; quamprimum enim
 Gustavus Carolus Urangelius, qui Tor-
 stensonio in Suecici exercitus Imperio
 succefferat, educto e Bohemia exercitu
 Visurgim versus contenderat, mox Tur-
 renius promotis castris Moguntiam mo-
 vit, Suecorum adventum præstolatu-
 rus; interim Urangelius rapido felici-
 tatis cursu Hæxteram, Paderbornam,
 Lemgoviam & Statbergam suis armis
 subjecit, seque Gallicis copiis adjunxit:
 unde Leopoldus Archidæx cum Cæsareo-
 Bavarо exercitu in Hassiam & Wetera-
 viam progredi compulsus, castra apud
 Ilmenstadium posuit. Turrenius vero
 & Urangelius trajecto Mæno Selingsta-
 dium & Schafnaburgum Moguntino
 Electori eripuere, ac continuata victo-
 riarum felicitate pestem, terroremque
 late diffuderunt: Hæserat Leopoldus
 in

in suis castris oppido munitis, hostilem Sæc. XVII.
aggressionem avide præstolatus: verum A.C. 1646.
Gallo-Sueci simulata nova in agrum
Moguntinum irruptione Cæsareorum
castra feliciter transgressi, subito in
Franconiam ac Sueviam diverterunt,
occupatisque transeundo canctis urbi-
bus toti Regioni pecuniarum tributa,
abstractis secum obsidibus imposuerunt:
Nihil autem Gallo-Suecis desideratius
erat, quam Bavariam invadere, atque
Maximilianum Electorem, quem po-
tentiores Cæsaris amicum, & Catho-
licorum vindicem respiciebant, ad ex-
tremas redigere angustias. Eo consi-
lio Danubium versus movent, & pri-
mo Schorndorffium, Dinckelspilam,
dein Nordlingam, & Donawertham,
atque alia ad Danubium loca occupant:
Resistendo impar erat Elector Bavarus,
quapropter pretiosa quævis Monachio
Burghusium transferri jussit, ipse vero
eversis Dillingæ, & Höchstadli ponti-
bus Brunoviam secessit: cum vero
Lauingæ pons nondum esset dejectus,
Sueci trajecto Danubio Rainam urbem
octo dierum spatio expugnarunt, totam-
que circum Regionem militum licen-
tiæ ac deprædationibus exposuere.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

§. CI.

Augusta Vindelicorum a Gallo-Suecis incassum obseffa.

Kham.
part. I.
Cathedr.
Hier. Sten-
gel. comm.
rer. August.

Tot victoriis tumidi Gallo-Sueci Augustam Vindelicorum cum tribus validissimis exercitibus, Gallico & duabus Suecicis ductoribus Turrenio, Urangelio, & Königsmarchio cingere moluntur, a Lutheranis ad hanc obsidionem incitati. Erat eo tempore Urbs necessariis destituta præsidiis; opportune tamen per medias hostium copias Franciscus Royerius cum tribus quatuorve Bavarorum centuriis die vigesima quinta Septembris in civitatem penetraverat, qui delectu habito nonnisi mille quadringentos equites, sexcentos præsidiarios, & totidem cives Catholicos unacum quinquaginta studiosis propugnandæ Urbis idoneis recensere poterat. Die vigesima sexta ejusdem Mensis Sueci mane ex suggestibus Lechufii exstructis Urbem diversis partibus quatere incepere, verum inde recedere compulsi die sequenti quasdam legiones Haustettani & Oberhusii locarunt, obstructisque aquæductus ostiis non exiguum farinæ panisque inopiam in urbem induxere: Tum vero totius belli instrumentis & apparatu ad pontem Wertachense

tachensem & portam Klenggerianam Sæc. XVII.
per quatuordecim dies actum est, ac A. C. 1646.

ne punctum quidem temporis oppugna-
tio respiravit: injiciuntur in urbem si-
lices prægrandes e mortariis, & pene
innumeris majoris minorisque molis glo-
bi e belli tormentis: irrumpunt sæpius
hostes, semper tamen accepta luculenta
clade retrocedere coacti: incendunt ite-
rum iterumque Lechusium, necnon ar-
cem & urbem Fridbergam cum octo
vicinis pagis, aliisque quamplurimis
locis: impigre tamen Magistratus cives-
que Catholici propugnandæ urbi in-
sudant. Lutherani contra, dira quæ-
vis, si res male cederet, Catholicis
minitabantur, ac matronæ, Virgines,
puerique Lutherani flexis genibus
Duumviros, Bellique Præfectos roga-
bant, ut urbem Suecis traderent. Dies
erat undecima Octobris, qua quidam
centurio ab hoste captus elufis vigiliis
in urbem transfugit, nuntians, quod
Gallo-Sueci comperto Leopoldi Archi-
ducis adventu, omnia belli tormenta
præter quinque revexissent: Constitit
huic relationi fides quoque, veritas-
que; quamvis enim hostes eadem die
aggeres & valla ad portam Wertachen-
sem valida impressione aggressi essent,
suumque exercitum in tria agmina, ge-
neralem impressionem simulantes parti-
rentur,

Sæc. XVII rentur, nihilominus sequenti die
A.C. 1646 magna per tenebras festinatione & trepidatione primo sua castra deseruere, ac tandem die decima tertia Octobris obfitionem solverunt, iterata obfessorum eruptione acriter laceſſiti. Tantum hosti terrorem incusserat fama de adventu Leopoldi; hic enim, ut Ingolſtadium & Ratisbonam ab hostili incurſu tegeret, Joannem de Werth cum quatuor Equitum millibus eo præmiserat, ipſe vero flexo paululum itinere prope Ratisbonam trajecto Danubio Fridbergam cum triginta Equitum peditumque millibus contendit, copiisque in aciem dispositis prope Lechusium hostile vallum duobus belli tormentis instructum occupavit, accentum Suecis ad pontem Lyci superiorem trucidatis, juncto demum duobus pontibus lyco cum valido Equitum Cæſareorum agmine hoc flumen trajecit, atque ad ejus ripam collocatis aliquot tormentis hostem Oberhusio expulit, urbemque die decima quarta Octobris victor ingressus est: Sueci autem in Sueviam recesserunt, quos tamen Archidux strenue infecutus est, ac demum per Mindelheimum ad Riedam prope Memmingam concessit, hostem annona & pabulatione prohibiturus: Verum Sueci feſtinato ad Lycum itinere Landspergam,

*Adam. re-
lat. Hist.
c. 20. §. 2.*

ubi magna erat annonæ copia, expugnarunt, ac miserandum in modum diripuerunt, quam tamen urbem æque ac Schongavium capto Weilhemio pauporost deferuere. Mindelheimium vero & Donawertham recuperarunt. Ita demum speciali Dei providentia, hostibus ab Augustana urbe depulsis dissipata fuere Gallo-Suecorum & Protestantium consilia, quibus constitutum erat, Augustam in belli arcem erigere, indeque totam ejus molem in reliquam Sueviam, Bavariam, Austriam, & ditiones Cæsaris hæreditarias convertere, pactis dein induciis, copias suas per istas Provincias distribuere, & rebus Cæsaris & Bavari ad incitas redactis, quas vellent leges utriusque præscribere.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

§. CII.

Cæsareorum victoriæ contra Suecos, Hassosque.

Hoc item anno Melander, qui quoniam Hassici agminis Dux Cæsar is d' Allemagn. signa sequebatur, ex Veteravia in a-^{t. 9. p. 806.} grum Colonensem digressus, Zonsam oppidum ab Hassis cinctum obsidione liberavit, inde vero latius penetrans, Euskirchium ejectis Hassicis copiis Coloniensi Electori restituit, emissoque Balduino Remontio Widenburgæ Præfecto

Sæc. XVII fecto Paderbornam occupavit, præsi-
A. C. 1646. diariis omnibus aut cæsis aut captis.

Paulopost Buchemius Comes, qui con-
firmata cum Ragotsio pace ex Hunga-
ria reversus, se Leopoldi Archiducis &
Maximiliani Bavari copiis junxerat,
Crembsium, Cornenburgum, aliaque
Austriæ loca, quæ Torstensonius anno
priori ceperat, non sine magno Sueco-
rum damno recuperavit. Pariter Co-
mes Montecuculus Feursteinum arcem,
necnon Franckensteinum in Silesia, præ-
ter Rabenspurgum, Lehenhusiam &
Statzium urbes in Cæfaris obsequium
reduxit, alias vero arces obsidione
clausit, Wittenbergio autem Sueco
cum validis copiis advolante in Bohe-
miam se recepit; ubi tamen Cæsarei
improspero Marte pugnabant; Wirten-
bergius enim numero longe superior
Bockelhaimio capto, cæsisque cen-
tum quinquaginta peditibus ceteros in
fugam egit, ac per Bohemiam impune
vagatus, totam regionem deprædatio-
nibus, imperatoque ingenti ære deva-
stavit. Magis secunda erant Cæsareis
Moravicæ expeditionis initia, præter-
quam enim quod Suecica præsidia ab
infestis excursionibus cohiberent, insuper
Statam, & Nicolaoburgum recupe-
rata ingenti præda expugnarunt, ar-
cemque Leibnizensem receperunt: Pa-

rum

rum tamen absuit, quin Bruna Urbs Sæc. XVII.
nuper invicta astu interciperetur; mille A. C. 1646.
enim Sueci, se Cæsareos mentiti, se-
ptendecim jamjam intra munitionem
admissis proxime urbi imminebant, dolo
autem tempestive deprehenso ceteri a
Brunensibus non sine clade repulsi sunt,
postea vero Wittenbergicus quampluri-
mos Moraviæ Pagos incendit, & Ot-
tomachaviam diripuit, necnon arce &
Palatio Nissensis Episcopi potitus, in-
gentem annonæ copiam Leobschuzio
intulit, Tropavia tamen, quam obse-
derat, a Cæsarianis repulsus.

§. CIII.

Gallorum expeditiones bellicæ contra Hispanos.

Nil ardenter desiderabant Galli, quam
ut Cæsar Hispaniæ Regi nullas ad-
versus Gallos, Batavosque auxilia fer-
ret, pacemque sine Hispanorum assensu
Monasterii concluderet: cum vero de
confilii sui successu desperarent, tota
belli mole Hispanos tam in Italia, quam
Catalonia & Flandria opprimere nite-
bantur: Præprimis ergo ductore Tho-
ma Sabaudo apud mare Thyrrenum
Telamonem, & S. Stephani portum
occupant, atque exscensione facta Or-
bitellum cum valido agmine obsident,
incas-

Sæc. XVII. incassum tamen; quamvis enim Tho-
A. C. 1646. mas per plures Menses hanc urbem
 omni ex parte oppugnasset, nunquam
 tamen Caroli Cattæ Hispani Guberna-
 toris invictam in resistendo fortitudinem
 frangere poterat, demum vero in ur-
 bis subSIDium advolante classe Neapo-
 litana, necnon per assiduas obsessorum
 eruptiones & certamina imminuto plu-
 rimum milite Gallo obsidionem solvere
 ac Pedemontium reverti compulsus est,
 non alio Italicæ hujus expeditionis e-
 molumento, nisi quod Meleraius Fran-
 ciæ Marescallus Portum-Longonem oc-
 cupasset. Nec magis secundus erat
 Harcurtii Pro-Regis fortuna in Cata-
 lonia: hic enim Ilerdam validissimam
 ad Sicorim urbem per quinque ferme
 menses summis viribus, ingentique
 Gallorum sumptu ac damno obsederat,
 tandem vero a Marchione Leganesio
 pressus, reliftis impedimentis, & plus-
 quam sexaginta machinis bellicis, ur-
 bem & palmam Hispanis cedere, &
 cum laceri exercitus sui reliquiis Ba-
 laguerium aufugere cogebatur: Cete-
 rum inclinatæ erant Hispanorum res
 in Flandria; cum enim Dux Aurelianensis,
 Anguenius & Gassionius Gal-
 lici Belliduces diversis exercitibus hanc
 Provinciam infestarent, & Aurelianen-
 sis Dux primo Cortracum, dein Winox-
 bergam,

bergam, & Mardiccum expugnasset, *Sæc. XVII.*
 distractis Hispanorum viribus Anguie- *A. C. 1646.*
 nius cum quadraginta Gallorum mil-
 libus Dunkuercham, utilissimum Hi-
 spano commercio Belgii totius empo-
 rium obsidere cœpit, cumque Batavi,
 ne laboranti urbi subsidia inferri pos-
 sent, classe sua portum undique cinxif-
 sent, honestis conditionibus Urbs ad
 ditionem coacta est. Sub idem tem-
 pus Venlonam Hollandi gravi obsidione
 tentarunt, quam tamen aut sinistri suc-
 cessus tædio, aut propinqua jam pace,
 quæ Monasterii interim cudebatur, ir-
 rato effectu solverunt.

§. CIV.

Venetorum bellum contra Turcas.

Frequens in Monasteriensi Conventu *Nani Hist.*
 facta est mentio de auxilio Venetis *Venet. t. 2.*
 præstanto contra Turcas: verum hæc *l. 3. p. 69.*
 follicitudo aut in vagis stetit promissis, *Brachel. hist.*
temp. l. 6.
 aut nonnisi studiose quæsitum erat ma-
 turandæ satisfactionis incitamentum.
 Exponebat equidem summus Pontifex
 Hispaniæ Ministris, utriusque Siciliæ,
 totiusque amittendæ Italiam periculum:
 ast hi funestas Gallorum invasiones
 obtendebant, pollicebantur tamen, se Ve-
 netis præter validam classem, milites
 conscribendi, ac frumenta ex utroque
Hist. Eccles. Tom. LXI. A a Re-

Sæc. XVII. Regno evehendi copiam facturos: Ula-
A.C. 1646. dislaus quoque Poloniæ Rex hostili
Tartarorum invasione Turcarum vires
distrahere, paratus erat, a suis tamen
in publicis Regni comitiis præpeditus.
Spem etiam fecerant Galli subsidiariæ
classis in Hollandia instruendæ: quini-
mo Mazarinus Cardinalis interposita
Galliarum Regis auctoritate Rempubli-
cam inter & Turcas pristinam pacem
revocandi studium simulabat, alegato
hanc in rem Varennio Nobili: Attamen
Ibraimus Ottomaniæ Imperator ob nu-
peram suorum cladem in rabiem actus,
nonnisi ultronea Cretensis Regni dedi-
tione, omniumque expensarum com-
pensatione pacem redimi posse, arro-
gantius respondit, ac Selitare suffocari
jusso, & Vezirio sua dignitate exuto
Salichum Quæstorem, & Mussam sub-
rogavit, Joannem vero Soranzium Rei-
publicæ Oratorem mox capite plecti,
postea tamen ceterorum Legatorum
deprecatione expugnatus, illum arctius
custodiri jussit. Igitur Veneti nullam
honestæ pacis spem reliquam fore co-
gnoverunt, nec etiam in exterorum sub-
sidiis fiduciam reponere valuere, Prin-
cipum nonnullis utpote ab eo remotis
communem Christianæ Republicæ ho-
stem spernentibus, aliis vero utpote
sat vicinis eundem nimis pertimescen-
tibus,

tibus, hinc Veneti proprias vires pro Sæc. XVII.
defendenda patria intendere cogebantur, utque sibi exercituum Regem
Deum propitium redderent, nuncupato voto Aram S. Laurentio Justi-
niano dicarunt, atque in B. Virginis
honorem Templum unacum PP. Capu-
cinorum Monasterio erexerunt.

A.C. 1646.

Collectis igitur navibus, quotquot poterat, Joannes Ludovicus Valeta Venetæ classis Archithalassus excensione facta Cladissum versus cum bis mille quingen-
tis peditibus, & Equitibus trecentis
movit, & Turcarum molendina com-
bussit, promotisque castris hostem a
tribus propugnaculis, quæ occupave-
rat, dejecit, ac reportatis totidem ve-
xillis multos trucidavit: sub idem vero
tempus Turcæ ex Cydonia erumpentes,
toto impetu in Valetæ pedites irruunt,
eosque in fugam agunt. Non Bellidu-
cis imperia, non preces nec minæ spar-
fos incompositosque, ut rursus in præ-
lium redirent, pertrahere poterant, un-
de qua cuique patebat ad fugam via
erumpentes. Instabant fugientium ter-
gis Barbari, & captis quinquaginta cen-
tum sexaginta duos trucidarunt, in
victoriæ trophæum duo belli tormenta,
omnemque apparatus reducentes. De-
libatis hisce victoriæ auspiciis crebræ
habebantur velitationes plerumque Ve-

Aa 2

netis

Sæc. XVII. netis infaustæ: ut vero Turcæ Veneto-
A.C. 1646. rum vires distraherent, e Bosnia in vi-
cinam Dalmatiam erumpentes magnam
hominum, armentorumque multitudi-
nem abegerunt, ac demum ipse Bos-
niæ Bassa Novigradum munitissimum
Dalmatiæ oppidum a Zara quinque
ferme leucis dissitum intercepit, seu
ignavia seu perfidia Martini Ostrichii
Tribuni, qui etiam festinatæ deditio-
nies pœnas capite luit: Turcæ autem hac
urbe potiti, præsidiarios milites captos
abstraxere, & Francisco Loredano vitæ
gratiam facientes, Joannem Fabritium
Soardium Urbis Gubernatorem truci-
darunt. Verum brevi Turcis vices re-
pendebant Zarenfes, & Jadrenfes præ-
sidiarii; hi enim locorum gnari junc-
tis sibi rusticis, sæpius e latebris & via-
rum additis incautos Turcas adorti, re-
cuperata præda multos trucidarunt,
& nobiliores ob Lytri spem in servitu-
tem secum abstraxere: Magis adhuc
prospera erat maritima Venetorum ex-
peditio: Thomas enim Morosinus Ve-
netæ classis in Ægeo Præfectus Mense
Martio, cum fretum Hellespontiacum
cum viginti quatuor navigiis superas-
set, terrorem usque ad Constantinopolitanæ
urbis portas circumtulit; quippe fusis
centum onerariis Turcicis multo co-
meatu onustis iterum Mense Junio clas-
sem

sem Turcicam invasit, eandemque duobus præliis profligavit, Turcasque ex toto Archipelago ejecit, cæso supremo hujus classis Præfecto, & reliquis aut in fugam aut in servitutem datis: insuper ab omnibus Ægæi maris Insulis tributum exegit, absdubio universam Insulam ab infesto hoste purgaturus, nisi promissi auxilii cunctatio, exortaque inter Venetos Belliduces dissidia vincendi opportunitatem elusissent, & Turcis vires suas augendi spatium indulssent: interea enim Turcæ reparatis nauticis viribus cum validiore classe ad Ceutam Insulam Mense Octobri reversi, Cydoniam a Venetis arcte cinctam, obsidione liberarunt, & commeatu abundantanti instruxere: mox Rethymnam urbem, Venetis iterata clade prostratis, ad ditionem compulerunt, non sine ingenti Reipublicæ damno; capta enim ibidem erant plusquam centum bellitormenta, cum ingenti commeatum copia, omniq[ue] armorum apparatu.

§. CV.

Principum ac Illustrium Personarum obitus.

Fuit currens hic annus Magnorum morte funestus; præprimis enim Viennæ Mense Mayo Maria Ferdinandi III. Brachel. l. c.
Briet. An- nal. Mundi

Aa 3 Impe tom. 7.

Sæc. XVII. Imperatoris Conjux, & Philippi IV.
A.C. 1646. Hispaniæ Regis Soror, cum ex vena-
tione cum Cæsare reversa esset, ex re-
pentina epiphora extinquitur. Erat
partui vicina, proin proles ex defunctæ
Matris utero exempta Mariæ nomen
adepta est, quæ tamen sacris aquis e-
luta statim vivere desit, unacum Matre
solemni pompa in tumulum illata. Phi-
lippus quoque IV. Hispaniarum Rex
unicum suum amisit Filium sibi cogno-
minem, annorum ferme sexdecim ado-
lescentem, qui in spem tot Regnorum
genitus, atque haud multo ante Cæ-
saris Filiæ in Maritum destinatus, Sa-
gunti pustulis correptus, intra quadri-
duum Mense Octobri maximo Hispano-
rum luctu decessit. Moritur quoque
sub finem hujus anni Henricus Borbo-
nius Princeps Condæus, qui natus &
educatus in hæresi vixit, nunquam ta-
men gloriösior exstítit, quam dum Ca-
tholicus obiit, ingenti suæ familie
damno, majori tamen Regni jactura:
quamdiu enim vixit, semper civili bello
remoram posuit, & si diutius vixisset,
nec vidisset ille filios suos in custodiam
datos, neque Gallos in patriam arma-
tos timuisset. Pari fato sublatus est
Stanislaus Conjecpolkius supremus
Polonici exercitus Dux multis victoriis
contra Turcas, Suecos & Cosaccos re-
porta-

portatis clarus, qui pro Religione, pa- Sæc. XVII.
 tria & Rege suo libertatem, sanguinem, opesque suas non semel profundebat: Erat quoque Religiosorum suæ vocationis memorum cultor eximius, immemorum vero hostis implacabilis, cujus rei fatale habuit experimentum quidam Cracoviensis Jesuita, qui, cum coram Conjecpolskio circa annum Domini millesimum sexcentesimum trigesimum concionaretur, hanc ab eo laudem tulerat: *Egregius hic foret Præfus, si Religioni non esset obstrictus.* Obtinendæ Prælaturæ fiducia deceptus hic Jesuita, prætexta Parentum suorum inopia, quamvis Cracoviense Collegium in eorum sustentationem sexcentos floreros obtulisset, Societatem deseruit, & recta Barum profectus, ad Conjecpolskium contendit, a quo tamen non admissus, hoc duntaxat responsum tanto Duce dignum tulit: *hunc Patrem ut Jesuitam novi, & illum amavi, alterum vero non nosco:* quo responso Jesuita perculsus, dimisso a se famulo cultrum arripuit, decemque ictibus pectori suo inflatis animam evomuit.]

§. CVI.

Primogenitus Tunitani Regis Filius ad summi Pontificis pedes provolutus.

A a 5

Inter

Sæc. XVII. Inter tot tumultuum procellas, quibus Ecclesia Romana iniquissimo hoc tempore jactabatur, haud parum Innocentii summi Pontificis animum exerat Hamatheus Tunetanus Princeps. Hic primogenitus ipsius Regis Filius, Regnique hæres jam ante aliquot annos frequens cum Christianis Catholicis colloquium habere solitus, sensim vehementi capessendæ Religio- nis desiderio incitabatur: unde clam fuga ex Tuneto in Siciliam se proripuit, ac Catholicæ fidei præceptis imbui, necnon sacro fonte ablui petiit, demum vero hoc anno Romam profectus, sese Innocentio X. Pontifici Maximo stitit, eumque more Christianorum Principum osculo pedum veneratus est, a quo etiam liberaliter habitus, per aliquot annos sese Romæ detinuit.

§. CVII.

Secreta Caroli I. Angliae Regis con ventio cum Hiberniæ Catholicis.

Rapin Thoib. Postquam Carolus I. Angliae Rex a ras Hist. rebellibus Anglis Scotisque ad tan d' Angl. l. 21. tas redactus erat angustias, ut Oxo nium profugus, omnique ope destitu tus, cum inimico Parlamento ad ejus arbitrium pacem inire cogeretur, eo fine Londinum profici sci statuit, atque pro

pro hoc itinere publicam securitatis Sæc. XVII.
cautionem sibi concedi, datis sæpius A.C. 1646.
ad Parliamentum literis, decretisque
Oratoribus enixe rogavit: nullatenus
tamen rebellium pertinaciam frangere
poterat, et si pollicitus esset, quod si
eidem has literas concedere, eumque
in Parlamento recipere vellent, con-
festa pace Parlamento bellum in Hi-
bernia prosequendi, per integrum se-
ptennium militiam regendi, & classis
Præfectos nominandi facultatem utri-
que Curiæ concedere, & Anglis, Sco-
tisque plenam delictorum veniam, ac
denique cunctis Protestantibus immu-
tatam Religionis suæ libertatem indul-
gere paratus sit; nec tamen amplis
hisce promissis Rex de itineris securi-
tate sibi a subditis suis caveri, impe-
trare poterat: cum vero Parliamentum
Regi identidem objiceret, quod Hi-
bernos Religione Catholicos ad arma
capessenda, atque ad Angliam valido
agmine invadendam incitasset, hinc
Parlamento, cum illud suppetias con-
tra eosdem ferre semper cunctaretur,
proposuit, se Ormondum Marchionem
eo descreturum, ut non modo inducias,
sed & pacem conciliaret, atque Hi-
bernos ad moderanda postulata indu-
ceret: Verum hæc quoque Regis in-
dulgentia feditiosis erat suspecta: cum

Aa 5 vero

Sæc. XVII vero haud ignoraret, quod Hiberni suo
A. C. 1646. Regi semper fideles unice ad conser-
vandam conscientiarum libertatem,
quam ipsimet Angli nulla humana po-
testate constringi posse, propugnabant,
bellum inchoassent, hinc Glamorgan-
num Comitem in Hiberniam die duo-
decima Martii ablegabat, data eidem
facultate, ut cum hujus Regni Catho-
licis pacisceretur, eisque cuncta, quæ
rerum necessitas suaderet, indulgeret:
Postquam igitur Comes advenerat, in
sequentes pacis conditiones cum Epi-
scopis Catholicis die vigesima quinta
ejusdem Mensis clam convenerat.

I. Omnes Catholicæ in Hibernia li-
bero gaudeant Religionis suæ exercitio.
II. Sint exempti a jurisdictione Sacra
Protestantium. III. In possessione relin-
quantur omnium Ecclesiæ, quas
vel Protestantes actu non possident, vel
Catholicæ a die vigesima prima Octobris
anno hujus saeculi quadragesimo primo
possederunt. IV. Ormondus Comes in
horum articulorum usu Catholicos non
perturbet, & Glamorganus Comes ad
hos articulos in proximo Hiberniæ Par-
lamento confirmandos & exequendos
Regis fidem obstringat. V. Vicissim
Hiberni sub publica Regni fide polli-
ceantur, quod decem armatorum mil-
lia ductore Glamorgano ad Regis obse-
quium

qui in Angliam aut Scotiam submit- Sæc. XVII.
tere, Clerusque duas tertias suorum A. C. 1646.
proventum ad alendos hosce milites
per triennium subministrare velit.

§. CVIII.

*Legatus a Franciæ Rege in Angliam
decretus pro pace inter Carolum
Regem & Parlamentum
concilianda.*

Postquam vero Ormondus Marchio & Rushw.

Digbyus, qui tum in Hibernia a-t. 6. p. 104.
gebant, hanc conventionem, interce- & 239.
ptis quibusdam literis detectam fuisse, Salmon hist.
compererant, Glamorganum Comitem, d' Engl. t. E.
perinde ac si Regis mandatum excessis-
set, custodiæ dari jusserunt: Parlamen-
tum quoque die vigesima tertia Janua-
rii omnes, qui cum Rege seorsim con-
venere, in vincula conjecit, Scottiæ
dein copiæ Rattmutum urbem iterata
impressione expugnarunt, eam flamma
ferroque devastantes: paucis post die-
bus regios etiam Viacomia & Belvoi-
rensi arce expulerunt; demum vero
Thomas Fairfaxius prope Torringtho-
mam Regios tanta clade affecerat, ut
Hoptonus eorum Ductor cum rebelli-
bus transigere, copiasque suas sacra-
mento solvere cogeretur: continuata
quoque

Sæc. XVII. quoque fortunæ invidia ultimum Regis
A. C. 1646. agmen, quod in acie erat, a seditionis
ad internacionem deletum, cunctis
que urbibus vel ultronea ditione vel
armorum violentia a Parlamento occu-
patis necnon Nevarca a Scotis obseffa,
sola Oxoniensis Urbs adhuc regio præ-
sidio tenebatur, atque in Regis pote-
state obsequioque persistebat, quam ta-
men urbem Fairfaxius jamjam obsidere
parabat. Ad tantas igitur angustias
redactus Rex, Westmonasterium Le-
gatos ad utriusque Curiæ Senatores
decreverat, qui suo nomine pollicerent-
tur, quod ipsem depositis armis Lon-
dinum ad Regni sui gremium, cum
solo comitatu Aulico ad universalis
concordiæ tractationem venire, cum
universo Parlamento pacem colere,
suasque copias dimittere vellet, dum-
modo Regiæ personæ & dignitatis se-
curitati caverent, & fideles sui subditi
pristinis honoribus, bonis, & libertati
redderentur: Præferebant quidem re-
belles, gratum sibi fore adventum Re-
gis, ornarique jusserunt Palatum ejus
ad S. Jacobum, nihilominus ejus se-
curitati adeo non cavebant, ut etiam
decreta promulgarent, quatenus tota
Urbs in armis esset, & in omnibus lo-
cis, qua Rex transiturus esset, milites
disponerentur, omnesque Regis comites,

fi sine

si sine salvi commeatus literis venirent, Sæc. XVII.
caperentur, nullusque sine Parlamenti A. C. 1646.
consensu Regem alloqui posset: de ce-
tero omnes Regis propositiones quan-
tumvis proficuas respuebant rebelles,
in Regis sui excidium conjurantes. Sub
idem tempus Franciæ Rex Montral-
lium in Angliam ablegabat, qui pacem
inter Regem & Parlamentum aut Sco-
tos conciliare satageret. Inter ceteras,
easque iniquas pacis conditiones præ-
cipue seditiosi urgebant, ut Rex Epi-
scopatum aboleret, & fideles suos sub-
ditos severe puniendos, Parlamento
consignaret, necnon Presbyterianum
regimen in Ecclesia Anglicana stabili-
ret: Hæc vero a Rege obtinere non
poterant, quamvis Regina misso ad eun-
dem Davenantio, rogasset, ut Presby-
terianorum partes, tanquam unicum
extremam calamitatem effugiendi me-
dium amplecti vellet. Cognito Regis
proposito Montrallius primo cum Sco-
tiæ Deputatis Londini agentibus, post-
ea cum Scotis Belliducibus Nevarcam
obsidentibus in castris agebat, eos ad
pacem incluare intentus. Hi primum
ad reconciliationem animum simulan-
tes, nil nisi Episcopalis Regiminis abo-
litionem petebant, ac per Montrallium
impense Regem, ut ad eorum castra
utpote tutum securitatis asylum confu-
geret,

Sæc. XVII. geret, sollicitabant, spe facta, se nul-
A. C. 1646. lam ei violentiam illatus, salvisque
 omnibus Regiæ suæ auctoritaris præ-
 rogativis, deinceps regiam voluntatem
 tanquam supremam & absolutam ve-
 neratus: Dubius hærebat Rex, ini-
 nisi hucusque adeo truculenti pollici-
 tationes semper suspectæ fidei esse haud
 ignarus, an molestiæ plus inter An-
 glos, quam periculi inter Scotos subi-
 ret, in incerto habebat: postquam vero
 Fairfaxius cum toto rebellis exercitus
 robore Oxonium moverat, proin Rex,
 ne in hac urbe obsideretur, præsenta-
 neum incurreret periculum, ad Scoto-
 rum castra clam aufugere statuit, potis-
 simum inductus literis Montrallii, qui
 nomine Franciæ Regis ac Reginæ Ca-
 rolo policebatur, „quod si ad Scotos
 „transitus esset, ab eis summo honore,
 „securitate &c, exciperetur, Scotique
 „sua arma ad vindicanda Regiæ Maj-
 „statis jura impensuri essent &c.,“ His
 promissis expugnatus, aut verius, de-
 latus Rex, die undecima Maij noctu-
 clam Oxonio excessit, ac nonnisi Ash-
 burnhamo & Hudstone Prædicante sti-
 patus, nunc Hudsonis Moderatorem,
 nunc Medicum, ac sæpe famulum si-
 mulans, tandem per devia & invia
 Dubhamum Norfolciensis Comitatus
 pagum pervenit, ubi in vili caupona
 per-

pernoctans, tandem ad Scotorum exer- Sæc. XVII.
citum, qui tum Nevarcam obsedit, die A. C. 1646.
vigesima prima ejusdem Mensis perve-
nit: Paulopost Oxonium Parliamentariis
deditum, & Jacobus secundo genitus
Regis Filius Dux Eboraceus inde Lon-
dinum quasi in triumphum abductus
est, quem etiam Fairfaxius velut re
magnifice & præclare gesta toto triduo
solemni apparatu egit.

§. CIX.

*Carolus Rex a Parlamento, Scotis-
que indigne habitus.*

Quamprimum Rex dolosis Scotorum *Thoiras hist.*
promissis deceptus, Nevarcam ve- *d' Angl. l. 21.*
nerat, mox exercitus Dux eidem pro- *Ruswort.*
posuit, ejus securitati haud satis con- *l. c. p. 321.*
sultum esse, nisi copiæ ad Scottiæ fines
procederent, id vero fieri non posse,
nisi prius Nevarca & Bamburia dede-
rentur. Annuit Rex Ducis petito, ur-
bisque ditionem Gubernatori præce-
pit, qua facta unacum exercitu Neo-
castrum contendit, ubi decreto ad Par-
lementum Legato rursus eidem amplio-
res pacis conditiones obtulit, ac Lon-
dinum, ut ibidem cum ipsis oretenus
agere posset, pergendi facultatem pe-
tit: Ast non modo repulsam tulit, sed
Scoti etiam Belliduces, cum de priva-
tis

Sæc. XVII tis pactis cum Rege initis se Londini
A.C. 1646. insimulari intelligerent, se ab Anglo-
rum societate nullatenus recessuros, pa-
lam declararunt, simulque Regem ur-
gebant, ut ipsus quoque huic conven-
tioni subscriberet, & Protestantium Re-
ligionem in Anglia stabiliret, necnon
Parlamenti consilia sequeretur: Præ-
terea paucis post diebus utriusque Cu-
riæ Senatores Regi easdem pacis con-
ditiones, quas jam Uxbridæ cude-
rant, proposuere: cum vero hæ pro-
positiones Regem omni auctoritate e-
xuerent, hinc Deputatis respondit, „se
„nunquam assensurum ejusmodi condi-
„tionibus, quibus potestas sibi per Re-
„gni leges & generis prærogativam
„competens everteretur, assensurum
„vero omnibus postulatis, quæ justa &
„æqua, & nulla privati sui commodi
„habita ratione ad veram Regni utili-
„tatem cederent.“ Percepta hac Re-
gis repulsa Scotti cum Parlamento a-
gendi copiam petierunt, ut mutuis
consiliis deliberare possent, quid cum
Rege pro utriusque Regni bono agen-
dum esset. Tum vero tam Angli quam
Scotti omni injuriarum genere Regem
afficere certabant, & quidem eo Neo-
castrum vix adventante, quidam Præco-
natione Scottus coram illo petulantissi-
mum habuit sermonem, quo finito
quin-

quinquagesimum primum cantari jussit Sæc. XVII.
Psalmum, qui incipit: *Quid gloriaris A.C. 1646.*
in malitia, qui potens es in iniuitate, tota
die iuſtitiam cogitavit lingua tua &c.
Imperabat Rex indignationi suæ, rara-
que moderatione usus, sede sua sur-
rexit, præcipiens cantari Psalmum quin-
quagesimum quintum ab illis verbis:
Miserere mei Deus, quoniam conculcavit
me homo, tota die impugnans tribulavit
me: conculcaverunt me iimici mei tota die,
quoniam multi bellantes adversum me &c.
Alia die Alexander Hendersonius Præ-
co Scotus summa importunitate Regem
ad acceptandas Parlamenti propositio-
nes urgebat, Rege autem conscientiæ,
honorisque sui jacturam obtendente,
Hendersonius Episcopatum calamo va-
lide impugnabat, Rex vero vicissim ca-
lamo & ore hunc Prædicantem tam
arce pressit, ut ipse paulopost ex podo-
ris vehementia Edini decederet, & mo-
ribundus amare deploraret mala, quæ
in utroque Regno per errores suos cau-
sasset. Denique ad infamiae & perfi-
diæ cumulum accessit, quod Scotti de
pretio, quo Regem suum Anglicano
Parlamento inhumanitate nec interBar-
baros audita venderent, pacisci non
erubuerint, uti postea memorabimus.

Sæc. XVII.
A.C. 1646.

§. CX.

*Posoniensia comitia propter Religio-
num diffidia.*

*Brachel. V. c. Ortill. Chro-
nic. Hungar. p. 152. Han. Pan.
manon. p. 361.* Die quinta Mensis Augusti Ferdinandus IV. primogenitus Cæsaris Fi- lius Pragæ a Cardinale Harrachio Pra- gensi Archiepiscopo, assistentibus illi sexdecim Episcopis ac Prælatis, ma- gnoque Clericorum & Procerum nu- mero in Bohemiæ Regem consueto ritu unctus coronabatur: Peracta hac so- lemnitate cum præfato Rege Cæsar eo- dem adhuc Mense Posonium venit, ibi- dem Regni comitia celebraturus: Per- orabat ipsemet Imperator, Hungarici Regni Primores ad subsidia pro defen- sione patriæ conferenda, necnon ad componendas religionum dissensiones hortatus. Præprimis vero Proceres Joannem Draskovichum Trakoſthiani Comitem religione Catholicum in Re- gni Hungarici Palatinum unanimi suf- fragio, maximoque applausu elegerunt. Postea Lutherani æque ac Calvinistæ suas querelas ad proxima comitia re- missas tolli, eisque erepta Templa red- di, ac Jesuitas Regno expelli impor- tunius urgebant, e contrario autem Catholici ejusmodi postulata Regni pri- vilegiis adversari contendebant: Pro- telian-

testantes nihilominus se ne latum un- Sæc. XVII.
guem ab eis recessuros declarabant: A. C. 1646.
inde vero tam acris orta est animorum
contentio, ut Protestantes stricto ense
Catholicos petere, & quemdam Sacer-
dotem e fenestra projicere pararent:
vix autem ceterorum moderatio hanc
intemperiem sedaverat, cum illico cir-
ca Ecclesiasticorum bona ac proventus
gravior enasceretur altercatio, quæ ta-
men primum tunc sopiri poterat, post-
quam Imperator Protestantium petu-
lantiæ cedens, eisdem indulserat, ut
ex Strigonensis præcipue Episcopi &
Jesuitarum bonis partim possessis, par-
tim recens vindicatis annue centies
septuaginta florenorum millia præter
trigesies mille vini urnas in Ragotsii
satisfactionem, & muniendos Regni
fines impenderentur, ac Jesuitæ ex su-
periore Hungaria expellerentur, erepta-
que quædam Templæ Protestantibus red-
derentur: Reclamabant vehementer
Palfius, Czackyus Archiepiscopus, &
Religiosi horum Templorum possesso-
res: petebant unaomnes, ut Ragot-
siana pax metu extorta irritaretur: ve-
rum Cæsar inclinas Imperii res ob-
tendens, a sententia dimoveri haud
poterat: acrius tamen ferventibus in-
ter partes dissidiis Imperator ad Prote-
stantium libellum supplicem hæc re-
spondit.

Bb 2

Sæc. XVII. spondit. I. Protestantibus liberum suæ
A.C. 1646. sectæ exercitium juxta Regiam conces-
sionem, necnon Ecclesiæ ad ipsos spe-
ctantes, eorumque bona reddantur, ex-
ceptis locis, quæ Cæsarî sunt, & ubi
Rex suam sedem habet. II. Vicissim
Catholicis omnia Templa, quæ nunc
possident, nec fervente hoc belli tu-
multu occuparunt, relinquuntur. III.
Hujus pacti transgressores præter gra-
vem pœnam damnum resarciant, &
qui parere recusaverint, jure ad ejus-
modi bona priventur. Accepto hoc
responso Protestantes audacter centum
octoginta Ecclesiæ a Catholicis sibi tradi-
petierunt, ast reclamantibus Catholicis
Nadastius Comes & Scalitzienes
in suis ditionibus Lutheranos & Calvi-
nistas ejecerunt: inde autem tam pe-
riculosi movebantur tumultus, ut Im-
perator ineunte anno sequenti circa
Protestantium Templa sequentes pacis
articulos promulgare cogeretur. I. Vi-
ginti & unum Templa trans Danubium
Protestantibus Hungaris cedantur. II.
In illis locis, ubi nullum habent Tem-
plum, nec unquam habuerunt, unum,
in propriis tamen eorum fundis erigere,
eis liceat. III. Cuncti Hungariæ in-
colæ Regias literas exacte exequi te-
neantur. IV. Transgressores, vel vio-
lenti Ecclesiarum possessores soluta mille

flore-

florenorum multa usurpatam Ecclesiam Sæc. XVII.
 reddere obstringantur, contumaces A.C. 1646.
 vero ipso præfatæ Ecclesiæ fundo pri-
 ventur. Nihilominus Protestantes ad-
 judicatis sibi viginti & uno Templis
 haud contenti, cunctas Ecclesias sibi
 ab anno hujus sæculi octavo ereptas
 reddi, subditos vero ad statum anni
 trigesimi septimi reduci, finitimas Hun-
 gariae urbes ex Ecclesia sticorum & Mo-
 nastrorum redditibus sartas servari & Je-
 suitas bonis suis exui, a Cæsare postu-
 larunt: Annuere Proceres Catholici,
 ut Protestantibus nonaginta redderen-
 tur Ecclesiæ, hi vero pro hoc favore
 adeo non debitam referebant gratiam,
 ut etiam pro qualibet Ecclesia annuos
 sexcentos Thaleros nomine redditum
 a Catholicis assignari postularent. Ad-
 dixerunt adhuc Catholici Protestanti-
 bus dimidiam hujus summæ partem;
 nondum tamen hi satisfactum crede-
 bant suo furori, donec etiam oppitu-
 lante Ragotsio Jesuitas bonis suis exui,
 regnoque expelli impetrassent; neutrum
 tamen a Cæsare extorquere poterant:
 quocirca Ragotsius per Croisium Fran-
 ciæ Legatum apud Suecos Osnabrugæ
 questus, declarabat, se denuo ad ar-
 ma in Cæsarem sumenda paratum esse,
 dummodo paci Westphalicæ includere-
 tur, & pecunia, quæ sibi ex fœdere

B b 3

resta-

Sæc. XVII. restaret, a Sueciæ Regina solve.
A.C. 1646. retur.

§. CXI.

*Archiepiscopi Trevirensis severitas
contra Ecclesiæ suæ Canonicos.*

Massen. An- Interim pristinæ dissensiones Treviris
nal. Trevir. inter Philippum Christophorum Ar-
1.25. §. 88. chiepiscopum, S.R.I. Electorem & Ca-
Adam. re- nonicos recruduerant; cum enim idem
lat. Pac. suam libertatem potius Gallis, quam
Westph. Cæsari in acceptis referendam cense-
cap. 16. ret, horum potentia, & patrocinio fre-
tus, transactionem cum Imperatore
nuper initam flocci habebat; postquam
vero Elector protectionem Spirensis Epi-
scopatus, ad quem Philippiburgum
spectabat, in Gallos transtulerat, &
hi eo nomine in hoc propugnaculo per-
petuum retinendi præsidii jus sibi asseri,
importunius Osnabrugæ petierant, E-
lector inter sacrum, faxumque stetit,
quod improvide indulserat, revocare
veritus, & ultro concedere, ob Capi-
tuli sui repugnantiam vix ausus. Ma-
gis adhuc eum poenituit intempestivæ
suæ indulgentiæ, dum Gallos foederis,
atque officiorum, quæ in eos effude-
rat, parum memores experiebatur; hi
enim, postquam illis ultro protec-
tionem super Episcopatu suo obtulerat,
nequi-

nequidem illum responso dignati sunt, Sæc. XVII.
 imo cum idem Elector cænobia & bona A. C. 1646.
 Ecclesiastica, quæ a Wirtenbergicis,
 & Badensibus, necnon in Palatinatu
 inferiore a Protestantibus usurpaban-
 tur, Gallorum ope se vindicaturum
 speraret, hi illum arroganti hoc re-
 sponso dimisere: *non minus Protestantes,*
quam Trevirensis Elector fæderati sunt
Coronæ Gallicæ, illorum ergo offensa im-
penso quoque conatu vitanda est. quod si
 tamen anno hujus sæculi decimo octavo bona
 quædam, aut jura Ecclesiastica fuerint Ele-
 toris, eorum haud dubie Galli patrocinium
 suscipient:

Hæc agendi ratio aculeum reliquit
 in animo Electoris, qui tamen a Gallis
 destitui veritus, iram premere cogebatur, quam nihilominus in Canonicos,
 & Ecclesiasticos immoderatius Treviris
 effuderat; postquam enim in urbem
 redierat, primas eo curas intendit, ut
 inimicos juxta amicosque per Archi-
 diæcesin subditos injecto veluti fræno
 constringeret. Eo fine præcipue in Re-
 ligiosorum fundis tria erexit propugna-
 cula, impensas suppeditantibus Gallis.
 Postmodum in Husmanum Ecclesiæ
 Cathedralis Præpositum, & Metter-
 nichios ceterosque Canonicos, ni su-
 bito Treviros redirent, censuras, ac
 reddituum jaæturam interminabat, lite-

Sæc. XVII. rasque criminationum plenas promul-
A. C. 1646. gans, hisce Canonicis ruinam per anti-
quæ Ecclesiæ & Diœcesis Trevericæ, cum
jactura decem & amplius auri millionum
Fidei-commissi, & hospitalis Philippici, a
se & proavis pro ejusdem familiæ gentisque
hominibus constituti, aurique talenta affi-
mati expilationem, Regis Gallicum ærarii
in domo Gubernatoris quinquaginta coro-
natorum millia complexi, suæque aulae pec-
culii, reddituum, teloniorumque, ac jurium
divisorum haud minoris pretii invasionem,
Judæi Baruch, Greiffenclavii, & Rhei-
nardi a Soteren oppressionem, aliasque pro-
ventuum, tributorumque, ac postremo Ar-
chidiœcesis totius vastitatem ac direptionem
imputabat, ideoque bonis patriis, Ecclesiæ
que beneficiis tamdiu, dum satisficeret, jure
privandos statuebat, quod vero prislinis,
quibus se diffamarint calumniis, non con-
tentii, novis etiamnum opprobriis traducant,
ac si Condæi filium in Trevericæ sedis Ad-
jutorem decrevisset assumere: idcirco illos
pro infamibus, atque infidis hominibus,
proque abscessis Capituli membris, voti om-
nis tam activi, quam passivi, in quoconque
negotiorum genere incapaces habendos esse
statuit, ac declaravit, monuitque Capitulares
hic præsentes, ne quemquam alibi, quam
extra suam Ecclesiam residere patientur,
suosque adstringant Collegas, ut Decano,
Capitulo, totique Provinciæ sufficienter ca-
veant,

veant, neutralitatem & paetam cum Rege Sæc. XVII.
Christianissimo in conservationem Archidiæ- A.C. 1646.
cessis necessario inita, sine communi consensu
nunquam per illos infractum aut distur-
batum iri.

Hæc quidem crima Elector Canonis imputabat, genuina vero indignationis caussa erat, quod Canonici Coloniæ de Coadjutoribus tam Elektor, quam Præposito subrogandis consultassent, veriti, ne Elector gravi senio pressus, Gallicæ factionis hominem substitueret: Decreverant insuper Canonici, quod Electorem ad clementiam & præteriorum oblivionem inclinare, eique modeste suggerere vellent, quatenus urbem novis propugnaculis, Gallicoque milite onerans, & Husmannum ac Meternichios insequens, Cæsaræ transactionis decreta utrinque recepta violasset, nunc vero cuncta ad pristinam tranquillitatem revocare dignaretur: postquam vero Canonici damnationis sententiam contra Husmannum & Meternichios latam, publicis Templorum valvis ab Archiepiscopo affixam fuisse compererant, Damnianus Henricus, & Lotharius Fridericus Meternichii, necnon alii Canonici, qui Treviris adhuc substiterant, urbe se se subduxerunt, ad ceteros Coloniam profecti. Ibidem innocentiam suam

B b 5 vindic-

Sæc. XVII. vindicaturi has ad Archiepiscopum Ele.
A. C. 1646. ctorem literas dederunt: „Supplicamus,
„atque enixe precamur, ut Archiepi-
„scopus noster Capitularium memor le-
„gum, quas jurata ante commissum re-
„gimen fide suscepisset tuendas, citra
„indignationem patiatur se rebus gra-
„vioribus Archidiæcesis bonum concer-
„nentibus per Capitulum admoneri, &
„deliberandi causa ab eodem tuto loco
„conventum institui. Deinde ut facta
„Husmanno & Baronibus Metternichis
„præteritorum, ex pacto Cæsareo gra-
„tia, Christianæ reconciliationis pieta-
„tisque sensum admittat: præsertim
„cum damnum in direptione Aulæ Ar-
„chiepiscopalnis illatum, rationibus nu-
„per Confluentinis insertum reparetur:
„neque illorum tantum, verum & re-
„liquorum consilio apud Ubios nuper
„conventum fuerit. De novitia Gal-
„los inter Principemque transactione
„nihil nobis compertum est, adeoque
„nec damnata illa a nobis, nec pro-
„bata, precamur tantum impense, ut
„illius nobis videndi copia fiat, neque
„contra receptam Capitulationis juratæ
„fidem nova foedera Capitulo ignorante
„fuscipliantur, Urbsque novis muni-
„mentis, & militia gallica non oneretur.
„Quam rem hactenus nobis nondum sa-
„tis cognitam, ut jurejurando probe-
„mus,

„mus, hoc immerito ac sine ratione Sæc. XVII.
„postulari videtur. Hospitali Philippico A.C. 1646.
„ac fidei commisso Soteriano nihil ne-
„que affecimus, neque derogatum vo-
„lumus, quod quidem æquitate nita-
„tur. De Condæi filio diversorum nun-
„tiorum, publicis etiam literis tam
„Gallicis, quam Italicis & Germanicis
„vulgatorum fama advertit animum,
„quem cogitatio de Richelio ad Spi-
„rensem Episcopatum traducendo quon-
„dam suscepit jure confirmavit; spera-
„mus tamen se, æquiorem nobis, Ger-
„manæque Nobilitati futurum Princi-
„pem, quam ut annulum tam pretio-
„sum extero homini consignet; nos e-
„nim Galliarum Principes neque hostes
„cupimus, neque nimium familiares.,,

§. CXII.

*Archiepiscopus novis molitionibus ab-
stinere, a Cæsare jussus.*

Verum Elector ad hasce Capituli sui
rationes flecti nescius nequidem
Cæsaris mandato morem gerere statuit,
afferens, se cum Cæsare tanquam laico
paœta iniisse, huic autem in foro Eccle-
siastico nullum esse jus sibi leges præ-
scribendi: Hortabatur illum adhuc Im-
perator, ut a novis hisce molitionibus
abstineret, hanc in rem datis ad eum
die

Sæc. XVII. die vigesima nona Maij Lintzio hisce
A.C. 1646. literis: *Speravimus Dilectionem tuam*
modo a nobis præscripto, in structura illa
cessaturam fuisse, donec informationem
suam ratione obligationis Gallicæ nobis
transmisisset, nostramque resolutionem Cæ-
saream desuper accepisset. Evidem diversis
ex locis, atque a fide dignis nobis refer-
tur, quod Dilectio tua in urbe Trevirensi
arcem cum destructione plurium insignium
domorum & ædificiorum impensis Gallicis
inciperit, & in hunc usque diem continua-
verit, imo jam Commissarium Gallicum
Treviris adesse, qui solvendis impositi præ-
sidii stipendiis publice præpositus sit. Ver-
rum Dilectio tua facile ipsa judicabit, quod
hæc eis, quæ S. Imperii Constitutiones, &
præcipue a principali ejus Electore requi-
runt, quodque inter Nos & Dilectionem
tuam initus tractatus continet, nequaquam
consentanea sint; adeoque Dilectionem tuam
de his omnibus admonere voluimus, distille-
mandantes, ut a structura illa continuo
cesset, ab ulterioribus Gallorum solutioni-
bus sive stipendiis plane desistat, eaque præ-
flet, & opere ipso compleat, quæ fidem
& obedientem Electorem Imperii, vi jura-
menti a Dilectione tua præstiti, decent, &c.

§. CXIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

§. CXIII.

Dura Archiepiscopi vexatio in Monachos Abbatiae S. Maximini.

His Cæsar's literis Archiepiscopus ad eo non a suo proposito dimoveri poterat, ut etiam Gallorum potentiae innixus, cuncta pro suo arbitrio aggredetur, ac præprimis Commendatoris titulum sibi vendicans, Monachos Maximinianos acriter infectaretur. Die ergo decima quarta Martii severam admodum sententiam adversus eos pronuntiabat, qua illos rebelles, atque excitati ante annos aliquot ab Hispanis belli motores, libellique Zyleiani falsitatibus & scismaticis repleti vulgatores, & hactenus contra Dominum suum legitimum, a Sede Apostolica præpositum Commendatorem Archiepiscopum refractorios esse dictabat, ac propterea illos non modo ad patrias contributiones, sed etiam ad refusum damnorum Archidiœcesi illatorum, tunc denique ad tributa hactenus neglecta, nunc simul exsolvenda damnabat, addita comminatione, ni illico obtemperaverint, ulios Religiosos esse subrogandos, relictis duntaxat iis, qui debitam Archiepiscopo obedientiam non detraherent. Hanc sententiam Archiepiscopus confessim Religiosis significari jussit, misso ad eos

Ottone

Sæc. XVII. Ottone de Sensheim ejus suffraganeo,
A. C. 1646. cui tamen Religiosi modeste in responsis dederunt, quod præter Agritum electum Abbatem suum, alium sibi impositum Dominum ignorarent: neque duobus servire ex æquo possint, orentque, ut Archiepiscopus transactio-
nis Witlichianæ, ubi juri suo renun-
tiasset, memoriam revocare dignetur,
omnem se venerationem suo debere,
atque etiam offerre Archiepiscopo in
cæteris rebus paratos; at libertati,
sibi jam olim indultæ, & tot Cæsarum
decretis firmatæ renunciare non posse.
Attamen Elector has rationes flocci
pendens, Tribunum cum militum co-
horte Monasterio immisit, qui per mu-
ros clam ascendens, Religiosos ex choro
& P. Valentini Adami Priorem e
cella sua abstraxit, illosque ad præstan-
dum Commendatori subjectionis jura-
mentum adigere fategit, reluctantes
autem cellis inclusit, omnique mutuo
congressu prohibitos, aqua duntaxat
& pane sat modico, omniumque rerum
inedia ad obsequendum impellere con-
natus est: demum vero alias ex vici-
nis Monasteriis evocatos subrogavit,
Maximinianis tota Archidiæcesi exu-
lare coactis.

§. CXIV.

§. CXIV.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.*Propudiosum diffidium inter Prædicantes Lutheranos.*

Hoc item anno Religionum concordiam stabiliendi ardor tam Catholicos, quam Protestantes incesserat, & quidem primo Fratres Walenburchii Adrianus & Petrus editis libris Ecclesiæ pacem inter Catholicos & Protestantes revocare nitebantur. Erant ambo patria Roterodamenses, in Calvini secta educati, qui tamen agnito errore ad Ecclesiæ Catholico-Romanæ gremium reversi Coloniam contendunt, ubi Petrus in Mysiensem Episcopum ac suffraganeum, Adrianus vero ob spectatum Religionis studium in Adrianopolitanum Præfulem & Menguntini Archiepiscopi Suffraganeum eligebatur: Ediderant plures libros polemicos literis Coloniensibus anno hujus saeculi sexagesimo nono excusos, quos inter præcipue celebratur eorum Methodus Augustiniana defendendi fidem, ubi præcipue inculcabant, quod disputationes per consecutiones præcidendæ, solis expressis sacræ Scripturæ verbis inhærendum, & dogmata Catholica ex præscriptione defendenda, nec Protestantibus argumenta essent opponenda, sed

Baillet jug.
des Scav.
sur les princ.
tom. 7.
Arnold hist.
Hæres. p. 2.
l. 17. c. 15.
E. c. II.
Jæger. hist.
Eccl. l. 6.
cap. 2.

Sæc. XVII. sed his onus probandi relinquendum:
A.C. 1646. Hanc cum Acatholicis disputandi me-
thodum jam antea Veronius, Gon-
terius & Perronius utiliorem fore cense-
bant: prorsus autem ridiculum est,
quod Protestantes præscriptionis titu-
lum eo ex capite exsibilent, quod præ-
scriptio sit dispositio mere civilis in ne-
gligentia poenam adinventa, perinde
ac si Catholici de civili temporis præ-
scriptione loquerentur, & non potius
de fidei uniformitate ab ipso Christo
Domino, ejusque Apostolis non inter-
rupta serie ad usque nostra tempora
illibate propagata, quæ semper in fide
Romano-Catholica fuisset inventa, et si
nunquam civilis ejusmodi dispositio
fuisset excogitata.

Pariter Lutherani hoc anno cum
Calvinistis fidei concordiam invehere
nitezabant, solito hoc laboris emolu-
mento, quod semper, quotiescumque
aliqui inter hasce sectas unionis ratio-
nes inire moliti sunt, semper ex in no-
vae hæreses, factionesque fuerint ex-
ortæ: Præsentis autem Syncretismi
occasione dederat Joannes Laterman-
nus, qui præside Joanne Bohemio Pro-
fessore in Academia Regiomontana di-
sputationem habuit, in qua tanquam
fundamentum unionis cum Calvinistis
ineundæ pro Patrono Prædestinationis,
prout

prout a Calvinistis defenditur, Divum Sæc. X VII.
Augustinum allegabat, ac præter alias A. C. 1646.
theses de opere conversionis, etiam propugnabat, bona opera esse necessa-
ria ad salutem, hanc esse incertam, ar-
ticulum de SS. Trinitate in Veteri Te-
stamento non fuisse agnatum, nec solide
ex Novo probari posse &c. Adversus
hosce assertiones mox plures Præcones
Rgiomontani tumultuari cæperant, vo-
ciferantes, in illis multa Calviniana,
Syncretistica & hæretica involvi: hos
inter præcipue Cælestinus Mislenta ar-
dentibus oculis rabiem ostentans, ad
formulam concordiæ, utpote librum
Ecclesiæ Lutheranæ Symbolicum pro-
vocabat, cujus tamen furias Laterman-
nus illico repressit, respondens: *quid
mihī cum formula concordiæ?* audito hoc
responso ceteri Prædicantes velut lym-
phati, & tam enormi blasphemia at-
toniti exclamarunt: *Latermannus est hæ-
reticus*, & Hulsemannus quasi summus il-
lius anni Pontifex pronuntiabat: *de-
liberatæ hæterodoxiæ reus est*. Hujus vero
partes egregie tuebantur Christianus
Dreierus & Michael Behmus: unde
elamosa verborum rixa in magnum e-
rupit incendium, quod ut extingueret-
ur, Dantiscani, Lipsienses, Witten-
bergenses & Jenenses Prædicantes da-
tis literis Regiomontanos hosce Profes-
Hist. Eccles. Tom. L XI. Cc fore

Sæc. XVII
A.C. 1646

fores ad pacem hortabantur, Argentoratenses quoque & Rostochienses Theologi sese Latermanno opposuerunt, Halberstadiani autem, Elbinenses, & Thuronienses ne hiscere quidem audebant, Halberstadienses tamen clam Laternanni caussæ fayebant. Insuper plura alia, ut vocant, Ministeria in ejusdem favorem sua proferebant judicia, quorum auctoritate animati Behmus & Dreierus anno sequenti publicum programma affixerunt, in quo Misentæ argumenta confutarunt. Postquam vero Scharfius contra Calixtum in publico programmate ostenderat, quod Filii Dei apparitiones V. T. non faveant Arianismo: tunc primum discordiarum flammæ in apertum erupere incendium; Calixtus enim confessim aliud scriptum Scharfiano oppositum valvis affixit, necnon literas ad Academiam Wittenbergensem transmisit, quæ pro classico fuere ad bellum accendendum. Prodierunt postmodum utrinque scripta amarulento calamo exarata, & præprimis Hulsemanus Dialysin Apologeticam Problematis Calixtini de SS. Trinitatis Mysterio in V. Testamento non patet factio edidit, pluresque alii pro privato eujusque studio scripta plerumque convitiis scatentia vulgarunt, demum hæc opinionum varietas in animorum dissencio-

sensionem degenerans, tam altas e-Sæc. XVII.
git radices, ut Myslenta Bohemum, A. C. 1646,
qui tamen primum anno millesimo sex-
centesimo quinquagesimo septimo obie-
rat, nec funeris exequiis, nec sermone
funebri honorari permetteret, *ſe* lucu-
lentam de illo ultionem sumpſiſſe, &
maximum exin damnum eidem intu-
liſſe ratus: *Res certe,* addit Jægerus,
miferanda fuit, quod *Viri tum eruditissimi,*
& heroes Ecclesiæ nostræ in propria viscera
fævierint, cum potius arma contra COM-
MUNEM HOSTEM, hoc est Papismum,
vertere debuiffent, illa tempeſtate maxime
grassantem. Ejusmodi animadversio-
nem absdubio Evangelica charitas, ac
mansuetudo, quam Lutherani in suis
scriptis contra Catholicos paſſim jacti-
tant, huic Viro extorſit.

§. CXV.

Achiles Eſtampes Cardinalis mortuus.

Ex Purpuratorum Collegio nonniſi tres *Ciacon. in*
hoc anno obiiffe comperimus, at- *vita Urbana-*
que bos inter primus erat Achiles *nus VIII.*
Eſtampes de Valenzay Gallus ex Ordine
Equeſtri sancti Joannis Hierosolymitani.
Hic dum militiæ rudimenta poneret,
nonniſi ſeptendecim annos natus, Me-
litensem Iſulam, quam Turcæ aggre-
diebantur, propugnavit, nec recessit a
Cc 2 pu-

Sæc. XVII. pugna, nisi pluribus, mortiferisque pla.
A.C. 1646. gis saucius. Postmodum vero Ludo.
vici Franciæ Regis signa secutus, Monti.
tis Albani obsidioni interfuit, itidem
que quatuor luculenta vulnera accepit.
Suprem quoque militiæ imperium
sub Carolo Emanuele Sabaudo Duce
tenuit, & Verruam ab Hispanis de.
fendit, eruptione tamen facta a suis
destitutus, sauciusque ab iisdem captus
est. Obtenta libertate in Gallias re.
versus, Anglicam classem Rupellensi.
bus suppetias laturam repulit, in vir.
tutis præmium honorificis dignitatibus
a Rege, & Regina auctus. Demum
Melitam redux, in pluribus bellicis ex.
peditionibus præclara fortitudinis suæ
specimina edidit, quorum fama Romam
delata, Urbanus VIII. Papa illum Ec.
clesiastici exercitus contra fœderatos
Italiæ Principes Præfectum, reddita
autem pace Cardinalem Diaconum no.
minabat: Intererat comitiis Innocentii
X. quibus absolutis in Franciam se.
cundo itinere contendit, ast vel quod
Pontificis Gallis minus accepti electio.
ni suffragatus esset, vel Antonii Bar.
berini caussam agere crederetur, pri.
ma vice ad Regis alloquium non est
admissus, Parisios ingredi prohibitus:
altera autem admissus quidem, re ta.
men infecta Romam reverti jussus est,
ub

ubi senio confectus, die vigesima se- Sæc. XVII.
ptima Junii anno ætatis suæ sexagesi- A. C. 1646.
mo secundo obiit, sepultus in Ecclesia
Carmelitarum Discalceatorum S. Må-
riæ de Victoria.

§. CXVI.

Joannis Dominici de Spinula Cardi- nalis obitus.

Alter erat Joannes Dominicus Spinula Vitarell. in
patria Genuensis, qui sub cura & add. ad Cia-
patrocinio Cardinalis Saulii prudentis- con. Ughell.
simi senis Romæ varia obibat munia, Ital. Sacra.
non sine magno integritatis, ac pru-
dentiae encomio: postea ab Urbauo VIII.
Cardinalis, & ad Regis Catholici no-
minationem Materanus Archipræsul
renuntiatus, sexto post anno ad Lunen-
sem & Sarzanensem Episcopatum trans-
ferebatur, tandem Mazariensi Ecclesiæ
præfetus, ibidem restaurato Episcopali
Palatio, annos natus sex supra sexa-
ginta die undecima Augusti decessit.

§. CXVII.

Antonii Barberini Cardinalis ex- trema.

Postremo die undecima Septembris
Romæ decessit Antonius Barberi-
nus Urbani VIII. Pontificis Frater, qui
Cc 3 vix

Sæc. XVII. vix biennis Patre suo orbatus, a Ma-
A. C. 1646. tre tamen ad omnem pietatem enutri-
tus, anno ætatis suæ decimo nono
Fratrum Capuccinorum Ordinem am-
plexus est, in quo consuetis Instituti
sui austерitatibus haud contentus, om-
ni pœnitentiarum genere in imbecille,
innoxiumque corpus suum desæviit.
Inter ceteras tamen virtutes eminuit
profunda sui abnegatio, & generosus
honorum, mundique contemptus, unde
percepta Maphæi Barberini fratribus sui
electione in Cardinalem, & postea in
Pontificem nullo dato lætitiae signo ex-
clamabat: *Quam tui misereor mi frater,*
vicem tuam doleo, quod tantum tibi onus
impositum audiam: adjuvet te Deus! Ipse
met quoque nonnisi invitus, Senoga-
liensem Episcopatum ac denique Pur-
puram acceptabat, nihilque immutato
vitæ genere, quamvis perhonorificis
opimisque dignitatibus, ac officiis de-
coratus esset, omnem tamen pompam
ab ædibus suis exulare jussit, ac exi-
guo famulitio contentus, in summa
victus parsimonia vitam transegit, cun-
ctasque opes, quas a Deo & Ecclesia
recepérat, fidelis Minister in sublevan-
das pauperum necessitates, & erigen-
das, aut exornandas Ecclesias & Cæ-
nobia profudit, suorum Nepotum ac
familiæ, quantumvis ære alieno gra-
vatæ

vatæ penitus in supremæ voluntatis suæ tabulis oblitus. Tandem meritis clausus anno ætatis suæ septuagesimo septimo obiit, sepultus in Templo Capucinorum, apposita humili hac inscripione: *Hic jacet pulvis, cinis, & nihil.*

*Sec. XVII.
A.C. 1646.*

His Innocentius X. nonnisi unicum subrogabat Cardinalem, Joannem Casimirum Sigismundi III. Poloniæ Regis Filium. qui tamen altero post anno dimissa Purpura in Poloniæ Regem die quarta Novembris renuntiatus est.

§. CXVIII.

Diversæ Innocentii X. Pontificis Maximæ Constitutiones.

Inter varias, quas Innocentius X. Papa *Bull. magn.* hoc anno edidit, Constitutiones re- *Innoc. X.* latu digna est illa, qua die decima *Const. 15.* nona Februarii Cardinalibus, ne sine *Vid. supra* Pontificis licentia a Statu Ecclesiastico *hoc libr.* recederent, interdixit, & extra ditio- *§. 62. p. 202.* nem Ecclesiasticam agentibus, redditum præcepit: Occasionem hujus decreti jam supra adduximus: cum vero quidam Regulares, & præcipue Jesuitæ in Polonia Parochis, aliisque Beneficiatis decimas, quæ a laicis solvebantur, priusquam bona ad illos fuerant translata, solvere negligerent, hinc die vigesima prima Decembris summus

C c 4 Ponti-

Sæc. XVII. Pontifex ad totius Cleri Polonici pre-
 A.C. 1646. ces, decretum sacræ Congregationis
 Concilii Tridentini confirmavit, vi cu-
 jus decisum, solvendas esse has deci-
 mas, quæ solvebantur a laicis, priusquam
 bona in Patrum Societatis, aliorumque Re-
 gularium proprietatem fuerunt translata,
 firmis tamen manentibus transactionibus d.
 super factis. Alia demum Constituto-
 ne die decima sexta Martii Papa reli-
 gionem Religiosorum Scholarum Pia-
 rum in Congregationem reduxit si-
 mulque die quarta Decembris declara-
 vit, quod concessiones a nonnullis ejus-
 modi Religiosis obtentæ, ut habitum
 Presbyterorum sacerdotalium assumere
 valeant, censeantur revocatæ, nisi illis
 infra quadrimestre utantur.

§. CXIX.

Sacrarum Congregationum decisiones.

Decis. S. Congr. Rit. Concilii Sc. Occurrentibus variis dubiis hoc item anno Sacrae Congregationes Ro-
 manæ circa Ecclesiæ disciplinam varia condiderunt decreta, & quidem primo die vigesima tertia Februarii sacra Ri-
 tuum Congregatio declaravit, quod Episcopus aliunde non obstrictos ad ce-
 lebrandum in Cathedrali obstringere nequeat. Die autem decima quarta Aprilis a S. Concilii Congregatione sta-
 tutum,

tatum, quod Regularis Sacerdos, qui s^{ec}c. XVII.
absque prævia Ordinarii approbatione A. C. 1646.
Confessiones s^{ec}ularium excipit, ab
Episcopo censuris etiam castigari possit,
etsi in Tridentino nulla pœna sit adjecta.
Eadem quoque Congregatio die quarta
Maij declaravit, quod Canonici, &
Beneficiati pro Missa Conventuali, pro
qua emolumentum, & distributiones re-
cipiunt, non possint aliam eleemosynam
recipere, & Sacrificium alteri appli-
care. Decifum quoque habetur die
decima tertia Julii a S. Congregatione
Episcoporum, quod Confessarii Regu-
larium restringi non debeant ad duos
Confessarios pro qualibet Ecclesia: ea-
dem quoque die declaratum, quod
Capuccini pro SS. Sacramento retinere
possint Tabernaculum, et si affabre elab-
oratum: præscriptumque est die vige-
sima septima ejusdem Mensis, quod quæ-
libet Collegiata suum habeat organum.
Die autem decima septima Novembris
Ubaldus Coratia Sacerdos & Canoni-
cus a S. Rituum Congregatione decidi-
petiit, an sibi competit locus & præ-
cedentia super alios Canonicos Ripanæ
Ecclesiæ ad Ordines Sacros non pro-
motos, sed tantum de Canonicatu pro-
visos, responsumque fuit affirmando.
Denique die septima Decembris S. Con-
gregatio Episcoporum decidit, quod

Cc 5 trans-

Sæc. XVII. translatio onerum Missarum Oratorio
A.C. 1646. vel Sacello angustiori relictarum fiat ad
 Matricem seu Parochialem, & non aliam: declaratum insuper, quod nec
 Confessarii Regulares, nec Regulares
 possint virtute suorum Privilegiorum
 absolvere a casibus & censuris Epi-
 scopo reservatis.

§. CXX.
*Quorundam Scriptorum religione Ca-
 tholicorum obitus.*

Le Long. Paucos ex Scriptoribus Ecclesiasticis,
Bibl. Hist. qui hoc anno calamum cum vita
Colomes. posuerunt, recensere lubet. Hos in-
Gall. Ori- ter primo occurrit Joannes Briceius,
tal Lanoy Acad. Paris. qui sub alieno nomine edidit Martyrium
Miræ script. S. Christinæ, vitas SS. Francisci Ca-
Sæc. XVII. roli & Francisci Romanæ: Stationes
 Romanas quadragesimæ, militem S.
 Ecclesiæ, Historiam de creatione mundi
 & plurima alia. II. Franciscus Anto-
 nius Biondus, ex Ordine Fratrum Mi-
 norum Ortonensis Episcopus, qui tra-
 etatum de censuris & irregularitate po-
 steris reliquit. III. Achilles de Har-
 lay Macloviensis Episcopus ex Congre-
 gatione Patrum Oratorii, qui quidem
 nil nisi vitam Cardinalis Richelii, va-
 riasque literas occasione dissidii inter
 Mariam Mediceam, ejusque Filium
 Ludo-

Ludovicum XIII. Franciæ Regem scri- Sæc. XVII.
pserat, ingens tamen emolumentum li- A.C. 1646.
terariæ Reipublicæ attulit per plurimos
Codices antiquos, quos Ottomanicæ
Portæ Legatus secum Constantinopoli
in Gallias retulit, ejusdemque Congre-
gationis Patribus dono dedit. IV. Be-
neditus de Passaflumine Franciscanus,
qui brevem descriptionem de origine
Ecclesiæ Cephaleditanæ, ejusque Urbis
& Diæcessis, necnon vitam Francisci
Gonzagæ præter plura alia edidit. V.
Ferdinandus de Mesa, scripsit variæ
resolutiones & interpretationes juris.
VI. Franciscus de Raconis, qui in Cal-
vini secta educatus, postea ad fidem
veram reversus, ac Sorbonæ Doctor
præter philosophica edidit triumphum
veritatis, Parallelæ inter Deum & ani-
mam, epistolas spirituales & instruc-
tivas, pluraque alia. VII. Franciscus
Diez Ord. FF. Prædicatorum, qui Evan-
gelii prædicandi desiderio ad Sinas
missus, multa, eaque acerba sustinuit,
ac demum ex iectu lapidis ab infideli in
pectore recepto animam Deo reddidit:
edidit Ky mung id est, *incipientium do-*
ctrinam pro Neophytis Sinensibus, nec-
non tractatum de quatuor virtutibus
Cardinalibus, & Passione Domini præ-
ter vocabularium Chinense - Hispanum.
VIII. Inter ævi sui fœminas ingenio &
pie-

Sæc. XVII. pietate præstantes eminuit Cæcilia a
A. C. 1646. Nativitate, quæ Nobili genere in Hi-
spaniis orta, atque in latino & Ara-
bico sermone versatissima inter Carme-
litanas Virgines Discalceatas nomen
suum posteritati commendabat: cum
enim pietatis operibus, sacrisque le-
ctionibus assidue intenta esset, abstru-
ctores etiam sacræ Paginæ sensus lucu-
lenter exponebat, edito *commentario in*
obscuriora loca Divinorum Bibliorum:
scripsit quoque tractatum aureum de
immaculata Dei Conceptione, præter
plura carmina Mystica & Codicem vitæ
suæ: transtulit quoque ex latino ser-
mone in Arabicum, Officia B. Virginis
Mariæ & Mortuorum: Obiit demum
die sexta Aprilis annos nata septuaginta
duos. IX. Petrus Protonotarius Apo-
stolicus edidit laboris encomia & ace-
diæ vituperium, necnon Historiam mi-
raculorum B. V. ad S. Willebrodum.
Ex Societate obierunt. I. Caspar Hur-
tadus, qui disputationes scripsit de Ma-
trimonio & censuris, de Incarnatione,
Sacramentis, Eucharistia, Sacrificio
Missæ & Ordine, de Beatitudine, &
actibus humanis, pluresque alios
tractatus Theologicos. II. Ferdi-
nandus Salazar, qui expositionem in
Proverbia, Cantica Canticorum, nec-
non defensionem Immaculatæ Conce-
ptionis

ptionis posteritati reliquit. III. Joan- Sæc. XVII.
nes Hoferus, qui relictis Lutheranis A. C. 1646.
Catholicam fidem professus, conversio-
nis suæ Historiam ad Saxonie Electo-
rem transmisit, unacum vocatione sua
ad veram fidem a calamo hæretico
Winchenii vindicata, præter responsum
ad censuram Christophori Bulæi contra
ipius vocationem. IV. Paulus Sher-
logus, qui antiloquia in Cantica, &
antiquitatum hebraicarum Dioptra vul-
gavit. Præter hos eodem anno obiit
Erycius Puteanus Lovanii Historiogra-
phus Regius qui de usu fructuque libro-
rum, & Bibliotheca Ambrosiana, præ-
ter Homilias de Purificatione, Annun-
tiatione & Assumptione B. V. de S. Ja-
cobi adventu in Hispanias, necnon Hi-
spaniarum Vindicias tutelares, plura-
que alia Historica, Philologica & Po-
litica scripsit.

§. CXXI,

Scriptores Acatholici hoc anno mortui.

His quosdain ex Scriptoribus Acatho-
licis subjungimus, ex quibus I. *Freher*
decessit Thomas Lydier patria Anglus, *Theatr.*
erud. qui tractatum de variis annorum formis, *Wite mem.*
ejusque apologiam contra Scaligerum,
explicationem argumentorum de Na-
tivitate Christi, & Ministerio in terris,
plura-

Sæc. XVII. pluraque alia ad chronologiæ notitiam
A. C. 1646. utilia scripsit. II. Christophorus Wel-
hamer Ambergensis Palatinus, qui teu-
thonico idiomate insipidos prorsus ser-
mones consarcinavit. III. Joannes
Saubertus Altdorfiensis edidit Calen-
darium Christianum, miracula Augu-
stanæ confessionis, Anti - Smalcium,
Lutherum Prophetam Germaniæ, Psy-
chopharmacum pro evangelicis, & Pon-
tificiis, & plura alia vix memoratu-
digna. IV. Joannes Gregorii scripsit
notas ad Juris Ecclesiastici inspectionem,
& glossemata ad quædam S. Scripturæ
loca. V. Polyander a Kerchoven edi-
dit concertationem Anti - Socinianam,
Syntagma exercitationum Theologica-
rum, tractatus Theologicos, de exi-
stentia Christi, Harmoniam locorum
S. Scripturæ discrepantium, disputatio-
nem contra invocationem Sanctorum,
& adorationem reliquiarum præterplu-
rima alia. VI. Joannes Rudbeck scrip-
psit articulos doctrinæ Christianæ, Bi-
blia Suecica, dissertationes de reli-
gione Moscovitarum, & super
Evangelia.

HISTO-